

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HATÁROZATAI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG HIVATALOS LAPJA

TARTALOM

3238/2017. (X. 10.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1366
3239/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1379
3240/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1385
3241/2017. (X. 10.) AB határozat	A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.Kpk. 30.026/2017/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről	1391
3242/2017. (X. 10.) AB határozat	bírói kezdeményezés elutasításáról	1398
3243/2017. (X. 10.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1404
3244/2017. (X. 10.) AB határozat	alkotmányjogi panasz elutasításáról	1408
3245/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1418
3246/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1421
3247/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1425
3248/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1430
3249/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1434
3250/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1437
3251/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1440
3252/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1444
3253/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1448
3254/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1451
3255/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1455
3256/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1459
3257/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1462
3258/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1467
3259/2017. (X. 10.) AB végzés	alkotmányjogi panasz visszautasításáról	1472
3260/2017. (X. 10.) AB végzés	bírói kezdeményezés visszautasításáról	1475
3261/2017. (X. 10.) AB végzés	bírói kezdeményezés visszautasításáról	1478

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TELJES ÜLÉSÉNEK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3238/2017. (X. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon* és *dr. Juhász Imre* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 2010. január 1. és 2012. december 31. napja között hatályos 13. §-a, valamint a Kúria Mfv.III.10.045/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Dr. Viszlai Béla (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordult.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése és 27. §-a alapján a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) – az indítványban írtak szerint – 2012. október 12. napja és 2012. december 31. napja között hatályos 13. §-a, valamint a Kúria Mfv.III.10.045/2016/5. számú ítélete, és a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.M.938/2013/39. számú végzésével kijavított 5.M.938/2013/38. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.
- [3] Az alkotmányjogi panaszra okot adó ügy lényege szerint a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Nyugdíjbiztosítási Igazgatósága korhatár előtti ellátást állapított meg az indítványozó számára a Tny. és a korhatár előtti öregségi nyugdíjak megszüntetéséről, a korhatár előtti ellátásról és a szolgálati járandóságról szóló 2011. évi CLXVII. törvény (a továbbiakban: Ktv.) alapján. Az igénybejelentés 2012. december 28-án történt. Eddig az időpontig az indítványozó 42 év 74 nap figyelembe vehető szolgálati időt szerzett. Az öregségi nyugdíjkorhatár betöltéséhez 82 napja hiányzott. Az ellátás összegét az elsőfokú társadalombiztosítási szerv – a hiányzó napok miatt – 1 455 forinttal csökkentve határozta meg 241 085 forintban azzal, hogy a folyósítás kezdete 2012. december 29. Az indítványozó 2013. március 20-án a nyugdíjkorhatárt elérte.
- [4] Az elsőfokú társadalombiztosítási szerv a határozatot 2013. április 25-én hozta meg. Az indítványozó fellebbezést nyújtott be, amelyet az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság Hatósági Főosztálya elutasított; ennek megfelelően az elsőfokú határozatot hatályában fenntartotta.
- [5] Az indítványozó felperesként keresetet nyújtott be az alperes határozatával szemben a Miskolci Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz. Az elsőfokú bíróság a felperes kereseti kérelmei közül egynek helyt adott és e körben – a kijavító végzésben írt tartalommal – az alperest új eljárásra utasította. Ezt meghaladóan a felperes keresetét elutasította. A felperes felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, amely azt elutasította, ennek megfelelően a támadott elsőfokú ítéletet hatályában fenntartotta.

- [6] 2. Ezt követően az indítványozó alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybírósághoz. Panaszában a Tny. 13. §-ának, valamint a Kúria és az elsőfokú bíróság döntéseinek alaptörvény-ellenességét adta elő az alábbiak szerint.
- [7] 2.1. Az Abtv. 26. §-ára alapított panasza körében, amely tartalmilag a kereseti és a felülvizsgálati kérelemnek is a részét képezte, azzal érvelt, hogy őt megilleti a csökkentés nélküli bruttó keresetének alapulvételével számított „előrehozott öregségi nyugdíj”. Ezzel szemben a Tny. – alkalmazásakor hatályos – 13. §-a úgy rendelkezett, hogy a bruttó keresetet csökkenteni kell az előbbi szakasz (1) bekezdése a) és b) pontjában meghatározott közterhekkel annak érdekében, hogy a nyugdíjszámítás alapjaként szolgáló nettó összeget megkapjuk. A levonás olyan helyzetet teremt, mintha ugyanazon személyi alapbér kétszer adózna. Egyszer a közterheket levonták a bruttó bérből annak kifizetése előtt, majd a nyugdíj alapjának a meghatározása során a bruttó bért ismét csökkentik ugyanazon közterhek a sérelmezett szakasz szerint. A vitatott számítási szabály ahhoz vezet, hogy az ellátás összege alacsonyabb annál, mint amennyi a levonás alkalmazása nélkül lenne. Következésképpen nyilvánvaló számítási hibát tartalmaznak az ügyben született határozatok.
- [8] A Tny. 13. §-a a Ketv. 8. § (1) bekezdése alapján volt alkalmazandó az ügyben. Ez a bekezdés ugyanis utaló szabályként úgy rendelkezik, hogy a korhatár előtti ellátás összegét az öregségi nyugdíjra vonatkozó, a korhatár előtti ellátás kezdő napján alkalmazandó szabályok, valamint a Ketv. 8. § (2)–(4) bekezdéseiben foglaltak szerint kell megállapítani.
- [9] A Tny. 13. §-a szerinti csökkentés az indítványozó álláspontja szerint ellentétes az Alaptörvény I. cikk (1) és (2) bekezdésével, hiszen a levonással sérül az indítványozónak a munka ellenértékéért aktív keresőként, később nyugellátásban részesülőként kapott pénztulajdon feletti tulajdonjoga. Sérti továbbá az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdését, mert a levonás az indítványozó olyan munkavégzésért kapott pénztulajdonát csökkenti, amely aktív kereső korszakában azonos jogcímen és összegben már csökkentésre került. Továbbá ellentétben áll az Alaptörvény XIX. cikkének (1) és (4) bekezdésével is, mert az előírt levonással csökkentett nyugdíj az indítványozó szociális biztonságát és az időskori megélhetéshez való jogát veszélyezteti.
- [10] 2.2. Az Abtv. 27. §-ára alapított panasza körében az indítványozó azzal érvelt, hogy az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdését sérti az elsőfokú bíróság és a Kúria döntése, hiszen a jogszabályok tartalma az eljáró bíróságokat is szükségszerűen köti. Az előbbi döntések sértik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését, hiszen a nyugdíj összegének a jogszabály által írtnál alacsonyabb összegben történő meghatározása sérti a pénztulajdonhoz való jogát. A döntések ellentétesek továbbá az Alaptörvény XIX. cikk (4) bekezdésével, amely az indítványozó számára biztosítja az időskori megélhetés jogát. A döntések ellentétben állnak továbbá az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikkének (1) bekezdésében meghatározott tisztességes eljáráshoz való joggal, mert a bíróságok figyelmen kívül hagyták a korhatár előtti ellátást megállapító határozatban lévő nyilvánvaló számítási hibát. Végül – az előbbi okból kifolyólag – a döntések ellentétesek az Alaptörvény XXVIII. cikkének (7) bekezdésében körülírt jogorvoslathoz való joggal is.

II.

- [11] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„R) cikk (2) Az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek.”

„I. cikk (1) AZ EMBER sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani. Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége.

(2) Magyarország elismeri az ember alapvető egyéni és közösségi jogait.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

„XIX. cikk (1) Magyarország arra törekszik, hogy minden állampolgárának szociális biztonságot nyújtson. Anyaság, betegség, rokkantság, fogyatékoság, özvegyiség, árvaság és önhibáján kívül bekövetkezett munkanélküliség esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult.

[...]

(4) Magyarország az időskori megélhetés biztosítását a társadalmi szolidaritáson alapuló egységes állami nyugdíjrendszer fenntartásával és önkéntesen létrehozott társadalmi intézmények működésének lehetővé tételével segíti elő. Törvény az állami nyugdíjra való jogosultság feltételeit a nők fokozott védelmének követelményére tekintettel is megállapíthatja.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(7) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.”

„ZÁRÓ ÉS VEGYES RENDELKEZÉSEK 19. (5) A Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2011. december 31-én hatályos 70/E. § (3) bekezdés harmadik mondatát a 2011. december 31-én hatályos szabályok szerint nyugellátásnak minősülő ellátásokra azok feltételeinek, jellegének és összegének megváltoztatása, más ellátássá alakításuk vagy megszüntetésük tekintetében 2012. december 31-éig alkalmazni kell.”

[12] 2. A Tny. alapügyben alkalmazott rendelkezése:

„13. § (1) A 2013. január 1-je előtti időponttól megállapításra kerülő öregségi nyugdíj összegét a 22. § alapján meghatározott havi átlagkeresetből kell kiszámítani azzal, hogy az 1987. december 31-ét követően és 2013. január 1-jét megelőzően elért kereseteket, jövedelmeket – ideértve a minimálbér összegét is – naptári évenként csökkenteni kell

a) a kifizetés időpontjában hatályos jogszabályokban meghatározott járulékmértékek figyelembevételével számított természetbeni és pénzbeli egészségbiztosítási járulék, nyugdíjjárulék, magán-nyugdíjpénztári tagdíj, munkavállalói járulék, vállalkozói járulék, valamint 2010. január 1-jétől egészségbiztosítási- és munkaerő-piaci járulék összegével, továbbá

b) a személyi jövedelemadóknak

ba) – 2010. január 1-jét megelőzően elért keresetek, jövedelmek esetén – a keresetek, jövedelmek a) pont szerinti csökkentése után fennmaradó összegre képzett összegével,

bb) – 2009. december 31-ét követően elért keresetek, jövedelmek esetén – a keresetek, jövedelmek a) pont szerint csökkentett összege és az ezen összegre számított – a személyi jövedelemadó szabályai szerinti – adóalap-kiegészítés együttes összegére képzett összegével.

(2) Ha a 2013. január 1-je előtti időponttól megállapításra kerülő öregségi nyugdíj összegének kiszámítása során a 22. § (5) bekezdését kell alkalmazni, az 1988. január 1-je előtti kereseteket, jövedelmeket a nyugdíjjárulék 1988. január 1-jén érvényes mértékének alapulvételével kell csökkenteni.

(3) A havi átlagkereset megállapítása során a nyugdíjazást megelőző naptári év előtt elért keresetet, jövedelmet az országos nettó átlagkereset egyes éveken történő növekedését alapul véve a nyugdíjazást megelőző naptári év kereseti szintjéhez kell igazítani.

(4) Az (1) bekezdés a) pontjában foglaltaktól eltérően 1991. évben munkavállalói járulék címén 0,2 százalékos, 2006. évben egészségbiztosítási járulék címén 4,6 százalékos, munkavállalói járulék címén 1,1 százalékos mértéket kell alkalmazni.”

III.

[13] Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. §-a alapján mindenekelőtt azt kellett megvizsgálnia, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság Abtv.-ben lefektetett feltételeinek eleget tesz-e.

- [14] 1. Az indítványozó 2016. szeptember 5-én vette át a Kúria sérelmezett ítéletét és 2016. november 2-án adta postára kérelmét. A 60 napos határidőn belül nyújtotta tehát be az alkotmányjogi panaszt. A jogi képviselővel eljáró indítványozó egyrészt csatolta képviselője meghatalmazását, másrészt az ügy érdemében hozott ítélettel szemben terjesztette elő az alkotmányjogi panaszt. Az indítványozó jogorvoslati jogát kimerítette. Az indítványozó érintett, hiszen a rá vonatkozó nyugdíj-megállapítást vitatja; a sérelmezett bírósági eljárásban és a rendkívüli jogorvoslati eljárásban a per felperese volt. Kérelmében megjelölte az Alkotmánybíróság hatáskörét megállapító rendelkezést, továbbá azt a szabályt is, amely az indítványozó jogosultságát tartalmazza. Az indítvány nem „ítélt dologra” irányul, mert bár az Alkotmánybíróság a Tny. 13. §-ával összefüggésben több – alább hivatkozott – döntést is hozott, azokat nem az Alaptörvény, hanem az Alkotmány rendelkezéseire alapozta és azokban részben más szempontokra tekintettel vizsgálta felül a sérelmezett szabályt.
- [15] A fentiek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a panasz megfelel az Abtv. 26. § (1) bekezdés *b*) és 27. § *b*) pontjában, 30–31. §-ában, 52. § (1b) *a*) pontjában és 52. § (6) bekezdésében szabályozott, fentebb kifejtett feltételeknek.
- [16] 2. Az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy a kérelem akkor felel meg a határozottság feltételének, ha egyértelműen megjelöli az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének a lényegét, valamint az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett jogszabály, illetve bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) *b*) és *e*]).
- [17] 2.1. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy alkotmányjogi panasz kizárólag Alaptörvényben biztosított jog sérelmére alapítható úgy az Abtv. 26. § (1) bekezdés *a*) pontja, mint a 27. § *a*) pontja értelmében.
- [18] Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdése akként rendelkezik, hogy „[a]z Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek”. „[A]z Alaptörvény e szabálya ugyanakkor az alkotmánybírósági gyakorlat alapján nem Alaptörvényben biztosított jog, így ennek megfelelően vélt sérelmére alkotmányjogi panasz sem alapítható {elsőként lásd: 3379/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [6], legutóbb megerősítette: 3256/2016. (XII. 6.) AB végzés, Indokolás [12]}” {3026/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [9]}.
- [19] Emiatt a panasz az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésének sérelmére vonatkozó részében nem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdés *a*) és 27. § *a*) pontjaiban szabályozott feltételnek.
- [20] Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XIX. cikkét olyannak tekintti, mint amely Alaptörvényben biztosított jogokat tartalmaz meghatározott feltételek teljesülése esetén. Ahogyan azt korábbi határozatában leszögezte: „[E]nnel kapcsán elsőként a 40/2012. (XII. 6.) AB határozat mondta ki, hogy az Alaptörvény XIX. cikke két esetben jogosultságról szól: a XIX. cikk (4) bekezdése állami nyugdíjra való jogosultságot említ, melynek feltételeit törvény állapítja meg, a másik eset pedig a XIX. cikk (1) bekezdésének idézett mondata (Indokolás [36]–[37]). Ezt értelmezte tovább az Alkotmánybíróság a 28/2015. (IX. 24.) AB határozatában, melyben kimondta, hogy a fent felsoroltak »azok az élethelyzetek, amelyekre szabottan törvényben alanyi jogon járó juttatásokat kell bevezetni, illetve fenntartani. Ebből az következik, hogy jöllehet a XIX. cikk jellemzően államcélokról, és nem alapvető jogokról szól, az Alaptörvénynek ez a cikke 'Alaptörvényben biztosított jogot' tartalmaz abban az értelemben, hogy törvényi jogosultságoknak (meghatározott élethelyzetekhez kötve) alaptörvényi háttér ad. Habár a törvényi feltételek részletei vagy a [...] jogosultság feltételei, mint konkrét részletszabályok nem az Alaptörvényből következnek, az alaptörvényi háttér azt jelenti, hogy az elvont jogosultság [...] az Alaptörvényből ered» (Indokolás [34]). A közelmúltban meghozott 4/2016. (III. 1.) AB határozat megerősítette ezt az értelmezést [...]” {25/2016. (XII. 21.) AB határozat, Indokolás [23]}.
- [21] Miután jelen ügyben a támadott törvényi szabály nem jogosultságról rendelkezik, hanem a nyugdíj alapjának a számítására vonatkozó részletes szabályokat tartalmazza, az indítványozó esetében nem állnak fenn azok a feltételek, amelyek mellett a XIX. cikk Alaptörvényben biztosított jognak minősülne sem az (1) bekezdés, sem a (4) bekezdés tekintetében.
- [22] Az előbbiek miatt a panaszem az Alaptörvény XIX. cikke vonatkozásában sem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdés *a*) és 27. § *a*) pontjaiban szabályozott azon fordulatnak, miszerint „Alaptörvényben biztosított jog” sérelmére alapozható alkotmányjogi panasz.
- [23] 2.2. Az indítvány nélküli az alkotmányos összefüggés felvázolását a vélt vagy valós sérelem és az Alaptörvény I. cikk (1)–(2) bekezdései között. Alkotmányjogilag értékelhető kapcsolatot ugyanis nem vázol fel arról,

hogyan az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen jogait, valamint az alapvető és közösségi jogait miként csorbítja a Tny. 13. §-a.

- [24] A kifejtettek tekintetével a panasz az Alaptörvény I. cikk (1)–(2) bekezdései sérelmére vonatkozó részében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjaiban található feltételeknek.
- [25] 3. Az indítványozó a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése], illetve a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése], továbbá a jogorvoslati jogának [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése] a sérelmét is állítja. Mindegyik jogsértés magyarázatoként azt adja elő indítványában, hogy „[a]z eljáró bíróságok a nyugellátásra vonatkozó nyilvánvaló számítási hiba figyelmen kívül hagyásával” okozták e sérelmeket.
- [26] 3.1. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az alkotmányjogi panaszban írtak szerint az indítványozó mind a közigazgatási, mind a bírósági szakban élt jogorvoslati jogával. Az elsőfokú ítélettel szemben rendkívüli jogorvoslatot is előterjesztett a Kúriához. Nem következik a jogorvoslati jogból, hogy a jogorvoslatot elbíráló szerv köteles a kérelemnek minden körülmények között helyt adni. Az azonban feltétlenül következik, hogy az eljárási szabályok által meghatározott keretek között a jogorvoslati eljárást lefolytassák és a jogorvoslati kérelemben írtakat a jogszabályban foglaltak szerint érdemben megvizsgálják {3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [16]–[17], 9/2017. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [21]}.
- [27] Az Alkotmánybíróság a jogorvoslati joggal kapcsolatos panaszallemmel összefüggésben azt állapította meg, hogy az indítvány nem tartalmaz részletes indokolást. Az indítványozó vonatkozó kifogása nem több annál, mint hogy jogorvoslati kérelmeinek nem adtak helyt az eljáró szervek. A kérelem nem mutat túl azon, hogy az indítványozó számára hátrányos jogorvoslati döntések születtek. Ezáltal nem tesz eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjainak.
- [28] 3.2. Az indítvány – az Abtv. 27. § *a)* pontjára támaszkodva – felhívja a tisztességes hatósági és a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot is, azaz az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését, továbbá hivatkozik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmére.
- [29] A kérelem rövid indokolásában azonban a hatóságokról hallgat, kizárólag a bíróságok figyelmen kívül hagyását említi, amely szintén abban nyilvánult meg a kérelemben írtak szerint, hogy a bíróságok az alperesi határozatban lévő nyilvánvaló számítási hibát figyelmen kívül hagyták döntésük meghozatalakor. A nyilvánvaló számítási hibát az indítvány abban jelölte meg, hogy a nyugdíj alapjának a számítása során a bruttó bért csökkentették a Tny. 13. §-ában meghatározott közterhekkel.
- [30] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az indítványozó által nyilvánvaló számítási hibának nevezett állítólagos jogsértés nem számokban, illetve matematikai műveletek végrehajtásában való tévedésnek tudható be, hanem annak, hogy az alapügyben eljáró szervek a Tny. 13. §-ának alkalmazása útján számoltak, amely az indítványozó érvelése szerint sérti az Alaptörvényt.
- [31] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a számítási hiba vagy a téves jogszabály-értelmezés megítélése törvényességi kérdés, amelyet a bíróságok eldöntöttek az alapügyben. Az Alkotmánybíróság tartózkodik attól, hogy a bíróságok hatáskörébe tartozó szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon. Ezt a megállapítást a bíróságok felülbírálati jogkörére vonatkoztatva az Alkotmánybíróság számos döntése kimondta már {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; ezt követően megerősítette: 3065/2012. (VII. 26.) AB végzés, Indokolás [5]; 3391/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [25]; 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33]}. Az alkalmazandó jogszabályok értelmezése a rendes bíróságok feladata {3167/2014. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [12]}.
- [32] Az előbb kifejtettek tekintetével megállapítható, hogy a kérelem tartalmilag a jogszabályt kifogásolja. Ennek következtében nem értelmezhető az a panaszallem, amelyeket az indítványozó a bírói döntéssel szemben a fentiek szerint megfogalmazott. Az alkotmányjogi panasz – az Abtv. 27. § *a)* pontjára alapított körében – az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései sérelmére vonatkozó részében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) *b)* és *e)* pontjaiban található feltételeknek.
- [33] 4. Az indítványozó a Tny. 13. §-át az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és XIX. cikk (4) bekezdése megsértése miatt is támadta az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján. Utóbbi cikkről azonban az Alkotmánybíróság az Indoko-

lás [20]–[22] bekezdéseiben már megállapította, hogy jelen ügyben nem minősül Alaptörvényben biztosított jognak, ezért ezen panaszelemre alkotmányjogi panaszt alapítani nem lehet.

- [34] 4.1. Előbbivel összefüggésben az indítványozó előadta, hogy a levonás olyan munkavégzésért kapott pénztulajdonát csökkenti, amely aktív kereső korszakában azonos jogcímen és összegben már csökkentésre került. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint ez az indokolás az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése körében elegendő ahhoz, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés és a vélt vagy valós alaptörvényt sértés közti alkotmányos kapcsolatot felvázolja. Egyfelől a bruttó bért látszólag ugyanazon közterhekkel csökkentették, mint a nyugdíjalapot; másfelől az indítványozó javára valóban alacsonyabb összegű ellátást ítélt meg, mint amennyit a csökkentés nélkül tettek volna. Ezek felvetik a tulajdonhoz való jog sérelmének a lehetőségét, hiszen a nyugdíjra a vásárolt jog elve megfelelően vonatkoztatható az Alkotmánybíróság IV. pontban (Indokolás [38]–[75]) kifejtett gyakorlata tükrében.
- [35] 4.2. Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. A panasz befogását eredményezi, ha ezen alternatív feltételek bármelyikének a fennállása megállapítható. Az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés fennállását egyfelől az támasztja alá, hogy az Alkotmánybíróság a Tny. 13. §-át több döntésében is összevetette az Alkotmány rendelkezéseivel (pl.: 37/B/2007. AB határozat, ABH 2010, 1638, 466/B/2007. AB határozat, ABH 2010, 1685, 1193/B/2004. AB határozat, ABH 2007, 1813.). Ezek a döntések is azt mutatják, hogy fontos tisztázni, a vitatott jogszabályi rendelkezés sérti-e az Alaptörvényt azon szempontból, amely tekintetében a panasz megfelel az eddigiekben vizsgált törvényi feltételeknek. Másfelől alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek az minősül, hogy az alapjogvédelem miként terjed ki azon biztosítottakra, akik számára a 2012. január 1-jétől hatályos szabályok szerinti új jogszabályi környezetben állapítanak meg először ellátást, nem pedig a korábban megállapított ellátás módosul speciális és átmeneti alkotmányos felhatalmazás alapján.
- [36] 5. Az Alkotmánybíróság a III.2.–III.4. pontban foglaltak (Indokolás [16]–[35]) alapján megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény R cikk (2) bekezdése, I cikk (1)–(2) bekezdései, XIX. cikk (1) és (4) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései vonatkozásában nem felel meg a törvényi feltételeknek. Az Abtv. 27. § a) pontjára alapított körében a panasz egyáltalán nem volt érdemben elbírálható.
- [37] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában – a befogadási eljárás lefolytatásának mellőzésével – az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alkalmazásával érdemben bírálta el az Abtv. 26. § (1) bekezdésében szabályozott hatásköre alapján a következők szerint.

IV.

- [38] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [39] 1. A fentiek tükrében az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a 2012. január 1. után az indítványozó számára megállapított korhatár előtti ellátás is a biztosítási alapú, járulékfizetéssel ellentételezett ellátások csoportjába tartozik-e. Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott panaszban az öregségi nyugdíj alapjának kiszámítására vonatkozó szabályozás alkotmányosságát vonta kétségbe az indítványozó, amelyet saját ügyében is alkalmaztak az eljáró szervek. A Tny. 13. §-a alkalmazása nélkül a korhatár előtti ellátás összege nem lett volna megállapítható.
- [40] 1.1. Az Alkotmánybíróság vizsgálódása először annak a megállapítására irányult, hogy az Alkotmányról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 70/E. § (3) bekezdés harmadik mondata az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 19. pont (5) bekezdése alapján alkalmazható-e jelen ügyben, és hogy mennyiben irányadó a 23/2013. (IX. 25.) AB határozatban lefektetett megállapítások.
- [41] Az Alkotmány 70/E. § (3) bekezdése a következőket tartalmazta 2011. június 15. és december 31. között: „Az ellátáshoz való jog a nyugellátás tekintetében az általános öregségi nyugdíjkorhatárt betöltött, a nyugellátás törvényi feltételeinek megfelelő személyre terjed ki. Törvény az e korhatárt be nem töltött személynek is nyugellátást állapíthat meg. Az általános öregségi nyugdíjkorhatár betöltését megelőzően folyósított nyugellátás

törvényben meghatározottak szerint csökkenthető és szociális ellátássá alakítható, munkavégzésre való képesség esetén megszüntethető.”

- [42] Az Alaptörvény Záró és vegyes rendelkezések 19. pont (5) bekezdése alapján az előbbi bekezdés harmadik mondatát a 2011. december 31-én hatályos szabályok szerint nyugellátásnak minősülő ellátásokra azok megváltoztatása, más ellátássá alakításuk vagy megszüntetésük tekintetében 2012. december 31-éig alkalmazni kell.
- [43] A szavak általánosan elfogadott értelme szerint az Alkotmány 70/E. § (3) bekezdés utolsó mondatát kell és lehet alkalmazni az Alaptörvény 19. pont (5) bekezdése szerint 2012. december 31-éig, de csak akkor, ha a már folyósított nyugellátást csökkentik, megváltoztatják, átalakítják vagy megszüntetik.
- [44] Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy jelen ügy tényállása egyik helyzetet sem tartalmazza. Az indítványozó az ellátás megállapítását 2012. december 28-án kérte. Előtte semmilyen nyugellátásban nem részesült; így kizárt, hogy egy már megállapított ellátás csökkentésére, megváltoztatására, átalakítására vagy megszüntetésére sor kerülhetett volna. Emiatt az Alkotmány 70/E. § (3) bekezdés utolsó mondata jelen ügyben nem alkalmazandó.
- [45] A 23/2013 (IX. 25.) AB határozat lényegét tekintve azért nem irányadó jelen ügyben, mert az a 2011. december 31-én folyósított különböző nyugellátások módosítását bírálta el a speciális és átmeneti alkotmányos felhatalmazó szabályokra is támaszkodva.
- [46] 1.2. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a korhatár előtti ellátás automatikusan válik öregségi nyugdíjra [Ketv. 18. § (1) bekezdés]. A korhatár előtti ellátás összegére speciális csökkentő szorzók voltak és vannak hatályban, amelyek létjogosultsága arra vezethető vissza, hogy az, aki a rá vonatkozó öregségi nyugdíjkorhatárnál hamarabb kéri az ellátás megállapítását, rövidebb ideig fizet nyugdíjjárulékot, mint az, aki a korhatár betöltésével kéri az ellátás megállapítását. Jelen esetben az időskori megélhetés biztosítására szolgál a megállapított ellátás, azaz funkcionálisan egyezik az öregségi nyugdíjjal. Az alkotmányjogi védelem csupán abban a tekintetben válhat el az öregségi nyugdíjra vonatkozó tesztől, amely visszavezethető a megállapított ellátás specialitására.
- [47] Mindazonáltal az indítványozó esetében a hiányzó 82 nap szolgálati idő nem változtat azon a tényen, hogy a megállapított ellátásban van biztosítási elem, hiszen az indítványozó több mint 42 év járulékfizetéssel lefedett idővel rendelkezik. Mivel az öregségi nyugdíjkorhatár betöltése előtt nyújtotta be kérelmét, alacsonyabb összeget állapítottak meg a számára. Tehát a korai nyugdíjazás specialitása kifejeződött, de e tekintetben nem is élt alkotmányjogi panasszal az indítványozó. Az ellátás alapjának számítására vonatkozó általános szabályok azonban nem tartoznak a korhatár előtti ellátásra jellemző sajátosságok közé, az ellátás alapjának számítása az öregségi nyugdíjával azonos.
- [48] 1.3. Az Alaptörvény 40. cikke úgy szól, hogy „[a] közteherviselés és a nyugdíjrendszer alapvető szabályait a közös szükségletek kielégítéséhez való kiszámítható hozzájárulás és az időskori létbiztonság érdekében sarkalatos törvény határozza meg.” Ez a törvény Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Gst.), amelynek VI. fejezete tartalmazza a nyugdíjrendszer alapvető szabályait. Eszerint az állami nyugdíjrendszerben az ellátási jogosultság nyugdíjjárulék fizetésén alapul [Gst. 40. § (2) bekezdés]. A nyugdíjjárulékra vonatkozó részletszabályokat a társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) foglalja magában. A nyugdíjjárulékot a biztosított fizeti a járulékalapot képező jövedelme után [Tbj. 18. § (1) bekezdés a) pontja és 24. § (1) bekezdés a) pontja].
- [49] Ezek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az indítványozó számára megállapított ellátás – a nyugdíjjárulék fizetési kötelezettségre figyelemmel – a biztosítási alapú, járulékfizetéssel ellentételezett ellátások csoportjába tartozik. Következésképpen erre is megfelelően alkalmazandó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jog.
- [50] 2. Az indítvánnyal támadott csökkentést a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény, valamint egyes kapcsolódó törvények módosításáról szóló 2006. évi CVI. törvény (a továbbiakban: Mód.tv.) 3. §-a ültette a Tny. 13. §-ába 2008. január 1-jei hatálybalépéssel. A módosítás arra irányult, hogy a nyugdíj alapjaként szolgáló havi átlagkereset a személyi jövedelemadóknak megfelelő összegben felül a keresetet, jövedelmet terhelő járulékoknak, illetve magán-nyugdíjpénztári tagdíjnak megfelelő összeggel is csökkenjen. A Tny. 13. §-a eredetileg ugyanis csak azt tartalmazta, hogy az 1987. december 31-ét követően és 2013. január 1-jét megelőzően elért kereseteket, jövedelmeket – ideértve a minimálbér összegét is – naptári évenként a személyi

jövedelemadónak erre az összegre képzett összegével kell csökkenteni. A nyugdíj alapjának a meghatározására vonatkozó szabályok változtak tehát.

- [51] 2.1. A Mód.tv. indokolásának általános része a következőképpen szól: „[a] társadalombiztosítási nyugdíjrendszerre fordított kiadások a GDP közel 10%-át teszik ki (EU átlag 10,7%), ez az arány az EU idősödéssel foglalkozó munkacsoportjának prognózisa szerint 2050-re eléri a GDP 14,5%-át (bruttó kiadás figyelembe vételével 17%), míg az EU 25-ök átlaga 12,8% lesz. A Nyugdíjbiztosítási Alap járulékfizetéssel nem fedezett hiánya tovább nő. A hiány növekedésénél a következő 50 évben a jelenlegi okok mellett meghatározó a demográfiai változás: az idősek aránya a népességen belül megduplázódik. [...] A nyugdíjak átlagos színvonala az átlagos nettó keresetekhez viszonyítva 64%, ez viszonylag kedvezőnek minősíthető, de belső aránytalanságokat takar: az újonnan megállapított nyugdíjak színvonala kiugróan magas, egyes korosztályok nyugellátása elmarad ettől a szinttől. [...] A törvény az új nyugdíjak színvonal ingadozásának mérséklését és az általános színvonalhoz történő közelítését tartalmazza.” (A Mód.tv. általános indokolása.)
- [52] A Mód.tv. 3. §-ához fűzött indokolás a következőket tartalmazta: „[a]nnak érdekében, hogy mérséklődjenek a nyugdíj-megállapítás időpontjához kapcsolódó aránytalanságok, a nyugdíj alapjául szolgáló keresetek részleges valorizálását teljessé kell tenni. A nyugdíj-megállapításhoz figyelembe veendő minden év keresetét a nyugdíjazást megelőző év kereseti szintjére kell valorizálni. Ez a változtatás a következő években várhatóan átlagosan 2,5–4,5% közötti mértékben növeli a nyugdíjalapot. Ugyanakkor a nettó nyugdíj megállapításához a járulékokkal is csökkentett tényleges nettó kereseteket kellene figyelembe venni, ez a következő években 12-15%-kal mérsékelné a nyugdíjalapot. Annak érdekében, hogy induló nyugdíjak színvonala az átlagos színvonal körül alakuljon, az átlagosan 7%-os színvonal mérséklést ne haladja meg, a törvény olyan megoldást tartalmaz, hogy a teljes valorizálást követően a járulékokkal csökkentett keresetekből történne a számított személyi jövedelemadó levonása, így összességében a 7–8% körüli nyugdíj színvonal mérséklés következik be. A változás 2008. január 1-jétől kerül bevezetésre, így azokat a személyeket nem érinti, akiknek a felmondása folyamatban van.” (A Mód.tv. indokolása a 3. §-hoz.)
- [53] 2.2. A Mód.tv.-nyel módosított szakaszt két időpontban változtatta meg a törvényhozó, ám ezek nem érintették a csökkentés lényegét. Az egyik a 2007. évi CLVI. törvény 1. §-ával és 23. § (4) bekezdés a) pontjával 2008. január 1-jei hatálybalépéssel, a másik 2009. évi CIX. törvény 20. § (1) bekezdésével és 2009. évi CXVI. törvény 103. §-ával 2010. január 1-jei hatálybalépéssel történt. E módosításokkal együtt 2012. december 31-ig volt hatályban a Tny. 13. §-ának azon a változata, amely alapján 2012. december 29-i folyósítási nappal megállapították az ellátást az indítványozó számára.
- [54] 2.3. Az Alkotmánybíróság az előbbieket fényében rögzíti, hogy az indítványozó a Tny. 13. §-át az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján abban az összefüggésben támadta, amelynek tartalma 2008. január 1. és 2012. december 31. között volt hatályban. Annak ellenére, hogy a Tny. 13. §-a időközben módosult és ma már nincs hatályban, az Alkotmánybíróság a hatályon kívül helyezést közvetlenül megelőző hatályossági állapotot – azaz a 2010. január 1. és 2012. december 31. közötti szabályt – vetette össze az Alaptörvénnyel, hiszen az indítvány alapjaként szolgáló ügyben alkalmazott, a vita tárgyává tett jogi megoldás alkotmányosságát vonták kétségbe az Alkotmánybíróság előtt 2016-ban érkezett alkotmányjogi panaszban.
- [55] Az alkotmányossági felülvizsgálat tárgyává tett szabályozás tartalma úgy foglалható össze, hogy a nyugdíj alapjának a kiszámolásához a bruttó keresetet, illetve jövedelmet csökkenteni kell az azokat terhelő fizetési kötelezettségeknek megfelelő összeggel annak érdekében, hogy az induló nyugdíjak színvonala az átlagos nyugdíj-színvonal körül alakuljon és az állami nyugdíjbiztosítás fenntartható módon működjön.
- [56] 3. Az Alkotmánybíróság ezeket követően azt vizsgálta, hogy a Tny. támadott 13. §-a sérti-e az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését.
- [57] 3.1. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében szereplő tulajdonhoz való jog egyrészt megfelelően vonatkozik a nyugdíjra mint közjogi várományra, másrészt a szükségesség-arányosság sajátos kritériumrendszerében korlátozható.
- [58] Az Alaptörvény előbbi bekezdés és az Alkotmány 13. § (1) bekezdése között a tulajdonnal együtt járó jogok tekintetében érdemi különbség nincsen, jóllehet az Alaptörvény a tulajdonnal együtt járó társadalmi felelősség-

ről is rendelkezik. Utóbbi azonban nem változtatja meg a nyugdíjak alkotmányos védelmének a szintjét. Az Alkotmánybíróság a tulajdonhoz való jogot érintő más döntéseiben is rámutatott már arra, hogy „[a] társadalombiztosítási jogviszonyokkal összefüggő szolgáltatások esetében továbbra is fennáll az alkotmányos tulajdonvédelem” [3048/2013. (II. 28.) AB határozat, Indokolás [39], 3226/2015. (XI. 23.) AB határozat, Indokolás [12], 3237/2015. (XII. 8.) AB határozat, Indokolás [19]]. A vonatkozó alkotmányos szabályok szövegszerű hasonlóságára tekintettel az Alkotmánybíróság felhasználhatónak ítélte az Alaptörvény negyedik módosítása előtt hozott kapcsolódó döntéseit, figyelemmel azokra az elvekre, amelyeket a 13/2013. (VI. 17.) AB határozat, Indokolás [32] bekezdésében is kifejtett. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság áttekintette a 2012. január 1. előtt követett gyakorlatát.

- [59] 3.2. Az Alkotmánybíróság újabb döntéseiben is megerősítette gyakorlatának azt a részét, amelyet a tulajdon mint alapjog védelméről alakított ki tevékenysége korai szakaszában [lásd például: 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [154], 23/2016. (XII. 12.) AB határozat, Indokolás [145]].
- [60] A megerősített gyakorlat alapvető megállapításai közé tartozik az is, hogy az alkotmányos tulajdonvédelem mindig konkrét: többek között a tulajdon funkciójától függ. Közérdek igazolhatja a tulajdon korlátozását, amelynek alkotmányossági felülvizsgálata nem a törvényhozó választásának feltétlen szükségességére irányul, hanem annak indokolhatóságára terjed ki. [64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 380–382.].
- [61] 3.3. A következőkben az Alkotmánybíróság azt vizsgálta meg, hogy a tulajdonvédelem miként jelenik meg a társadalombiztosítás terén. Ezt a kérdést a 37/2007. (VI. 12.) AB határozat úgy mutatta be, hogy a gyakorlat közel két évtizedes fejlődését összegezte [37/2007. (VI. 12.) AB határozat, ABH 2007, 457, 461.]. Ebből az Alkotmánybíróság a következőket emeli ki.
- [62] A tulajdonhoz való jog sérelmére a társadalombiztosítási rendszerben ígért váromány korlátozása okán akkor lehet sikeresen hivatkozni, ha a szóban forgó ellátás biztosítási elemet is tartalmaz. Az ellátásokat, illetve a hozzájuk fűződő várományokat tehát nem lehet alkotmányosan megfelelő indok nélkül, szükségtelenül és aránytalanul csorbítani.
- [63] Az Alkotmánybíróság arra is rámutatott már, hogy a társadalombiztosításban keverednek a biztosítási és a szolidaritási elv szerint finanszírozott ellátások. Ez a megállapítás a felosztó-kirovó rendszerben működő állami nyugdíjbiztosításra kifejezetten helytálló. Emiatt a korlátozás alkotmányossága nem ítéltető meg önmagában a fizetett járulék és az ellenszolgáltatás közötti mennyiségi viszony alapján. A befizetések és az ellátások pontos egyezőségére nem terjed ki a védelem (1193/B/2004. AB határozat, ABH 2007, 1813, 1817–1818.).
- [64] 3.4. Az eddigiek szerint az Alkotmánybíróságnak jelen ügy érdemi eldöntéséhez azt kellett vizsgálnia, hogy a többször módosított Tny. 13. §-ából következő csökkentés szükséges és arányos módon korlátozza-e a biztosítási időszakon nyugvó, időskori megélhetést garantáló ellátás várományát. Az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésének második mondata értelmében „[a]lapvető jog más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozható.”
- [65] Amint azt az Alkotmánybíróság fentebb megállapította, a Tny. 13. §-a a nyugdíj alapjának a számítási módját határozta meg. A csökkentés kétség kívül hátrányosan érintette az indítványozót, hiszen ellátásának összege alacsonyabb lett annál, mint amennyi a Tny. 13. §-ában szabályozott levonások alkalmazása nélkül lett volna. E szabály a kihirdetésétől kezdve 2012. december 31-ig akként rendelkezett, hogy a kereseteket, jövedelmeket csökkenteni kellett a személyi jövedelemadónak megfelelő összeggel. Ehhez képest vezetett be további csökkentést a Mód.tv. 2008. január 1-jétől, amellyel az induló nyugdíjak összességében 7–8%-os mérséklését tűzte ki célul a törvényalkotó.
- [66] Mindenekelőtt azonban azt kell szem előtt tartani, hogy az alkotmányos tulajdonvédelem többek között a tulajdon funkciójától függ. Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy az állami nyugdíjrendszer a szolidaritás elve alapján működik. Ez azt jelenti, hogy az állami nyugdíjbiztosításban jelenleg sem kizárólag a biztosítási elv érvényesül, hiszen a fedezetteremtés alkalmazott technikája továbbra is a felosztó-kirovó rendszer. Ez a megoldás alkotmányos értelemben véve kihat a korlátozás szükségességének és arányosságának a megítélésére.
- [67] A szükségesség körében az Alkotmánybíróság azt vizsgálta felül, hogy a csökkentés indokolható-e a közérdekel. A Mód.tv. elfogadásakor a törvényhozó az Indokolás [51] bekezdésében idézett indokolás tükrében figyelemmel volt az állami nyugdíjak fenntarthatóságának biztosítására az elöregedő társadalomban, valamint

a nyugdíjak színvonala közti különbségek mérséklésére. Ezek az érvek az Alaptörvény által elismert időskori megélhetést szolgáló ellátási rendszerben is kielégítik a nyugdíj alapjának közérdekre tekintettel végrehajtott csökkentését, különös figyelemmel arra, hogy Magyarország a kiegyensúlyozott, átlátható és fenntartható költségvetési gazdálkodás elvét érvényesíti, amelyért elsősorban az Országgyűlés és a Kormány felelős az Alaptörvény N) cikk (1)–(2) bekezdései szerint. Az állami nyugdíjrendszer hosszú távú finanszírozhatóságához és az induló nyugdíjak átlaghoz történő igazításához tartozott tehát hozzá a Tny. 13. §-ának a módosítása.

- [68] Megjegyzendő, hogy az Alkotmánybíróság a szociális biztonság felfogásával kapcsolatban a gazdasági körülményeket, az államháztartás helyzetét és a fokozatosan romló demográfiai mutatókat olyan tényezőknak értékelte, amelyek nemcsak egy törvénymódosításra, hanem az alkotmányos szabályozás átalakítására is kellő alapot szolgáltatnak [23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [45]–[47]].
- [69] Az arányosság tekintetében hangsúlyozandó, hogy a szolidaritási elem miatt a járulékfizetés és a társadalombiztosítási szolgáltatások pontos megfeleltetése az Alaptörvény alapján nem követelhető meg. Ez azt jelenti, hogy az állami nyugdíjalapba történő befizetések és az onnan kapott ellátások nem mérhetők közvetlenül össze egymással. Az arányosság követelménye funkcionálisan azt foglalja magában a tulajdonhoz való jog által védett nyugdíjváromány tekintetében, hogy lényeges és aránytalan változások nem következhetnek be a járuélékok változatlansága mellett. A támadott szabályozás nyilvánvalóan nem üresítette ki a nyugdíjvárományt. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy a nyugdíjak egyszer már elért színvonala sosem csökkenthető. A tulajdonhoz való jogot sértő csökkentés határa ott húzódik meg, ahol a járulékkal vásárolt ellátás elveszíti funkcióját. Az állami nyugdíjalapba történő befizetések és az onnan kapott ellátások számszakilag azért sem vethetők össze egymással, mert az állami nyugdíjrendszer folyamatosan változó struktúra, amelyben időről időre eltérő mértékű fizetési kötelezettségeket kell teljesíteniük a biztosítottaknak és a foglalkoztatóknak, továbbá társadalmi és nemzetgazdasági szintű kockázatok halmozódnak benne.
- [70] Mindezekre tekintettel a sérelmezett szabály kielégíti a szükségességi és arányossági teszt által támasztott követelményeket.
- [71] 3.5. Az indítványozó azt is előadta, hogy a támadott szabály olyan munkavégzésért kapott pénztulajdonát csökkenti, amely aktív kereső korszakában azonos jogcímen és összegben már csökkentésre került. Ezzel kapcsolatban az Alkotmánybíróság három megállapítást tesz.
- [72] A keresetet, jövedelmet terhelő közterhek esetében a fizetési kötelezettség az anyagi adójogszabályban, illetve járulékokról szóló jogszabályokban foglalt kötelezettségekből fakad. Ezen a jogcímen ismételt fizetési kötelezettséget a Tny. 13. §-a nem keletkeztet, így nem áll fenn az indítványozó által hivatkozott jogcímonosság. A Tny. 13. §-a ugyanis csupán arról rendelkezik, hogy a nyugdíj alapjaként szolgáló összeg kiszámolása során az előbbi közterheknek megfelelő összeget kell levonni.
- [73] Utalni kell továbbá arra, hogy a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szjtv.) 1. melléklet 1.2. alpontja alapján a nyugdíj – amelynek fogalmába a korhatár előtti ellátás is beletartozik az Szjtv. 4. § 23. pontja szerint – az adómentes bevételek közé tartozik. A Tbj. értelmében – annak 4. § k) pontja szerint – értelemszerűen járulékalapot képező jövedelemnek sem minősül a nyugdíj. Megállapítható tehát, hogy ezek a szabályok egymásra tekintettel érvényesülnek abban az értelemben, hogy míg a nyugdíj alapját képező havi átlagkeresetet a közterhekkal csökkenteni kell, addig a nyugdíjból származó jövedelem, azaz maga a nyugdíj mentes a közteherfizetési kötelezettség alól.
- [74] Végül az Alkotmánybíróság arra mutat rá, hogy a Tny. 13. §-ában írt levonásokkal a jogalkotó ugyanazt érte el, mintha a nyugdíj alapját képező havi átlagkereset százalékát csökkentette volna megfelelő arányban a nyugdíj összegének a kalkulációja során. A nyugdíj összegét meghatározó képletben ugyanis az előbbi százalék a szorzó, a közterhekkal csökkentett havi átlagkereset a szorzandó. A szorzószám mértékeit a Tny. 12. § (1) bekezdése tartalmazta 2008. január 1. és 2012. december 31. között. A hatályos jogban a Tny. 2. melléklete szól a szorzószámokról. Ilyen technikai kérdések tekintetében a törvényhozást megilleti a választás lehetősége, amennyiben az elfogadott megoldás nem vezet az Alaptörvény megsértéséhez.

- [75] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy nem sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését a nyugdíjak alapjának számítási módjára vonatkozó Tny. 13. §-a. Az Alkotmánybíróság ennek következtében az Abtv. 63. § (1) bekezdése értelmében a határozat rendelkező részében írtak szerint döntött.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [76] Egyetértek a határozat rendelkező részével, mert az nem állapít meg alaptörvény-ellenességet. A határozat végző indokolásában kimondja, hogy a nyugdíjak alapjának számítási módjára vonatkozó szabályozás, azaz a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 2012. október 12. napja és 2012. december 31. napja között hatályos 13. §-a nem sérti az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdését.
- [77] Véleményem ugyanakkor eltérő az indokolásnak az Alaptörvény XIX. cikkének jogi jellegére vonatkozó álláspontjától (Indokolás [17]–[22]), valamint a társadalombiztosítás terén alkalmazandó alkotmányos tulajdonvédelemnek a jelen ügyre irányadó megállapításától (Indokolás [61]–[63]).
- [78] 1. Teljes összhangban a korábbi alkotmánybírói határozatokhoz fűzött különvéleményeimmel [4/2016 (III. 1.) AB határozat; 9/2016. (IV. 6.) határozat és 25/2016. (XII. 21.) AB határozat], nem értek egyet azzal a többnyire minimális többséggel elért alkotmánybírói határozatokban kialakított Alaptörvény-értelmezésekkel, amelyek tágítani próbálják az „államcél” tartalmát, megkísérik azt kiegészíteni és továbbfejleszteni abból a célból, hogy adott esetben az Alaptörvényből származó következményeket határozzanak meg a XIX. cikk (1) bekezdésének második mondata értelmezésére. Ezek az értelmezések azonban nemcsak a 23/2013. (IX. 25.) AB határozatban foglalt alapvető alkotmányértelmezéssel ellentétesek, hanem elméleti hatásukban következetlenséget eredményezőek, és – gyakorlati következményeiket illetően – az alkotmányos rendelkezéseken, különösen az Alaptörvény N) cikkének sérelmén túlmutató problémákat eredményezhetnek, akár a költségvetési gazdálkodást veszélyeztetők lehetnek.
- [79] Mindezekre tekintettel fontosnak tartom következetesen képviselt álláspontomat a jelen határozat indokolásához kapcsolódóan is rögzíteni. Az indokolás ugyanis – szükségtelenül, mivel a határozat alapjául szolgáló ügy eldöntése szempontjából irreleváns – kitér a szűk többségű kiterjesztő alkotmányértelmezési kísérletekre, ezáltal tovább élteti és erősíti azokat.
- [80] 2. Az indokolás mellőzi annak a kisebbségi álláspontnak a megemléztetését és ismertetését, amelynek elfogadása esetén az elutasító határozat alapjául szolgáló alkotmányjogi panasz visszautasítása is indokolt lehetett volna.
- [81] E kisebbségi álláspont szerint, amelyet osztok, a vizsgált időszakban hatályos Tny. 13. §-át nem a nyugdíj alapjának vonatkozó szabályként, hanem mint utalt normát alkalmazták a 2012. december 31. napjáig korhatár előtti ellátásban részesülő indítványozóra. Tekintettel arra, hogy a 23/2013. (IX. 25.) AB határozat, továbbá az Emberi Jogok Európai Bírósága elismerte a magyarországi nyugdíjrendszer teljes átalakítása keretében a korábbi korhatár előtti nyugdíjak megszüntetésének legitimációját, indokolt lehetett volna az akkor hatályos Tny. 13. §-ának utalt norma jellegéből kiindulni, igazodva a panaszt benyújtó személy ilyen ellátásban való részesülése jogkö-

vetkezményeihez. Ebben az esetben viszont a jelen határozat indokolásában tárgyalt tulajdonvédelem sem szerzett jog címén, sem várományi jelleggel nem játszhatott volna szerepet, mivel a 23/2013. (IX. 25.) AB határozat elutasította a korhatár előtti nyugdíjak tekintetében a XIII. cikkre alapozott kérelmeket {23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [71]–[75]}.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [82] A határozat rendelkező részével és az indokolás megállapításainak döntő többségével egyetértek, azonban szükségesnek látom az alábbiak rögzítését:
- [83] 1. Nem tudok teljesen azonosulni a többségi Indokolás [69] bekezdésében [49] bekezdésében írottakkal.
- [84] Az Indokolás [69] bekezdése szerint: „Az arányosság követelménye funkcionálisan azt foglalja magában a tulajdonhoz való jog által védett nyugdíjváromány tekintetében, hogy lényeges és aránytalan változások nem következhetnek be a járulékok változatlansága mellett. A támadott szabályozás nyilvánvalóan nem üresítette ki a nyugdíjvárományt. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy a nyugdíjak egyszer már elért színvonala sosem csökkenthető. A tulajdonhoz való jogot sértő csökkentés határa ott húzódik meg, ahol a járulékkal vásárolt ellátás elveszíti funkcióját.”
- [85] A fentiekkel összefüggésben emlékeztetni kívánok arra, hogy a szociális jogokat érintő alkotmányossági kérdések vizsgálata során – még az 1990-es évek közepén a 43/1995. (VI. 30.) AB határozatban, a „Bokros-csomag” kapcsán az Alkotmánybíróság szükségesnek tartott egy olyan alkotmányos tartalommal felruházott kifejezést beiktatni, mely képes elhatárolni a szociális ellátások, ezen belül is a kötelezően fizetendő járulékhöz kapcsolódó jövőbeni igények alkotmányossági megítélését az általános tulajdonjogi igényektől. Ez volt a szladitsi magánjogból átvett „váromány” kifejezés, amelynek speciális alkotmányossági „*terminus technicus*”-ként történő beiktatását megelőzően a szociális ellátások, a társadalombiztosítási ellátásokkal együtt a szerzett jogi kategóriaként kerülhettek az alkotmányos védelem körébe, és csak a jogbiztonság garanciája volt számonkérhető a jogalkotón. Azonban ez nem jelentette, és ma – az Alaptörvény égisze alatt – sem jelentheti azt, hogy a szociális ellátások ezzel az általános értelemben vett alkotmányos tulajdon védelem körébe kerültek volna. (Márcsak a számos függő tényezőre tekintettel sem.) Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jog védelme csak abban az esetben kaphat szerepet, ha a nyugdíjban részesülő személy a számára megállapított és rendszeresen folyósított nyugdíj esedékes összegét valamilyen okból nem kapja meg. Ez viszont nem a váromány témakörébe tartozó eset.
- [86] A fentiek tükrében az Indokolás [49] bekezdésében írottakkal sem értek egyet: „Ezek alapján az Alkotmánybíróság rögzíti, hogy az indítványozó számára megállapított ellátás – a nyugdíjjárulék fizetési kötelezettségre figyelemmel – a biztosítási alapú, járulékfizetéssel ellentételezett ellátások csoportjába tartozik. Következésképpen erre is megfelelően alkalmazandó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jog.”
- [87] Véleményem szerint ezért indokolt lett volna fentiek végiggondolása, és az indokolás szövegének ennek megfelelő megfogalmazása.
- [88] 2. Az Indokolás [21] bekezdése a visszautasítással összefüggésben rámutat: „Miatán jelen ügyben a támadott törvényi szabály nem jogosultságról rendelkezik, hanem a nyugdíj alapjának a számítására vonatkozó részletes szabályokat tartalmazza, az indítványozó esetében nem állnak fenn azok a feltételek, amelyek mellett a XIX. cikk Alaptörvényben biztosított jognak minősülne sem az (1) bekezdés, sem a (4) bekezdés tekintetében.”
- [89] A visszautasításra tekintettel a XIX. cikk (1) és (4) bekezdésével kapcsolatban a többségi indokolás nem tér el a korábban e tárgykörben hozott határozatoktól, kimondva az alábbiakat: „Az előbbiektől a panaszselem az Alaptörvény XIX. cikke vonatkozásában sem felel meg az Abtv. 26. § (1) bekezdés a) és 27. § a) pontjaiban szabályozott azon fordulatnak, miszerint »Alaptörvényben biztosított jog« sérelmére alapozható alkotmányjogi panasz.”

[90] Ettől függetlenül fenntartom korábbi kisebbségi álláspontomat, miszerint a XIX. cikk (1) és (4) bekezdése nem tartalmaz alapjogot.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1856/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3239/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panaszok tárgyában – *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó, dr. Sallamon László és dr. Sulyok Tamás* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Egrei Törvényszék 12.P.20.166/2014/47. és 12.P.20.166/2014/48. számú végzése, továbbá a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 56. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszokat visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A jogi képviselővel (dr. Kegye Adél ügyvéd, 1093 Budapest, Lónyai utca 34., III/21.) eljáró természetes személy indítványozó (a továbbiakban: indítványozó 1) és jogi személy indítványozó (a továbbiakban: indítványozó 2) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a, valamint 26. § (1) bekezdése alapján benyújtott alkotmányjogi panaszukban az Egrei Törvényszék előtt folyamatban lévő személyiségi jogi perbe történő beavatkozási kérelmüket elutasító végzések, továbbá a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 56. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól. Indítványozták ezen felül, hogy az Alkotmánybíróság a Pp. 155/A. § (2) bekezdése alapján kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bíróságánál (a továbbiakban: EUB).
- [2] Az indítványozók ugyanazon perben hozott, azonos tárgyú bírói határozatokat, illetve ugyanazon jogszabályi rendelkezést támadtak alkotmányjogi panasszal, ezért az Alkotmánybíróság az Abtv. 58. § (2) bekezdése alapján együttes vizsgálat és elbírálás végett elrendelte az előtte folyamatban lévő ügyek egyesítését.
- [3] Az alkotmányjogi panaszok alapjául szolgáló polgári perben megállapított tényállás szerint az Esélyt a Hátrányos Helyzetű Gyerekeknek Alapítvány és az Európai Jogok Központja Alapítvány felperesek az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 20. §-a alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt közérdekű személyiségi jogi pert indítottak a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ, az Emberi Erőforrások Minisztériuma és a Heves Megyei Pedagógiai Szakszolgálat alperesek ellen. A felperesek keresetükben azt állították, hogy a Heves megyében élő, általános iskolai tanulmányokat folytató roma gyerekek indokolatlan fogyatékosná minősítésével az alperesek közvetlen, illetve közvetett hátrányos megkülönböztetésben részesítették és részesítik az érintett gyerekeket. A folyamatban lévő perbe az indítványozók a felperesek pernyertességének előmozdítása érdekében kívántak beavatkozni. Az indítványozó 1 a beavatkozás engedélyezése iránti kérelmében arra hivatkozott, hogy gyermekei a felperesek által kifogásolt indokolatlan fogyatékosná minősítés mint nemzetiségi alapú hátrányos megkülönböztetés potenciális sértettjei, mert romák, Heves megyében élnek, általános iskolai tanulók, így az iskola javaslatára bármikor szakértői vizsgálatra küldhetik őket. Állítása szerint fennáll annak a közvetlen veszélye, hogy gyermekei értelmi képességét nem kultúra-független diagnosztikai eljárásokkal vizsgálják meg, s döntenek annak eredményeként sajátos nevelési igényükről. Hangsúlyozta, hogy jogi érdeke fűződik a felperesek pernyertességéhez, amelynek következményeként a diszkriminatív eljárást a jövőben az alperesek felszámolják, így megelőzhetővé válik, hogy a jövőben a gyermekeit indokolatlanul minősítsék fogyatékosnak. Az indítványozó 2 tíz szülő kérelmére benyújtott beavatkozás iránti kérelmében azt hangsúlyozta, hogy a nemzetiségek jogairól szóló 2011. évi CLXXIX. törvény 10. § (1) bekezdése alapján alapvető feladata a nemzetiségi érdekek védelme és képviselete, a felperesek melletti beavatkozással is ezt a feladatát látná el. Hivatkozott arra, az Ebktv. 3. § e) pontja és 20. § (1) bekezdés c) pontja alapján az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt közérdekű igényérvényesítésre, így személyiségi jogi per megindítására maga is jogosult lenne. Azzal érvelt, hogy a gyöngyöspatai gyerekek között a sajátos nevelési igényűnek minősítettek aránya a nem korszerű, és nem kultúra-független diagnosztikai eljárások miatt feltűnően magas, ezért a felperesekkel egyezően abban érdekelt,

hogyminden gyermeket a legkorszerűbb eljárásoknak megfelelően vizsgáljanak meg, a vizsgálatot végző szakemberek és intézmények pedig számon kérhetőek legyenek.

- [4] Az Egri Törvényszék az indítványozók beavatkozás iránti kérelmét 12.P.20.166/2014/47. és 12.P.20.166/2014/48. számú végzésével elutasította. A bíróság döntése indokolásában rámutatott, hogy a beavatkozás törvényi feltétele az, hogy a beavatkozónak jogi érdeke fűződjék ahhoz, hogy a mások között folyó per miként dől el [Pp. 54. § (1) bekezdés]. A bíróság hangsúlyozta, hogy a beavatkozás megengedéséhez szükséges jogi érdekelttség megléte lényegesen többet jelent az ügy érdemében hozandó döntés általi közvetett személyes érintettségénél. A bíróság álláspontja szerint a beavatkozás engedélyezése során csak létező jogi érdeket vehet figyelembe, olyat nem, amely a jövőben keletkezhet, ezért az indítványozó 1 gyermekeinek potenciális sértetté válását e körben nem értékelhette. Úgy ítélte meg, hogy az indítványozó 2 a beavatkozáshoz szükséges jogi érdekét csupán a jogállását szabályozó törvényi rendelkezésre alapította, a bíróság szerint azonban a jogalapi hivatkozásnak a beavatkozás megengedése szempontjából nincs jelentősége. A bíróság hangsúlyozta, hogy a folyamatban lévő per közérdekű pernek minősül, így a felperesek minden olyan személy helyett és érdekében eljárnak, akinek a jogát a per tárgya érinti. Kiemelte, hogy a perben hozandó ítélet a kérelmezőkre perbe lépés nélkül is kiható, ezért jogaik és érdekeik a beavatkozási kérelem elutasítása esetén nem sérülnek, mint ahogy perbe lépésük engedélyezése sem jelentene jogvédelmük szempontjából előrelépést.
- [5] 2. Az indítványozók a beavatkozási kérelmüket elutasító végzésekkel szemben benyújtott, az Alkotmánybíróság főtítkárának felhívására kiegészített, illetve pontosított alkotmányjogi panaszukban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, I. cikk (3) bekezdése, a XV. cikk (2) bekezdése, a XVIII. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkoztak. Az indítványozók állítása szerint beavatkozási kérelmük elutasításával a bíróság az általuk képviselt gyermekek potenciális áldozati státuszát, érintettségét sem ismerte el. Sérelmezték, hogy az eljáró bíróság döntése során figyelmen kívül hagyta az EJB gyakorlatát, amely szerint azoknak a személyeknek is van eljárás-kezdményezési joguk, akik nem közvetlenül, hanem potenciálisan érintettek. Arra hivatkoztak, hogy a támadott döntések következményeként esetükben kiüresedik, illuzórikussá válik a hátrányos megkülönböztetés tilalma, mert nem kérhetnek jogvédelmet a még be nem következett jogsérelem elkerülése érdekében, ezáltal a diszkrimináció potenciális sértettjeinek képviselőiként benyújtott beavatkozási kérelmüket elutasító végzések a bírósághoz forduláshoz való joguk sérelmét is eredményezte. Úgy ítélték meg, az Alkotmánybíróságnak a beavatkozáshoz szükséges jogi érdek fogalmának értelmezésével abban az alapvető alkotmányossági kérdésben kell állást foglalnia, hogy a diszkrimináció közvetlen érintettjeinek jogát elismeri-e ahhoz, hogy beavatkozóként bekapcsolódhassanak az érdekükben indított közérdekű perbe.
- [6] Az indítványozók beavatkozási kérelmét elutasító végzés ellen a Pp. 56. § (3) bekezdése (a továbbiakban: támadott rendelkezés) értelmében nincs helye fellebbezésnek, az indítványozók állítása szerint a rendelkezés sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jogukat. Utaltak arra, hogy a támadott rendelkezés 2013. május 31. napjáig hatályos szövege megengedte a beavatkozást elutasító végzés elleni fellebbezést. A többek között a Pp. támadott rendelkezését is módosító 2013. évi LXIX. törvény indokolása szerint a jogalkotó az új rendelkezéssel a feleknek az eljárás észszerű időben történő befejezéséhez fűződő érdekére, és a visszaélésekre is lehetőséget adó szabályozásnak a jogbiztonság érdekében történő megváltoztatására volt alapvetően figyelemmel. Az indítványozók álláspontja szerint a fellebbezés kizárásával a jogalkotó szükségtelenül és aránytalanul korlátozta jogorvoslathoz való jogukat. Érvelésük szerint egyrészt a strasbourgi bíróság egy magyar vonatkozású ügyben általános jelleggel rögzítette, hogy a magyar jogrendszerben megoldatlan az elhúzódó perek ügye, vagyis a jogalkotó célja nem valósult meg, másrészt a beavatkozás iránti kérelmet elutasító végzés elleni fellebbezésnek korábban nem volt az eljárás folytatására halasztó hatálya, így az eljárás befejezését a fellebbezés és annak elbírálása nem késleltette. Állították, hogy a fellebbezés kizárása helyett annak rövid határidőhöz kötésével a jogorvoslathoz való jogot a jogalkotói célokkal összhangban és arányosan lehetne korlátozni.
- [7] Az indítványozók a támadott végzések és rendelkezés megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszukban indítványt terjesztettek elő arra vonatkozóan is, hogy az Alkotmánybíróság a Pp. 155/A. § (2) bekezdése alapján kezdeményezzen előzetes döntéshozatali eljárást az Európai Unió Bíróságánál (a továbbiakban: EUB) a személyek közötti, faji vagy etnikai származásra való tekintet nélküli egyenlő bánásmód elvének alkalmazásáról szóló, 2000. június 29-i 2000/43/EK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) 7. cikk (1) bekezdésének értelmezése céljából. Az indítványozók szerint az EUB-nak abban a kérdésben kellene állást foglalnia, hogy amennyiben egy tagállam az Irányelv 7. cikk (2) bekezdése alapján biztosítja civil szervezetek számára a jogot, hogy saját nevük-

ben fellépve közérdekű igényt érvényesítsenek, úgy kell-e értelmezni az Irányelv 7. cikk (1) bekezdését, mint amely lehetővé teszi a jogsértés közvetlen vagy potenciális érintettjei számára, hogy a közérdekű perbe beavatkozhassanak. Az indítványozók szerint az Alkotmánybíróság az Európai Unió Működéséről Szóló Szerződés (EUMSZ), az Alaptörvény, az Abtv. és a Pp. együttes értelmezése alapján olyan tagállami bíróságnak minősül, amelynek nem csupán joga, de kötelezettsége is az Irányelv jelen ügyben történő értelmezése kérdésében az EUB-hoz fordulni.

- [8] 3. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság tanácsban eljárva az alkotmányjogi panaszokat befogadta, és azok érdemi elbírálását a teljes ülés elé utalta. Az Alkotmánybíróság teljes ülése arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panaszok az alábbi okoknál fogva nem fogadhatóak be.
- [9] 3.1. Az indítványozóknak az Egri Törvényszék végzéseit sérelmező panaszával kapcsolatban az Alkotmánybíróság az alábbiakat állapította meg.
- [10] Az Abtv. 27. §-a értelmében az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *d*) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés *a*) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és *b*) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. A rendelkezésből az következik, hogy a bírói döntések közül csak a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező döntések ellen van helye alkotmányjogi panasznak [például 3090/2014. (IV. 1.) AB végzés, Indokolás [22], 3131/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [6]]. Az Abtv. 27. §-a tárgyi hatályának megállapítása során elsődlegesen tehát az vizsgálendő, hogy a támadott bírói döntés (határozat) a bírósági eljárást befejező határozatnak tekinthető-e. Mivel az Abtv. nem határozza meg a bírósági eljárást – az ügy érdemében hozott, vagy egyéb határozattal – befejező bírói döntések körét, ezért az Alkotmánybíróságnak esetenként kell eldöntenie, hogy a támadott bírói döntés az Abtv. 27. § tárgyi hatálya alá tartozik-e [3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [13]]. A döntés során az Alkotmánybíróság álláspontja szerint a panasz alapjául szolgáló bírósági eljárást szabályozó törvény rendelkezéseit kell alapul venni.
- [11] A polgári perben alkalmazandó Pp. 212. § (1) bekezdése szerint a bíróság a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben végzéssel határoz. A főként eljárásjogi kérdésben döntő végzéseit a bíróság az eljárása során, vagy annak befejezése tárgyában hozza meg. A Pp. szabályaira figyelemmel a bírósági eljárást befejező végzésnek azok a végzések minősülnek, amelyeknek joghatásaként a bírósági eljárás (vagy annak valamely szakasza) befejeződik. Az indítványozók beavatkozási kérelmét elutasító végzések nincsenek az eljárás egészére mint folyamatra kihatással, azok a bíróságnak egy eljárási kérdésben kialakított álláspontját tükrözik. A beavatkozási kérelmet elutasító végzés joghatásaként a bírósági eljárás a jelen ügyben nem fejeződik be, a panaszok alapjául szolgáló személyiségi jogi per is folyamatban van még. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozók által támadott végzések nem felelnek meg az Abtv. 27. §-ában meghatározott feltételnek, ezért azok érdemi vizsgálatára nem kerülhet sor.
- [12] 3.2. Az indítványoknak a Pp. 56. § (3) bekezdését sérelmező eleme a befogadhatóság formai feltételeinek megfelelel, így az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörében a továbbiakban az Abtv. 29. § szerinti feltételeket vizsgálta. Az Abtv. 29. §-a értelmében az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Abtv. 52. § (2) bekezdése szerint az Alkotmánybíróság vizsgálata a megjelölt alkotmányossági kérelemre korlátozódik. Az indítványozók nem állították, hogy a fellebbezést kizáró szabály a bírói döntést érdemben befolyásolta volna, ezért az Alkotmánybíróságnak azt kellett megítélnie, hogy a beavatkozás tárgyában hozott végzés elleni fellebbezést kizáró rendelkezés a jogorvoslatihoz való jog alkotmányos tartalmával összefüggésben vet-e fel a panasz befogadását és érdemi elbírálását megalapozó alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [13] Az Alkotmánybíróság előjáróban 13/2013. (VI. 17.) AB határozata (Indokolás [27]–[34]) alapján kialakult gyakorlatára figyelemmel rögzíti, hogy a jogorvoslatihoz való jog alkotmányos tartalmát illetően a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, megállapításokat jelen ügyben is felhasználhatónak tartja.
- [14] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti. Az Alkot-

mánybíróság értelmezése szerint „a jogorvoslathoz való jog, mint alkotmányos alapjog immanens tartalma az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy [...] ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetősége” [5/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 27, 31., 22/1995. (III. 31.) AB határozat, ABH 1995, 108, 109.]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint azt pedig a vizsgált döntés tárgya és személyre gyakorolt hatása alapján kell megítélni, hogy a jogorvoslathoz való jog hatálya szempontjából mely határozatok kell érdemi (ügydöntő) határozatnak tekinteni [lásd összefoglalóan például 114/2010. (VI. 30.) AB határozat (ABH 2010, 579, 585–586.)] Mindezek alapján jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a bíróságnak a beavatkozásra irányuló kérelmet elutasító végzése az indítványozók helyzetét, jogait lényegesen befolyásolta-e, azaz a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalma szempontjából érdemi döntésnek minősül-e.

- [15] A perbe történő beavatkozásra vonatkozó perrendtartási szabályok alapján az Alkotmánybíróság jelen ügyben az alábbiakat tartja szükségesnek kiemelni. A beavatkozó jogállásában – a jogirodalomban meghonosodott elnevezések szerint – a függőség, vagy a függetlenség elve érvényesül attól függően, hogy a perben hozott ítélet jogereje jogszabály alapján a beavatkozóra kiterjed (függetlenség elve, önálló beavatkozó) vagy nem (függőség elve). A Pp. 57. § (1) bekezdése szerint a beavatkozó – az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve – minden cselekményre jogosult, amelyet az általa támogatott fél megtehet, cselekményeinek azonban csak annyiban van hatálya, amennyiben a fél a cselekményt elmulasztja, illetőleg amennyiben a beavatkozó cselekményei a fél cselekményeivel nem állnak ellentétben. Ha a perben hozott ítélet jogereje jogszabály alapján a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozó cselekményei akkor is hatályosak, ha azok az általa támogatott fél cselekményeivel ellentétben állnak; az ilyen ellentétes cselekmények befolyását az ügy eldöntésére a bíróság a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el. A beavatkozó részvétele a perben nem szükségszerű, és az mindig a bíróság döntésétől függ. A szabályozásból – illetve annak bírói értelmezéséből, jogirodalmi nézetekkel megerősített tartalmából – következik, hogy a beavatkozó és az általa támogatott fél jogviszonyára az ítélet jogereje nem terjed ki, a beavatkozó és az ellenfél jogviszonyára is csak kivételesen, akkor, ha jogszabály így rendelkezik.
- [16] A Pp. 56. § (3) bekezdése szerint a beavatkozás tárgyában hozott határozat ellen – a (4) bekezdés szerinti beavatkozás esetét kivéve – fellebbezésnek nincs helye. A Pp. 56. § (4) bekezdése értelmében, ha a perben hozott ítélet jogereje jogszabály alapján a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozó a beavatkozást elutasító, valamint a beavatkozót a perből kizáró határozat ellen fellebbezéssel élhet; ennek jogerős elintézéséig a beavatkozó a perben részt vehet. E két rendelkezés együttes értelmezéséből következik, hogy az indítványozók által sérelmezett jogszabályi rendelkezés – Pp. 56. § (3) bekezdés – nem általában, minden esetre vonatkozóan zárja ki a beavatkozás tárgyában hozott végzés elleni fellebbezést. A Pp. 56. § (4) bekezdése a támogatott féltől független jogállású, önálló beavatkozónak fellebbezési jogot biztosít egyes végzésekkel szemben, a szabályozás így a beavatkozók (beavatkozni szándékozók) jogállásbeli különbségére tekintettel van: az a beavatkozni szándékozó személy, akinek az ellenféllel fennálló jogviszonyára a perben hozott ítélet jogereje kiterjed, vitathatja a bíróságnak az állított jogi érdekét el nem ismerő, beavatkozási kérelmét elutasító, vagy őt a perből kizáró végzését. A támogatott féltől függő jogállású beavatkozó jogára, jogviszonyára a bíróság ítéletének jogereje nem terjed ki, ezért beavatkozási kérelmének elutasítása alapvetően nem befolyásolja e személy jogi helyzetét, a döntéssel nincs elzárva attól, hogy a jövőben anyagi jogi igényét bíróság előtt érvényesítse, vagy a vele szemben érvényesített igénnyel szemben védekezzen. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a nem önálló jogállású beavatkozók beavatkozási kérelmét elutasító végzés elleni fellebbezést kizáró Pp. 56. § (3) bekezdése a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalmával összefüggésben nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.
- [17] 3.3. A panaszosok a Pp. 155/A. § (2) bekezdésére hivatkozással indítványozták, hogy az Alkotmánybíróság előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményezzen az EUB-nál. A panaszosok ezen indítványukat az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszukhoz kapcsolódóan, azzal összefüggésben, lényegében a beavatkozáshoz szükséges jogi érdek tartalmának meghatározására vonatkozóan terjesztették elő. Mivel az indítványozóknak a támadott végzések ellen benyújtott alkotmányjogi panaszát az Alkotmánybíróság visszautasította, mellőzte az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló indítványok önálló vizsgálatát.

[18] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az Abtv. 64. § d) pontja alapján az alkotmányjogi panaszokat visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró különvéleménye

- [19] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával. Álláspontom szerint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 56. § (3) bekezdésével szemben – az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 26. § (1) bekezdése alapján – előterjesztett alkotmányjogi panasz érdemi vizsgálatot követő elutasítása lett volna indokolt *res iudicata*-t keletkeztető joghatással az alábbiak szerint.
- [20] 1. Az Alkotmánybíróság többsége a sérelmezett jogszabályhely alkotmányosságának érdemi vizsgálatába azért nem bocsátkozott, mert e tekintetben az alkotmányjogi panasz – az Indokolás [16] bekezdése szerint – „a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalmával összefüggésben nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést”, azaz nem felel meg az Abtv. 29. §-ában lefektetett követelménynek.
- [21] Ezzel szemben azt gondolom, hogy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vet fel az ügy. Nevezetesen azt, hogy a beavatkozási kérelmet elutasító végzés ellen a fellebbezést kizáró jogszabályi rendelkezés a jogorvoslathoz való jog alkotmányos tartalmát sérti-e. Figyelemmel továbbá arra, hogy az Abtv. 26. §-ára alapított alkotmányjogi panasznak – az Abtv. 27. §-ában szabályozott alkotmányjogi panaszal ellentétben – nem kifejezett előfeltétele az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés {3057/2015. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]}, az Alkotmánybíróságnak érdemben kellett volna elbírálnia az alkotmányjogi panaszt, hiszen az megfelel a befogadhatóság törvényi feltételeinek, ideértve különösen az Abtv. 26. § (1) bekezdését és 29. §-át is.
- [22] 2. Az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálásakor kellett volna tekintetbe venni azokat a megállapításokat, amelyek a többségi indokolás [13]–[15] bekezdései a befogadhatóság vizsgálata körében tartalmaznak. Tehát az ott írtakat nem az Abtv. 29. §-ának való megfelelés vizsgálatakor kellett volna megfogalmazni, hanem a panasz érdemi elbírálásakor.
- [23] A hivatkozott bekezdések lényege egyrészt az, hogy az önálló és a függő jogállású beavatkozó jogi helyzete között lényeges különbségek vannak a Pp.-ben. Másrészt az, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a jogorvoslathoz való jog sérelme csak az érdemi határozatok vonatkozásában merülhet fel. Az előbbiekből az az érdemi – az alapjog védelmi körét érintő, ezért visszautasító végzésbe nem foglalható – megállapítás következik, hogy a támogatott féltől függő jogállású beavatkozó beavatkozási kérelmét elutasító végzés az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés tartalma szempontjából nem minősül érdemi döntésnek, ezért annak megsértése, illetve korlátozása nem állapítható meg, és erre tekintettel a korlátozás szükségességére és arányosságára is kiterjedő vizsgálat elvégzése szükségtelen. Mindezek alapján a Pp. 56. § (3) bekezdése alaptörvény-ellenes-

ségének megállapítására és megsemmisítésére irányuló panasz elutasításának és nem visszautasításának lett volna helye.

- [24] 3. Megjegyzem végül azt, hogy a panasz befogadásának visszautasításával azért sem értek egyet, mert az Alkotmánybíróság 3. öttagú tanácsa 2016. október 18-i ülésén a panaszt az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján eljárva már befogadta. A befogadást követő érdemi vizsgálat az Abtv. 64. §-a alapján, az ott felsorolt okok miatt zárulhat ugyan az alkotmányjogi panaszt visszautasító végzéssel is, ez azonban – mivel a befogadási és az érdemi eljárás az Ügyrend 31. § (6) bekezdésében szabályozott eset kivételével időben elkülönülő, egymást követő eljárási szakaszok – már semmiképpen nem lehet ismét a befogadás tárgyában hozott döntés [lásd pl. 3175/2016. (IX. 26.) AB végzés, 3092/2016. (V. 12.) AB végzés, 3029/2014. (III. 3.) AB végzés].

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

- [25] A különvéleményhez csatlakozom:

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László alkotmánybíró különvéleménye

- [26] Nem értek egyet az indítvány visszautasításával; álláspontom szerint az Abtv. 26. § (1) bekezdésére alapított indítványt az Alkotmánybíróságnak be kellett volna fogadnia és érdemben el kellett volna bírálnia, az alábbiak miatt.
- [27] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panaszt nézetem szerint nemcsak az ügy érdemében hozott döntéshez kapcsolódóan, hanem minden olyan bírósági döntés esetén be lehet nyújtani, amelyben alaptörvény-ellenes jogszabályt alkalmaztak, az indítványozó Alaptörvényben biztosított joga sérelmet szenvedett és a döntés ellen (már) nem vehető igénybe jogorvoslat.
- [28] Az indítványozók a Pp. szabályozásával kapcsolatban az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslati joguk sérelmére hivatkoztak. A Pp. vonatkozó rendelkezése – a konkrét ügy tanúsága szerint – olyan kérdésben zárja ki a fellebbezés lehetőségét (jogát vagy jogos érdekét sérti-e a döntés a perbe beavatkozni kívánó félnek?), melynek elbírálása voltaképpen döntés a jogorvoslathoz való jog fennállásáról, minden további jogorvoslati lehetőség nélkül. Ez a jogi konstrukció felvetheti az alkotmányosság dilemmáját, melynek vizsgálatát indokoltnak tartottam volna, és amely elvégzésének az Abtv. 26. § (1) bekezdése fentiek szerinti értelmezése mellett nem láttam akadályát.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3088/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3240/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Czine Ágnes, dr. Sulyok Tamás, dr. Szívós Mária és dr. Varga Zs. András* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Törvényszék 1.G.40.057/2012/118. számú ítélete, a Debreceni Ítéltábla Gf.II.30.106/2015/7. számú ítélete, valamint a Kúria Gfv.VII.30.183/2015/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A panaszos jogi személy (a továbbiakban: indítványozó zrt.) – jogi képviselője (Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda, dr. Bogdán Tibor, 1126 Budapest, Ugocsa u. 4/B.) útján – 2016. február 23-án az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, melyben, illetve a 2016. szeptember 14-én az előadó alkotmánybíró felhívására általa benyújtott indítvány-kiegészítésben kérte a Debreceni Törvényszék 1.G.40.057/2012/118. számú elsőfokú ítélete, a Debreceni Ítéltábla Gf.II.30.106/2015/7. számú másodfokú jogerős ítélete, valamint a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott Gfv.VII.30.183/2015/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az indítványozó zrt. a panasszal támadott ítéletek alapjául szolgáló rendes és rendkívüli eljárásban felperesként vett részt. Kereseti kérelmében az I. rendű alperest, a nemzetközi Négy Mancs Csoport egyik tagját, valamint II. rendű alperesként annak természetes személy megbízottját egyetemlegesen 54 042 500 Ft megfizetésére kérte kötelezni, kártérítés címén. Ezen összegből 26 541 000 Ft megfizetésére kérte kötelezni a III. rendű alperest, egy baromfi-vágóhídi tevékenységgel foglalkozó, debreceni székhelyű zártkörű részvénytársaságot, valamint 27 501 500 Ft megfizetésére a IV. rendű alperest, egy szintén baromfifenyésztéssel- és feldolgozással foglalkozó, hajdúböszörményi székhelyű korlátolt felelősségű társaságot.
- [3] A felperes indítványozó baromfifenyésztéssel foglalkozó gazdasági társaság. Korábban a felperes foglalkozott libatollfosztással és -értékesítéssel is, ezt azonban gazdasági kényszerből abba kellett hagynia, mivel a Négy Mancs 2009-ben kampányt kezdett az élőállatról való toleltávolítás mint állatkínzó tevékenység ellen.
- [4] Emiatt 2009-ben a III. rendű alperes felhagyott a tolszedéssel, 2009. szeptember 10-én pedig megállapodást kötött a Négy Manccsal, melyben vállalta, hogy a telepein beszünteti az élőállatról történő mindenféle toleltávolítást, az I. rendű alperesnek ellenőrzés céljából adatokat szolgáltat, valamint lehetővé teszi a Négy Mancs számára a követelmények tényleges betartásának bejelentés nélkül ellenőrzését. E követelmények továbbá nemcsak magukra a nevelt állatokra, de az ún. törzsállományra is vonatkoztak, azaz a nevelt állatok szülői állományára sem volt fosztható és tömhető. A megállapodás végül kiterjedt arra is, hogy az alperesi zrt. (a III. rendű alperes) csak olyan termelőktől vásárol tojást és napos baromfit, amelyek a Négy Manccsal kötött és a zrt. részére is igazolt megállapodás keretében maguk is vállalják, hogy e feltételeknek megfelelnek. A Négy Mancs 2010. június 21-én ugyanilyen tartalmú keretmegállapodást kötött a IV. rendű alperesi kft.-vel is. E szerződések miatt 2011 végén a panaszos a termékeit a korábbi felvásárlói (a III. és IV. rendű alperesek) számára már nem tudta értékesíteni, mivel a vágóhidak csak tépetlen törzsállományból származó árut voltak hajlandóak megvásárolni. Ezt követően a panaszos végül vállalta, hogy az élve tépést azonnali hatállyal befejezi, továbbá hogy e kötelezettségvállalás betartása érdekében a Négy Mancs a telepeit bármikor bejelentés nélkül ellenőrizheti. A Négy Mancs ennek alapján 2011. december 30-án e-mailben tájékoztatta az indítványozót, hogy nincs kifogása az ellen, hogy a III. rendű alperes részére árut szállítson. A panaszos felperes mint eladó és a III. rendű alperes mint vevő között 2012 februárjában szerződés jött létre lúdkeltető tojás adásvételéről, melyben a felek kikötötték azt, hogy az indítványozó gazdasági társaság a törzsállományán nem alkalmaz toleltávolítást, különben nemcsak ezért a szerződésszegésért tartozik felelősséggel, hanem az emiatt a III. rendű alperes által eset-

legesen értékesíteni nem tudott más termékei eladásának elmaradásából származó elmaradt haszonért is. 2013. februárjában az indítványozó eladóként a IV. rendű alperessel mint vevővel hasonló tartalmú szerződést kötött.

- [5] Az indítványozó felperes érvelése szerint a Négy Mancs és annak meghatalmazottja e tevékenységével jogellenes módon járt el, kényszerítve őt olyan szerződési feltételek vállalására a két felvásárlóval kötendő szerződésekben, mely szerződési feltételek következtében a tollfosztást és a fosztott toll eladását kénytelen volt beszüntetni. Emiatt úgy vélte, az I. és II. rendű felperesek eljárása az ekkor hatályos, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 339. § (1) bekezdésébe, 200. §-ába, 4. § (1) bekezdésébe és 5. §-ába, továbbá a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.) 2. és 5. §-ába ütközik. A III. és IV. rendű felperesek pedig szerinte jogellenes gazdasági kényszer alkalmaztak, amelyet az indítványozó a régi Ptk. 200. §-a, 318. §-a, 339. §-a és 344. § (1) bekezdése megsértéseként értékel.
- [6] 3. Az elsőfokú bíróság a felperes indítványozó keresetét 2014. november 20-án meghozott ítéletével elutasította. A bíróság szerint fenyegetés akkor állapítható meg, ha az ügyletkötéshez szükséges nyilatkozat egészben vagy részben a kilátásba helyezett személyi vagy vagyoni hátrány hatására keletkezett; ilyen fenyegetést azonban a felperes nem tudott bizonyítani. A bíróság szerint a Tpv. hatálya a Négy Mancsra – mivel az nem végez gazdasági tevékenységet – nem terjed ki; továbbá a többi felperesi hivatkozást is megalapozatlannak találta. A III. és a IV. rendű alperes, valamint a felperes megállapodása a tollszedésnek a felperes társaság lúd törzsállományára vonatkozó tilalmáról sem alapoz meg kártérítési felelősséget, mivel e magatartás nem a szerződés megszegését, hanem éppen annak betartását jelentette.
- [7] A felperes az elsőfokú ítélet ellen fellebbezett, elsődlegesen közbenső ítélet meghozatalát, másodsorban az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését kérve, ezt azonban a Debreceni Ítéltábla 2015. április 2-án meghozott jogerős ítéletével elutasította, mivel véleménye szerint az elsőfokú bíróság helyes ténybeli alapokon, jogszabálysértés nélkül utasította el az indítványozó keresetét. A szerződési szabadság Ptk.-ban megtalálható alapelvét értelmezve indokolásában leszögezte, hogy ez az elv a „magánjog pillére, amely a gazdasági forgalom szereplői között a szabad piaci verseny feltételei között érvényesül. [...] A jogalanyok jogilag védett (üzleti) érdekeinek is a védelmében a fél részéről az üzletpolitikai érdekeivel ellentétes szerződéskötés (módosítás) megtagadása nem valósíthat meg joggal való visszaélést [BH1997. 522., BH2000. 535.]” A Ptk. 339. §-a szerinti kárfelelősség tekintetében az ítéltábla azon a véleményen volt, hogy a felperesnek a III. és a IV. rendű alperesekkel kötött szerződéseiből eredő esetleges kára, illetve az I. és a II. rendű felperesek civil szervezeti, érdekvédő tevékenysége között ok-okozati összefüggés nincs, a III. és a IV. rendű alperesek esetében pedig a magatartás jogellenessége eleve hiányzik. A jogerős ítélet ellen az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához, melyben kérte a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatását és elsődlegesen közbenső ítélet meghozatalával a keresetével érvényesített jog fennállásának megállapítását, másodlagosan mindkét fokú bíróság ítéletének hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság új eljárására, új határozat hozatalára utasítását, a Kúria azonban a jogerős ítéletet az érdemi döntésre kihatóan nem találta jogszabálysértőnek.
- [8] 4. Az indítványozó, a per egykori felperese az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszában a Debreceni Törvényszék 1.G.40.057/2012/118. számú ítélete, a Debreceni Ítéltábla Gf.II.30.106/2015/7. számú ítélete, valamint a Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott Gfv.VII.30.183/2015/10. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól, melyeket ellentétesnek tart az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésével, XIII. cikk (1) bekezdésével, XXVIII. cikk (1) bekezdésével, valamint 28. cikkével. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdését az indítványozó mint „a tisztességes gazdasági versenyhez való jog” sérelmét aposztrofálja, és abban látja megvalósulni, hogy a bíróságok a régi Ptk. és a Tpv. rendelkezései az M) cikk (2) bekezdésével ellentétesen, nevezetesen úgy értelmezték, hogy jogszerűnek fogadták el a felperes-indítványozó és a vele már korábban is szerződéses kapcsolatban álló alperesi zrt. és kft. felvásárlók közötti jogviszonyba való, a panaszos meghatározása szerint „önkéntes” alapítványi beavatkozást. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, vagyis a tulajdonhoz való jog sérelmével kapcsolatban az indítványozó annyit ír, hogy a korábbi két fő tevékenysége közül az egyiket, vagyis a tollszedést „az alperesek által alkalmazott gazdasági kényszerűségből kénytelen volt abbahagyni”. Az Alaptörvény 28. cikkének sérelmét abban jelöli meg az indítvány, hogy „a Kúria a kúriai határozat meghozatala során az alperesek által tanúsított magatartások jogellenes-

ségét nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte, ezért a kúriai határozat sérti az Alaptörvény 28. cikkét is”.

- [9] 5. Az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panaszt befogadta.
- [10] A testület érdemi vitája során nyilvánvalóvá váltak az indítvány indokolási hiányosságai. Az Alaptörvény 28. cikke Alaptörvényben biztosított jogot nem tartalmaz, így arra alkotmányjogi panasz keretében hivatkozni nem lehet. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésének, XIII. cikkének, valamint XXVIII. cikkének sérelme vonatkozásában pedig sem az indítvány, sem az indítványkiegészítés nem tartalmaz olyan érvelést, mely alkotmányjogi-lag releváns lenne. Ennek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
az Alkotmánybíróság elnöke

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Czine Ágnes alkotmánybíró különvéleménye

- [11] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával, mert álláspontom szerint az Alkotmánybíróságnak érdemben kellett volna vizsgálnia az indítványban foglaltakat az alábbiakban kifejtett indokok miatt.
- [12] Az Alkotmánybíróság a visszautasítás indokai körében rámutatott, hogy a befogadott alkotmányjogi panasz érdemi vitája során váltak nyilvánvalóvá az indokolás hiányosságai. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésének és XIII. cikkének sérelme vonatkozásában sem az indítvány, sem az indítványkiegészítés nem tartalmaz olyan érvelést, mely alkotmányjogi-lag releváns lenne. Az Alkotmánybíróságnak ezzel a megállapításával nem értek egyet.
- [13] 1. Az indítványozó alapjogi sérelmét lényegében azért állította, mert álláspontja szerint „nyilvánvaló gazdasági érdekének indokolatlan sérelmét okozták az alperesek a perbeli magatartásukkal”. Az indítványban foglaltak szerint az indítványozó „két fő gazdasági tevékenysége közül az egyiket, a minden évben stabilan tízmillió nagyságrendű árbevételű produkáló tollszedést az alperesek által alkalmazott gazdasági kényszerűségből kénytelen volt abbahagyni”. Az indítványozó ügyének alapjogi relevanciáját részben az Alaptörvény XIII. cikke alapján állította, és hivatkozott az Alkotmánybíróság ezzel összefüggő gyakorlatára.
- [14] Fontosnak tartom kiemelni, hogy az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifejezetten hivatkozott az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a *Vékony kontra Magyarország* [(65681/13), 2015. január 13.] ügyben meghozott ítéletére is. Ebben az EJEB megállapította, hogy a nyilvánvaló gazdasági érdek indokolatlan, aránytalan sérelme – amely annak következtében merült fel, hogy egy üzleti tevékenység folytatására vonatkozó hatósági engedély visszavonásra került – sértheti a tulajdonhoz való jogot.
- [15] Álláspontom szerint az alkotmányjogi panasz fentiekben hivatkozott érvei alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vetnek fel, és az Alkotmánybíróságnak érdemben kellett volna vizsgálnia, hogy a piaci viszonyok között fellépő gazdasági kényszerűség nyilvánvaló gazdasági érdek sérelme esetén összefüggésbe hozható-e az Alap-

törvény XIII. cikkével. Következésképpen, úgy gondolom, hogy az érdemi vizsgálat során az Alkotmánybíróságnak elsősorban abban kellett volna állást foglalni, hogy az indítványban hivatkozott jogsérelem alapjogi relevanciával bír-e azáltal, hogy a tulajdonhoz való jog alkotmányos tartalmával összefüggésbe hozható. Az érdemi vizsgálat során kellett volna értékelni azt is, hogy az indítványban hivatkozott EJEB esetjog mennyiben tekinthető irányadónak a konkrét ügygel összefüggésben.

- [16] 2. Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikkének sérelme mellett az M) cikk (2) bekezdésének sérelmét is állította. Ezzel összefüggésben, úgy gondolom, hogy szintén fennálltak az érdemi vizsgálat feltételei.
- [17] Az Alkotmánybíróság a 3192/2012. (VII. 26.) AB határozatban megerősítette azt a korábbi gyakorlatát, amely szerint „[a] piacgazdaság alapvető létformája a verseny. A piacgazdaságra alapozott társadalmi és gazdasági rend létfontosságú értéke a gazdasági verseny kibontakoztatása, védelme” (Indokolás [20]). Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy „[a] piacgazdaság, és így az Alaptörvény M) cikke által védett vállalkozás és verseny szabadsága működésének elengedhetetlen feltétele a szerződési szabadság, amely ennek következtében szintén élvezzi az Alaptörvény védelmét” (Indokolás [21]).
- [18] A jelen ügyben az indítványozó az Alaptörvény M) cikkével összefüggésben arra hivatkozott, hogy a III. és IV. rendű alperessel fennálló szerződéses jogviszonyába – egyben egy huzamos ideje fennálló gazdasági kapcsolatába – önkényesen beavatkozott egy, a Kúria által is piaci szereplőnek minősített, az osztrák jog alatt bejegyzett állatvédő szervezet.
- [19] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény M) cikkébe foglalt azon rendelkezésből, amely szerint „Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit”, nem vezethető le alapvető jog {8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [64]}. Ebből következően e rendelkezésre önállóan alkotmányjogi panasz alapítani nem lehet. Ugyanakkor az adott ügyben az indítványozó az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésére nem önállóan, hanem az Alaptörvény XIII. cikkével összefüggésben hivatkozott. Az Alkotmánybíróságnak ezért, véleményem szerint, az Alaptörvény XIII. cikk érdemi vizsgálatával összefüggésben az indítványnak az M) cikk (2) bekezdésével kapcsolatban hivatkozott érveit is vizsgálnia kellett volna.
- [20] A kifejtettek alapján, úgy gondolom, hogy az indítványban foglaltak – az Alaptörvény XIII. cikk és M) cikk (2) bekezdése vonatkozásában – eleget tesznek az érdemi vizsgálat feltételeinek, ezért nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás alkotmánybíró különvéleménye

- [21] Nem értek egyet az alkotmányjogi panasz visszautasításával.
- [22] A visszautasító végzés indokolása szerint „[a]z Alaptörvény 28. cikke alapjogot nem tartalmaz, így arra alkotmányjogi panasz keretében hivatkozni nem lehet. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésének, XIII. cikkének, valamint XXVIII. cikkének sérelme vonatkozásában pedig sem az indítvány, sem az indítványkiegészítés nem tartalmaz olyan érvelést, mely alkotmányjogilag releváns lenne.”
- [23] Álláspontom szerint az indítványban előadott érvelés az Alaptörvény XIII. cikke alkotmányos védelmi körét érintő kérdést vet fel, ezért az alkotmányjogi panaszt be kellett volna fogadni, és érdemben kellett volna elbírálni. Véleményem szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként merül fel az ügyben a tisztességes piaci verseny Alaptörvényből származó követelményeinek megfogalmazása. Ennek az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésnek a megválaszolására az Alaptörvény M) cikke és a XIII. cikke összefüggéseinek vizsgálata teremti meg a lehetőséget. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, a tulajdonhoz való alapjog kiemelt jelentőséggel bír a privátautonómia kibontakozása, illetve a piaci alapú, gazdasági szerkezet szempontjából, ezért álláspontom szerint alapvető fontossággal bír a *fair play* szabályainak, mint a gazdaság működésének közjogi kereteinek Alaptörvényből fakadó követelményeinek tisztázása.
- [24] A fentieket megerősíti az Alkotmánybíróság 8/2014. (III. 20.) AB határozata is, amelyben a testület – a kormány nevében eljáró közigazgatási és igazságügyi miniszter indítványára – az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésének tartalmát a fogyasztók érdekeit védő, az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben fellépő intézményrendszer

vonatkozásában értelmezte. A jelen ügy alkalmat adhatott volna arra, hogy az Alkotmánybíróság a tisztességes piaci verseny alkotmányos feltételrendszere vonatkozásában is megállapításokat tegyen.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

[25] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária alkotmánybíró különvéleménye

- [26] Az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 66. § (2) bekezdésében biztosított jogköröm alapján a következő különvéleményt csatolom az Alkotmánybíróság végzéséhez.
- [27] Nem értek egyet azzal, hogy az Alkotmánybíróság a támadott ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasította.
- [28] Álláspontom szerint az indítványozó – a többségi döntéssel ellentétben – pontosan körülírt alaptörvény-ellenességre hivatkozott beadványában.
- [29] Egyrészt megjelölte az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tulajdonhoz való jogának sérelmét, és kérelmét egyértelmű, megítélésem szerint alkotmányjogilag releváns indokokkal támasztotta alá.
- [30] Másrészt kifejezetten megjelölte a vállalkozáshoz való jogának, vagyis az Alaptörvény XII. cikk (1) bekezdésének sérelmét is az indítványa 3. oldalán. A kúriai ítélet alaptörvény-ellenességét azzal indokolta, hogy a Kúria az indítványozót ért súlyos és jogellenes gazdasági kényszer-cselekményeket figyelmen kívül hagyta, azt a perbeli bizonyítékok ellenére, az alperesi előadások alapján önkéntes és racionális gazdasági lépésnek minősítette, és ezzel sértette az indítványozó vállalkozáshoz való jogát.
- [31] Hivatkozott a fenti alapjogainak sérelmén túl az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésének sérelmére is, miszerint „Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”
- [32] Véleményem szerint, noha az Alaptörvényben az M) cikk nem az alapjogi fejezetben helyezkedik el, az indítványozó által hivatkozott alapjogok sérelmére való hivatkozás mellett is lehetséges e cikk bevonása az alkotmányjogi panasz vizsgálatába.
- [33] Az állam, mely az M) cikk (2) bekezdésében megfogalmazott kötelezettség címzettje, ezen alaptörvényi rendelkezés alapján köteles olyan szabályozási környezetet biztosítani, mely védeni képes a gazdasági verseny tisztaságát, illetve a fogyasztói jogokat. Az állam e kötelezettségének a polgári jogi, versenyjogi és fogyasztóvédelmi tárgyú jogszabályok megalkotásával eleget tett, így amennyiben a bíróságok e jogszabályokat alkalmazzák, azzal fő szabály szerint maguk is eleget tesznek alkotmányos kötelezettségüknek.
- [34] Az Alkotmánybíróság e tekintetben csak akkor nyilváníthatja alaptörvény-ellenesnek és semmisítheti meg egy bíróság ezen jogszabályok alapján meghozott bármely döntését, amennyiben a bíróság nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte e jogszabályokat. A többségi döntéssel ellentétben úgy vélem, hogy az Alkotmánybíróságnak ezt az érdemi vizsgálatot jelen ügyben – az indítványozónak mind a tulajdonhoz való jogával, mind a szabad vállalkozáshoz való jogával összefüggésben – le kellett volna folytatnia.
- [35] A testületnek vizsgálata tárgyává kellett volna tennie, hogy a Kúria azon álláspontja és jogértelmezése, miszerint a tollszedés abbahagyása egy gazdasági kényszertől mentes, önkéntes, racionális gazdasági döntésnek minősült, sértette-e az indítványozó tulajdonhoz és szabad vállalkozáshoz való jogait, és – véleményem szerint a támadott ítéleteket megsemmisítő – érdemi határozattal kellett volna vizsgálatát zárnia.
- [36] A Gazdasági Versenyhivatal a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény 1. §-a szerinti tárgyi hatályának hiánya miatt nem tudta a versenyfelügyeleti eljárást lefolytatni

a Négy Mancs Csoporttal szemben, az általa közzétett tájékoztatások fogyasztók megtévesztésére való alkalmasága tárgyában.

- [37] Az Alkotmánybíróság azonban megfelelő indítványt kapott arra, hogy egy egyéni jogsérelmet szenvedett ügyfél beadványa alapján a kérdést megvizsgálja, és érdemi döntést hozzon.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

- [38] A különvéleményhez csatlakozom.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/352/2016.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG TANÁCSAINAK A MAGYAR KÖZLÖNYBEN KÖZZÉ NEM TETT HATÁROZATAI ÉS VÉGZÉSEI

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3241/2017. (X. 10.) AB HATÁROZATA

A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.Kpk.30.026/2017/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapításáról és megsemmisítéséről

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.Kpk.30.026/2017/7. számú végzése alaptörvény-ellenes, ezért azt megsemmisíti.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Debreceni Járási Hivatala Földhivatali Osztályhoz (a továbbiakban: elsőfokú közigazgatási szerv) benyújtott kérelmében egy debreceni ingatlan telekalakításával kapcsolatban ügyféli regisztrációját és ügyfélkénti bevonását kérte arra hivatkozással, hogy ő a telekalakítással érintett ingatlannal közvetlenül telekhatáros ingatlan tulajdonosa. Egyúttal fellebbezést is előterjesztett a telekalakítás engedélyezésének tárgyában hozott határozat ellen.
- [3] A kérelemben előadta, hogy a szomszédos ingatlanon engedélyezett telekalakítás jogos érdekét sérti, továbbá jogszabálysértő. A telekalakítás nem felel meg az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény (a továbbiakban: Étv.) 23. § (1) bekezdése szerinti követelményeknek. A kapcsolódó nyilvántartásokban hozzáférhető térképmásolatok különböznek egymástól. Az indítványozó jogos érdekét sérti, hogy a telekalakítással érintett ingatlanon három nagyméretű, ipari génmódosított technológiát alkalmazó és gyógyszereket gyártó kísérleti üzemet terveznek megépíteni, amelyek az egészségre veszélyes vegyi anyagokat és mikroorganizmusokat fognak alkalmazni. A közforgalmi út megépítése zajterhelést fog okozni, továbbá annak csapadékelvezetése nem biztosított. Az indítványozó az előkertre vonatkozó tilalom miatt az előkertbe kerülő építményein nem fog tudni jogszerű átalakítást végezni.
- [4] Az elsőfokú közigazgatási szerv ezt a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül elutasította. Az indítványozó fellebbezése nyomán a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal megsemmisítette az elsőfokú végzést és az elsőfokú közigazgatási szervet új eljárásra utasította. Végzése indokolásában rámutatott arra, hogy az elsőfokú végzésben először az ügyféli jogállás megállapítása iránti kérelem tárgyában kellett volna döntenie, ezután nyílhat lehetőség a fellebbezés tárgyában való döntésre.
- [5] A megismételt eljárásban az elsőfokú közigazgatási szerv ismételt elutasította az indítványozó ügyféli regisztrációs igényét, illetve ügyfélkénti bevonása iránti kérelmét. Az elutasító végzés jogalapját az Étv. 23. § (2) bekezdésében, a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi CXL. törvény (a továbbiakban: Ket.) 15. § (1) és (3) bekezdéseiben, valamint a földhivatalok, valamint a Földmérési és Távérzékelési Intézet feladatairól, illetékességi területéről, továbbá egyes földhivatali eljárások részletes szabályairól szóló 373/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. r.) 36. § (3) bekezdésében jelölte meg. A Korm. r.-nek a Ket.-hez képest speciális rendelkezései egyértelműen kijelölik a telekalakítási eljárás lehetséges

ügyfeleinek körét, és ez a kör az indítványozót mint a telekalakítással érintett ingatlan szomszédos ingatlan tulajdonosát nem foglalja magában. Az indítványozó ezért igényeit a telekalakítási eljárásban nem érvényesítheti, azokra később, egyéb eljárások során lesz lehetősége.

- [6] Az indítványozó a megismételt eljárásban született végzés ellen fellebbezett. Fellebbezésében hivatkozott a hasonló egyedi ügy kapcsán meghozott 12/2015. (V. 14.) AB határozatra (a továbbiakban: Abh.), amely az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alapján alkotmányos követelményként rögzítette azt, hogy a telekalakítási eljárásban a telekalakítással érintett telekkel szomszédos telek tulajdonosát is ügyfélnek kell tekinteni. Hivatkozott továbbá az 1/2011. KK véleményre, amely szerint az eljárásban való részvételre vonatkozó eljárási szabályok megsértése az ügy érdemére is kiható eljárási szabálysértésre vezethet. Az indítványozó hivatkozott Debrecen Város önkormányzati rendeletének jogellenességére is.
- [7] A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal ezt a fellebbezési kérelmet elutasította. Végzése indokolásában megerősítette az ügyfélképességről az elsőfokú végzésben foglaltakat, továbbá kiemelte, hogy a Ket.-nek az ügyben releváns 15. § (1) és (3) bekezdéseit az eljárási alapelvek között megfogalmazott jogszabályi korlátok keretei között, illetve az ott meghatározottak szerint kell figyelembe venni. A telekalakítást engedélyező határozat jogerőre emelkedett. Az érintett ügyfelek jóhiszemű joggyakorlók, akiknek jogait és jogos érdekeit a hatóságok kötelesek védeni, márpedig az új ügyfélkör megállapítása és az azzal járó esetleges új jogorvoslati eljárások e jogokat és jogos érdekeket sértenék.
- [8] A Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal kitért az Abh.-ra is, amellyel kapcsolatosan azt emelte ki, hogy az indítványozó által előadottak mind olyan sérelmek, amelyek a telekalakítástól eltérő eljárásban orvosolhatók.
- [9] Az indítványozó ezek után kezdeményezte a másodfokú végzés bírósági felülvizsgálatát. Keresetében továbbra is hivatkozott az Abh.-ra, mindenekelőtt annak azon megállapítására, mely szerint már a telekalakítás során is felmerülhetnek a telekalakítással érintett telekkel szomszédos telek tulajdonosára nézve hátrányos következmények. Hivatkozott továbbá a Kúria egy eseti döntésére, amelyben megállapításra került, hogy a konkrét ügy felperesének védendő jogai elegendő indokot szolgáltatnak számára ahhoz, hogy az e jogok gyakorlását befolyásoló építési előíráshoz kötődő hatósági eljárás vizsgálatát kérje. Az indítványozó szerint a jelen ügyben a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal lényeges eljárási szabálysértést valósított meg, ami miatt a másodfokú végzést meg kell semmisíteni és a hatóságot új eljárásra kell utasítani.
- [10] A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal végzésének bírósági felülvizsgálatára irányuló nemperes eljárásban az indítványozó felülvizsgálati kérelmét elutasította. Végzésének indokolásában arra mutatott rá, hogy a Korm. r. mint a Ket.-hez képest speciális jogszabály taxatív felsorolást tartalmaz a telekalakítási eljárás szóba jöhető ügyféli köre vonatkozásában. Ebbe a körbe a telekalakítással érintett telekkel szomszédos telek tulajdonosa nem tartozik bele, ezért a telekalakítási eljárásban ő ügyfélként nem vehet részt.
- [11] 2. Az indítványozó a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság jogerős végzésével szemben nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyet az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésére, vagyis a tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz való alapvető jogokra alapított, mindemellett ezekkel az alapjogsérelmekkel összefüggésben utalt az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamisági klauzula megsértésére is. A panaszban kifejtette, hogy az eljáró hatóságok és bíróság nem vette figyelembe az Abh. megfontolásait annak ellenére, hogy az előzményeként szolgáló egyedi ügy lényeges vonásait tekintve megegyezett a jelen alkotmányjogi panasz eljárás előzményeként szolgáló egyedi ügygel, továbbá az Alkotmánybíróság az alkotmányos követelmény meghatározása során világosan fogalmazott, amikor előírta, hogy a telekalakítási eljárással érintett telekkel közvetlenül szomszédos telek tulajdonosát is ügyfélnek kell tekinteni. Az eljáró szervek ezzel a mindenkire nézve kötelező állásfoglalással fordultak szembe, amikor jogalkalmazásuk során figyelmen kívül hagyták. Ez mindenekelőtt a tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz való alapvető joggal ellentétes, mert az eljárásban részt vevő személyek esetében az egységes jogalkalmazás hiányát idézi elő. Sérül azonban a jogbiztonság követelménye is, mert a jogalkalmazó elmulasztotta levonni az Abh.-ból levezethető jogi következtetést.
- [12] A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság végzése azért is sértette az indítványozó tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, mert az Abh. alkalmazásának elmulasztásával gyakorlatilag elzárta az indítványozót az alkotmányjogi panasz igénybe vételének lehetőségétől. Az Alkotmánybíróság az Abh.-ban elbírálta az abban felvetett problémát, melynek újbóli Alkotmánybíróság elé terjesztése, illetve érdemi elbírálása ezért a *res iudicata* alapján kizárt.

II.

[13] Az Alaptörvénynek az indítvány által érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[14] A Ket.-nek az indítvány által érintett rendelkezései:

„15. § (1) Ügyfél az a természetes vagy jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti, akit hatósági ellenőrzés alá vontak, illetve akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz.

[...]

(3) Törvény vagy kormányrendelet meghatározott ügyfajtában megállapíthatja azon személyek körét, akik az (1) bekezdésben foglaltak vizsgálata nélkül ügyfélnek minősülnek. Az (1) bekezdésben foglaltak vizsgálata nélkül ügyfélnek minősül jogszabály rendelkezése esetén az abban meghatározott hatásterületen lévő ingatlan tulajdonosa és az, akinek az ingatlanra vonatkozó jogát az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezték.”

[15] A Korm. r.-nek az indítvány által érintett rendelkezése:

„36. § (3) A telekalakítás engedélyezése iránti kérelmet benyújthat:

a) a telekalakítással érintett bármelyik földrészlet bármelyik tulajdonosa,

b) közös tulajdonban álló földrészlet esetén bármelyik tulajdonostárs,

c) aki a telekalakítással érintett földrészlet tekintetében tulajdoni igényt érvényesít,

d) az elbirtoklás megállapítása iránt polgári peres eljárást kezdeményező,

e) ha a telekalakítás során legalább nyolc új építési telek keletkezik, a tulajdonostársaknak a földrészlet területnagyság szerinti többsége,

f) az a személy, aki a telekalakításról a tulajdonossal írásban megállapodott.”

III.

[16] 1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról. Ennek során mindenképp azt kellett vizsgálnia, hogy az indítvány megfelel-e a törvényben foglalt befogadási feltételeknek, és így alkalmas-e az érdemi elbírálásra. Az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróság tanácsa mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. Mindenképp azonban az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdései szerinti határozott kérelem követelményének teljesülését kellett ellenőrizni.

[17] Az indítvány tartalmazza azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Tartalmazza az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét, egyúttal az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit is [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b), valamint d) pont]. Tartalmazza az Alkotmánybíróság által vizsgálandó bírói döntés megjelölését, valamint az indokolást arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) és e) pont]. Végül az indítvány határozott kérelmet tartalmaz, amely szerint az in-

- dítványozó kéri a támadott bírói döntés megsemmisítését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés *f*) pont]. Összességében tehát az indítvány eleget tesz a határozott kérelem követelményének.
- [18] Az Abtv. 27. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatósága vonatkozásában az Alkotmánybíróságnak a következőket kell vizsgálnia: a panasz az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés ellen irányul-e, azt az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet nyújtotta-e be, a támadott döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti-e [Abtv. 27. § *a*) pont], továbbá biztosítva volt-e az indítványozó számára a jogorvoslati lehetőség, illetve a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette-e [Abtv. 27. § *b*) pont].
- [19] Az indítványozó a telekalakítási eljárással összefüggésben kérte ügyféli regisztrációját, illetve ügyfélkénti bevonását, majd a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt – melynek végzését a jelen alkotmányjogi panasszal támadja – a közigazgatási végzés bírósági felülvizsgálatára irányuló nemperes eljárásban ő volt a felülvizsgálat kérelmezője. Ugyan magában a telekalakítási eljárásban nem vett részt ügyfélként, a jelen ügy központi kérdése éppen az, hogy megilleti-e őt az ügyféli jogállás. E körülményekre tekintettel az indítványozó érintett.
- [20] A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság végzése az eljárást az ügyfél vonatkozásában befejező döntés, mely végérvényesen állást foglal az eljárás központi kérdésében, az indítványozó ügyfélképességének fennállásában.
- [21] Az Alaptörvénynek az indítványozó által hivatkozott rendelkezései – a XXIV. cikk (1) bekezdése, valamint a XXVIII. cikk (1) bekezdése – kétségkívül az Alaptörvényben biztosított jogok. A teljesség kedvéért az Alkotmánybíróság utal rá, hogy az indítványozó feltünteteti panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság követelményét is, melyre az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint csak kivételes esetben lehet alkotmányjogi panaszt alapítani, a visszaható hatály tilalmának, illetve a kellő felkészülési idő követelményének sérelme esetén [először: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]; újabban: 3027/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [10]]. Ennek azonban a jelen alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása szempontjából nincs jelentősége, mert az indítványozó nem önálló jogalapként, hanem az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdésének értelmezését segítő, járulékos rendelkezésként hivatkozik a jogállamiság követelményére.
- [22] Az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette: a rendelkezésére álló rendes – közigazgatási – jogorvoslat mellett a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz benyújtott kérelme révén a bírósági felülvizsgálat lehetőségét is igénybe vette.
- [23] Az indítványozó a jogerős végzést 2017. március 10-én vette kézhez, majd az alkotmányjogi panaszt 2017. április 4-én nyújtotta be személyesen a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságon, az Abtv. 30. § (1) bekezdésében előírt hatvan napos határidőn belül.
- [24] A panasz tehát megfelel az Abtv. 27. § *a*) és *b*) pontjainak.
- [25] 2. Az Alkotmánybíróságnak vizsgálnia kellett az Abtv. 29. §-ából fakadó követelmény teljesülését, melynek értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Az indítvány megfelel ennek a követelménynek is. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság már megállapította, hogy a telekalakítási eljárással érintett telekkel közvetlenül szomszédos telek tulajdonosának az a lehetősége, hogy a telekalakítási eljárásban félként vegyen részt, alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés [12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [12]]. Az Abh. meghozatalához vezető alkotmányjogi panasz eljárásban az akkori indítványozó a jogorvoslathoz való jog [Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés] sérelmét állította. A jelen alkotmányjogi panaszban hivatkozott tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz való joggal azonban szintén természetesen összefügg az ügyféli minőség megállapítása, vagyis annak kérdése, hogy az eljárásban részt vevő személy a jogát vagy jogos érdekét érintő kérdésben előadhatja-e álláspontját. Az Abtv. 29. §-ában foglalt követelmény ezért teljesült.
- IV.
- [26] Az alkotmányjogi panasz megalapozott.
- [27] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt a lényeges tényállásbeli hasonlóságra és az indítványban történt megváltoztatására tekintettel összefoglalta az Abh. tartalmát.

- [28] Az Abh. rendelkező részében az Alkotmánybíróság megsemmisítette a Nyíregyházi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 7.Kpk.50100/2013/4. számú végzését. A rendelkező rész második pontjában az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdéséből fakadó alkotmányos követelményként rögzítette, hogy a Ket. 15. § (1), (3) és (8) bekezdésének alkalmazása során a telekalakítási eljárással érintett telekkel közvetlenül szomszédos telek tulajdonosát is ügyfélnek kell tekinteni. A Ket. 15. § (1) bekezdése a közigazgatási eljárásjog általános ügyféldefinícióját tartalmazza, melynek értelmében ügyfél az a természetes vagy jogi személy, továbbá jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet, akinek jogát vagy jogos érdekét az ügy érinti, akit hatósági ellenőrzés alá vontak, illetve akire nézve a hatósági nyilvántartás adatot tartalmaz. A 15. § (3) bekezdés rögzíti annak lehetőségét, hogy törvény vagy kormányrendelet rendelkezése alapján az azokban meghatározott személyek *ex lege* ügyfélnek minősüljenek. A 15. § (8) bekezdése az ügyféli jogállást megtagadó végzéssel szembeni önálló fellebbezés lehetőségét biztosítja.
- [29] Az Abh. meghozatalát megelőző egyedi ügyben az indítványozót nem értesítették a telekalakítási engedély megadásáról, ezért kérelmezte – eredménytelenül – ügyféli minőségének a telekalakítási eljárás vonatkozásában történő megállapítását. Kérelmét a földhivatalokról, a Földmérési és Távérzékelési Intézettről, a Földrajzinév Bizottságról és az ingatlan-nyilvántartási eljárás részletes szabályairól szóló 338/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: régi Korm. r.) 17/A. § (3) bekezdésének taxatív ügyfélfelsorolására tekintettel elutasították. Emiatt az Alkotmánybírósághoz fordult a jogorvoslathoz való jogának sérelmét állítva, amit azzal támasztott alá, hogy már a telekalakítás során bekövetkezhetnek – és esetében be is következtek – olyan sérelmek, amelyek orvoslására korlátozott mértékben vagy egyáltalán nem alkalmasak az építési engedélyezési eljárás, illetve a polgári per nyújtotta lehetőségek.
- [30] Az Alkotmánybíróság ezt a körülményt tekintette perdöntő jelentőségűnek akkor, amikor az előadott indítványozói érvekkel egyetértve megsemmisítette a támadott végzést [12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [28]]. Ezzel összefüggésben az ügy sarkalatos kérdése volt az, hogyan viszonyul egymáshoz a Ket. 15. § (1) bekezdésének általános, illetve a régi Korm. r. 17/A. § (3) bekezdésének speciális, a szabályozott ügýtípusra irányadó ügyfélfogalma. Az Alkotmánybíróság a kérdés megítélésékor arra mutatott rá, hogy a jogforrási hierarchiában magasabb szinten elhelyezkedő általános szabállyal nem állhat ellentétben az alacsonyabb szinten elhelyezkedő speciális rendelkezés [12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [23]]. Az Alkotmánybíróság tehát a *lex specialis derogat legi generali*, valamint a jogforrási hierarchia (azaz a *lex superior derogat legi inferiori*) elveinek egymásra vetítésével dolgozta ki azt a megközelítést, amelynek segítségével az ügyféli kör jogszabályi meghatározására az Alaptörvény keretei között sor kerülhet.
- [31] 2. Az Alkotmánybíróság azért tartotta fontosnak felidézni az Abh. indokolásának főbb pontjait, mert az annak alapjául szolgáló egyedi ügy lényeges vonásaiban megegyezik a jelen alkotmányjogi panasz eljárást megelőző egyedi üggyel. Az indítványozó a telekalakítás folytán bekövetkező, az ingatlana állapotát – ezáltal jogos érdekét – érintő változásokra mutatott rá, és ezekre alapította ügyfélkénti bevonására irányuló kérelmét. A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság támadott végzése azon a megfontoláson alapul, hogy a Ket. 15. § (1) bekezdése az ügyfél fogalmát általánosságban adja meg, ezzel szemben a Korm. r. 36. § (3) bekezdése szűkített, taxatív felsorolás (a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 5.Kpk.30.026/2017/7. számú végzésének 7. oldala). Azonban ezzel szemben az Alkotmánybíróság már az Abh.-ban is megállapította – a fentebb kifejtetteknek megfelelően –, hogy a jogforrási hierarchiában magasabb helyen álló, de általános jogszabályi rendelkezésnek az Alaptörvény szerint való értelmezése lehetőséget biztosíthat az alacsonyabb helyen álló, de speciális jogszabályi rendelkezés terjedelmének meghaladására.
- [32] A Korm. r. 36. § (3) bekezdése azt állapítja meg, milyen személyi kör jogosult a telekalakítás engedélyezése iránti kérelem benyújtására. Az indítványozó a telekalakítási eljárás megindítására ezek alapján nem jogosult, kérelme azonban nem is erre irányult, hanem arra, hogy jogában, jogos érdekében érintett ügyfélként megnyíljon számára a lehetőség az eljárásban való részvételre, érveinek, észrevételeinek előadására. Ehhez pedig nem a Korm. r. 36. § (3) bekezdése taxatív előírásainak kiegészítése szükséges – ez minden kétséget kizáróan kívül esik az Alkotmánybíróság hatáskörén –, hanem a Ket. 15. § (1) bekezdése szerinti általános ügyfélfogalomnak az Alaptörvényben foglalt alapvető jogok fényében történő értelmezése.
- [33] A Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság támadott végzésének sarkalatos pontja a Ket. és a Korm. r. előírásainak viszonya. A megelőző közigazgatási eljárásban felmerült annak kérdése, lehet-e érintve a telekalakítással érintett telekkel közvetlenül szomszédos telek tulajdonosának joga, jogos érdeke. Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság erre is megadta a választ: a telekalakítással érintett telek átrendezése járhat olyan változások-

- kal, amelyek önmagukban hatással lehetnek a szomszédos telekre, ezért alkotmányosan indokolt biztosítani a szomszédos telek tulajdonosának a jogát arra, hogy ügyfélként részt vehessen a telekalakítási eljárásban [12/2015. (V. 14.) AB határozat, Indokolás [28]]. Ezáltal ugyanis az esetlegesen felmerülő sérelmek hamarabb orvosolhatóvá vagy elkerülhetővé válnak.
- [34] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog tartalmát elvi jelleggel a 7/2013. (III. 1.) AB határozatban fejtette ki. Ennek során – az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz fényében – megállapította: annak alkotmányos igénye, hogy a közigazgatási határozatok bírói ellenőrzése során a perbe vitt jogok és kötelezettségek érdemi elbírálást nyerjenek, nemcsak a szabályozási környezettel, hanem az egyedi bírói döntésekkel szemben is érvényesíthető [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [27]]. A tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a hatékony bírói jogvédelem követelménye, amely szerint a jogi szabályozással szemben alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen. A közigazgatási határozatok vonatkozásában ez azt jelenti, hogy azok törvényességének bírói ellenőrzése alkotmányosan nem korlátozódhat a formális jogszerűség vizsgálatára. A közigazgatási perben a bíróság nincs a közigazgatási határozatban megállapított tényálláshoz kötve, és a jogszerűség szempontjából felülbíráhatja a közigazgatási szerv mérlegelését is [7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]].
- [35] Az Alaptörvény 28. cikke értelmében a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. Az Alaptörvénnyel összhangban történő jogértelmezés megvalósulásának biztosítása végső soron az Alkotmánybíróság feladata. E feladat ellátásának korlátja az, hogy az Alkotmánybíróság nem foglal állást a jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, törvényességéről, illetve kizárólag törvényértelmezési problémákról [3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]]. Továbbá nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint azt sem, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e [3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]].
- [36] A másik oldalról azonban az Alkotmánybíróság érdemben vizsgálhatja a bírói jogértelmezés hibájára alapított alkotmányjogi panaszt, ha az eljáró bíróság az előtte folyamatban volt, valamely Alaptörvényben biztosított jog szempontjából releváns ügynek az alaptörvényi érintettségére tekintet nélkül járt el, vagy az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával [3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [53]].
- [37] Az Abh.-ban az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Ket. szerinti általános ügyfélfogalomnak a telekalakítási eljárásban való értelmezése alkotmányos relevanciával bír: a Ket. 15. § (1) – továbbá (3) és (8) – bekezdésének az Alaptörvénnyel konform értelmezése megköveteli azt, hogy a telekalakítási eljárásban a telekalakítással érintett telekkel közvetlenül szomszédos telek tulajdonosa ügyféli jogokkal rendelkezzen. Azokról a kérdésekről, amelyek a közigazgatási, illetve bírósági eljárásokban megjelentek, az Alkotmánybíróság az Abh.-ban már állást foglalt, ebből kifolyólag – az Alaptörvény 28. cikkéből és az Abtv. 39. § (1) bekezdéséből egyaránt következően – a bíróságok kötelesek jogértelmező tevékenységüket e keretek között folytatni. Az Alkotmánybíróság mindezekre tekintettel megállapította, hogy a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság támadott végzése ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal, ezért azt megsemmisítette.
- [38] 3. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésének, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdésének sérelmére hivatkozva támadta a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság végzését, melyet az Alkotmánybíróság a fentiek szerint a XXVIII. cikk (1) bekezdésével ellentétesnek talált, ezért megsemmisítette. Erre tekintettel nincs szükség az Alaptörvény további rendelkezéseibe való ütközés vizsgálatára. Az Alkotmánybíróság mindemellett megjegyzi azt is, hogy kimunkált gyakorlata értelmében az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási eljárás, XXVIII. cikk (1) bekezdése pedig a bírósági eljárás tekintetében fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, és ez a kettő bizonyos vonatkozásokban eltérhet egymástól. Továbbá a közigazgatási aktusok közvetlen vizsgálatára nem kerülhet sor, ha azokkal szemben biztosított a bírósági jogorvoslat útja [3090/2015. (V. 19.) AB határozat, Indokolás [22]]. Az Alkotmánybíróság megállapítja, hogy a jelen határo-

zatban foglalt megsemmisítésre tekintettel a bírósági jogorvoslat útja biztosított, a támadott bírói döntés megsemmisítésével az alapjogi sérelem elhárítható, ezért a közigazgatási aktusok vizsgálatától tartózkodott.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/991/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3242/2017. (X. 10.) AB HATÁROZATA

bírói kezdeményezés elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítása iránti bírói kezdeményezés tárgyában – *dr. Stumpf István* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény 33. § (4) bekezdése, valamint a 70. § (7) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezést elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] A Váci Járásbíróság bírója a 2017. április 21. napján kelt 1.P.20.148/2016/27. sorszámú végzésével az előtte folyamatban lévő per tárgyalását felfüggesztette és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 25. §-a alapján bírói kezdeményezéssel fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a mező- és erdőgazdálkodási földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Földforgalmi törvény) 33. § (4) bekezdése, illetve a 70. § (7) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint a jogszabály alkalmazásának kizárását kezdeményezte a bíróság előtt folyamatban lévő ügyben.
- [2] A kezdeményezésben foglaltak szerint a bíróság előtt termőföldnek minősülő ingatlan egy része elbirtoklásának megállapítása iránt van per folyamatban. A per felperese jogi személy, amely az elbirtoklás bekövetkezésének időpontjaként a Földforgalmi törvény hatálybalépése előtti időpontot jelölt meg. A kereseti tényállás szerint a Földforgalmi törvény hatálybalépését követő földmérés során derült fény arra, hogy a peres felek ingatlanait elválasztó kerítés az I. rendű alperes tulajdonát képező szántó művelési ágú ingatlanon húzódik, ezért az alperes ingatlanának egy része a felperes birtokában van a törvényi elbirtoklási időtartamot meghaladó idő óta. A Földforgalmi törvény 9. § (1) bekezdés c) pontja tiltja a jogi személyek termőföld feletti tulajdonszerzését. A kezdeményezést előterjesztő bíró utal a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 121. § (1) bekezdésére, a PK.6. számú állásfoglalásra, illetve a Kúria 1/2014. PJE. határozatára, továbbá a vélt elbirtoklás időpontjában még hatályos termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (a továbbiakban: régi földtörvény) 4. § (1) bekezdésére, melyekből következően, amennyiben a jogi személy felperes az elbirtoklást a perben bizonyítja, ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerző az elbirtoklás bekövetkezésének időpontjától.
- [3] A felperesnek a Földforgalmi törvény 33. § (4) bekezdése szerinti – az elbirtoklás miatti tulajdonszerzés feltételeinek fennállásáról szóló – hatósági bizonyítvány kiadása iránti kérelmét a mezőgazdasági igazgatási szerv elutasította. Emellett a felperes keresetét a Földforgalmi törvény 70. § (7) bekezdésében megjelölt időpontot követően terjesztette elő. Ez utóbbi szerint nem kell alkalmazni Földforgalmi törvény rendelkezéseit, ha az elbirtoklás bekövetkezésének megállapítására a keresetet a bírósághoz 2014. április 30-ig nyújtották be. A kezdeményezést előterjesztő bíró álláspontja szerint e két rendelkezés együttesen ellehetetleníti a hatálybalépésük előtt megszerzett tulajdonjog érvényesítését, ingatlan-nyilvántartási bejegyzését, így az elbirtoklás útján korábban megszerzett tulajdonjogot a tulajdonostól elvonja, a tulajdonost perindítási és igényérvényesítési lehetőségtől megfosztja. A támadott rendelkezések ekként ellentétesek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből következő visszamenőleges hatály tilalmával, a XIII. cikk (1) és (2) bekezdése szerinti tulajdonhoz való joggal, illetve a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti bírósághoz fordulás jogával.

II.

[4] 1. Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.
(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

[5] 2. A mező- és erdőgazdálkodási földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény érintett rendelkezései:

„33. § (4) Ha az elbirtoklás bekövetkezésének megállapítása iránt a felek bírósághoz fordulnak, a szerző félnek a kereset benyújtását megelőzően be kell szereznie a mezőgazdasági igazgatási szerv igazolását arról, hogy a tulajdonszerzése e törvény szerinti feltételei fennállnak. Ez esetben a felek által benyújtott nyilatkozatok alapján a mezőgazdasági igazgatási szerv azt vizsgálja, hogy a szerző személy szerzőképessége fennáll-e, az elbirtoklás nem eredményezi-e tulajdonszerzési korlátozás megsértését vagy megkerülését, és az elbirtoklás feltételei a valóságnak megfelelően fennállnak, azokat nem a tulajdonos, illetve a szerző fél vagy mindkét fél erre irányuló szándékolt magatartása idézte elő. Az e bekezdés szerinti kérelem alapján meghozott döntéséről a mezőgazdasági igazgatási szerv hatósági bizonyítványt állít ki.”

„70. § (7) Nem kell alkalmazni e törvény rendelkezéseit, ha az elbirtoklás bekövetkezésének megállapítására a keresetet a bírósághoz 2014. április 30-ig nyújtották be.”

III.

[6] A bírói kezdeményezés nem megalapozott.

[7] 1. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy a beadvány megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Abtv. 25. §-a szerint a bíró – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – abban az esetben kezdeményezheti az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés *b)* pontja alapján az Alkotmánybíróságnál a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását, ha az előtte folyamatban lévő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a bírói kezdeményezés az Abtv. 25. §-ában, valamint az 52. § (1) és (1b) bekezdéseiben előírt, az Alkotmánybíróság 3058/2015. (III. 31.) AB végzésével értelmezett feltételeknek megfelel, mivel az eljárásban alkalmazni kell a támadott rendelkezést, az eljárás felfüggesztése megtörtént, és az indítvány határozott kérelmet tartalmaz, pontosan és egyértelműen megjelöli ugyanis az indítvány indokait, a támadott jogszabályi rendelkezést, illetve az Alaptörvény megsértett rendelkezését. Az indítvány egyszersmind megindokolja, hogy a sérelmezett jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, továbbá kifejezett kérelmet tartalmaz a támadott jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására.

[8] 2. Az Alkotmánybíróság nem ténybírság, továbbá szakjogi vagy kizárólag jogszabály-értelmezési kérdésekben sem foglal állást, ekként alapvetően kötve van a rendes bíróságok által megállapított tényálláshoz, illetve a bíróságok anyagi jogi jogértelmezéséhez {lásd többek között 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]; 3392/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [6]; 3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]; 3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]; 3098/2014. (IV. 11.) AB végzés, Indokolás [28]}. Ebből fakadóan az Alkotmánybíróság a kezdeményezést előterjesztő bíró által megállapított tényállásból és az általa előterjesztett anyagi jogi

jogértelmezésből indult ki. Annak megítélése tehát, hogy az elbirtoklás valóban bekövetkezett-e, mikor következett be, és a felperes ezáltal tulajdonossá vált-e, az ügyben eljáró bíró feladata.

- [9] 3. A Földforgalmi törvényt az Országgyűlés 2013. június 21-én fogadta el, a Magyar Közlönyben pedig 2013. június 30-án jelent meg. Hatálybalépése a 69. § szerint több időpontban történt, a földhasználatra vonatkozó rendelkezések 2014. január 1-jén, míg a tulajdonra vonatkozó rendelkezések – összhangban a Magyarország Európai Unióhoz történő csatlakozásáról szóló szerződésben foglaltak átmeneti időszakokkal – 2014. május 1-jén léptek hatályba. A törvény támadott 70. § (7) bekezdése, a hatálybalépést megelőzően bekövetkezett elbirtoklásokra vonatkozó rendelkezés ez utóbbi időpontban, 2014. május 1-jén lépett hatályba.
- [10] A termőföld tulajdonjogának megszerzése különböző korlátozások alá esik, a törvény garanciális elemként a mezőgazdasági igazgatási szerv hatósági jóváhagyásához köti például az átruházásnak nem minősülő módon történő tulajdonszerzést is. A hatóság a föld tulajdonjogának a tulajdonos elismerésén alapuló elbirtoklással történő megszerzése esetén a megszerzés jóváhagyására irányuló eljárást folytat le [33. § (3) bekezdés], míg ha a felek bírósághoz fordulnak az elbirtoklás bekövetkezésének megállapítása iránt, akkor igazolást állít ki a feltételek fennállásáról [33. § (4) bekezdés]. Mivel a föld tulajdonjogát főszabály szerint csak belföldi természetes személy, illetve tagállami állampolgár szerezheti meg [10. § (1) bekezdés], és csak kivételes esetekben jogi személy, mely kivételek alá a per felperese nem tartozik [10. § (1) bekezdés, 11. §], a mezőgazdasági igazgatási szerv eljárásában gyakorlatilag azt ellenőrzi, hogy a szerző személy szerzőképes-e, illetve az elbirtoklás nem eredményezi-e tulajdonszerzési korlátozások megsértését vagy megkerülését.
- [11] Az ügyben felmerülő jogkérdés lényege tehát, hogy a felperes vélelmezten a régi földtörvény, illetve a régi Ptk. hatálya alatt elbirtokolta az érintett földterületet (szántót), erre ugyanakkor csak a Földforgalmi törvény hatálybalépését követően, az abban meghatározott keresetindítási határidőn túl derült fény. A két szabályozási környezet között alapvető különbség, hogy a jelenleg hatályos rendelkezések szerint a felperes mint jogi személy tulajdonjogának megállapítása elbirtoklás útján sem lehetséges. A Földforgalmi törvény alkalmazását a 2014. április 30-ig megindított perekben kizárta a támadott 70. § (7) bekezdése, a 2014. május 1-jével hatálybalépő tulajdonszerzésre vonatkozó korlátozó rendelkezések azonban az ezt követően indult perekben már alkalmazandóak. A kezdeményezést előterjesztő bíró szerint a korábbi szabályozás nem zárta ki a jogi személy elbirtoklás útján történő tulajdonszerzését, így a jelenleg hatályos szabályozás gyakorlatilag visszaható hatállyal elvonja a felperes tulajdonjogát, és ellehetetleníti jogainak bíróság előtt való érvényesítését.
- [12] 3.1. Elbirtoklás esetén a korábbi tulajdonos ténylegesen nem gyakorolja jogát, a tulajdonjog tárgya a tulajdonostól különböző személynek a birtokában van, ez utóbbi személy úgy jelenik meg a környezet előtt, mint aki tulajdonos. Ilyen esetben a birtokos tulajdonosnak tűnik, miközben az elbirtoklási idő leteltéig valójában nem az. Az elbirtoklási idő elteltét követően a jog a tényleges helyzetet tudomásul veszi, és a birtokos számára tulajdonjogot ad. Az így történő tulajdonszerzés elismerését a forgalmi élet biztonsága indokolja; mindaddig azonban, amíg e tulajdonszerzés elismerésére (ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére) nem kerül sor, a látszólagos és a tényleges jogi viszonyok nem felelnek meg egymásnak.
- [13] Az elbirtoklásra alapuló jogszerzés a törvényben előírt feltételek [rég Ptk. 121. § (1) bekezdés, új Ptk. 5:44. § (1) bekezdés] megvalósulásával bekövetkezik, az ezzel kapcsolatos jogviszony lezárul, a volt tulajdonos tulajdonjoga megszűnik, a tulajdonjogot az elbirtokló megszerzi. Ugyanakkor kifelé e változást nem tükrözi az ingatlan-nyilvántartás, a tulajdonjog megszűnése, illetve megszerzése az ingatlan-nyilvántartáson kívül következik be. Az új tulajdonos igényt tarthat arra, hogy tulajdonjogát a bíróságnak az elbirtoklást megállapító ítélete alapján jegyezzék be az ingatlan-nyilvántartásba, ennek elmulasztása esetén pedig nem hivatkozhat tulajdonszerzésére azzal szemben, aki az ingatlan-nyilvántartásban bízva ellenérték fejében tulajdonjogot szerzett (PK. 6. számú állásfoglalás). Az elbirtoklás megállapítása iránti per ekként nem keletkezteti a tulajdonjogot, azt az elbirtokló a per kimenetelétől függően megszerezte. A per csak megállapítja annak fennállását, az elbirtoklás tényének bekövetkeztét, vagy pedig az elbirtoklás elmaradását, és mindenkivel szemben biztosítja a megszerzett tulajdon védelmét. Mindebből fakadóan a tulajdonosváltozás ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzése ebben az esetben nem konstitutív, hanem csak deklaratív.
- [14] A tulajdonvédelem teljessé tétele, a megállapítási per megindítása és a tulajdonszerzés bejegyeztetése az ingatlan-nyilvántartásba ezért az elbirtokló felelőssége. Ennek bekövetkezése előtt a megszerzett tulajdon jogi védelme tehát korlátozott, de ez a korlátozás összhangban áll az Alaptörvény P) cikkében írtakkal, az O) cikkben írt minden személy önmagáért való felelősségével, valamint a XIII. cikk (1) bekezdésében megfogalmazott, a tulaj-

donhoz kapcsolódó társadalmi felelősséggel. Az elbirtoklás tényének ingatlan-nyilvántartási bejegyztetése tehát olyan, az elbirtokló érdekét és minden más személy érdekét egyaránt védő eljárás, amelynek elmulasztása esetén az elbirtokló nem hivatkozhat tulajdonjogának sérelmére.

- [15] 3.2. Az Alaptörvény XIII. cikke védi a megszerzett tulajdont az elvonás ellen, másrészt védi a szintén már megszerzett tulajdont annak korlátozása ellen {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ugyanakkor „az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. [...] Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. A másik oldalról nézve: ugyanezen szempontoktól függően az adott fajta közhatalmi beavatkozás alkotmányos lehetősége a tulajdonba más és más” {3209/2015. (XI. 10.) AB határozat, Indokolás [64]}.
- [16] Az elbirtoklás mellérendelt magánjogi jogviszonyban változtatja meg az ingatlan feletti tulajdonjogot, míg a bírói kezdeményezésben vázolt helyzetben már az állam közjogi eszközzel avatkozik be a Földforgalmi törvény révén a tulajdoni viszonyokba. A tulajdon tárgya ugyanis termőföld, mely az Alaptörvény P) cikkének (1) bekezdéséből fakadóan a nemzet közös örökségét képezi, annak védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége. A P) cikk (2) bekezdése szerint a termőföld és az erdők tulajdonjogának megszerzése, valamint hasznosítása (1) bekezdés szerinti célok eléréséhez szükséges korlátait és feltételeit, valamint az integrált mezőgazdasági termelés-szervezésre és a családi gazdaságokra, továbbá más mezőgazdasági üzemekre vonatkozó szabályokat sarkalatos törvény határozza meg. Ilyen törvény többek között a Földforgalmi törvény is. Az Alkotmánybíróság mindig figyelembe vette, hogy a földtulajdon sajátos természeti és vagyoni jellemzői, vagyis a föld véges jószág volta, nélkülözhetetlensége, megújuló képessége, különleges kockázaterzékenysége és alacsony nyereséghezama a földtulajdon különös szociális kötöttségét testesítik meg. Ezek a körülmények indokolhatják a tulajdonosi jogokkal szemben a közérdek érvényesítését vagy a tulajdonszerzés korlátozását. A termőföld védelmének kötelezettsége tehát indokoltá teheti a Földforgalmi törvény folyamatban lévő elbirtoklásokba való beavatkozását. Más a helyzet azonban a már lezárt jogviszonyokkal, a már megszerzett tulajdonnal. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy az elbirtoklás tényének állami elismerése nem korlátozhatatlan, a Földforgalmi törvényben írt korlátozás pedig önmagában összhangban van az Alaptörvénnyel.
- [17] 3.3. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság elvének egyik legfontosabb alkotóeleme a jogbiztonság, amely – többek között – megköveteli, hogy a jogalanyoknak tényleges lehetőségük legyen arra, hogy magatartásukat a jog előírásaihoz tudják igazítani, ennek érdekében pedig a jogszabályok a kihirdetésüket megelőző időre nézve ne állapítsanak meg kötelezettséget, illetőleg valamely magatartást visszamenőleges hatállyal ne minősítsenek jogellenesnek [lásd pl. 3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]}.
- [18] Valamely jogszabályi rendelkezés nem kizárólag akkor minősülhet a visszaható hatályú jogalkotás tilalmába ütközőnek, ha a jogszabályt a jogalkotó visszamenőlegesen léptette hatályba, hanem akkor is, ha a hatálybaléptetés nem visszamenőlegesen történt ugyan, de a jogszabály a jogalanyra nézve a korábbi szabályozásnál hátrányosabb helyzetet okozó rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés szerint – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell {3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [88]; 10/2014. (IV. 4.) AB határozat, Indokolás [15]; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]; 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [106]; 3024/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [23]}.
- [19] Jelen esetben – amennyiben valóban bekövetkezett a Földforgalmi törvény hatálybalépése előtt az elbirtoklás, melynek megállapítása az eljáró bíró feladata – a Földforgalmi törvény korlátozó rendelkezései visszamenőlegesen új feltételeket támasztanak, a támadott 33. § (4) bekezdés és 70. § (7) bekezdés ugyanakkor nem az elbirtoklás, tehát a tulajdon megszerzésének visszaható hatályú elmaradását okozza. E rendelkezések csak a hatálybalépésük előtt megszerzett tulajdonjog megállapítását és ingatlan-nyilvántartási bejegyzését, tehát a tulajdonvédelem teljessé tételét akadályozzák meg. E rendelkezések folytán nem kerülhet sor a tulajdonjog megállapítására, de a kereset szükségszerű elutasítása nem változtatja meg az elbirtoklás tényét és ennek jogi hatását, nem állítja vissza az elbirtoklás előtti tulajdoni helyzetet. A kereset elutasítása folytán a per előtti jogi helyzet nem változik: az elbirtoklás folytán bekövetkezett tulajdonszerzés nem szűnik meg, de ennek védelme is korlátozott marad.

- [20] 4. A Földforgalmi törvény támadott 33. § (4) bekezdése és 70. § (7) bekezdése folytán a törvény korlátozó rendelkezéseit alkalmazni kell a törvény hatálybalépése előtt bekövetkezett elbirtoklásokra is. Az Alkotmánybíróságnak azt kellett vizsgálnia, hogy a támadott rendelkezések korlátozzák-e a tulajdonhoz való jogot, ha pedig igen, akkor ezt a visszamenőleges hatály tilalmának megsértésével teszik-e.
- [21] 4.1. A 33. § (4) bekezdés lényege az, hogy az elbirtoklás esetére is előírja a más tulajdonszerzésre vonatkozó korlátozások alkalmazását, illetve megállapítja a mezőgazdasági igazgatási szerv erre vonatkozó hatósági hatáskörét. Az Alkotmánybíróság korábban már vizsgálta a Földforgalmi törvény egyes tulajdonszerzést korlátozó rendelkezéseit, és megállapította, hogy a korlátozások összhangban vannak az Alaptörvény P) cikkével {17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [71]–[72]}.
- [22] A Földforgalmi törvény 33. § (4) bekezdése nem változtatja meg a hatálybalépése előtt bekövetkezett elbirtoklások tényét, és nem tesz különbséget a hatálybalépése előtt és azt követően bekövetkezett elbirtoklások között. Az Alkotmánybíróság ezért megállapítja, hogy a rendelkezésben foglalt korlátozás a már leírtak alapján az Alaptörvény P) cikkéből következő kötelezettségen alapul, és a hatálybalépését követően bekövetkezett elbirtoklások tekintetében alaptörvény-ellenességének megállapítására nincs indok. Abban az esetben viszont, ha a hatálybalépése előtt bekövetkezett elbirtoklások ingatlan-nyilvántartási bejegyzését, ezáltal a megszerzett tulajdon védelmének teljessé tételét kizárná, felmerülhetne a tulajdonhoz való alapjog (XIII. cikk) visszaható hatályú korlátozásának [B] cikk (1) bekezdés] tilalmába ütközés. Az a kérdés, hogy a korábban bekövetkezett elbirtoklás ingatlan-nyilvántartási bejegyzését a Földforgalmi törvény kizárja-e, a másik támadott rendelkezés, a 70. § (7) bekezdése alapján válaszolható meg.
- [23] 4.2. A 70. § (7) bekezdése szerint nem kell alkalmazni e törvény rendelkezéseit – tehát a tulajdonszerzési korlátok vizsgálatát és a mezőgazdasági igazgatási szerv közreműködésére vonatkozó szabályt –, ha az elbirtoklás bekövetkezésének megállapítására a keresetet a bírósághoz 2014. április 30-ig benyújtották. A 70. § (7) bekezdése tehát éppen a Földforgalmi törvény visszamenőleges alkalmazását zárja ki, mivel lehetővé teszi, hogy a törvény hatálybalépése előtt bekövetkezett elbirtoklások tényét a bíróság megállapítsa és ezt az ingatlan-nyilvántartásba bejegyezzék. Megsemmisítése ezért éppen a törvény hatálybalépése előtt bekövetkezett elbirtoklásokra, visszamenőleg terjeszteni ki annak a törvény hatályát.
- [24] Kétségtelen, hogy a 70. § (7) bekezdésében a Földforgalmi törvény tulajdonszerzési korlátozásai alól biztosított mentesség feltétele az, hogy az elbirtokló új tulajdonos az elbirtoklás megállapításához és ingatlan-nyilvántartási bejegyzéséhez szükséges pert megindítsa. Ehhez az elbirtokló tulajdonostól egyébként is elvárható jogcselekményhez a törvény kifejezetten hosszú időt, 10 hónapot biztosított. A per megindítását elmulasztó elbirtoklót a törvény tulajdonszerzési korlátai alóli mentesség már nem illeti meg. A kellő felkészülési időt követően a jövőre nézve bekövetkező korlátozás kizárja a vizsgált ügyben (és más hasonló ügyekben is) a bekövetkezett elbirtoklás állami elismerését, de ezzel sem a tulajdonhoz való alapjogot nem vonja el, sem a korábbi korlátozott védelmi szintet nem változtatja meg, hanem csak az érdekelt késlekedésének tulajdonít joghatást. Ez a joghatás végső soron korlátozza a megszerzett tulajdon védelmét, de azt közérdekből, a jövőre nézve és kellő felkészülési idővel, tehát elháríthatóan teszi. Az Alkotmánybíróság ezért megállapította, hogy a Földforgalmi törvény támadott rendelkezései sem a visszaható hatály tilalmába nem ütköznek, sem a tulajdonhoz való alapjogot nem korlátozzák alaptörvény-ellenesen.
- [25] 5. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó bírósághoz fordulás jogának sérelmét az indítványozó bíró abban látja, hogy a mezőgazdasági igazgatási szerv előzetes eljárása kizárja a perindítás lehetőségét olyan személyek számára, akik a földforgalmi törvény hatálybalépése előtt szereztek tulajdont, ekként nem tudják érvényesíteni bíróság előtt a jogukat.
- [26] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése értelmében mindenkinek joga van ahhoz, hogy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, észszerű határidőn belül bírálja el. A bírósághoz fordulás joga a tisztességes eljáráshoz való jogból ered, annak egyik részjogosítványa, azt a kötelezettséget rója az államra, hogy a jogviták elbírálására bírói utat biztosítson {3153/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [35]}.
- [27] A Földforgalmi törvény 33. § (4) bekezdése a tulajdonszerzés feltételeinek fennállásáról szóló igazolás beszerzését kívánja meg, mely önmagában nem akadály a perindításnak. Emellett azt sem akadályozza, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság a jogszabályok alapján érdemben dönthessen, nem akadályozza ugyanis a bírót a pol-

gári perrendtartás által garantált bizonyítások felvételében, a bizonyítékok szabad értékelésében, a perben alkalmazott jogszabály(ok) értelmezésében, a szabad bizonyítás rendje nem válik kötötté {3047/2017. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [31]}.

- [28] 6. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a támadott rendelkezések nem sértik az Alaptörvény hivatkozott rendelkezéseit, ezért az indítványt elutasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [29] A Földforgalmi törvénynek az Alkotmánybíróság által felülvizsgált 70. § (7) bekezdésével összefüggésben – tekintettel az indítvány kapcsán feltárt jogsérelemre – szükséges lett volna az Abtv. 46. § (1)–(2) bekezdése alapján a jogalkotói mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállását megállapítani, s ekként a törvényhozót az elmulasztott jogalkotói feladat teljesítésére felhívni.
- [30] Az Alkotmánybíróság elfogadott határozatában megállapítja az alábbiakat: „Jelen esetben – amennyiben valóban bekövetkezett a Földforgalmi törvény hatálybalépése előtt az elbirtoklás, melynek megállapítása az eljáró bíróságnak a Földforgalmi törvény korlátozó rendelkezései visszamenőlegesen új feltételeket támasztanak, a támadott 33. § (4) bekezdés és 70. § (7) bekezdés ugyanakkor nem az elbirtoklás, tehát a tulajdon megszerzésének visszaható hatályú elmaradását okozza. E rendelkezések csak a hatálybalépésük előtt megszerzett tulajdonjog megállapítását és ingatlan-nyilvántartási bejegyzését, tehát a tulajdonvédelem teljessé tételét akadályozzák meg. E rendelkezések folytán nem kerülhet sor a tulajdonjog megállapítására, de a kereset szükségszerű elutasítása nem változtatja meg az elbirtoklás tényét és ennek jogi hatását, nem állítja vissza az elbirtoklás előtti tulajdoni helyzetet. A kereset elutasítása folytán a per előtti jogi helyzet nem változik: az elbirtoklás folytán bekövetkezett tulajdonszerzés nem szűnik meg, de ennek védelme is korlátozott marad” (Indokolás [19]).
- [31] Határozatában tehát az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Földforgalmi törvény a hatálybalépése előtt bekövetkezett elbirtoklás (tulajdonszerzés) ellenére nem teszi lehetővé a termőföld tulajdonjogának megállapítását és a megszerzett tulajdonjog ingatlan-nyilvántartási bejegyzését. Ezáltal a törvényhozó egy bizonytalan, tulajdonjogi védelemben nem részesülő tulajdonjogot teremt: az elbirtoklás révén törvényesen létrejön az ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonszerzés, de a tulajdonjog megállapítására és ingatlan-nyilvántartási bejegyzésére a Földforgalmi törvény nem, illetve a 70. § (7) bekezdésében csak korlátozottan ad lehetőséget.
- [32] Mint az Alaptörvény – s ennél fogva az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében garantált jogállam – „védelmének legfőbb szerve” [Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdés] az Alkotmánybíróság álláspontom szerint köteles lett volna a határozatában megállapított, a törvényi szabályozással előidézett jogbizonytalanság megszüntetésére az Alaptörvény védelmében felhívni a törvényhozót.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1321/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3243/2017. (X. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 26.Bf.10.414/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Az indítványozó magánszemély jogi képviselője (dr. Garay Rudolf ügyvéd, 1461 Budapest, Pf. 55.) útján, az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszszal fordult az Alkotmánybírósághoz. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék 26.Bf.10.414/2016/6. számú ítélete és a Budapesti II. és III. Kerületi Bíróság 16.B.II.1440/2014/23. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mivel azokat az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (4) bekezdései rendelkezéseivel ellentétesnek tartotta.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy lényege az alábbiakban összegezhető.
- [3] 2.1. 2013. április 25-én a Fővárosi Ítéltábla elnöke feljelentést tett az indítványozó ellen a II. kerületi Rendőrkapitányságon egy rendbeli közokirattal visszaélés vétsége, valamint két rendbeli magánokirattal visszaélés vétsége elkövetésének alapos gyanúja miatt. A feljelentés megtételére az indítványozó egykori évfolyamtársának, a Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiuma vezetőjének jelentése alapján került sor.
- [4] 2014. március 14-én az indítványozót a II. kerületi Rendőrkapitányság Vizsgálati Osztálya kihallgatta közokirattal visszaélés vétségének gyanúja miatt.
- [5] Az indítványozót a Budapesti II. és III. Kerületi Ügyészség a (módosított) B.II.5702/2013/5. számú vádirata alapján a Btk. 2. § (2) bekezdésére tekintettel egy rendbeli, a Btk. 346. § (1) bekezdés a) pontja szerint minősülő közokirattal visszaélés vétségével, valamint egy rendbeli, a Btk. 346. § (3) bekezdés szerint minősülő magánokirattal visszaélés vétségével vádolta.
- [6] Az indítványozót a II. és III. Kerületi Bíróság közokirattal visszaélés vétségében és magánokirattal visszaélés vétségében bűnösnek mondta ki, és 260 000 Ft pénzbüntetésre ítélte.
- [7] Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az indítványozó 2012. október 1-jén 9 órakor a Budapesti II. kerület Sas utca 3. szám alatt található Fővárosi Ítéltábla Közigazgatási Kollégiumának Kezelőirodájában ügyvédi minőségében megjelent iratbetekintés céljából. Egy folyamatban volt peres ügy dokumentumainak áttanulmányozása során egy fellebbezést (8. sorszámú irat az aktában) és egy végzést (9. sorszámú irat az aktában) (amely az adott ügyben hozott határozat elleni fellebbezését elkésztés okán elutasította), valamint az ahhoz tartozó tértivevényeket jogtalanul megszerezte. Az indítványozó mind a nyomozás során, mind a tárgyalás során tagadta a bűncselekmény elkövetését, azt állította, hogy csak a saját, faxon érkezett fellebbezése másolatát vette ki, de azt is a jelenlévő ügyintézőt megkérdezve és tőle engedélyt kapva. A tértivevényekkel kapcsolatban azt állította, hogy azokról nem tudott, illetve a 9. számú végzés eltulajdonításában ő „motiválatlan” volt, csak abban volt érdekelt, hogy megtudja, elkészt-e a fellebbezése. A bíróság a tényállást tanúk vallomása és a tértivevény kamera felvétele alapján állapította meg. Ítéletének indokolásában kifejtette, hogy a bíróság végzése közokiratnak minősül, valamint a faxon érkezett fellebbezés okiratnak minősül. A két irat az érkeztetéstől kezdve jogszerűen a bíróság birtokában volt, az indítványozó a jogosult beleegyezése nélkül, jogtalanul tulajdonította el azokat. A bíróság súlyosító körülményként értékelte, hogy az indítványozó a cselekmény elkövetésekor büntetőeljárás hatálya alatt állt. Enyhítő körülményként vette figyelembe büntetlen előéletét, a fel nem róható időmúlást és rossz egészségi állapotát. A büntetés kiszabásakor az indítványozóra nézve

a kedvezőbb törvényi rendelkezést alkalmazta, a legenyhébb büntetési nemet, a pénzbüntetést szabta ki és az indítványozó anyagi körülményeire tekintettel az egy napi tétel összegét is a minimumban határozta meg.

- [8] 2.2. Az indítványozó felmentésre irányuló fellebbezésében többek között sérelmezte, hogy gyanúsított kihallgatásakor csak egy rendbeli közokirattal visszaélés vétsége miatt gyanúsították, a magánokirattal visszaélés vétségével nem. Kifogásolta, hogy az elsőfokú ítélet írásba foglalására a határozat meghozatalától számított 9 hónap elteltével került sor.
- [9] Fellebbezését a másodfokú bíróság nem ítélte alaposnak; megállapította, hogy az elsőfokú bíróság eljárását a perjogi szabályok betartásával folytatta le, valamennyi bizonyítékot körültekintően feltárt, a tényállást a beszerzett bizonyítékok mérlegelésével helyesen állapította meg. Indokolásában kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság az eltulajdonított iratokat helyesen minősítette magán-, illetve közokiratnak. „Az azonos alkalommal jogtalanul megszerzett különböző okiratokra elkövetett bűncselekmény – mint ahogy erre a kerületi bíróság maga is helyesen utalt – egy rendbelinek minősül.” A másodfokú bíróság az ítélet írásba foglalási késedelmével összefüggésben rámutatott arra, hogy „az ügy mikénti elbírálása vonatkozásában relevanciája nincsen, az elsőfokú ítélet meghozatalától eltelt – vádlottnak (indítványozónak) fel nem róható – időmúlás azonban további enyhítő körülményként értékelhető.” Megállapította, hogy helytálló volt az elsőfokú bíróság büntetés kiszabása is, amikor az indítványozóra a kedvezőbb anyagi jogi rendelkezéseket alkalmazta, és az időmúlást mint enyhítő körülményt vette számításba.
- [10] 3. Az indítványozó által benyújtott alkotmányjogi panasz az alábbiak szerint foglalható össze.
- [11] 3.1. Az indítványozó sérelmezte, hogy a nyomozó hatóság a 2014. március 14-i kihallgatáson még csak közokirattal visszaélés vétségének elkövetésével gyanúsította. Hivatkozott a Be. 179. § (2) bekezdésére, miszerint „[a] gyanúsítottal a kihallgatás elején közölni kell a gyanúsítás lényegét, az erre vonatkozó jogszabályok megjelölésével”.
- [12] 3.2. Az indítványozó panaszában ezt követően az okiratokat illetően hivatkozott a bírósági tárgyaláson általa előadottakra, miszerint a szóban forgó bírósági végzés (9. sorszámú) szerinte nem közokirat és az érkeztetett fellebbezés (8. számú) nem magánokirat a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 195–196. §-a alapján.
- [13] Az indítványozó szerint, minthogy a kérdéses iratok nem esnek a Pp. 195–196. § hatálya alá, így az általa sérelmezett két ítélet sérti az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) és (4) bekezdései rendelkezéseit.
- [14] 3.3. Az indítványozó a Be. 260. § (4) bekezdésére hivatkozással sérelmezte alkotmányjogi panaszában, hogy az elsőfokú bíróság 9 hónapig nem foglalta írásba az elsőfokú ítéletet, akkor is szerinte csak azért, mert az ügyben a Fővárosi Törvényszék illetékes vezetőjéhez fordult. Az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése sérelmét látja abban, hogy 4 és fél évig állt büntetőeljárás hatálya alatt úgy, hogy az elsőfokú ítéletet a törvényi 30 nap helyett 9 hónap alatt foglalták írásba.
- [15] 3.4. Az indítványozó alkotmányjogi panasz szerint a támadott ítéletekkel sérült a tisztességes, pártatlan bírósághoz való joga, mivel az őt feljelentő Fővárosi Ítéltábla elnökének „működési területén eljáró bíróságok” jártak el ügyében.
- [16] Az indítványozó 2014. október 20-án a Kúria elnökéhez fordult beadványában azzal a kéréssel, hogy „az ügyben eljáró II. és III. kerületi Bíróság helyett más ítélőtábla területén működő járásbírókat jelöljön ki”, mert az indítványozó nem látta lehetőségét annak, hogy elfogulatlan bíráskodásban részesüljön. Előadta, hogy érdeklődésére a rendőrség arról tájékoztatta, hogy a Fővárosi Ítéltábla elnöke részére jelentést készített egykori évfolyamtársa a rendőrséget „állandóan zaklatja” ebben az ügyben.
- [17] Az indítványozó más bíróság kijelölésére irányuló kérelmét 2015. május 6-án a Kúria eljárást megszüntető végzésében elutasította, mert álláspontja szerint más bíróság kijelölésének feltételei nem állottak fenn.
- [18] Az indítványozó panaszának indokolásában felhívta a „21/2016. (XI. 30.) AB határozat [Indokolásának] IV. [pontját], amely megállapítja, hogy vizsgálni kell, hogy a sérelmezett ítéletek megfelelnek-e az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó pártatlanság követelményének”. Szintén idézi, hogy „el kell kerülni minden olyan helyzetet, amely jogos kétséget kelt a bíró pártatlansága tekintetében, továbbá a relatív kizárási okok

esetében viszont vizsgálendő a bíró esetleges elfoglaltsága, továbbá az Alkotmánybíróság feladatához tartozik, hogy az alkotmányjogi panaszok alapján meghatározza az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt pártatlan bírói eljáráshoz való jogból fakadó követelményeket.” Az indítványozó azt sérelmezte, hogy ha őt a Fővárosi Ítéltábla elnöke jelentette fel, akkor annak működési területén eljáró bírák az ő ügyében nem járhattak el pártatlanul.

II.

[19] Az Alaptörvény indítványban hivatkozott rendelkezései a következők:

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.

[...]

(4) Senki nem nyilvánítható bűnösnek, és nem sújtható büntetéssel olyan cselekmény miatt, amely az elkövetés idején a magyar jog vagy – nemzetközi szerződés, illetve az Európai Unió jogi aktusa által meghatározott körben – más állam joga szerint nem volt bűncselekmény.”

III.

[20] Az indítvány nem megalapozott.

[21] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek.

[22] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette.

[23] 2. Az Abtv. 27. § a) pontja alapján akkor lehet alkotmányjogi panasszal az Alkotmánybírósághoz fordulni, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) és (4) bekezdései sérelmét állította, melyekben foglalt jogok az indítványozó alapvető jogainak minősülnek.

[24] Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadásának további feltételét határozza meg, mely szerint a testület az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróság e feltételeket alternatív törvényi feltételnek tekinti, azaz bármelyik igazolt fennállta esetén az alkotmányjogi panaszt be kell fogadni.

[25] Az Alkotmánybíróság ebből következően a továbbiakban azt vizsgálta, hogy az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (4) bekezdéseinek sérelmére hivatkozó indítványi elemei megfelelnek-e az Abtv. 27. §-ának, illetve a 29. §-ában foglalt alternatív feltételnek.

[26] 3.1. Az alkotmányjogi panasz azon eleme, miszerint a nyomozó hatóság a 2014. március 14-i kihallgatáson még csak közokirattal visszaélés vétségének elkövetésével gyanúsította az indítványozót, nem hozható összefüggésbe a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal. A vád bíróság általi befogadásával összefüggésben az indítványozó nem állított értékelhető módon az Alaptörvény XXVIII. cikke körébe eső sérelmet. Ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet nem vonta vizsgálata körébe.

[27] 3.2. Az indítványozó panaszának azon elemét illetően, miszerint a bíróság végzése véleménye szerint nem közokirat és az érkeztetett fellebbezése nem magánokirat, az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az okirat jellegének értelmezése szakjogi kérdés, amiben az Alkotmánybíróságnak – nem lévén negyedfokú bíróság – nincs lehetősége állást foglalni. Ezen indítványi elem az Alaptörvény XXVIII. cikkével egyébként sem hozható összefüggésbe, tekintettel arra, hogy a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog processzuális jellegű alapvető jog, míg az okiratoknak az indítványozó büntető ügyében történt megítélése anyagi jogi kérdés elbírálását képezte. Ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet nem vizsgálta.

- [28] 3.3. Az időszerűség sérelmével kapcsolatosan az Alkotmánybíróság abból indult ki, hogy a késedelem a bűnösség megállapítására és a minősítés kérdésére nem hatott ki, és miután az elsőfokú, majd a másodfokú bíróság a fel nem róható időmúlást enyhítő körülményként értékelte, a tisztességes eljáráshoz való jognak az időszerűség sérelméből fakadó sérülése nem képezett a bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, így maguk a bírói döntések e késedelemmel összefüggésben érdemben nem tartalmaznak az Abtv. 27. §-a szerinti panasz feltételét képező alaptörvény-sértést. Ezért az Alkotmánybíróság ezt az indítványi elemet sem vizsgálta.
- [29] 3.4. Az Alkotmánybíróság vizsgálata során arra a következtetésre jutott, hogy az indítvány azon eleme, ami a bírói pártatlanság kétségbevonását állítja, szükségessé teszi az erre irányuló érdemi vizsgálatot, mert annak esetleges megalapozottsága esetén felmerülhet az Abtv. 29. §-a szerinti, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség. Ezért erre tekintettel a panasz befogadása és érdemi vizsgálata mellett döntött.
- [30] Az Alkotmánybíróság a bíróság, illetve a bírák pártatlanságának vizsgálata során abból indult ki, hogy a pártatlanságot csak akkor lehet megalapozottan kétségbe vonni, ha a pártatlanság hiányának kézzelfogható jelei merülnének fel az eljárás során. Önmagában az, hogy a feljelentést annak a bíróságnak az elnöke tette meg (nyilvánvalóan hivatali kötelességből), amelynek illetékességi területén működnek azok a bíróságok, illetve bírák, melyek az általános hatásköri és illetékességi szabályok szerint eljárni kötelesek a büntetőügyben, a bíróságok és a bírák pártatlanságát nem kérdőjelezi meg. Az indítványozó az ügyében eljáró bírák egyikével szemben sem hivatkozott elfogultságra utaló konkrét megnyilvánulásra. Csupán egy bíróval szemben fogalmazott meg állítása szerint rendőrségi forrásra épülő – tartalmilag nem részletezett – kifogást, aki azonban az ügyben nem járt el. A más bíróság kijelölésére irányuló kérelmét a Kúria – indokolással alátámasztottan – alaptalannak ítélte, és a bíróság kijelölése iránt folyamatban volt eljárást megszüntette.
- [31] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság nem látott semmilyen alapot az eljáró bíróságok illetve bírák pártatlanságának megkérdőjelezésére.
- [32] A fentiekben kifejtetteket figyelembe véve az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) és (4) bekezdései, 63. §-a, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései, 31. § (6) bekezdése alapján eljárva – az indítványt elutasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/807/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3244/2017. (X. 10.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Dienes-Oehm Egon* és *dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybírók párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.21.041/2011/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. A magánszemély indítványozók jogi képviselőjük útján (*dr. Németh Antónia Anna*, 1034 Budapest, Eső utca 8., II/2.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria felülvizsgálati eljárásában hozott Pfv. VI.21.041/2011/12. számú ítéletének, valamint a Debreceni Ítéletábla Pf.II.20.854/2010/5. számú ítéletének vizsgálatát és megsemmisítését kérték.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozók helyben lakó, mezőgazdasággal foglalkozó egyéni vállalkozók, illetőleg őstermelők elővásárlási joguk megsértése miatt elsődlegesen szerződés hatálytalanságának megállapítása iránt, másodlagosan annak semmissé nyilvánítása iránt terjesztettek elő keresetet az alapeljárás alperesei ellen, akik 2008. október 6. napján kelt termőföld adásvételi szerződéssel (a továbbiakban: szerződés) a tiszasülyi és kőtelki külterületi – összesen 570 hektár területű – termőföld ingatlanait (a továbbiakban: ingatlanok) értékesítették egymás részére 196 978 300 forint vételáron. Az indítványozókat a kérdéses ingatlanok tekintetében elővásárlási jog illette meg. A szerződésben az egyes ingatlanok vételára nem került külön feltüntetésre, a szerződésben az alperesek rögzítették, hogy „a szerződés tárgyát képező ingatlanok egyben képeznek gazdaságos üzemmérethez szükséges területet”, így az eladók az ingatlanok tulajdonjogát együttesen, valamennyi ingatlanra kiterjedően kívánták értékesíteni, az ingatlanok tulajdonjogának vevőkre történő átruházását „jogilag oszthatatlan szolgáltatásnak” tekintették. Az eladók – perbeli nyilatkozata szerinti – közös gazdasági célja ezzel a több közigazgatási területen fekvő és különféle adottságú – köztük a kevésbé értékes – ingatlanok együttes értékesítése volt, ezért kikötötték, hogy elővásárlási jog gyakorlása esetén a jogosultaknak az összes ingatlanra kell vételi nyilatkozatot tenni, és az együttes vételárat, továbbá a vevők által már megfizetett összeget kötelesek határidőn belül megfizetni. A szerződő felek külön megállapodásban rögzítették, hogy az ingatlanok tulajdoni hányad vételára egyenként mennyi, ugyanakkor ennek csak a vevők közötti felosztásánál volt jelentősége abból a szempontból, hogy az egyes vevőcsoportok azonos értékű ingatlanokhoz jussanak.
- [3] Az – elővásárlási joggal rendelkező – indítványozók a Kőtelek–Hunyadfalva Körjegyzőségen kifüggesztett vételi ajánlat alapján elővásárlási jog gyakorlására irányuló nyilatkozatot tettek azzal, hogy a vételár megfizetését vállalják. A kifüggesztésre kerülő vételi ajánlat a vevők személyét nem, azonban a helyrajzi számmal érintett ingatlanokkal kapcsolatos részvételőkat tartalmazta.
- [4] Az indítványozók az elővásárlási jog gyakorlására vonatkozó nyilatkozatukat Tiszasüly Község Önkormányzatának jegyzője részére is megküldték. Tiszasüly Község Önkormányzatának jegyzője észlelte, hogy a hozzá kihirdetésre megküldött ajánlat nem felel meg a követelményeknek, így felhívta alpereseket, hogy a vételi ajánlatot egészítsék ki a vevők személyére vonatkozó adatokkal, és az elővásárlási jog gyakorlásának sorrendjét is jelöljék meg. Az indítványozók a megismételt kifüggesztés alatt újabb nyilatkozatot tettek, bejelentették, hogy a megkötött szerződés vonatkozásában mely ingatlanok tekintetében kívánják az elővásárlási jogukat gyakorolni. A szerződést szerkesztő ügyvéd felhívta indítványozókat, hogy tekintettel a PK. 9. számú kollégiumi állásfoglalásban foglaltakra jelöljék meg, hogy melyik vevőcsoport helyébe kívánnak lépni, és milyen jogcímen kí-

vánja érvényesíteni az elővásárlási jogát, továbbá a vevők által már megfizetett 20 545 830 forintot három banki napon belül helyezték ügyvédi letétbe. Az indítványozók az egyes ingatlanokra vonatkozó vételi szándék megküldésével tájékoztatták a szerződést szerkesztő ügyvédet, hogy nem alakultak vevőcsoporttá tekintve, hogy külön-külön és más jogcímen rendelkeznek elővásárlási joggal. Tekintve, hogy indítványozók, csak az általuk megjelölt ingatlanokat illetően kívántak élni elővásárlási jogukkal, az alperesekkel egyeztetésekbe bocsátkoztak. A perben részt vevő felek az egyeztetések során nem tudtak teljes körűen megegyezni, így az eladók az indítványozók adásvételi szerződésbe vevőként történő belépését nem fogadták el jogszerűnek. A szerződés teljesítéséről az alperesek 2008. december 27-én nyilatkoztak, majd később szerződést módosították, mely során módosult a vevők személye, ennek következtében az ingatlanok felosztása is, azonban az új vételi ajánlat már nem került kifüggesztésre, így az elővásárlásra jogosultak tájékoztatása a módosításról elmaradt.

- [5] 1.2. Az indítványozók keresetükben elsődlegesen azt kérték megállapítani, hogy a 2008. október 6-án kelt és később módosított szerződés velük szemben részben hatálytalan, és a bíróság állapítsa meg, hogy a vételi ajánlattal érintett ingatlanokra vonatkozóan a szerződés az eladók és az indítványozók között jött létre. Az indítványozók másodlagos kereseti kérelme a szerződés jogszabályba, jó erkölcsbe ütközése, valamint jogszabály megkerülésére irányuló volta miatti semmisségének megállapítására irányult, mert álláspontjuk szerint a szerződés célja az volt, hogy indítványozók ne élhessenek elővásárlási jogukkal.
- [6] Az első fokon eljáró Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Bíróságnak abban kellett állást foglalnia, hogy a szerződés alapján gyakorolható lett volna-e az elővásárlási jog, illetve az eladók jogosultak voltak-e a szolgáltatás oszthatatlanságát kikötni, és azt, hogy az elővásárlási jogosultak kizárólag vevőcsoportokban léphetnek-e be a szerződésbe.
- [7] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a 2008. október 6-án kelt adásvételi szerződés, és az ahhoz kapcsolódó 2008. december 27. napján kelt „Közös nyilatkozat adásvételi szerződés teljesítéséről” és a 2009. április 6. napján aláírt „Adásvételi szerződést módosító okirat” érvénytelen, megállapítva, hogy az a Ptk. elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezéseinek megkerülésére irányult, ezzel egyidejűleg jogszabályba, valamint a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 200. § (2) bekezdése szerinti jó erkölcsbe ütközött.
- [8] Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a szerződés megkötésénél nem állt fenn érdemi és elfogadható indok a földek egyszerre történő értékesítésére, a vevők osztották fel azokat egymás között annak megfelelően, hogy melyiküknek melyik ingatlanra volt szüksége. Tényként csupán az volt rögzíthető, hogy egyszerre, egy szerződés keretében kívánták földjeiket értékesíteni, erre vevőcsoportokat hoztak létre – melyet később maguk a szerződő felek sem tartottak be –, kikötötték a szolgáltatás oszthatatlanságát, valamint azt, hogy az elővásárlásra jogosultak kizárólag a vevőcsoportként léphetnek be a szerződésbe, holott az elővásárlási jogot törvény egyedileg meghatározott, önálló ingatlanokra biztosítja. Ezzel kapcsolatban rögzítette azt is, hogy az adásvételi szerződéssel érintett termőföldek összterülete 570 hektár, a termőföldről szóló 1994. évi LV. törvény (továbbiakban: Tftv.) 5. § (1) bekezdése szerint belföldi magánszemély azonban termőföld tulajdonjogát csak oly mértékben szerezheti meg, hogy tulajdonában legfeljebb 300 hektár nagyságú vagy 6000 aranykorona értékű termőföld lehet, így az adásvételi szerződéssel érintett földeket egyetlen személy meg sem szerezhette volna.
- [9] A Ptk. 365. § (1) és (3) bekezdésében, valamint a Legfelsőbb Bíróság XXV. számú Polgári Elvi Döntésében foglaltakat egybevetve a Ptk. 373. § (1) bekezdésében és a Tft. 10. §-ban foglalt rendelkezésekkel, valamint a termőföldre vonatkozó elővásárlási és előhaszonbérleti jog gyakorlásának részletes szabályairól szóló 16/2002. (II. 18.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Korm. rendelet) előírásaival, arra a következtetésre jutott, hogy miután a szerződés nem tartalmazta az egyes ingatlanokra lebontva a vételárat, az érvényesnek nem tekinthető.
- [10] Az alperesek szerződéses kikötései az elsőfokú bíróság álláspontja szerint a Ptk. 5. § (1)–(2) bekezdései szerint joggal való visszaélésnek minősülnek, az alperesek eljárása arra irányult, hogy megghiúsítsa az indítványozók elővásárlási jogának gyakorolhatóságát, holott megállapítható, hogy az indítványozók mindenképpen élni kívántak a Kormányrendeletben foglalt szerinti elővásárlási jogukkal. A szerződő felek eljárása, a jogi oszthatatlanság kikötése, a vevőcsoportok létrehozása, majd önkényes felosztása, új vevő beléptetése, az ajánlat hiányos megtétele, mind az elővásárlásra vonatkozó jogszabályok megkerülésére irányult.
- [11] 1.3. A másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének – az alperesek által benyújtott – fellebbezéssel érintett részét megváltoztatta, a felperesek keresetét elutasította.

- [12] A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást helyesnek és hiánytalannak fogadta el, azonban határozata indokolásában nem osztotta az elsőfokú bíróság álláspontját a felperesek keresetösségjogára vonatkozóan, álláspontja szerint a felpereseknek az egész szerződés érvénytelenségének megállapítására irányuló keresete túlmutat az őket megillető keresetösségjogon, tekintettel arra, hogy a felperesek keresetének jogcíme az elővásárlási joguk megsértése volt. Az elővásárlási jog megsértésének a Ptk. 376. § (2) bekezdése, illetve a PK 9. számú állásfoglalás értelmében az a jogkövetkezménye, hogy a szerződés az elővásárlási jog jogosultjával szemben – azaz relatíve – hatálytalanná válik, joga gyakorlásával a vételi ajánlatot tevő vevő helyébe lépve maga válhat az adásvételi szerződés alanyává, azonban jogszabály nem mondja ki az elővásárlási jog megsértése esetére a szerződés semmisségét, a felperesek tehát alappal az egész szerződés érvénytelenségének megállapítását a perben nem kérhették. A másodfokú bíróság álláspontja szerint az sem alapozza meg a felperesek érvénytelenségre alapított keresetösségjogát, hogy a szerződésben kizárólag a dologösszesítés egységes és megbonthatatlan vételárát határozták meg, és nem jelölték meg az egyes ingatlanok értékét, melyekre nézve indítványozók elővásárlási jogukat gyakorolni kívánták, továbbá nem található bírói döntés arra vonatkozóan sem, hogy amennyiben arra az eladó önként hajlandó, a bíróság megállapíthatja-e az elővásárlási joggal érintett egyes dolog dologösszesítésen belüli értékét.
- [13] A másodfokú bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a szerződés a Ptk. 373. §-ra alapított hatálytalanságának sem a Ptk., sem külön jogszabály rendelkezései szerint nem lehet jogkövetkezménye a semmisség, a szerződést sem a jogszabályba ütközés, sem a jogszabály megkerülése, sem jó erkölcsbe ütközése miatt nem lehet semmisnek nyilvánítani abban az esetben sem, ha erre a felperesek keresetösségjoga kiterjedt volna.
- [14] A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az alperesek „teljesen észszerű, gazdaságilag indokolt és jogilag is méltányolandó okból” értékesítették dologösszesítésként egy szerződéssel az ingatlanaikat, összejátszás a vevőcsoportok oldalán nem állapítható meg, a felek között alkalmi érdekszövetség állt össze. Jogszabályi tilalom hiányában továbbá annak sem volt akadálya, hogy a szerződés tárgyának értékeként egységes vételárát jelöljenek meg, a vételár meghatározottsága folytán pedig a szerződés megfelelt a Ptk. 365. § (1) bekezdésében, valamint a XXV. számú PED-ben foglalt feltételeknek is.
- [15] 1.4. A jogerős ítélet ellen az indítványozók nyújtottak be felülvizsgálati kérelmet. A Kúria ítélete a jogerős ítélet hatályában fenntartotta. Álláspontja szerint a jogerős ítélet helyesen fejtette ki, hogy a felpereseknek az elővásárlási joguk esetleges megsértéséből eredő jogséremlme teljes egészében orvosolható a szerződés relatív hatálytalanságának a megállapításával, és a hatálytalanság jogkövetkezményeinek levonásával, a teljes szerződés mindenkivel szembeni érvénytelenségének a megállapítása meghaladja az általuk érvényesíthető jogos igényeket.
- [16] Megállapította továbbá, hogy az irányadó bírói gyakorlat szerint lehetőség van az elővásárlási joggal terhelt dolog más dolgokkal való együttes értékesítésére akkor, ha azok valamely okból együttes, jogi értelemben oszthatatlan szolgáltatást képeznek. Nem zárható el ugyanis a tulajdonos attól, hogy a dolgát valamely méltányolható okból más dolgával vagy dolgaival együtt értékesítse, pusztán azért, mert azokat vagy azok egy részét elővásárlási jog terheli.
- [17] A szerződés érvénytelensége a Kúria szerint nem megállapítható, a felperesek nem élhetnek a jogszabályoknak megfelelő módon az elővásárlási jogukkal, mert az elfogadó nyilatkozatukkal létrejött szerződést nem teljesítették, az eladókkal nem tudtak megállapodásra jutni, majd elfogadó nyilatkozatukat kívánták utóbb, egyoldalúan módosítani.
- [18] 1.5. Az indítványozók az Abtv. 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt terjesztettek elő a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.VI.21.041/201/12. számú ítélete, valamint a Debreceni Ítéletgyűlés Pf.II.20.854/2010/5. számú ítélete ellen.
- [19] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban mindenek előtt az Alkotmánybíróság egy korábbi döntésére utaltak, melyben az Alkotmánybíróság rögzítette a földtulajdon sajátos természeti és vagyoni jellemzőit, „nevezetesen a föld véges jószág volta (a föld ugyanis mint természeti tárgy korlátozott mértékben áll rendelkezésre és nem szaporítható, mással sem helyettesíthető), nélkülözhetetlensége, megújulóképesége, különleges kockázatérzékenysége és alacsony nyereséghezama a földtulajdon különös szociális kötöttségét testesítik meg.” [35/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 197, 201.], valamint hangsúlyozták, hogy az Alkotmánybíróság álláspontja szerint sajátosságai folytán a földtulajdonnak más tulajdoni tárgyaktól eltérő jogi kezelése adott vonat-

- kozásban indokolt [16/1991. (IV. 20.) AB határozat, ABH 1991, 62.; 64/1993. (XII. 22.) AB határozat, ABH 1993, 381.].
- [20] Az alkotmányjogi panaszukban hivatkoznak továbbá az 1116/B/2008. AB határozatban foglaltakra, mely szerint „Korábbi határozataiban az Alkotmánybíróság már vizsgálta a termőföldre vonatkozóan törvény által biztosított elővásárlási jog alkotmányosságát. Megállapította, hogy az elővásárlási jog jogszabályban történő biztosítása mind a tulajdonos, mind a szerző fél szerződési szabadságát korlátozza. Az Alkotmány 9. §-a védelmi körébe tartozó szerződési szabadság a tulajdonos számára a tulajdonjogból fakadó rendelkezési jog egyik megvalósulása. Az alkotmánybírósági gyakorlatban az elővásárlási jog tartalmilag a tulajdonost megillető rendelkezési jog korlátozását jelenti. Ez a korlátozás a vevőválasztási szabadságot érinti, és ezt is csak abban az esetben, ha az elővásárlásra jogosult a vevő ajánlatával azonos tartalommal és feltételekkel kész a tulajdonossal szerződést kötni [először lásd 18/1992. (III. 30.) AB határozat, ABH 1992, 110, 112.]. Az Alkotmánybíróság azonban megállapította, hogy „az állam birtokpolitikájának megvalósítása érdekében indokolt az elővásárlási jog megállapítása. Termőföld vagy tanya eladása esetében a jogszabály által megállapított elővásárlási jog biztosítása olyan közérdekű intézkedés, amelynek célja a termőföld eljuttatása az azt használókhöz, a termőföldet hivatásszerűen művelőkhöz. A Termőföldtörvény ezért elsősorban a földet megművelő használókat részesíti előnyben, másodsorban, a helyben lakók körében előnyt élveznek a családi vállalkozók, a nyilvántartási számmal rendelkező őstermelők és az egyéni mezőgazdasági vállalkozók.” [39/1992. (VII. 16.) AB határozat, ABH 1992, 235, 239.].
- [21] Az Alkotmánybíróság e határozatában rögzítette továbbá azt is, hogy „a Tft. 4. § (2) bekezdése korlátozza a termőföld tulajdonosának rendelkezési jogát és ezáltal szerződési szabadságát. A korlátozás egyrészt abban áll, hogy a csere tárgya csak termőföld lehet, másrészt a szerződő felek vonatkozásában már fennálló tulajdoni, illetve lakóhelyi korlátozást tartalmaz. Mindezen korlátozások célja azonban – nem pusztán a Tftm. javaslatának indokolása, hanem jogi – dogmatikai értelemben is – a Tft. 10. §-ában szabályozott, és az Alkotmánybíróság által alkotmányossági szempontból nem kifogásolt elővásárlási jog megkerülésének (kijátszásának) megakadályozása. A kitűzött – alkotmányos – cél elérése érdekében alkalmazott korlátozás aránytalannak sem tekinthető; a Tft. támadott rendelkezései által állított korlátok semmivel sem jelentik a rendelkezési jog és a szerződési szabadság erőteljesebb korlátozását, mint a különböző jogosultak számára biztosított elővásárlási jog.”
- [22] Mindezekre tekintettel indítványozók az Alkotmánybíróság állásfoglalását kérik abban, hogy nem jelenti-e a Tftv. 10. §-ában foglalt elővásárlási jog megkerülését az, ha több tulajdonos tulajdonában álló, több különböző, egymástól távol fekvő, a gazdaságos üzemméret és üzemi tevékenység fogalma szempontjából nem értelmezhető földterület az egy főre jutó birtokmaximumot jóval meghaladó földterületet pusztán azon az alapon minősíthet a jogalkalmazó oszthatatlan szolgáltatásnak, illetőleg dologösszességnek, mert ezt az erre az ügyletre összeszervezett eladók – egyébként nem vitatható – anyagi érdeke így kívánja.
- [23] Az indítványozók a döntéseknek az Alaptörvény M) cikkének (2) bekezdésében foglaltakkal történő összevetését is kérték, mert álláspontjuk szerint az eljáró bíróságok nem észlelték/értékelték, hogy fogalmilag kizárt a perbeli szerződés esetében az, hogy a helyben lakók, a helyi gazdák valamelyike a szerződéses ajánlatot egyedül el tudja fogadni, mivel a szerződéses csomag szerinti termőföldterület jóval meghaladta a 300 hektáros tulajdoni maximumot.
- [24] Az indítványozók álláspontja szerint az eljáró bíróságok jogértelmezése kiüresíti az elővásárlási jogot és „alternatívájaként értelmezhető az elővásárlási jognak a korábban cserével, illetve ajándékozással történő kijátszásának.”
- [25] Az indítványozók vizsgálni kérik azt is, hogy az eljáró bíróságok az Alaptörvény XIII. cikkének (1) bekezdésével („A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”) és a XV. cikk (4) bekezdésével („Magyarország az esélyegyenlőség megvalósulását külön intézkedésekkel segíti.”) összhangban értelmezték-e az alkalmazott jogszabályokat egy olyan esetben, ahol az eladók „alkalmi érdekszövetséget” alakítva olyan mennyiségű és darabszámú termőföldet értékesítettek egy szerződéssel, mely esetében gyakorlatilag kizárt az elővásárlási jog gyakorlása. Indítványozók szerint nem vették figyelembe az eljáró bíróságok, hogy a jogalkotó éppen a termőföldtörvényben szabályozott elővásárlási jogok rendszerét alkalmazta, mint az Alaptörvényben nevesített „külön intézkedést”, melynek célja nem kétségesen az esélyegyenlőség megvalósítása volt.
- [26] Az indítványozók álláspontja szerint az eljáró bíróságok nem az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésével összhangban értelmezték a Tftv.-nek az elővásárlásra vonatkozó jogintézményét. Amennyiben ezt tették volna, meg kellett volna állapítaniuk, hogy az ingatlanok egy szerződésbe „csomagolásával” az elővásárlásra jogosultak jogosultságai olyan mértékben korlátozásra, annak gyakorlása ellehetetlenítésre került, amely nincs arányban

a tulajdonhoz és a szerződéses szabadsághoz való eladói joggal. Vagyis amennyiben az ítéleti döntések eredményeként az eladó földtulajdonosoknak valamennyi ingatlan vonatkozásában, önálló szerződésekkel biztosítaniuk kell, hogy azok vonatkozásában a jogosultak élhessenek elővásárlási jogukkal, úgy az a földtulajdonos eladók rendelkezési jogát csak olyan kis mértékben korlátozná, amely az alkotmányos célhoz képest nem aránytalan.

II.

[27] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„M) cikk (2) Magyarország biztosítja a tisztességes gazdasági verseny feltételeit. Magyarország fellép az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben, és védi a fogyasztók jogait.”

„XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.”

III.

[28] 1. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság tanácsa az alkotmányjogi panaszt befogadta, úgy ítélte meg, hogy az Abtv. 29. §-ára figyelemmel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vizsgálandó, hogy a szomszédot megillető, termőföldre vonatkozó elővásárlási jog az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jog védelme alá tartozik-e.

[29] 2. Az Alkotmánybíróság az érdemi vizsgálat során megállapította, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésén alapuló törvényi feltételeinek csak részben tesz eleget. Az indítványozó ugyanis az Alaptörvény I cikk (3) bekezdésével, R) cikk (2)–(3) bekezdéseivel és XV. cikk (4) bekezdésével kapcsolatban önálló indokolást nem terjesztett elő. E rendelkezések sérelmét az elővásárlási jog megsértésével összefüggésben adta elő. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseivel az indítványozónak önálló indokolást kell előadnia, ennek hiányában az indítvány nem alkalmas érdemi elbírálásra. Az alkotmányjogi panasz ebben a részében nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontján alapuló feltételnek, ezért az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz ezen részének érdemi vizsgálatát mellőzte.

IV.

[30] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.

[31] 1. Tekintettel a földtulajdon különleges jellemzőire és az elővásárlási jog sajátos jogi megítélésére, az Alkotmánybíróság mindenekelőtt áttekintette a vizsgált jogintézmény eredetét és fejlődését. A szomszédok ingatlanra vonatkozó elővásárlási jogának komoly jogtörténeti előzményei vannak Magyarországon. A fennmaradt korabeli okleveleken túlmenően, a legkorábbi jogforrásunk az 1298. évi LXVI. törvénycikk. A III. András király korában elfogadott törvénycikk elnevezése szerint arról rendelkezett, hogy „a javakat mennyiért lehet eladni vagy elzálogosítani, és hogy szükséges a szomszédok és határos birtokosok értesítése”. A törvénycikk szerint „[...] ha egy nemes [...] birtokát, birtokait vagy birtokrészét eladni, elzálogosítani vagy elidegeníteni szándékozik, akkor először és főként testvéreinek, a nemzetségéből valóknak, osztályos atyjafiainak, vagy szomszédainak, vagy a határos birtokosoknak adhatja el [...]. Az eladást a mondott esküdtek jelenlétében hozzák először a testvérek, nemzetségből való emberek, határos birtokosok vagy szomszédok tudomására, és így, az ő előzetes tudomásukkal igyekezzenek eladni. [...]” Azaz több mint 700 évvel ezelőttre datálódik vissza a magyar jogban a termőföldre, ingatlanra vonatkozó szomszédokat megillető elővásárlási jog intézménye.

[32] A törvénycikk elfogadását követő évszázadokban is az élő jog része maradt a szomszédok elővásárlási joga: a kordokumentumok szerint vagy az ingatlan elidegenítési szerződések tartalmazták – sok egyéb mellett – a szomszédok hozzájárulását, vagy az elidegenítő szavatosságot vállalt ennek meglétéért. A bevallás után, de még az írásba foglalás előtt gyakorta a hiteles helyek gyűjtötték be, ellenőrizték a szomszédok nyilatkozatait, illetőleg – a jellegzetes magyar jogintézmény – a beiktatás alkalmával is nyilatkozatot tehettek a szomszédok

az elidegenítéshez való hozzájárulásukról vagy annak megtagadásáról. Az 1435. évi IX. törvénycikk és a 1486. évi LXXVII. törvénycikk is arról tesz tanúbizonyságot, hogy a „birtokbaiktatások, határjárások és szemügyrevételek” során a szomszédoknak és határosoknak jelen kellett lenniük és ennek megtörténtét a káptalani illetve konventi levelekbe kellett rögzíteni. A Mátyás király kancelláriájában használt formuláskönyv szerint is szokás volt a szomszédokat az eladás előtt megkínálni, hogy nem kívánják-e az eladó ingatlant magukhoz váltani.

- [33] A szokásjogot rögzítő Hármaskönyv azonban a fentiekhez képest már szűkebb terjedelmű szomszédokat megillető jogokat (Első rész, 60. cím, 10. §) rögzített. A Hármaskönyv szerint a szerződés immáron érvényes volt akkor is, ha a szomszédokat nem kínálták meg. A szomszédnak csak annyi joga maradt, hogy ha akart – ugyanazon a vételáron – ajánlatot tehetett az eladónak a birtok megvételére.
- [34] Ezen jogintézmény és terjedelme a későbbiekben is megmaradt, melyet az is bizonyít, hogy a *Planum Tabulare* ilyen tárgyú döntést is tartalmaz. A szomszédnak egészen 1848-ig megvolt a joga arra, hogy az ingatlanelidegenítésnél, a szerződés megkötése előtt ajánlatot tegyen, és hogy magához váltsa a birtokot azon az áron, amelyen azt a vevő meg akarta szerezni.
- [35] Az 1852-es ősiségi nyíltparancs 18. §-a a szomszédok elővásárlási jogát eltörölte, melyen később az – egyfajta jogi konszolidációra törekedő – Ideiglenes Törvénykezési Szabályok sem változtattak.
- [36] 2. A rendszerváltozást követően a szomszédok elővásárlási joga ismét az élő és írott jog részévé vált. Előbb a Tft., majd annak hatályon kívül helyezése után a mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló 2013. évi CXXII. törvény tartalmazta, tartalmazza a szomszédok elővásárlási jogát.
- [37] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően a tulajdonhoz való jogra vonatkozó érveket vizsgálta. E körben az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen azt kellett vizsgálnia, hogy a termőföldre vonatkozó elővásárlási jog az Alaptörvény XIII. cikkének védelme alá esik-e.
- [38] Az Alkotmánybíróság a 18/2015. (VI. 15.) AB határozatban már megállapította, hogy a tulajdonhoz való jog szabályait a régi Alkotmány és az Alaptörvény lényegében egyező módon tartalmazza, ezért az ebben a tárgykörben hozott korábbi határozatai hivatkozhatók és idézhetők. Ezért az Alkotmánybíróság jelen ügyben áttekintette a tulajdonjoggal és a termőföldre vonatkozó elővásárlási joggal kapcsolatos eddigi gyakorlatát.
- [39] 4. Az Alkotmánybíróság a 25/2015. (VII. 21.) AB határozatában is megerősítette azon tételét, mely szerint: az alkotmányos tulajdonvédelem köre és módja nem szükségképpen követi a polgári jogi fogalmakat, és nem azonosítható az absztrakt polgári jogi tulajdon védelmével. Az alapjogként védett tulajdonhoz való jog tartalmát a mindenkori közjogi és (alkotmányos) magánjogi korlátokkal együtt kell érteni. Az alkotmányos tulajdonvédelem terjedelme mindig konkrét; függ a tulajdon alanyától, tárgyától és funkciójától, illetve a korlátozás módjától is. [...] A tulajdonhoz való jog garantálása nem értelmezhető a tulajdonnal való korlátlan rendelkezés lehetőségként (Indokolás [70]).
- [40] A 3214/2015. (XI. 10.) AB végzésében pedig azon korábbi gyakorlatát szilárdította meg, mely az Alkotmánybíróság korai gyakorlata óta a tulajdonjoggal kapcsolatos vizsgálatok egyik kiindulópontja: „[A]z államnak nincs kötelezettsége arra, hogy a magánszemélyt tulajdonszerzéshez vagy tulajdon élvezetéhez segítse”. {Indokolás [18]} Ezen túlmenően a végzés rámutatott arra is, hogy a tulajdon jogi fogalmát és tartalmát általában nem közvetlenül az Alaptörvény, hanem más jogi normák határozzák meg. Az Alaptörvény által védett jogok körét és tartalmát ugyanakkor az Alaptörvény alapján kell megállapítani. Ez az ellentmondás nehézséget jelent a tulajdonként védett jogosítványok meghatározásakor. Az ellentmondás úgy oldható fel, hogy az Alaptörvény tulajdonhoz való alapjogként a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokat védi: a törvényhozás a tulajdonhoz való alapvető jog alapján általában köteles tiszteletben tartani azokat a jogosultságokat, amelyek az alkotmányos értelemben vett tulajdonhoz való alapvető jog összetevői (Indokolás [18]).
- [41] 5. A jogszabályon alapuló elővásárlási jogot az Alkotmánybíróság számos határozatában vizsgálta korábban.
- [42] Egy 2011-ben hozott határozatában ismételten deklarálta az Alkotmánybíróság, hogy az állam birtokpolitikájának megvalósítása érdekében indokolt az elővásárlási jog megállapítása. Termőföld vagy tanya eladása esetében a jogszabály által megállapított elővásárlási jog biztosítása olyan közérdekű intézkedés, amelynek célja a termőföld eljuttatása az azt használókhöz, a termőföldet hivatásszerűen művelőkhöz [1116/B/2008. AB hatá-

rozat, (ABH 2011, 1877.]. Az elővásárlási jog határáként pedig a 14/2007. (III. 9.) AB határozat és a 7/2006. (II. 22.) AB határozat is olyan álláspontra helyezkedett, mely szerint az elővásárlási jog biztosítása mindaddig nem alkotmányértő, amíg az nem vezet a tulajdonnal való rendelkezés kiüresítésére az egyik, a szerződési szabadság ellehetetlenítésére a másik oldalon. Szintén az elővásárlási jog korlátjaként értelmezhető a 73/B/2006. AB határozat azon megállapítása, mely szerint „senkinek nincs alanyi joga arra, hogy a törvény számára elővásárlási vagy előhaszonbérleti jogot állapítson meg, és hogy az mindenki mást megelőző, abszolút szerkezetű legyen.” E határozatában – igaz nem az elővásárlási jog, hanem az előhaszonbérlet kapcsán – mondta ki az Alkotmánybíróság azt is, hogy „[a]z Alkotmány 9. § (2) bekezdéséből semmiképpen sem következik, hogy a törvényhozó által egyszer megállapított előhaszonbérleti sorrend ne volna megváltoztatható.” [73/B/2006. AB határozat, (ABH 2006, 1871.)]

- [43] 6. Az elővásárlási jog gyakorlása kihat valamennyi szerződő félre, így az eladó(k)ra és a vevő(k)re is, jóllehet ennek a hatásnak az alkotmányjogi megítélése a tulajdonjog védelme szempontjából más lehet az eladónál és más a vevőnél. Éppen ezért a következőkben az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálta meg az elővásárlási joggal kapcsolatos gyakorlatot az eladó, a vevő és az elővásárlási jogosult szemszögéből.
- [44] 6.1. Az eladót illetően, az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint az elővásárlási jog nem jár a tulajdonjog elvonásával. Kétségtelen, hogy az elővásárlási jog jogszabályban történő biztosítása mind a tulajdonos, mind a szerző fél szerződési szabadságát korlátozza, azonban ez csak annyit jelent, hogy ha a tulajdonos el akarja adni a tulajdon tárgyát, akkor nem annak a személynek ruházhatja át a jogot, akivel egyébként megegyezne, hanem – a kapott ajánlattal azonos feltételekkel – az elővásárlásra jogosultnak. A tulajdonjog szempontjából ebben az esetben a rendelkezési jog korlátozásáról van szó. A korlátozás megítélésénél figyelembe kell venni, hogy a rendelkezési jog csak a tulajdonjog egyik részjogosítványa, és ennek a korlátozása távol áll a tulajdontól való megfosztástól, a tulajdonhoz való jog lényeges tartalmának megsértésétől.
- [45] Az elővásárlási jog esetén is szabadon határozhat a tulajdonos arról, milyen tartalommal, milyen feltétellel akarja, kívánja tulajdonának tárgyát eladni. Az elővásárlási jognak meghatározott személy részére jogszabályban történő biztosítása valójában azt jelenti, hogy az eladó tulajdonos nem szabadon határozza meg, hogy ki az a személy, aki a tulajdonjogot megszerzi, azaz a szerződési szabadság korlátozásáról van szó. A szerződési szabadságnak ez a korlátozása jelenik meg az eladó szempontjából a tulajdonjog oldaláról történő megközelítésben a rendelkezési jog korlátozásaként [hasonlóan: 1116/B/2008. AB határozat; 43/2006. (X. 5.) AB határozat; 7/2006. (II. 22.) AB határozat; 18/1992. (III. 30.) AB határozat].
- [46] A korlátozás kizárólag az eladó vevőválasztási szabadságát érinti, feltéve, hogy az elővásárlásra jogosult a vevővel azonos tartalommal és feltételekkel kész vele szerződést kötni.
- [47] 6.2. A vevőként jelentkező személy tulajdonszerzési joga is korlátozott az elővásárlási jog jogosultjával szemben. A vevő szempontjából is vizsgálta az elővásárlási jogot az Alkotmánybíróság a 7/2006. (II. 22.) AB határozatban, melyben a következő megállapításokat tette: „[J]elen esetben a korlátozás csak a termőföldre vonatkozik, és annak a megszerzését sem zárja ki teljes mértékig a törvényhozó, hanem csupán elővásárlási jog kikötésével korlátozza a tulajdonszerzést. Az elővásárlási jog kikötése a szerző fél szempontjából korlátozza ugyan a szerződési szabadságot, de ennek ésszerű indoka van. Ahhoz, hogy a földtulajdonosok és a földhasználók halmazai közötti átfedés növekedését célzó állami földbirtok politika megfelelően érvényesülni tudjon, indokolt olyan szabályok megalkotása, amelyek alapján a földet elsősorban a termőföld megművelésével életvitelszerűen vagy üzemszerűen foglalkozó földhasználók, a családi gazdálkodók, a helyben lakók szerezhetik meg. A vevőként jelentkező személy az elővásárlási jog létének ismeretében teszi meg ajánlatát, vagy tesz azt követően egy új ajánlatot. Bizonyos földtulajdon megszerzésére senkinek nincs alkotmányos joga, általában a termőföld tulajdon megszerzésére vonatkozó szerződési szabadságnak viszont tág tere marad.” [7/2006. (II. 22.) AB határozat, ABH 2006, 181.] Ugyanebben az évben meghozott másik döntésében az Alkotmánybíróság kimondta, hogy: „[a] vevő részéről tulajdonjogi megközelítés nem jöhet számításba, mert a vevő nem tulajdonos; így az elővásárlási jogot kimondó szabály a vevő részére csak a szerződési szabadság korlátozása-ként vizsgálható.” [43/2006. (X. 5.) AB határozat, ABH 2006, 540.] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a vevő tulajdonszerzési jogának törvény általi korlátozása azonban ugyanúgy nem érinti a tulajdonjog lényeges tartalmát, mint ahogy a korlátozás az eladó tekintetében sem az érinthetetlen lényegre vonatkozik.

- [48] 6.3. Az elővásárlási jogosult szempontjából fontos megállapításokat tett a 17/2015. (VI. 5.) AB határozat. Az elővásárlásra jogosult tehát csak a vevő vételi szándékát képes megghiúsítani, és az adásvétel tárgyát azonos feltételekkel a maga számára megszerezni, az eladói szándékot jognyilatkozata, illetve az attól való tartózkodás nem érinti: a szerződés létrejön, csak nem az eredeti felek között. A hallgatás kockázatát ebben az esetben az elővásárlási jogosult viseli: ha nem vagy nem határidőben nyilatkozik, a szerződésbe lépéstől eselik, és a szerződés az eredeti felek vagy az eladó és más elővásárlásra jogosult között jön létre. Az elővásárlásra jogosultság nyilván korlátozza a vevő érdekeinek teljességét, nem korlátozza azonban az eladót. Ez a szabályozás alkotmányjogi relevanciával annyiban bír, amennyiben az Alaptörvény XIII. cikkében biztosított tulajdonhoz való jog a tulajdon szerzésére irányuló vételi szándékot nem védi, az eladói szándékot viszont igen (Indokolás [67]). Ezen döntésében az Alkotmánybíróság megerősítette azon gyakorlatát, mely szerint az Alkotmánybíróság értelmezése szerint az alkotmányos tulajdonvédelem a meglévő tulajdonra vonatkozik, a tulajdonhoz való jog nem biztosít jogot a tulajdonszerzésre.
- [49] A fentiekben az Alkotmánybíróság áttekintette az elővásárlási joggal kapcsolatos gyakorlatát, és megvizsgálta azt az eladó, a vevő és az elővásárlási jogosult oldaláról nézve is. Ennek kapcsán az Alkotmánybíróság mindekenélőtt rögzíti, hogy az elővásárlási jogosult nem tulajdonos. Fontos továbbá, hogy sem a korábban hatályban volt Alkotmány, sem a hatályban lévő Alaptörvény nem tartalmaz közvetlen szabályokat a termőföldre vonatkozó elővásárlási jog tárgyában. Mindazonáltal a jogalkotó által biztosított, a szomszédokat és helyben lakókat megillető, termőföldre vonatkozó elővásárlási jogot az Alkotmánybíróság mindig is alkotmányjogi szempontból méltányolhatónak, megengedhetőnek és az állam birtokpolitikájának megvalósítása érdekében indokoltnak ítélte meg. Ez azonban nem jelenti azt, hogy az elővásárlási jogosultnak alkotmányjogi szempontból erősebb pozíciója lenne, mint a termőföld tulajdonosának, mert míg utóbbi jogai közvetlenül az Alaptörvényből származnak, addig előbbi csak közvetetten élvezhet alkotmányos legitimitációt.
- [50] 6.4. A termőföldre vonatkozó elővásárlási jog az Alkotmánybíróság megítélése szerint nem tartozik a tulajdon mint jogintézmény tartalmi elemei közé, és így önmagában nem tartozik az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének védelme alá, ezért a Kúria Pfv.VI.21.041/2011/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt – az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése tekintetében – elutasította.
- [51] 7. A fentiekben túlmenően az indítványozók szerint az eljáró bíróságok jogértelmezésükkel megsértették az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglaltakból következő szerződési szabadságukat is. Rámutattak, hogy az eljáró bíróságok jogértelmezésükkel kiüresítették elővásárlási jogukat.
- [52] Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésére alapított alkotmányjogi panasz kapcsán az Alkotmánybíróság a következőkre kíván rámutatni. A 33/2015. (XII. 3.) AB határozatában az Alkotmánybíróság összefoglalóan megállapította, hogy „a szerződési szabadság az Alaptörvény M) cikkéből és a XIII. cikk (1) bekezdéséből következik, tehát nem alapvető jog, azonban önálló alkotmányos jogként élvezzi az Alaptörvény védelmét, és olyan, Alaptörvényben biztosított jognak minősül, amelynek sérelmére az Abtv. szerinti alkotmányjogi panasz alapítható. A korlátozás alkotmányossága azonban nem az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése alapján, hanem – figyelemmel a közérdekre is – az észszerűségi tesztet alkalmazva bírálendő el” (Indokolás [26]).
- [53] A Kúria támadott ítélete egyetért a Debreceni Ítéltábla azon megállapításával, hogy az eladók nem valósítottak meg joggal való visszaélést az együttes értékesítéssel, mert sok különféle adottságú és így értékes, kevésbé értékes és lényegében értéktelen ingatlant adtak el egyszerre, egy összegben kifizetett jelentős vételár fejében, mert nem várható el, hogy külön-külön kíséreljék meg azok értékesítését, kockáztatva azt, hogy egyes önmagukban használhatatlan ingatlanok végül eladhatatlanná válnak. A Kúria az indítvánnyal támadott ítéletének indokolásában rámutat arra is, hogy „[e]z a fajta értékesítés azonban nem zárta el az elővásárlási jogosultak joguk gyakorlásától, mert lehetőségük volt a teljes vételi ajánlat elfogadására, vagy az eladókkal való megegyezés alapján egyes ingatlanok megvásárlására. A felperesek részben ennek megfelelően jártak el az ügyben, hiszen először a teljes vételi ajánlatot elfogadták, majd tárgyalásokba bocsátkoztak az ügyben. A hibát azonban ott követték el, hogy az elfogadó nyilatkozatuk ellenére a kötelezettségeiket nem teljesítették, a tárgyalásokat pedig nem az eladókkal, hanem kizárólag a vevőkkel kívánták lefolytatni. [...] A kifejtettek tekintetével tehát a szerződés érvénytelensége nem volt megállapítható, a felperesek pedig nem tudtak élni a jogszabályoknak megfelelő módon az elővásárlási jogukkal, mert az elfogadó nyilatkozatukkal létrejött szerződést nem teljesí-

tették, az eladókkal nem tudtak megállapodásra jutni, majd elfogadó nyilatkozatukat kívánták utóbb, egyoldalúan módosítani” {Kúria Pfv.VI.21.041/2011/12. számú ítélet, Indokolás 11–12. oldal}.

- [54] Hangsúlyozza az Alkotmánybíróság azonban, hogy jelen ügyben nem jogszabályi rendelkezések alkotmányosságának vizsgálatát kellett elvégeznie, hiszen az indítványozó a Kúria jogértelmezésének alaptörvény-ellenességét (Abtv. 27. §) állította és nem a bírósági eljárás során alkalmazott jogszabályét [Abtv. 26. § (1) bekezdés]. Ennek kapcsán a testület a következőkre mutat rá. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, amely az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja szerint a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti. Ezzel összhangban az Alkotmánybíróság hatásköre az Abtv. 27. §-a alapján benyújtott alkotmányjogi panaszok elbírálása során a bírói döntésben foglalt jogértelmezés alaptörvény-ellenességének, alapjogokkal való összhangjának vizsgálatára korlátozódik, és nem terjed ki a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének felülbírálatára {3017/2013. (I. 28.) AB végzés, Indokolás [3]}. A tényállás megállapítása és az abban foglalt egyes tények jelentőségének megítélése, mérlegelése a rendes bíróságok feladata.
- [55] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az eljáró bíróságok az ügy szűk körű alapjogi relevanciájára tekintettel, a kijelölt alkotmányos értelmezési mozgástér keretein belül hozták meg ítéletüket. Az a körülmény, hogy a támadott ítéletek – szemben az indítványozónak kedvező elsőfokú bírósági döntéssel – nem az indítványozóknak kedvező módon értelmezték a szerződést, az eljáró bíróságok mérlegelési kompetenciájába tartozó kérdés, és nem sérti az alkotmányos jogként elismert szerződési szabadságot. Önmagában az a tény, hogy a bíróság nem osztja az indítványozó álláspontját egy szerződés jogi megítélését illetően, nem értelmezhető a szerződési szabadság sérelmeként. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság az indítványt az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglaltak sérelmére hivatkozó részében is elutasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [56] Nem értek egyet a többségi indokolás 7. pontjában (Indokolás [51]–[55]) foglalt érvelés azon részével, amely az elővásárlási jog jogosultjára kiterjeszti az alkotmányos védelmet az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése és XIII. cikk (1) bekezdése együttes alkalmazásával.
- [57] 1. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdéséből vezette le korábban a szerződési szabadságot, mint az Alaptörvényben biztosított jogot, amely az észszerűségi tesztnek megfelelően korlátozható {a kapcsolódó gyakorlatot összefoglaló legutóbbi döntés: 33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [23]–[26]}. Véleményem szerint azonban a szerződési szabadság alkotmányos védelme a jelen ügyben nem vonatkoztatható az elővásárlási jog jogosultjára a következők miatt.
- [58] 2. Ahogyan arra a többségi indokolás is rámutatott, az elővásárlási jog korlátozza az elővásárlási joggal terhelt dolog tulajdonosának és vevőjének a szerződési szabadságát. Tulajdonhoz való joguk lényeges tartalmát azonban nem érinti az elővásárlási jog. Az Alkotmánybíróság elővásárlási jog szempontjából lényeges megállapítása az, hogy a szerződési szabadság joga az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való jog fényében értelmezendő. Emellett a tulajdonhoz való jog alkotmányos alapjoga a tulajdon megszerzésére irányuló szándékot nem védi, az eladói szándékot viszont igen {17/2015. (VI. 5.) AB határozat, Indokolás [67]}.

[59] 3. Jelen ügyben az Alkotmánybíróságnak – többek között – arra kellett választ adnia, hogy az elővásárlási jog gyakorlása a jog jogosultja tekintetében alkotmányos védelem alatt áll-e az M) cikk (2) bekezdése alapján. E kérdés megválaszolásakor ismételtén rögzíteni kell azt, hogy a tulajdonhoz való alapjog [Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése] a tulajdon megszerzését nem garantálja. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésből következő szerződési szabadság joga ezért nem illeti meg alkotmányos jogként az elővásárlási jog jogosultját. Alkotmányjogilag értékelhető és elbíráható kapcsolat ugyanis nem áll fenn a törvény alapján létesített elővásárlási jog jogszerű gyakorlásának megghiúsulása és az elővásárlási jogra jogosult indítványozók szerződési szabadsága között. Számukra az Alaptörvény előbbi bekezdéseiből nem vezethető le olyan jogosultság, amely alkotmányos védelemben részesítené azt a lehetőséget, hogy az eladó és a vevő által meghatározott szerződési feltételeket elfogadva, „szerződési szabadságukkal élve” az elővásárlási jog jogosultjai maguk váljanak tulajdonossá.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

[60] A párhuzamos indokoláshoz csatlakozom.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3368/2012.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3245/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 1.Gf.75.506/2016/18. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság (jogi képviselője: dr. Lovász Ernő ügyvéd, 1054 Budapest, Bank utca 6., III/11. szám) a Budai Központi Kerületi Bíróság útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján azért nyújtott be alkotmányjogi panaszt, mert álláspontja szerint a Fővárosi Törvényszék 1.Gf.75.506/2016/18. sorszámú ítélete sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében elismert jogállamiság klauzulájából fakadó jogbiztonság elvét, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljárásból fakadó követelményeket, illetve az Alaptörvény ugyanezen cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz fűződő alapvető jogot. Az indítványozó ilyen okok alapján kezdeményezi a hivatkozott bírói döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, valamint ezen kívül kezdeményezi, hogy az Alkotmánybíróság az Abtv. 61. §-a alapján hívja fel az elsőfokú bíróságot az alkotmányjogi panaszban a támadott határozat végrehajtásának felfüggesztésére.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapja vállalkozói díj megfizetése érdekében indított polgári peres eljárás, amelyben az indítványozó alperesként szerepel. A perben első fokon eljáró Budai Központi Kerületi Bíróság ítéletében megállapított és a peres eljárás során irányadó tényállás lényege szerint az indítványozó szemétszállítás teljesítése érdekében kötött vállalkozói szerződést a perben felperesként szereplő vállalkozóval. E szerződés értelmében az indítványozó áruházaiknak kereskedelmi üzemeltetése során felhalmozódó és elkülönítetten gyűjtött szemetet a vállalkozó begyűjti és a szerződés részletes rendelkezéseinek megfelelően szállítja el. Miután az indítványozó felmondta a vállalkozói szerződést, a vállalkozó elsődlegesen elmaradt vállalkozói díj, valamint késedelmi kamatainak megfizetése érdekében indított keresetet az indítványozóval szemben. Az indítványozó érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte és emellett beszámítási kifogással élt, illetve viszontkeresetet terjesztett elő. Az elsőfokú bíróság ítéletében a vállalkozó keresetét elutasította, az indítványozó viszontkeresetének helyt adott, valamint rendelkezett a perköltség viseléséről. Döntésének indokaként előadta, hogy az indítványozó javára visszajáró összeg a vállalkozó kereseti követelését meghaladja (erről lásd: Budai Központi Kerületi Bíróság 20.P.22.250/2013/68. sorszámú ítéletének 4–11. oldalait).
- [4] Mind a vállalkozó, mind pedig az indítványozó fellebbezésben támadták az elsőfokú bíróság ítéletét. A vállalkozó a fellebbezésében az elsőfokú ítélet megváltoztatását és az indítványozó keresete szerinti marasztalását, valamint perköltség megfizetését kérte. Az indítványozó fellebbezésében az elsőfokú ítélet indokolásának és a perköltségre vonatkozó rendelkezések megváltoztatását kezdeményezte. A fellebbezések keretei között másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék a döntésében nem érintve a viszontkeresetnek helyt adó és időközben jogerőssé vált elsőfokú ítéleti rendelkezést, az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és az indítványozót marasztalta. Emellett a törvényszék rendelkezett másodfokú eljárásban felmerült perköltség viseléséről (erről lásd: Fővárosi Törvényszék 1.GF.75.506/2016/18. sorszámú ítéletének 8–13. oldalait).
- [5] 1.2. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Panaszindítványában azért hívja fel az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság klauzulából fakadó jogbiztonság elvét, mert a Fővárosi Törvényszék a Budai Központi Kerületi Bíróság ítéletének már részben jogerőre emelkedett részét érintően is újra határozott. Ilyen okok alapján az indítványozói álláspont szerint a kifogásolt döntés sérti a jogerős

határozat megváltoztathatatlanságához fűződő alkotmányos érdeket, vagyis a jogbiztonság elvét. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljárás követelményeit, illetve emellett az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében elismert jogorvoslathoz fűződő alapjogot azért hívja fel, mert a törvényszék a „felperesi követelés magasabb összegben történő megállapításával az indítványozó jogerősen megítélt követelését felülbírálja”. Az indítványozó ezen kívül előadott álláspontja szerint az ügyben eljáró két bíróság eltérő eredményekre jutott, amely sérti az Alaptörvény XXVIII. cikkében oltalmazott követelményrendszert.

- [6] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben foglalt befogadhatósági feltételeknek.
- [7] 3.1. Az Abtv. 27. § a) pontja, és ezzel összhangban az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasz kezdeményezésére olyan bírói döntéssel szemben van lehetőség, amely Alaptörvényben biztosított jogot sért. Az indítványozó a Fővárosi Törvényszék döntését részben az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság klauzulából fakadó jogbiztonság elvére hivatkozással kifogásolja. Az indítványozó a jogbiztonság sérelmére azért hivatkozik, mert álláspontja szerint a támadott bírósági döntés nem felel meg a jogerő intézményéből fakadó követelményeknek. Következetes gyakorlata szerint ugyanakkor az Alkotmánybíróság csak kivételes esetekben, így különösen a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén ismeri el az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogbiztonság elvét olyan Alaptörvényben biztosított jogként, amelyre alkotmányjogi panasz is alapítható {elsőként lásd: 3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14], legutóbb megerősítette: 3027/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az alkotmányjogi panaszban az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével összefüggésben előadottak nem minősülnek az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának, így vélt sérelmükre alkotmányjogi panasz nem alapítható. Mindebből következően az alkotmányjogi panasz ebben a részében nem felel meg a befogadhatóság Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglalt törvényi követelménynek.
- [8] 3.2. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeként határozza meg, hogy az indítvány bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a befogadhatóság e feltételei vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság minden esetben külön-külön vizsgálja {elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [9] Az indítványozó azért hivatkozik az Alaptörvény XXVIII. cikkében elismert garanciarendszer, így a tisztességes eljárás követelményének, illetve a jogorvoslathoz fűződő jogának sérelmére, mert a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság döntésének jogerőssé vált részét is megváltoztatta és felülbírálta. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor ehhez képest azt állapította meg, hogy a Fővárosi Törvényszék az elsőfokú bíróság fellebbezéssel nem kifogásolt részét, így többek között a viszontkeresetnek helyt adó döntést nem érintette (erről lásd: Fővárosi Törvényszék 1.Gf.75.506/2016/18. sorszámú ítéletének 1. és 12. oldalait). Ebből következően az alkotmányjogi panasz egyik hivatkozott alapjog tekintetében sem ad elő olyan alaptörvény-ellenességet, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntést és nem is értékelhető alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként.
- [10] 4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjában és az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában, részben pedig az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította. Mivel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt visszautasította, okafogyottá vált az indítványozók abbéli kezdeményezése, hogy az Alkotmánybíróság hívja fel az első fokon eljáró bíróságot a támadott bírósági határozat végrehajtásának fel-

függesztésére {elsőként lásd: 3097/2015. (V. 19.) AB végzés, Indokolás [21]; majd későbbbről: 3243/2015. (XII. 8.) AB végzés, Indokolás [12] és 3117/2016. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [17]}.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/492/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3246/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Veszprémi Törvényszék 1.Pf.21.013/2016/4. sorszámú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó a Veszprémi Járásbíróság útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróságnál.
- [2] Az indítványozó az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján nyújtott be alkotmányjogi panaszt a Veszprémi Törvényszék 1.Pf.21.013/2016/4. sorszámú ítéletével szemben. Az indítványozó álláspontja szerint a törvényszék kifogásolt ítélete, valamint az ítéletben elbírált Veszprémi Járásbíróság 2.P.22.034/2015/14/I. sorszámú ítélete sértik az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében elismert gazdasági alaprendről és szerződéskötési szabadságról szóló alkotmányjogi elveket, az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében és az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdéseiben foglalt alkotmányjogi szabályokat, az Alaptörvény 28. cikkében előírt jogalkalmazási követelményt, valamint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes eljárásból fakadó követelményeket. Az indítványozó ilyen okok alapján kezdeményezi a hivatkozott bírói döntések alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [3] 1.1. Az alkotmányjogi panasz benyújtásának alapja kölcsönszerződésből fakadó tartozás megfizetése iránt indított polgári peres eljárás, amelyben az indítványozó alperesként szerepel. A perben első fokon eljáró Veszprémi Járásbíróság ítéletében megállapított és a peres eljárás során irányadó tényállás lényege szerint az ügy előzménye, hogy az indítványozó három szerződést írt alá. Az indítványozó az üdülőhasználati szerződés értelmében megvásárolta a Park Hotel Ambrózia Üdülőingatlanban lévő egyik apartman időszakos üdülőhasználati jogát. Az indítványozó még ugyanezen a napon megbízási szerződést kötött az üdülőhasználati jog eladójával az általa megvásárolt üdülőhasználati jog értékesítése érdekében. Az üdülőhasználati jog vételárának egy részébe beszámították az indítványozó két, korábbi üdülőhasználati jogának ellenértékét. A vételár fennmaradó részének teljesítéséhez pedig az indítványozó áruvásárlási és szolgáltatásnyújtási hitelszerződést kötött a perbeli felperessel, amelyet az indítványozónak hatvan hónapon keresztül kellett törlesztenie a felperes részére. A Veszprémi Járásbíróság időközben megállapította, hogy az üdülőhasználati jogot értékesítő szerződés érvénytelen. Az indítványozó, ezek után, tizenkét havi részlet törlesztését követően felhagyott a kölcsönszerződésből fakadó kötelezettségének további teljesítésével. A felperes ilyen előzmények alapján indított keresetet az indítványozóval szemben (erről lásd: Veszprémi Járásbíróság 2.P.22.034/2015/14/I. sorszámú végzésének 2–3. oldalait).
- [4] A járásbíróság ítéletében a keresetnek helyt adott és ezzel együtt elutasította az indítványozó viszontkeresetét. Döntésének indokolása szerint sem a hatályos polgári jogi és fogyasztóvédelmi jogi szabályokból, sem pedig az adott szerződésből nem következik, hogy az üdülőhasználati jog értékesítése érdekében kötött szerződés érvénytelensége maga után vonja a kölcsönszerződés érvénytelenségét. A bíróság érvelése szerint a kölcsönszerződés érvényességének megítélése tekintetében lényegtelen, hogy az indítványozó céljait megfelelően szolgálja-e a vásárolt termék vagy szolgáltatás (Veszprémi Járásbíróság 2.P.22.034/2015/14/I. sorszámú végzésének 3–6. oldalait).
- [5] Az indítványozó fellebbezésben támadta az elsőfokú bíróság ítéletét és előadta, hogy a szóban forgó kölcsönügylet egy kapcsolt hitelszerződés, amely osztja az üdülőhasználati szerződés jogi sorsát. Ezen kívül az indítványozó hivatkozott a Gazdasági Versenyhivatal azon eljárására, amelyben megállapította, hogy az üdülőhasználati jogot értékesítő társaság tisztességtelenül befolyásolta a fogyasztói döntéseket. Az indítványozó további

hivatkozása, hogy a jogszabály alapján öt megillető elállási jog a kapcsolt kölcsönügyletre is kiterjed. Az indítványozói fellebbezés alapján eljáró törvényszék megítélése szerint a perbeli hitelszerződés a fogyasztónak nyújtott hitelről szóló 2009. évi CLXII. törvény (a továbbiakban: Fhtv.) rendelkezései alapján valóban kapcsolt hitelszerződés. Ugyanakkor a törvényszék értelmezése szerint a kapcsolt hitelszerződés nem válik az üdülőhasználati jogot értékesítő szerződés járulékos részévé, a kapcsolt jellege azt jelenti, hogy egy adott termék megvásárlásához kapcsolódik, vagyis egyazon gazdasági célt szolgál. A törvényszék megállapította, hogy sem az üdülési jogra, sem a kölcsönszerződésre vonatkozó anyagi jogi szabályok nem tartalmaznak olyan rendelkezést, amely szerint az egyik szerződés érvénytelensége esetén a kapcsolódó szerződés is érvénytelené válik. Ilyen kikötés a szerződés feltételei között sem szerepel. Az elállás körében előadott indítványozói állásponttal összefüggésben a törvényszék kifejtette, hogy a szóban forgó szerződés nem elállás, hanem érvénytelenség kimondása miatt szűnt meg. A Veszprémi Törvényszék mindezek alapján a járásbíróság ítéletét helybenhagyta (erről lásd: Veszprémi Törvényszék 1.Pf.21.013/2016/4. sorszámú ítéletének 3–4. oldalait).

- [6] 1.2. Az indítványozó ezt követően terjesztett elő alkotmányjogi panaszt. Panaszindítványában egyidejűleg hívja fel az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglalt alkotmányjogi elvet, az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében, az Alaptörvény 28. cikkében, illetve az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdéseiben írt alkotmányjogi szabályokat, valamint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében garantált tisztességes eljárás követelményeit. Valamennyi hivatkozás alapjaként egyezően adja elő, hogy az adott ügyben eljáró bíróságok a jogszabályokat tévesen alkalmazták. Az indítványozó érvelésében elsősorban a törvényszék jogértelmezését kifogásolja, és e körben kifejti, hogy a kapcsolt kölcsönszerződés célja, hogy az adott termék vagy szolgáltatás ellenértékét fedezze, valójában tehát összefonódik az üdülőhasználati jogot értékesítő szerződéssel. Ennek megfelelően az indítványozó értelmezése szerint az utóbbi érvénytelensége kihat a kölcsönügylet megítélésére is. Az indítványozó álláspontja szerint ezt az értelmezést támasztják alá az Fhtv. 22. § (2)–(5) bekezdéseiben foglalt hibás teljesítésre irányadó szabályok. Az indítványozó emellett vitatja a törvényszék elállás kérdésében elfoglalt álláspontját is. Az indítványozói okfejtés szerint egyfelől az üdülőhasználati jogot értékesítő szerződés megtámadása magában foglalta a kapcsolt hitelszerződés megtámadását is, és emellett a bíróság érvénytelenséget kimondó ítélete pótolhatja az elállási nyilatkozatot. Másfelől pedig az indítványozó álláspontja szerint az elállás és az érvénytelenség között jelen esetben azért nem is lehet különböztetni, mert mindkettő a szerződés megkötésére visszamenőleges hatályú, így az érvénytelenség és az elállási nyilatkozat következményei azonosak. Végül az indítványozó kifogásolja, hogy a bíróság a peres eljárás során nem vette figyelembe a Gazdasági Versenyhivatal vonatkozó határozatát, a felperes és az üdülőhasználati jogot értékesítő társaság közötti együttműködési megállapodást, valamint a felperes jogi képviselőjének más ügyben tett nyilatkozatát, így a tényállás feltártsága nem teljes körű.
- [7] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdésében előírtak szerint az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért tanácsban eljárva mindenekelőtt azt vizsgálta meg, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e a törvényben előírt befogadhatósági feltételeknek.
- [8] 3.1. Az Abtv. 27. § a) pontja, és ezzel összhangban az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontja úgy rendelkezik, hogy alkotmányjogi panasz kezdeményezésére olyan bírói döntéssel szemben van lehetőség, amely Alaptörvényben biztosított jogot sért, vagyis alkotmányjogi panaszt Alaptörvényben biztosított jog sérelmére lehet alapítani. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában részben az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében és az Alaptörvény 28. cikkben foglalt szabályok vélt sérelmére hivatkozik. Az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdésében előírtak szerint az Alaptörvény és a jogszabályok mindenkire kötelezőek, míg az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. Az Alaptörvény e szabályainak egyike sem Alaptörvényben biztosított jog, így ennek megfelelően vélt sérelmükre alkotmányjogi panasz sem alapítható {elsőként lásd az Alaptörvény R) cikk (2) bekezdés tekintetében a 3379/2012. (XII. 15.) AB végzés, Indokolás [6]; illetve az Alaptörvény 28. cikk tekintetében a 3381/2012. (XII. 30.) AB végzés, Indokolás [11]; legutóbb megerősítette: 3026/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [9]; illetve 3027/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az indítványozó hivatkozik az Alaptörvény I. cikk (1)–(3) bekezdéseiben foglalt szabályokra is. A következetes alkotmánybírói gyakorlat értelmében az Alaptörvény e szabályai ugyanakkor önmagukban nem biztosítanak jogot, hanem az alapvető jogok védelmének állami kötelezettségét írják elő, valamint az alapvető jogok korlátozásának mércéit tartalmazzák

{legutóbbról lásd: 3152/2017. (VI. 14.) AB végzés, Indokolás [23] és 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [7]}. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban emellett felhívják az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében garantált követelmény sérelmét. Az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében foglalt garancia a tisztességes eljárás követelményét a közigazgatási hatósági eljárásokban fogalmazza meg. Ennek megfelelően az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére az érdemi összefüggés hiánya miatt nem lehet bíróság hatáskörébe tartozó eljárásokban hozott bírói döntésekkel szemben előterjesztett alkotmányjogi panaszt alapítani {elsőként lásd: 3179/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [6], legutóbbról lásd: 3122/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [12] és 3124/2017. (V. 30.) AB végzés, Indokolás [13]}. Ebből következően az alkotmányjogi panasz ezekben a részeiben nem felel meg a befogadhatóság Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglalt törvényi követelményének.

- [9] 3.2. Az Abtv. 52. § (1) bekezdésében foglalt előírás szerint az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjai értelmében az alkotmányjogi panasz akkor tartalmaz határozott kérelmet, ha bemutatja az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét és egyértelmű indokolást ad elő arra nézve, hogy a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény felhívott rendelkezéseivel. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint az indítvány Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésének sérelmére hivatkozó részei tekintetében nem felel meg az indítvány határozottságára vonatkozó követelményeknek. Az indítványozó nem ad elő olyan releváns alkotmányjogi érvelést, amelyből kitűnik, hogy pontosan milyen kapcsolatban állnak a kifogásolt bírói döntések az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében elismert szerződéskötés alkotmányban garantált szabadságából fakadó követelményekkel {33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [26] és 3065/2016. (IV. 11.) AB határozat, Indokolás [41]}. Ebből következően az indítvány ebben a részében nem tartalmaz olyan indokolást, amelyből kitűnhet, hogy a kifogásolt bírói döntés miért sérti a felhívott alaptörvényi szabályokat, így nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjaiban foglalt követelményeknek {korábbiakról lásd: 3183/2013. (X. 9.) AB végzés, Indokolás [23] és Indokolás [30], 30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [126]; 3064/2014. (III. 26.) AB határozat, Indokolás [12], amelyet legutóbb megerősített: 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [8]}.
- [10] 3.3. Az Abtv. 29. §-a az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltételeként határozza meg, hogy az indítvány bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint a befogadhatóság e feltételei vagylagos jellegűek, így fennállásukat az Alkotmánybíróság minden esetben külön-külön vizsgálja {elsőként lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [11] Az Alkotmánybíróság a befogadhatóság e törvényi feltételével összefüggésben elsőként arra emlékeztet, hogy az Alkotmánybíróság a bírói döntéssel szemben benyújtott alkotmányjogi panasz intézményén keresztül is az Alaptörvényt és az abban elismert jogokat oltalmazhatja {erről lásd elsőként: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]; legutóbb megerősítette: 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}. Az Alkotmánybíróság ennek megfelelően a bírói döntések felülvizsgálata során az Alaptörvényben és az elfogadott nemzetközi emberi jogi egyezményekben elismert alapjogi követelményrendszer tényleges érvényesülését garantálja {erről lásd például: 8/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [55]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint nem vizsgálja, hogy a bírói döntés indokolásában megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e ezeket a bizonyítékokat és érveket, illetve a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás, valamint az abból levont következtetés megalapozott-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy bíróságok jogértelmezése helyesen illeszkedik-e a jogági dogmatika általános elfogadott szabályaihoz {elsőként lásd: 3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4], legutóbb megerősítette: 3137/2017. (VI. 8.) AB végzés, Indokolás [10]}.
- [12] Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében elismert tisztességes eljárás követelményrendszerének sérelmére az eljáró bíróságok jogértelmezésével és a tényállás megállapításával összefüggésben hivatkozik. Az indítványozó elsődlegesen a peres eljárás során eljáró bíróságok jogértelmezését és a vitássá tett szerződések érvénytelenségéről és érvényességéről kialakított bírósági álláspontot vonja kétségbe. Az indítványozó szintén a bíróságok jogértelmezését kifogásolja, amikor az elállással összefüggő álláspontját adja elő. Emellett az indítványozó a bizonyítékok értékelése körében vitatja a tényállás feltártságát.
- [13] Az Alkotmánybíróság előbbieken felidézett következetes álláspontja értelmében az ítélező bíróság bizonyítékértékelési és jogértelmezési szabadságához tartozik, hogy a bizonyítékokat meggyőződése szerint mérlegelje és ezzel együtt jogági minősítésüket illetően szabadon alakíthassa ki jogi álláspontját, valamint ennek megfele-

lően saját maga dönthessen a tényállás megállapításáról. Az eljáró bíróság által elfogadott jogértelmezés és a bizonyítékok mérlegelésének illetően felülvizsgálatától pedig az Alkotmánybíróság mindaddig tartózkodik, amíg a jogértelmezés pontosan körülírt, Alaptörvényben védelmezett jogot nem sért {legutóbbról lásd: 3027/2017. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [15]}. Az indítványozó alkotmányjogi panaszának ebben a részében pontosan körülírt alaptörvény-ellenességre nem hivatkozik, ehelyett a panasz a bírói döntés ismételt felülbírlatára irányul, amikor kifogásolja a polgári jogi és fogyasztóvédelmi szabályok helytelen alkalmazását, és ilyen okok alapján vitatja a bírói jogértelmezés helytállóságát. Az indítványozó ezen kívül a tényállás feltártságát kifogásolja. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz nem ad elő olyan alaptörvény-ellenességet, amely érdemben befolyásolhatta a támadott bírói döntést. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban felvetett e kérdéseket nem értékelte alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésekként sem.

- [14] 4. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panasz befogadhatósági vizsgálatának eredményeként így arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz részben nem felel meg az Abtv. 27. § a) pontjában és az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontjaiban, részben pedig az Abtv. 29. §-ában foglalt befogadhatósági feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjai alapján, figyelemmel az Abtv. 56. § (3) bekezdésében előírtakra is, visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/105/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3247/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz eljárás tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.21.348/2016/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó gazdasági társaság jogi képviselője útján (dr. Bogdán Tibor ügyvéd, Nagy és Trócsányi Ügyvédi Iroda, 1126 Budapest, Ugozca u. 4/B.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Pfv.V.21.348/2016/6. számú ítélete, valamint a Debreceni Ítéltábla Gf.III..30.112/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte.
- [2] 1.1. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzményei a következők. A közúti áruszállítást végző indítványozó (az alapügy felperese) együttműködést alakított ki egy bécsi székhelyű céggel. Az együttműködés lényege az volt, hogy az osztrák cég szállítóeszközöket, vontató gépjárműveket biztosított lízing és bérlet formájában az indítványozónak.
- [3] 2008-ban az indítványozó és az osztrák cég együttműködési szerződést is kötött. A szerződés értelmében az indítványozó 17 db szállítási eszközt lízingbe vett: jogosulttá vált azok használatára azzal, hogy az utolsó lízingdíj megfizetésével megszerzi az eszközök tulajdonjogát. A lízingelt eszközökkel az indítványozó az osztrák cég részére vállalt szállításokat. A szerződést határozatlan időre (de legalább 5 évre) kötötték, biztosítva a három hónapos, a hónap utolsó napjára szóló felmondás lehetőségét. Megállapodtak a szerződő felek, hogy azonnali hatályú felmondási ok bármelyikük fizetéseképtelensége, továbbá súlyos szerződésszegése, amennyiben írásbeli felhívás ellenére a szerződésszerű állapotot 14 napon belül nem állítja helyre.
- [4] 2010-ben az indítványozó üzleti tervvel kereste meg a pénzügyi közvetítéssel foglalkozó alperest, mely a régiójában működő kis- és középvállalkozások fejlesztéséhez biztosított pénzügyi forrásokat. Az indítványozó az alperes által nyújtandó hitel segítségével meg kívánt vásárolni a lízingelt eszközökből négy darab siló pótkocsit. Tekintettel arra, hogy az alperes üzletszabályzata nem tette lehetővé, hogy külföldi székhelyű céggel jogügyletet kössön, a felek abban állapodtak meg, hogy az alperes az osztrák cégtől egy magyarországi, gépjármű kereskedelemmel foglalkozó cég közbeiktatásával vásárolja meg a négy darab pótkocsit. A fentiek megvalósításához végül két cég (a továbbiakban: Kft1. és Kft2.) működött közre.
- [5] Ennek megfelelően a Kft1. adásvételi szerződést kötött az osztrák céggel, miszerint 99 705 euróért megvásárolja a négy darab pótkocsit, azzal, hogy a járművek mindaddig az eladó tulajdonában maradnak, míg a vevő, azaz a Kft1. a teljes vételárát ki nem egyenlíti. Az osztrák cég mint eladó négy darab számlát állított ki a Kft1. mint vevő felé, amely számlákon feltüntette tulajdonjogának fenntartását. Ezt követően Kft1. adásvételi szerződést kötött a Kft2.-vel a pótkocsik tulajdonjogának átruházására annak ellenére, hogy azok vételárát az osztrák cégnek még nem egyenlítette ki.
- [6] Közjegyzői okiratba foglaltan a Kft2. mint eladó és az alperes mint vevő adásvételi szerződést kötött a négy darab pótkocsira. A szerződő felek a pótkocsik vételárát bruttó 87 750 000 Ft-ban határozták meg. Kikötötték, hogy a vételár megfizetésére az alperes 2010. október 1-jéig köteles, ugyanakkor a szerződéskötés napján tulajdonjogot szerez.
- [7] Ugyanaznap ugyanezen közjegyzői okiratba foglaltan az alperes mint eladó és az indítványozó mint vevő szintén adásvételi szerződést kötött. Ebben rögzítették, hogy az alperes az indítványozó által kiválasztott pótkocsikat beszerezte, azok kizárólagos tulajdonát képezik. Az alperes szavatosságot vállalt a járművek per-, teher- és igénymentességéért. A szerződő felek a vételárát összesen bruttó 105 023 376 Ft-ban határozták meg, amelyet az indítványozó negyedéves részletekben, legkésőbb 2015. március 31-éig vállalt megfizetni. A szerződés sze-

rint a pótkocsik és annak tartozékai a szerződés aláírásával egyidejűleg az indítványozó tulajdonába és birtokába kerültek. Az alperes hozzájárult ahhoz, hogy az adásvételi szerződés hatálybalépését követő három napon belül az indítványozó tulajdonjogát a járművek forgalmi engedélyében és törzskönyvében feltüntessék azzal, hogy a törzskönyveket az alperes jogosult a vételár teljes kiegyenlítéséig a birtokában tartani.

- [8] A fenti adásvételi szerződés megkötését megelőzően egy nappal az indítványozó az önerőt, azaz 16 250 000 Ft-ot az alperes felhatalmazása alapján, nevében és helyette a Kft2. részére megfizetett. Ezt a pénzüsszeget a felek az alperes és a Kft2. között létrejött adásvételi szerződésben rögzített vételár részeként számolták el.
- [9] Az alperes ezt követően átutalta a Kft2.-nek a vételár maradék részét, 71 500 000 Ft-ot.
- [10] A Kft2. az alperes által részére átutalt 71 500 000 Ft-ból 63 500 000 Ft-ot a Kft1. számlájára továbbított. A Kft1. egyik ügyvezetője azonban ezt a pénzüsszeget a saját számlájára utalta tovább, így az osztrák cég a Kft1.-gyel kötött szerződésre tekintettel a négy darab pótkocsi vételárát a vevőjétől nem kapta meg.
- [11] Az osztrák cég levelében értesítette az indítványozót arról, hogy, mivel a Kft1. nem egyenlített ki a négy darab pótkocsi vételárát, az eszközöket birtokba veszi. Felszólította az indítványozót a pótkocsik visszaszolgáltatására, és közölte azt is, hogy az indítványozóval kötött együttműködési szerződést 2010. november 30-ával felmondja. Az indítványozó átadta a pótkocsikat az osztrák cégnek.
- [12] Az osztrák cég tájékoztatta az indítványozót, hogy a Kft1.-gyel kötött adásvételi szerződéstől a vételár kifizetésének elmulasztása miatt elállt.
- [13] Az indítványozó bejelentette az alperesnek, hogy a köztük létrejött adásvételi szerződéstől – a szerződéskötéskor hatályban lévő, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 300. § (1) bekezdése alapján – eláll, mivel a szerződésben foglaltak ellenére a pótkocsik tulajdonjogát nem tudta megszerezni, és kérte az első vételárrészlet, 16 250 000 Ft visszafizetését. Az alperes az elállás jogellenességére hivatkozva ezt megtagadta.
- [14] Ezt követően az indítványozó pert indított az alperes ellen, melyben arra kérte a Nyíregyházi Törvényszéket, hogy kötelezze az alperest a 16 250 000 Ft összegű első vételárrész – késedelmi kamatokkal terhelt történi – visszafizetésére. Az elsőfokú bíróság az indítványozó keresetét elutasította.
- [15] Az indítványozó fellebbezésére eljáró Debreceni ítéltábla Gf.III.30.142/2012/13. számú ítéletével megváltoztatta az elsőfokú bíróság ítéletét, és kötelezte az alperest az első vételárrész – késedelmi kamatokkal terhelt történi – visszafizetésére. A jogerős ítélet értelmében az indítványozó az első vételárrészt, az ún. önerőt – az alperes megbízása alapján és nevében a Kft2.-nek átutalva – megfizette, az alperes azonban az őt terhelő tulajdonjog átruházási kötelezettségének nem tudott eleget tenni az osztrák cég tulajdonjog fenntartása miatt, illetve a szerződéses láncolatban – mivel a Kft1. a perbeli pótkocsik vételárát nem fizette ki – az alperest megelőzően résztvevő eladók tulajdonszerzésének hiányában. Az osztrák cég az adásvételi szerződéstől elállt, arra ráutaló magatartással is sor kerülhetett. Az indítványozó az osztrák céggel kötött együttműködési szerződés 2010. november 30-i felmondásával igazolta, hogy az alperesi teljesítés már nem áll érdekében. Ezért a jogszerrő elállás következtében a szerződés felbontásra tekintettel az alperes köteles 16 250 000 Ft-ot a felperesnek visszafizetni.
- [16] Az alperes felülvizsgálati kérelmére eljáró Kúria Gfv.VII.30.091/2013/9. számú ítéletével a jogerős ítéletet – annak helyes indokaira tekintettel – hatályában fenntartotta.
- [17] A fentebb ismertetett előzményi per befejeződését követően az indítványozó – a további káraitra vonatkozóan – keresetlevelet nyújtott be az alperessel szemben. A régi Ptk. 298. §-ára, 300. § (1) bekezdésére, 318. § (1) bekezdésére és 339. § (1) bekezdésére hivatkozva kártérítés jogcímén kérte az alperes kötelezését 667 360 953 Ft és annak törvényes kamatai megfizetésére.
- [18] Az elsőfokú bíróság közbenső ítéletében megállapította, hogy az alperes a kártérítés szabályai alapján köteles helytállni az indítványozót ért kárért.
- [19] A másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság közbenső ítéletét megváltoztatta és az indítványozó keresetét elutasította.
- [20] A jogerős ítélettel szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő.
- [21] A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta. Ítéletében kifejtette: a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 272. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá azt, hogy a fél milyen tartalmú határozat meghozatalát kívánja, valamint elő kell adni a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ha a fél a felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítéletet többféle okból is támadja, vagyis több egymástól elkülönülő jogszabálysértésre hivatkozik,

valamennyi hivatkozásának rendelkeznie kell a Pp. 272. § (2) bekezdésében meghatározott tartalmi követelményekkel [1/2016. (XI. 15.) PK vélemény 6. pont]. Érdemben csak azok a hivatkozások vizsgálhatók, amelyek esetében a Pp. 272. § (2) bekezdésében meghatározott tartalmi követelmények maradéktalanul teljesülnek (BH 2015.307.), így a Kúria érdemben nem vizsgálta az indítványozó felülvizsgálati kérelmének iratellenességre és teljesítési segédre vonatkozó hivatkozásait, miután e körben jogszabálysértésre történő hivatkozás a felülvizsgálati kérelemben nem található.

- [22] A Kúria a felülvizsgálati eljárás eredményeként azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt okból nem sérti a régi Ptk. 339. § (1) bekezdését.
- [23] Az indítványozó az előzményi peres eljárásban szerződés megszűnésének megállapítása és elszámolása iránt nyújtott be keresetet, és nem az alperes kártérítési felelősségének megállapítása iránt. Ezen ügyben hozott jogerős ítélet szerint – mivel az alperes a szerződés alapján őt terhelő tulajdonjog-átruházási kötelezettségének nem tudott eleget tenni – az indítványozó jogosult volt a régi Ptk. 300. § (1) bekezdése alapján az elállásra, a jogszerűen gyakorolt elállása pedig a régi Ptk. 320. § (1) bekezdése szerint a szerződést visszamenőleges hatállyal felbontotta, emiatt az indítványozó által már teljesített szolgáltatás a régi Ptk. 319. § (3) bekezdésében foglaltak értelmében visszajár, ezért rendelkezett a bíróság a már teljesített szolgáltatás, az indítványozó által kifizetett első vételárrészlet visszatérítéséről. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a Pp. 275. § (2) bekezdése alapján a Gfv.VII.30.091/2013/9. számú ítéletében a jogerős ítéletet kizárólag a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatta, azaz a Kúria nem döntött és nem is dönthetett az alperes kártérítési felelősségének kérdésében.
- [24] Az előzményi perben elbírált elállás a szerződésszegés objektív szankciója, alkalmazhatóságát – az irányadó törvényi vagy szerződéses feltételek szerint – a szerződésszegés pusztá ténye megalapozza, függetlenül attól, hogy a szerződésszegő fél felróhatóan járt-e el vagy sem.
- [25] Eltérő módon ítélandó meg a jogosult elállási jogon, illetve kártérítési igényen alapuló keresete.
- [26] Szerződéstől való jogszerű elállás esetén – legyen annak az alapja jogszavatosság vagy késedelemmel összefüggő szerződésszegési szankció – objektíve áll elő a felek között elszámolási kötelezettség, ugyanakkor kártérítés csak akkor ítélandó meg, ha az indítványozó bizonyítja az alperesi kártérítési felelősség fennállásának feltételeit. Ez pedig azt jelenti, hogy a kártérítési igény nemcsak jogalapjában, hanem tényalapjaiban is különbözik az elállási jog gyakorlása miatt a szerződés megszűnésének megállapítása és elszámolás iránti igénytől. Ezért téves az indítványozó azon hivatkozása, hogy pusztán az előzményi perben megállapított tényállásból, az ott tett bírói megállapításokból jelen perbeli követelésének jogszerűsége következik.
- [27] A felek közötti korábbi jogvitában a bíróságnak az adásvételi szerződéstől való indítványozói elállás jogszerűségének kérdéséről és annak jogkövetkezményeként az indítványozó által a szerződés keretén belül teljesített, ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítéséről kellett rendelkeznie. A jelen peres eljárás tárgya pedig az indítványozó és a vele együttműködési szerződést kötő osztrák cég közötti szerződés megszűnése folytán az indítványozónál keletkezett károk megtérítése. Az előzményi perben az indítványozó által előterjesztett kereseti kérelem tükrében a bíróság csupán arról foglalt állást, hogy mivel az alperes az adásvételi szerződésben vállalt kötelezettségét, a dolog tulajdonjogának indítványozóra történő átruházását teljesíteni nem tudta, jogszerű volt az indítványozó szerződéstől való elállása, aminek az eredményeként az alperes az adásvétel kapcsán elszámolt vételárrész visszatérítésére köteles. Az, hogy az alperest az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítésére kötelezte a bíróság, csak ebben az értelemben jelenti a helyállási „felelősségét”, ami fogalmilag nem azonosítható a kártérítési felelősséggel.
- [28] A Kúria megállapította, hogy helyesen mutatott rá a másodfokú bíróság arra, hogy a kártérítés fizetési kötelezettség az alperesi magatartás szubjektív jogkövetkezménye, így az alperes annak igazolásával, hogy úgy járt el, ahogy az az adott helyzetben általában elvárható, sikeresen mentesülhet a kártérítési felelősség alól.
- [29] Pusztán abból, hogy az alperesnek tudnia kellett a szerződéses láncolatban történő teljesítésről, nem következik, hogy az alperesnek előre kellett volna látnia a Kft1. ügyvezetőjének – utóbb bírósági ítéletben is megállapított, bűncselekményt megvalósító – jogellenes magatartását, és annak megakadályozása érdekében szükséges intézkedéseket kellett volna tennie. Éppen a polgári jogok és kötelezettségek teljesítése esetén irányadó tisztességesség és jóhiszeműség, valamint szerződéses együttműködési kötelezettség következménye az, hogy az alperes alappal számíthatott a vele szerződéses láncolatban álló valamennyi résztvevője megfelelő teljesítésére, hiszen az alperes a maga részéről az ennek elősegítéséhez szükséges lépéseket megtette. Az elvárhatóság kérdésének elbírálásánál csak abból lehet kiindulni, hogy szerződéses jogviszonyokban úgy kell a feleknek eljárnia, hogy a kár bekövetkezése megelőzhető legyen. Az elvárhatóság egyfajta társadalmi mércét egyediesít

a konkrét tényállás mellett. A perbeli esetben az alperes e kritériumoknak megfelelően járt el, így helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság, hogy az alperes a felelősség alól kimentette magát.

- [30] A kifejtettek értelmében a Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [31] 1.2. Az indítványozó ezt követően alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria Pfv.V.21.348/2016/6. számú ítélete, valamint a Debreceni Ítéltábla Gf.III..30.112/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Az indítványozó szerint sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes bírósági eljáráshoz való jogát, hogy a Kúria az alperes kártérítési felelősségének felróhatósága tekintetében a korábbi, az elállás jogának megállapítása körében hozott jogerős ítélettel szemben döntést hozott, amely a bírói döntések kötőerejét sérti. Az előzményperben ugyanis a bíróság megállapította, hogy az alperes kötelessége volt a közreműködők ellenőrzése, ezzel szemben a kártérítés iránti igényperben a Kúria ezzel ellentétes álláspontra helyezkedett, a bíróságok a két perben tehát egymásnak ellentmondó következtetésre jutottak. A *res iudicata* sérelmén túl az indítványozó előadja, hogy a Kúria nem vizsgálta érdemben a felülvizsgálati kérelemének az iratellenességre és a teljesítési segédre vonatkozó hivatkozásait, amely a tisztességes eljárás sérelmén túl a fegyverek egyenlősége elve sérelmére is vezet, mivel az előzményperben a Kúria nem állított az alperes elé hasonlóan szigorú formális követelményeket.
- [32] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban jár el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt. A tanács vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt feltételeit.
- [33] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett és azt az Abtv. 27. §-a szerint benyújtásra jogosult és érintett nyújtotta be jogorvoslati jogának kimerítését követően. Az indítványozó alkotmányjogi panasa az Abtv. 52. § (1b) bekezdésének megfelelő határozott kérelmet tartalmaz.
- [34] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.
- [35] Az indítványozó szerint azért sérül a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga, mert a Kúria az alperes kártérítő felelősségének felróhatósága tekintetében a korábbi, az elállás jogának megállapítása körében hozott jogerős ítélettel szemben döntést hozott, valamint nem vizsgálta a felülvizsgálati kérelemének az iratellenességre és a teljesítési segédre vonatkozó hivatkozásait.
- [36] A Kúria ítéletében kifejtette, hogy az indítványozó az előzményi peres eljárásban szerződés megszűnésének megállapítása és elszámolása iránt nyújtott be keresetet, és nem az alperes kártérítési felelősségének megállapítása iránt. Az előzményi perben elbírált elállás a szerződésszegés objektív szankciója, alkalmazhatóságát – az irányadó törvényi vagy szerződéses feltételek szerint – a szerződésszegés pusztá ténye megalapozza, függetlenül attól, hogy a szerződésszegő fél felróhatóan járt-e el, vagy sem. Eltérő módon ítélandó meg tehát a jogosult elállási jogon, illetve kártérítési igényen alapuló keresete. Ez pedig azt jelenti, hogy a kártérítési igény nemcsak jogalapjában, hanem tényalapjaiban is különbözik az elállási jog gyakorlása miatt a szerződés megszűnésének megállapítása és elszámolás iránti igénytől. Ezért téves az indítványozó azon hivatkozása, hogy pusztán az előzményi perben megállapított tényállásból, az ott tett bírói megállapításokból jelen perbeli követelésének jogszerűsége következik. A felek közötti korábbi jogvitában a bíróságnak az adásvételi szerződéstől való indítványozói elállás jogszerűségének kérdéséről és annak jogkövetkezményeként az indítványozó által a szerződés keretén belül teljesített, ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítéséről kellett rendelkeznie. A jelen peres eljárás tárgya pedig az indítványozó és a vele együttműködési szerződést kötő osztrák cég közötti szerződés megszűnése folytán az indítványozónál keletkezett károk megtérítése. Az előzményi perben az indítványozó által előterjesztett kereseti kérelem tükrében a bíróság csupán arról foglalt állást, hogy mivel az alperes az adásvételi szerződésben vállalt kötelezettségét, a dolog tulajdonjogának indítványozóra történő átruházását teljesíteni nem tudta, jogszerű volt az indítványozó szerződéstől való elállása, aminek az eredményeként az alperes az adásvétel kapcsán elszámolt vételár rész visszatérítésére köteles. Az, hogy az alperest az ellenszolgáltatás nélkül maradt szolgáltatás visszatérítésére kötelezte a bíróság, csak ebben az értelemben jelenti a helytállási „felelősségét”, ami fogalmilag nem azonosítható a kártérítési felelősséggel.
- [37] A Kúria ítéletében továbbá kifejtette azt is, hogy érdemben azért nem vizsgálta az indítványozó felülvizsgálati kérelemének iratellenességre és teljesítési segédre vonatkozó hivatkozásait, mivel e körben jogszabálysértésre történő hivatkozás a felülvizsgálati kérelemben nem található.

- [38] A bírósági ítéletekkel kapcsolatos indítványozói felvetésekkel összefüggésben az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza: „Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. A (2) bekezdés *d*) pontja értelmében alkotmányjogi panasz alapján felülvizsgálja a bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangját. Az alkotmányjogi panasz jellegének megfelelően a testület hatáskörébe a bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik. Ebből következően az alkotmányjogi panasz nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének, azaz ez a jogvédelem nem jelenti a rendes bíróságok jogalkalmazási gyakorlatának általános felülvizsgálatát, aminek következtében az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ami nem adhat alapot számára minden olyan esetben történő beavatkozásra, amikor vélt vagy esetleg valós jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor” {3198/2013. (X. 22.) AB végzés, Indokolás [22]} Ebből következően a bírói döntés alaptörvény-ellenességének vizsgálata során az Alkotmánybíróság attól is tartózkodik, hogy a bíróságok felülbírálati jogköréhez tartozó, szakjogi vagy kizárólag törvényértelmezési kérdésekben állást foglaljon {3028/2014. (II. 17.) AB végzés, Indokolás [12]}. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga [...] nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}. Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint az indítványozó panasza egészében nem alkotmányossági, hanem törvényességi kérdésekre vonatkozik, a bíróságok jogértelmezését, jogalkalmazását vonja kritika alá, és a támadott ítéletekben foglalt döntést magát, annak hátrányos voltát tekinti alapjogi sérelemnek, a döntés Alkotmánybíróság általi megváltoztatása érdekében.
- [39] Mindezek alapján az indítványozó által az alkotmányjogi panaszban felvetett aggályok a támadott bírói döntések érdemi alkotmányossági vizsgálatát nem teszik lehetővé, mert az alkotmányjogi panasz az Abtv. 29. §-ában meghatározott törvényi feltételek egyikének sem felel meg. Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése, és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/142/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3248/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.III.20.004/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője, dr. Dobos István ügyvéd (1026 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 43/A.) útján alkotmányjogi panaszt terjesztett elő a Kúria Pfv.III.20.004/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt. Az indítványozó állítása szerint a Kúria megsemmisíteni kért ítélete sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes hatósági eljáráshoz, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapjogát.
- [2] 1.1. Az indítványozó férjénél – daganatos megbetegedésre utaló tünetek miatt – kivizsgálás indult előbb a fővárosi Szent László Kórházban, majd 2007. január 22-től a budapesti Szent Margit Kórházban (a továbbiakban: alperes kórház). Az elvégzett ultrahang vizsgálat daganat jelenlétét mutatta a végbél elülső falán, így halaszthatatlan műtéti beavatkozásra volt szükség. Az indítványozó – számos alapbetegséggel terhelt – férje 2007. április 1-jén bekerült az alperes kórházba, ahol a műtéti beavatkozásokat követően az átmenetinek tűnő javulás ellenére 2007. április 20-án elhunyt.
- [3] 1.2. A történet hatására az indítványozó kártérítés iránti keresetet nyújtott be a Budai Központi Kerületi Bíróságon (a továbbiakban: BKKB). Az indítványozó keresetlevelében 8 000 000 forint nem vagyoni kártérítés és ennek 2007. április 20. napjától a kifizetés napjáig járó, a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 301. §-a szerinti késedelmi kamata megfizetésére, valamint a perköltség viselésére kérte kötelezni az alperes kórházat. Az indítványozó állítása szerint az alperes kórház működési engedély nélkül, a szakmai szabályok megszegésével végezte az operációt. Az egészségügyi ellátórendszer fejlesztéséről szóló 2006. évi CXXXII. törvény 4. § (3) bekezdése alapján kiadott 5962-1/2007-1000 MIN számú egészségügyi miniszteri határozat (a továbbiakban: miniszteri határozat) alapján – az indítványozó szerint – az alperes kórházban csupán a 2007. március 30-án felvett betegek ellátása volt befejezhető, a később felvettek ellátására már nem rendelkezett működési engedéllyel. Az indítványozó szerint a műtét nem volt abszolút indikációjú, ezért az alperes kórház megszegte tájékoztatási kötelezettségét, amikor nem ismertette az egyéb kezelési lehetőségeket. Az indítványozó kifogásolta férje kórtermi elhelyezését, továbbá a dokumentációs kötelezettség megszegését.
- [4] Az alperes kórház ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte, vitatta annak jogalapját és összecszerúságát. Meglátása szerint a műtéti beavatkozások a szakmai protokollnak megfelelően történtek, a műtét – a súlyos daganatos megbetegedést közvetlenül megelőző állapot miatt – abszolút indikációjú volt. Az alperes kórház szerint a 2007. március 31-én felvett betegek vonatkozásában még ellátási kötelezettségük volt, az operáció elvégzéséhez szükséges személyi és tárgyi feltételekkel egyaránt rendelkeztek, az indítványozó férje felé irányuló részletes és egyéniesített tájékoztatási kötelezettségüknek eleget tettek. Dokumentációs kötelezettségének megszegését az alperes kórház nem vitatta, az Egészségbiztosítási Felügyelet ezért szabta ki vele szemben az 1 000 000 forintos bírságot.
- [5] A BKKB 1.P.21525/2011/101. számon 2015. május 4-én meghozott ítéletével az indítványozó kereseti kérelmét elutasította. Az ítélet szerint az alperes kórház a 2007. április 1-jéig felvett betegek vonatkozásában ellátási kötelezettséggel rendelkezett, a műtéti beavatkozások és utókezelések feltételei fennálltak. A BKKB szerint éppen azért került sor az indítványozó férjének 2007. március 31-i felvételére, hogy az operáció elvégezhető legyen, a jogszabályi változások ugyanis megszüntették a beteg-ellátás közfinanszírozási jellegét. Az indítványozó és férje – a sebész orvostól kapott előzetes tájékoztatás alapján – tisztában voltak e jogszabályi változással és be-

leegyeztek abba, hogy a betegfelvétellel 2007. március 31-én kerüljön sor, de a kórházi ágy tényleges elfoglalására csupán 2007. április 1-jén. Az igazságügyi orvosszakértők bevonásával zajló eljárás során megállapítást nyert, hogy a műtéti beavatkozások és utókezelések a szakmai szabályok betartásával zajlottak, az alperes kórház nem terheli felelősség az indítványozó férje halálának ügyében. Az eljárás során kirendelt igazságügyi pszichiáter szakértő megállapította, hogy az indítványozó közepes depressziós epizódban szenved, mely állapot azonban – megfelelő kezelés mellett – javítható. A BKKB úgy ítélte meg, az indítványozó férje elvesztése okán keletkezett kárát (közepes depressziós állapot kialakulása) ugyan bizonyította, de az alperes kórház jogellenes felróható magatartása és a kár közötti ok-okozati összefüggést nem sikerült alátámasztania, így kereseti kérelmét elutasította.

- [6] 1.3. Az elsőfokú bíróság döntésével szemben benyújtott fellebbezésében az indítványozó továbbra is fenntartotta kereseti állításait. Az alperes kórház ellenkérelmében az ítélet helybenhagyását kérte. A Fővárosi Törvényszék 2015. szeptember 16-án meghozott 73.Pf.635.253/2015/5-I. számú ítéletében a fellebbezésnek részben helyt adott. A másodfokú bíróság szerint a BKKB helyesen jutott arra a következtetésre, hogy az alperes kórház a műtéti beavatkozást elvégezhette, továbbá arra, hogy az operáció a szakmai protokoll betartásával történt.
- [7] A törvényszék álláspontja a tájékoztatási kötelezettség megfelelő teljesítése kapcsán azonban eltért az elsőfokú bíróságétól. A másodfokú bíróság úgy ítélte meg, hogy az alperes kórház nem tudta bizonyítani, hogy az indítványozó férjét tájékoztatta volna arról, hogy esetében a műtét fokozott kockázattal jár. A törvényszék szerint az alperes kórház felelősségének jogalapja nem a műtét során bekövetkezett hiba, hanem az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvényben rögzített tájékoztatás elmaradása. A másodfokú bíróság ítéletében kifejtette, hogy az indítványozó teljes családban éléshez fűződő joga sérült, a nem vagyoni kár mértékének megállapításakor ugyanakkor figyelembe vette, hogy az indítványozó pszichiátriai betegsége nem tekinthető véglegesnek és férje 74 évesen, számos alapbetegséggel terheltén hunyt el. A Fővárosi Törvényszék – az elsőfokú döntést részben megváltoztató – ítéletében 2 500 000 forint és ennek 2007. április 20-tól járó törvényes mértékű késedelmi kamata megfizetésére kötelezte az alperes kórházat, melynek eredményeképp az indítványozó 31%-ban, míg az alperes kórház 69%-ban lett pernyertes.
- [8] 1.4. A másodfokú bíróság ítéletével szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be, melyben a nem vagyoni kártérítés felemelését kérte. A Kúria Pfv.III.20.004/2016/5. számú, 2016. szeptember 28-án meghozott ítéletével a jogerős ítélet felülvizsgálattal támadott részét hatályában fenntartotta. A Kúria szerint jelentősége – szubjektív szempontból – annak volt, hogy a műtéti beavatkozásról való döntést megelőzően a betegnek milyen orvosi tényekről kellett tudnia, a tájékoztatási kötelezettség vonatkozásában pedig a másodfokú bíróság ítélete megállapította az alperes kórház kárfelelősségét.
- [9] 2. A Kúria Pfv.III.20.004/2016/5. számú ítéletével szemben az indítványozó 2017. február 8-án alkotmányjogi panaszt terjesztett elő postai úton. Állítása szerint a megsemmisíteni kért ítélet sérti az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes hatósági eljáráshoz, valamint az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében szabályozott tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapjogát. Panaszában az indítványozó a két alaptörvényi rendelkezésre való hivatkozás mellett – idézés nélkül – utalt az Emberi Jogok Európai Egyezményének 6. cikkére, valamint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára mint a tisztességes eljáráshoz való jog két megjelenési helyére. Az indítványozó említést tett a tisztességes eljárási minőséget megfogalmazó, 6/1998. (III. 11.) AB határozatban kialakított alkotmánybírósági gyakorlatról. Az indítványozó hivatkozott továbbá Magyarország Alaptörvényének Kommentárjára, mely a XXIV. cikkel összefüggésben kimondja, hogy a hatóság fogalmába minden jogalkalmazó szerv – a közigazgatási hatóság mellett a bíróság is – beletartozik. A tisztességes eljáráshoz való jog kapcsán hivatkozott a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 2. § (1) bekezdésére, a bíróságok indokolási kötelezettsége vonatkozásában a Pp. 221. § (1) bekezdésére. Az indítványozó – akárcsak fellebbezésében és felülvizsgálati kérelmében – sérelmezte, hogy az egészségügyi szolgáltatás ellátására irányuló megbízási szerződés – általa állított – semmisségét az eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták. Az indítványozó szerint az eljáró bíróságok részrehajlóan, az alperes kórház számára kedvező módon értékelték a bizonyítékokat és okiratellenesen nem vették figyelembe a miniszteri rendeletet. Álláspontja szerint a fentiek okán a bíróságok nem csupán a tisztességes hatósági és bírósági eljáráshoz fűződő alapjogát, hanem az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság követelményét is megsértették.

- [10] 2.1. Az Alkotmánybíróság főtítkára 2017. március 2-án kelt levelével hiánypótlásra szólította fel az indítványozót beadványa alapjogi érvelést nélkülöző volta miatt. Az Alkotmánybírósághoz 2017. április 11-én beérkezett panasz-kiegészítésében az indítványozó továbbra is fenntartotta az eredeti beadványában leírtakat. Hivatkozásai megegyeztek az elsőként postára adott panasz-beadványában foglaltakkal [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés, Pp. 2. § (1) bekezdés, 221. § (1) bekezdés, Alaptörvény Kommentárja].
- [11] Az indítvány-kiegészítés a korábbi beadványban állított alapjog-sérelem mellett az eljárás – bíróságok részéről történt – méltánytalan elhúzását is említette, alapjogi érvelést azonban az észszerű határidőn belüli elbírálás vonatkozásában sem tartalmazott.
- [12] 2.2. Az Alkotmánybíróság eljárása során elsőként a benyújtott alkotmányjogi panasz tartalmi és formai követelményeknek való megfelelését vizsgálja, melyet az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) rögzít. Az Alkotmánybíróság – az Ügyrendjében meghatározottak szerint – tanácsban eljárva dönt az alkotmányjogi panasz befogadásáról [Abtv. 56. § (1) bekezdés]. A befogadhatóság törvény által meghatározott tartalmi feltételeit vizsgáló tanács döntését mérlegelési jogkörében hozza meg [Abtv. 56. § (2) bekezdés].
- [13] 2.3. Az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés sérti az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát és jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva (Abtv. 27. §). Az indítványozó felperesként vett részt a bírósági eljárásban, így jogosult az alkotmányjogi panasz előterjesztésére, melyet határidőben postára adott. Az indítványozó megjelölte az alaptörvény-ellenesnek tartott bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és kérte annak megsemmisítését [Abtv. (1b) bekezdés f) pont]. Az indítványozó jogorvoslati lehetőségeit kimerítette [Abtv. 27. § b) pont], továbbá megjelölte azt az alaptörvényi rendelkezést, mely az Alkotmánybíróság panasz elbírálására vonatkozó hatáskörét megállapítja [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítványozó kellő alapjogi érvelést nélkülöző beadványa az alábbiak miatt az Alkotmánybíróság általi érdemi vizsgálatra – és ezzel együtt a befogadásra – nem alkalmas.
- [14] 2.4. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében meghatározott jogállamiság követelményének megsértéseként értékelte, hogy az eljáró bíróságok „egy miniszteri rendelettel ellentétes gyakorlatot mondtak ki helyesként” és a megbízási szerződés semmisségének hivatalbóli észlelését megelőzve „Alaptörvényben foglalt jogot megsértve jártak el.” Az Alkotmánybíróság több korábbi határozatában rögzítette, hogy az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésére – figyelemmel arra, hogy nem tekinthető alapvető jognak – alkotmányjogi panasz kizárólag egyedi esetekben alapítható (erről az Alkotmánybíróság főtítkára hiánypótlásra felhívó levelében már tájékoztatta az indítványozót). Ilyen kivételnek minősül a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára hivatkozva benyújtott alkotmányjogi panasz, mely alapján érdemi alkotmánybírósági vizsgálatra kerülhet sor {3033/2013. (II. 12.) AB végzés, Indokolás [7]; 3115/2016. (VI. 21.) AB határozat, Indokolás [30]}. A valamely államcél vagy egyéb alaptörvényi rendelkezés megsértésének megállapítására irányuló, nem Alaptörvényben biztosított jog sérelmét állító indítványi elemek alkotmányjogi panasz keretében történő elbírálása – az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint – nem lehetséges {3121/2015. (VII. 9.) AB határozat, Indokolás [89]}.
- [15] 2.5. Az indítványozó panasz-kiegészítésében említett észszerű határidőn belüli elbírálás követelményéhez fűződő alapjog megsértése alkotmányjogi panasz alapját képezheti ugyan, de az ilyen beadványok befogadására kizárólag abban az esetben kerülhet sor, ha az eljárás elhúzódása kihatott „[a]z ügyben hozott bírói döntés érdemére” {2/2017. (II. 10.) AB határozat, Indokolás [54]}. Az indítványozó nem adta alkotmányos érvekkel alátámasztott indokát, hogy az állítása szerint „méltánytalanul elhúzott” bírósági eljárás mennyiben befolyásolta a bírói döntést, így érdemi vizsgálatra ezen Alaptörvényben biztosított jog vonatkozásában sem kerülhetett sor.
- [16] 2.6. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében egyaránt hivatkozott az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes hatósági eljáráshoz fűződő alapjoga sérelmére. Az indítványozó az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséhez fűzött kommentárra utalva kifejtette, a hatóság fogalmába tágabb értelemben minden jogalkalmazó szerv, így a közigazgatási szervek mellett a bíróságok is beletartoznak. A hivatkozott kommentár azonban azt is megemlíti – ahogyan ezt az indítványozó beadványában is idézi –,

hogy a bíróságokra elsősorban az Alaptörvény XXVIII. cikkében biztosított *fair* eljárás elve vonatkozik. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárások tisztességes lefolytatásának alapjogát határozza meg {3010/2015. (I. 12.) AB végzés, Indokolás [13]}. A testület korábbi döntésében kimondta: „A közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata során hozott ítélet miatti panaszban a XXIV. cikkre akkor lehet hivatkozni, ha a panaszos azt kifogásolja, hogy a bíróság nem vagy nem megfelelően értékelte a tisztességes közigazgatási hatósági eljáráshoz való joga megsértése miatt előterjesztett keresetét” {3081/2016. (IV. 18.) AB végzés, Indokolás [8]}. Jelen ügyben nem került sor sem közigazgatási hatósági döntés meghozatalára, sem annak bírósági felülvizgálatára, így a tisztességes eljárással összefüggésben alkotmányjogi panasz kizárólag az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésére hivatkozással alapítható.

- [17] 2.7. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes bírósági eljáráshoz fűződő alapjoggal kapcsolatban az indítványozó helyesen hivatkozott azon alkotmánybírósági megállapításra, hogy az eljárás tisztességessége olyan minőség, mely esetről esetre, a konkrét ügy körülményeinek figyelembe vételével ítéltető meg. A tisztességes bírósági eljárásnak léteznek azonban részjogosítványai. Polgári perek esetében ilyen követelmény a bírósághoz fordulás joga, a tárgyalás igazságossága és nyilvánossága, a bíróság döntésének nyilvános kihirdetése, a törvény által létrehozott bíróság független és pártatlan eljárása, a perek – fentebb már említett – észszerű időn belül való befejezése, valamint a mind a büntető, mind a polgári ügyekben elismert fegyverek egyenlőségének elve {3007/2017. (II. 1.) AB végzés, Indokolás [12]}. A tisztességes eljárás joga nem hatalmazhatja fel az Alkotmánybíróságot arra, hogy „szuperbírósági szerepben”, fellebbviteli fórumként járjon el, az indítványozó alkotmányjogi panaszja ugyanis lényegében a bírósági ítélet felülbírálatára irányul {3063/2017. (III. 31.) AB határozat, Indokolás [44]}. Az Alkotmánybíróság szerint az indítványozó egyetlen általa hivatkozott alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában sem adta megfelelő, az érdemi vizsgálat lefolytatására alkalmas indokolását alapjogai sérelmének. Beadványában a részleges pervesztességét megállapító (és helyben hagyó) bírósági ítéletek felülmérlegelését kérte, holott erre az Alkotmánybíróság hatáskörrel nem rendelkezik. A bírósági döntéseket a testület kizárólag alkotmányossági szempontból vizsgálhatja, a jogértelmezés, a bizonyítékok mérlegelésének kérdése egyaránt a rendes bíróságok feladata, az Alkotmánybíróság csupán „[a]z értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Ugyanez a megállapítás vonatkozik a bíróságok indokolási kötelezettségére, abból ugyanis „[n]em következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, különösen nem az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}.

- [18] 3. Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadására a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén kerülhet sor. Az indítványozó panasz-beadványa egyik törvényi kritériumnak sem felelt meg, így azt az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (3) bekezdésében foglaltak figyelembe vételével az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja és – a jogállamiságot kimondó alaptörvényi rendelkezés vonatkozásában – h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/602/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3249/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Balassagyarmati Törvényszék 13.Bf.192/2016/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján 2017. április 4-én – az elsőfokú bíróság útján – alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és kérte – a Balassagyarmati Járásbíróság 23.B.262/2016/2. számú végzésére kiterjedően – a Balassagyarmati Törvényszék 13.Bf.192/2016/5. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és a megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó mint magánvádló, a Balassagyarmati Járásbíróságon 2016. június 3-án feljelentést tett a felesége által indított polgári per alperese (a továbbiakban: terhelt) ellen a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő rágalmozás vétsége miatt. A Balassagyarmati Járásbíróság 2016. szeptember 21-én kelt, 23.B.262/2016/2. számú végzésében a büntetőeljárást megszüntette. A Balassagyarmati Törvényszék 2017. február 15-én jogerőre emelkedett, 13.Bf.192/2016/5. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [3] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panasz szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény II. cikkében (emberi méltósághoz való jog), VI. cikk (1) bekezdésében (jó hírnévhez való jog) foglalt jogait, valamint az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglalt méltóságvédelmi követelményt.
- [4] Az elsőfokú bíróság végzésében megállapította, hogy az indítványozó felesége által indított polgári peres eljárás keretei között a terhelt az alperesi védekezés keretében, a bizonyítási eljárás részeként az ügy tárgyában érintett személlyel kapcsolatban, az indítványozó társadalmi megbecsülésének megsértésére alkalmas – gyalázkodástól és becsmérléstől mentes – kijelentéseket tett (elsőfokú végzés 2. oldal 4–5. bekezdés).
- [5] A bíróság rögzítette, hogy a terhelt által elkövetett cselekmény az egységes bírósági gyakorlat értelmében nem jogellenes. Nem valósít meg bűncselekményt a hatóság előtt folyamatban lévő eljárásban az ügyfél által az őt megillető jogok keretei között az ügy tárgyával, és az abban érintett személlyel összefüggésben, az ügy tisztázása érdekében tett – gyalázkodástól, becsmérléstől mentes – tényállítása akkor sem, ha az objektíve a becsület csorbítására alkalmas (elsőfokú végzés 3. bekezdés).
- [6] A másodfokú bíróság végzésében az elsőfokú végzést azonos indokkal helyben hagyta.
- [7] Az indítványozó azért kérte a támadott határozatok alaptörvény-ellenességének a megállapítását, mert nem ért egyet a támadott bírósági határozatokban foglalt döntéssel. Az indítványozó hivatkozott a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatra, valamint a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatra abban a tekintetben, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának korlátja lehet az emberi méltóság, a becsület és a jó hírnév, továbbá a véleménynyilvánítás szabadságának védelme nem terjed ki a becsületsértő, tudatosan hamis tényállításokra. Álláspontja szerint a terhelt mint alperes nem volt figyelemmel a polgári eljárásban a feleket terhelő igazmondási kötelezettségre, így hamis, becsületsértő állításaival megsértette emberi méltóságát és jó hírnévhez való jogát.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 13.Bf.192/2016/5. számú végzését 2016. március 17-én kézbesítették az indítványozónak. Az alkotmányjogi panasz 2016. március 24-én érkezett az első fokon

eljáró bírósághoz. Az Alkotmánybíróság ennek alapján rögzítette, hogy a panasz határidőben benyújtottnak számít.

- [10] 4. Az alkotmányjogi panasz eleget tesz az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek, mivel tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [II. cikk, VI. cikk (1) bekezdés, IX. cikk (4) bekezdés].
- [11] Az indítvány megjelölte a támadott bírósági határozatokat (Balassagyarmati Járásbíróság 23.B.262/2016/2. számú végzése, Balassagyarmati Törvényszék 13.Bf.192/2016/5. számú végzése), és kifejezett kérelmet terjesztett elő arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a felsorolt határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, így az indítvány a határozott kérelem alkotmányos feltételeinek eleget tett.
- [12] 5. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [13] Az alapul szolgáló büntető ügyben az indítványozó magánvádlóként járt el, így a benyújtott indítvány vonatkozásában az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében érintettnek tekinthető [pl. 1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [9]; 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [14]].
- [14] 6. Az Alkotmánybíróság vizsgálta azt is, hogy a támadott bírósági határozat az ügy érdemében hozott döntésnek vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy alkotmányjogi panasz keretében csak az ügyek érdemében hozott végső döntések és a bírósági eljárást befejező egyéb döntések vizsgálhatók. Alkotmányjogi panasz tárgya lehet a büntetőeljárásban hozott döntések közül az Abtv. 27. § első és második fordulata alapján valamennyi ügydöntő határozat, így az ítélet és az ügydöntő végzés is [legutóbb pl. 3057/2017. (III. 20.) AB végzés [7], korábban: 3040/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [30], 3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]]. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján rögzíti, hogy jelen ügyben a büntetőeljárást megszüntető végzés érdemi határozatnak tekinthető, így az indítvány ennek a feltételnek is megfelel.
- [15] 7. Az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette, vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az indítványozó a jogerős másodfokú bírósági határozat ellen nyújtotta be panaszát. Az indítványozó rendkívüli perorvoslatot nem vett igénybe. Az Ügyrend 32. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt jogorvoslati lehetőség kimerítésének kötelezettsége nem vonatkozik a felülvizsgálatra mint rendkívüli jogorvoslatra. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy az indítvány a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek is eleget tett.
- [17] 8. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-ában, az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta.
- [18] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [19] A bíróságok döntése azon a következetes és több évtizedes bírói gyakorlaton alapul, amely szerint a rágalmazás nem valósul meg, ha a sérelmezett becsületsértő kijelentést egy peres eljárásban, az ügy tárgyával, az abban érintett személlyel összefüggésben az ügy tisztázása érdekében teszik (BJD 1195., 3052., BH 1994/295., 2004/305., EBH 1011., 2394/2011. számú büntető elvi határozat, stb.). Az indítvány nem vitatja ennek a bírói gyakorlatnak az alkotmányosságát, kizárólag azt kifogásolja, hogy a terhelt a polgári eljárás során előadott védekezésében öncélúan – és nem az ügy tisztázása érdekében – állította a valótlan és becsületsértő tényeket. Az indítvány szerint a bíróságnak ezért az indítványozó által kezdeményezett magánvádas büntetőeljárásban

előbb azt kellett volna vizsgálnia, hogy a sérelmezett tényeket az ügy tárgyával összefüggésben, a tényállás tisztázása érdekében állították-e, majd ezt követően a bíróságnak mérlegelnie kellett volna az állított tényekkel összefüggésben a valóságbizonyítás elrendelését. Az indítvány érvelése tehát nem az alkotmányjogi összefüggés érdemére, hanem a bírósági döntés szakjogi felülvizsgálatára irányul.

- [20] Az Alkotmánybíróság – következetes gyakorlatának megfelelően – emlékeztet arra, hogy a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, és az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek, a cselekmény jogellenességének vagy a jogellenesség hiányának a megállapítása, továbbá a valóságbizonyítás elrendelése vagy mellőzése olyan szakjogi kérdések, amelyekre az Alkotmánybíróság felülvizsgálata nem terjedhet ki. Az Alkotmánybíróság jogköre ugyanis nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan – vélt vagy valós – jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható {pl. 3147/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [23], 3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [21] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint mindezekre tekintettel az alkotmányjogi panasz az ügy érdemében hozott bírósági határozatot érdemben befolyásoló alkotmányellenességet, illetve alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel.
- [22] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) pontja alapján visszautasította.
- [23] 9. Az indítványozó kérte jelen ügynek, az általa 2017. április 4-én, a Balassagyarmati Törvényszék 4.Bf.238/2016/7. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság előtt folyamatban lévő ügghöz történő egyesítését, amelyről azonban az alkotmányjogi panasz visszautasítása folytán az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/921/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3250/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Balassagyarmati Törvényszék 4.Bf.238/2016/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján 2017. április 4-én – az elsőfokú bíróság útján – alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és kérte – a Balassagyarmati Járásbíróság 23.B.327/2016/2. számú végzésére kiterjedően – a Balassagyarmati Törvényszék 4.Bf.238/2016/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és a megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó mint magánvádló, a Balassagyarmati Járásbíróságon 2016. szeptember 26-án feljelentést tett a felesége által indított polgári per alperese (a továbbiakban: terhelt) ellen a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő rágalmozás vétsége miatt. Az indítványozó beadványát a 2016. június 3-án, ugyanazon terhelt ellen, ugyanazon bűncselekmény miatt tett feljelentése kiegészítéseként jelölte meg. A két ügyet a Balassagyarmati Járásbíróság nem egyesítette, hanem 2016. november 11-én kelt 12.B.327/2016/2. számú végzésével a büntető-eljárást jelen ügyben is megszüntette. A Balassagyarmati Törvényszék 2017. február 6-án jogerőre emelkedett, 4.Bf.238/2016/7. számú végzésével az elsőfokú végzést helybenhagyta.
- [3] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panasz szerint a támadott bírósági határozatok sértik az Alaptörvény II. cikkében (emberi méltósághoz való jog), VI. cikk (1) bekezdésében (jó hírnévhez való jog) foglalt jogait, valamint az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglalt méltóságvédelmi követelményt.
- [4] Az elsőfokú bíróság végzésében megállapította, hogy az indítványozó felesége által indított polgári peres eljárás keretei között a terhelt a felperesi kereset hiteltelenségére utalva az alperesi védekezés részeként, az indítványozó társadalmi megbecsülésének megsértésére alkalmas olyan kijelentéseket tett, amely gyalázkodástól, becsmérléstől mentesek (elsőfokú végzés 2. oldal 5. bekezdés).
- [5] A bíróság rögzítette, hogy a terhelt által elkövetett cselekmény az egységes bírósági gyakorlat értelmében nem jogellenes. Nem valósít meg bűncselekményt a hatóság előtt folyamatban lévő eljárásban az ügyfél által az őt megillető jogok keretei között az ügy tárgyával, és az abban érintett személlyel összefüggésben, az ügy tisztázása érdekében tett – gyalázkodástól, becsmérléstől mentes – tényállítása akkor sem, ha az objektíve a becsület csorbítására alkalmas (elsőfokú végzés 2. oldal 4. bekezdés).
- [6] A másodfokú bíróság végzésében az elsőfokú végzést azonos indokkal helybenhagyta.
- [7] Az indítványozó azért kérte a támadott határozatok alaptörvény-ellenességének a megállapítását, mert nem ért egyet a támadott bírósági határozatokban foglalt döntéssel. Az indítványozó hivatkozott a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatra, valamint a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatra abban a tekintetben, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának korlátja lehet az emberi méltóság, a becsület és a jó hírnév, továbbá a véleménynyilvánítás szabadságának védelme nem terjed ki a becsületsértő, tudatosan hamis tényállításokra. Álláspontja szerint a terhelt, mint alperes nem volt figyelemmel a polgári eljárásban a feleket terhelő igazmondási kötelezettségre, így hamis, becsületsértő állításával megsértette emberi méltóságát és jó hírnévhez való jogát.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság törvényi feltételeinek eleget tesz-e.
- [9] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az Abtv. 27. §-ára alapozott alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. A Balassagyarmati Törvényszék mint másodfokú bíróság 4.Bf.238/2016/7. számú végzését 2016. feb-

ruár 23-án kézbesítették az indítványozónak. Az alkotmányjogi panasz 2016. március 24-én érkezett az első fokon eljáró bírósághoz és 2017. április 4-én az Alkotmánybírósághoz. Az Alkotmánybíróság ennek alapján rögzítette, hogy a panasz határidőben benyújtottnak számít.

- [10] 4. Az alkotmányjogi panasz eleget tesz az Abtv. 52. § (1), illetve (1b) bekezdésében foglalt, az indítványokkal szemben támasztott követelményeknek, mivel tartalmazza az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (az Abtv. 27. §); az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [II. cikk, VI. cikk (1) bekezdés, IX. cikk (4) bekezdés].
- [11] Az indítvány megjelölte a támadott bírósági határozatokat (Balassagyarmati Járásbíróság 23.B.327/2016/2. számú végzése, Balassagyarmati Törvényszék 4.Bf.238/2016/7. számú végzése), és kifejezett kérelmet terjesztett elő arra nézve, hogy az Alkotmánybíróság állapítsa meg a felsorolt határozatok alaptörvény-ellenességét és semmisítse meg azokat, így az indítvány a határozott kérelem alkotmányos feltételeinek eleget tett.
- [12] 5. Az Abtv. 27. § a) pontja értelmében az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti.
- [13] Az alapul szolgáló büntető ügyben az indítványozó magánvádlóként járt el, így a benyújtott indítvány vonatkozásában az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében érintettnek tekinthető [pl. 1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [9]; 3090/2016. (V. 12.) AB határozat, Indokolás [14]].
- [14] 6. Az Alkotmánybíróság vizsgálta azt is, hogy a támadott bírósági határozat az ügy érdemében hozott döntésnek vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntésnek tekinthető-e. Az Alkotmánybíróság több határozatában rögzítette, hogy alkotmányjogi panasz keretében csak az ügyek érdemében hozott végső döntések és a bírósági eljárást befejező egyéb döntések vizsgálhatók. Alkotmányjogi panasz tárgya lehet a büntetőeljárásban hozott döntések közül az Abtv. 27. § első és második fordulata alapján valamennyi ügydöntő határozat, így az ítélet és az ügydöntő végzés is [legutóbb pl. 3057/2017. (III. 20.) AB végzés [7], korábban: 3040/2015. (II. 20.) AB végzés, Indokolás [30], 3002/2014. (I. 24.) AB végzés, Indokolás [20]–[21]]. Az Alkotmánybíróság mindezek alapján rögzíti, hogy jelen ügyben a büntetőeljárást megszüntető végzés érdemi határozatnak tekinthető, így az indítvány ennek a feltételnek is megfelel.
- [15] 7. Az Abtv. 27. § b) pontjában foglaltak szerint a bírói döntéssel szemben alkotmányjogi panasz akkor terjeszthető elő, ha az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit kimerítette vagy a jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [16] Az Alkotmánybíróság rögzítette, hogy az indítványozó a jogerős másodfokú bírósági határozat ellen nyújtotta be panaszát. Az indítványozó rendkívüli perorvoslatot nem vett igénybe. Az Ügyrend 32. § (1) bekezdése szerint az Abtv. 27. § b) pontjában foglalt jogorvoslati lehetőség kimerítésének kötelezettsége nem vonatkozik a felülvizsgálatra mint rendkívüli jogorvoslatra. Az Alkotmánybíróság ennek alapján megállapította, hogy az indítvány a befogadáshoz szükséges ezen feltételnek is eleget tett.
- [17] 8. Az Alkotmánybíróság ezután az Abtv. 29. §-ában, az indítvány befogadásához szükséges további feltételek fennállását vizsgálta.
- [18] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának feltétele, hogy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]]. A feltételek meglétének vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [19] A bíróságok döntése azon a következetes és több évtizedes bírói gyakorlaton alapul, amely szerint a rágalmazás nem valósul meg, ha a sérelmezett becsületsértő kijelentést egy peres eljárásban, az ügy tárgyával, az abban érintett személlyel összefüggésben az ügy tisztázása érdekében teszik (BJD 1195., 3052., BH 1994/295., 2004/305., EBH 1011., 2394/2011. számú büntető elvi határozat, stb.). Az indítvány nem vitatja ennek a bírói gyakorlatnak az alkotmányosságát, kizárólag azt kifogásolja, hogy a terhelt a polgári eljárás során előadott védekezésében öncélúan – és nem az ügy tisztázása érdekében – állította a valótlan és becsületsértő tényeket.

Az indítvány szerint a bíróságnak ezért az indítványozó által kezdeményezett magánvádas büntetőeljárásban előbb azt kellett volna vizsgálnia, hogy a sérelmezett tényeket az ügy tárgyával összefüggésben, a tényállás tisztázása érdekében állították-e, majd ezt követően a bíróságnak mérlegelnie kellett volna az állított tényekkel összefüggésben a valóságbizonyítás elrendelését. Az indítvány érvelése tehát nem az alkotmányjogi összefüggés érdemére, hanem a bírósági döntés szakjogi felülvizsgálatára irányul.

- [20] Az Alkotmánybíróság – következetes gyakorlatának megfelelően – emlékeztet arra, hogy a jogszabályokat a bíróságok értelmezik, és az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Jelen alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügyben a bűncselekmény törvényi tényállási elemeinek, a cselekmény jogellenességének vagy a jogellenesség hiányának a megállapítása, továbbá a valóságbizonyítás elrendelése vagy mellőzése olyan szakjogi kérdések, amelyekre az Alkotmánybíróság felülvizsgálata nem terjedhet ki. Az Alkotmánybíróság jogköre ugyanis nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan – vélt vagy valós – jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, amely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható {pl. 3147/2016. (VII. 22.) AB határozat, Indokolás [23], 3352/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]–[15]}.
- [21] Az Alkotmánybíróság álláspontja szerint mindezekre tekintettel az alkotmányjogi panasz az ügy érdemében hozott bírósági határozatot érdemben befolyásoló alkotmányellenességet, illetve alkotmányjogi jelentőségű kérdést nem vet fel.
- [22] A kifejtett indokok alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdésének a) pontja alapján visszautasította.
- [23] 9. Az indítványozó kérte jelen ügynek a Balassagyarmati Törvényszék 13.Bf.192/2016/5. számú végzése ellen benyújtott alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság előtt folyamatban lévő ügyhöz történő egyesítést, amelyről azonban az alkotmányjogi panasz visszautasítása folytán az Alkotmánybíróságnak nem kellett határoznia.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/922/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3251/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Kfv.II.37.400/2016/2. számú végzése, valamint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 340/A. § (2) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozók jogi képviselőjük (dr. Czuczay Marianna, székhelye: 2536 Nyergesújfalu, Kossuth Lajos utca 262.) útján alkotmányjogi panasszal fordultak az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozók elsődlegesen az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján a Kúria Kfv.II.37.400/2016/2. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt terjesztették elő panaszukat. Másodlagosan az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 340/A. § (2) bekezdés c) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték az Alkotmánybíróságtól.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló ügy előzményei és az indítványban foglaltak az alábbiak szerint foglalhatók össze.
- [4] 2.1. Az indítványozók felperesként keresetet nyújtottak be a Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz, amelyben kérték a tulajdonukat képező ingatlanok vonatkozásában a Komárom-Esztergom Megyei Kormányhivatal által hozott kisajátítási határozatok megváltoztatását. A kereseti kérelmük szerint a kisajátítási hatóság számukra elfogadhatatlanul alacsony kisajátítási kártalanítási összeget állapított meg, illetve a kisajátítási hatóság több jogszabályi rendelkezést megsértett az eljárása során. Ezen felül az indítványozók kérték a bíróságtól a visszamaradó területek kisajátítását, azok megközelíthetlenségére tekintettel.
- [5] A Tatabányai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság a pereket egyesítette és 3.K.27.228/2013/87. számú ítéletével a felperes indítványozók keresetét elutasította. A döntés indokolása szerint a kisajátítási eljárás során beszerzett szakvéleményben meghatározott összeg megfelelő volt, illetve a visszamaradó területek kisajátítása nem indokolt, ezért a felperesek kereseti kérelme megalapozatlan.
- [6] Az indítványozók az ítélettel szemben rendkívüli jogorvoslatként felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a Kúriához, amelyben kérték a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését arra tekintettel, hogy a bíróság nem tért ki minden kereseti kérelemre, illetve ismételten sérelmezték a kártalanítás összegét. A kérelmet a Kúria – jelen panasz által támadott – Kfv.II.37.400/2016/2. számú végzésével, hivatalból elutasította a Pp. 340/A. § (2) bekezdés c) pontja alapján. A Pp. megjelölt rendelkezése szerint nincs helye felülvizsgálatnak a kisajátítási ügyekben, ha a megállapított kártalanítás összege az egymillió forintot nem haladja meg. A végzés indokolása azt is tartalmazza, hogy a 3/2013. (IX. 23.) KMK. vélemény alapján a Pp. 340/A. § (2) bekezdése szerinti korlátozás a közigazgatási határozatban megállapított fizetési kötelezettséghez kapcsolódik, a megállapított kártalanítási összeg viszont az egymillió forintot egyik határozatban sem haladta meg.
- [7] 2.2. Az indítványozók alkotmányjogi panaszukban kifejtették, hogy a 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat alapján a rendkívüli jogorvoslatok szabályrendszerének kialakítása során a jogalkotó szabadsága nem terjed ki más alapvető jogok megsértésére. Indokolásuk szerint a Pp. támadott rendelkezése nem rögzíti pontosan azt, hogy mely eljárásban meghatározott kártalanítási összegnek kell az egymillió forintot meghaladnia. A panaszosok aggályosnak tartják, hogy a szerintük bizonytalan tartalmú jogszabályi rendelkezést a Kúria egy kollégiumi vélemény alapján értelmezi. Az indítványozók álláspontja alapján tehát egyfelől a Pp. megjelölt rendelkezése,

másfelől a Kúria jogértelmezése megfosztotta őket attól, hogy bármifajta jogorvoslattal éljenek a bírósági döntéssel szemben, amely sérti az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését.

- [8] Az indítványban előadott érvelés szerint, míg a magánfelek jogvitáira irányadó Pp. 271. § (2) bekezdése által a felülvizsgálati eljárás kizárására irányadó három millió forintos értékhatár alól kivételt képeznek az ingatlanra vonatkozó jogviszonyok, ugyanakkor viszont a Pp. 340/A. § (2) bekezdése az állam és magánszemélyek között zajló kisajátítási eljárások során az egymillió forint alatti ügyekben nem engedi a felülvizsgálatot. A panaszosok nézete szerint e megkülönböztetés önkényes és nincs észszerű alkotmányos indoka, holott az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdéséből következően alkotmányos többletgaranciákat kellene tartalmazni a kisajátítás szabályainak. Álláspontjuk szerint tehát a hátrányos megkülönböztetés a rendkívüli jogorvoslathoz való hozzáférést illetően sérti az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdését.
- [9] A panaszosok az indítvány-kiegészítésben megjelölték az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését is. A Pp. támadott rendelkezését azért tartják a tisztességes eljáráshoz való jogot sértőnek, mert nézetük szerint a felek egyenlőségének elvével összeegyeztethetetlen, hogy egy jogorvoslat igénybevételének lehetősége a kisajátítási hatóság döntésének tartalmától függ, nem pedig a felek nyilatkozatától független, a bíróság által felülbíráható feltételtől.
- [10] 3. Az alkotmányjogi panasz az alábbiak miatt nem befogadható.
- [11] 3.1. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [12] Az indítványozók alkotmányjogi panaszukat az Abtv. 26. és 27. §-ára alapozták.
- [13] Az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés ellen nincs helye fellebbezésnek, az indítvány tehát e tekintetben megfelel a törvényi feltételeknek.
- [14] Az indítványozók az alapügy felperesei voltak, ezért jogosultnak és érintettnek is tekinthetők, akik saját egyedi ügyükkel összefüggésben terjesztették elő az Abtv. 26. illetve 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszukat.
- [15] A panaszosok az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül terjesztették elő az indítványt.
- [16] Az indítvány megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott feltételeknek. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvényben biztosított jogok sérelmének lényegét és az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit [XV. cikk (2) bekezdés, XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdései]. Megjelöli továbbá a sérelmezett bírói döntést és kifejezetten kéri annak megsemmisítését, illetve tartalmaz indokolást is arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés illetve a támadott jogszabályi rendelkezés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [17] 3.2. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Ez a feltétel a jelen ügyben benyújtott panasz vonatkozásában nem teljesült.
- [18] 3.3. Az indítványozók elsősorban a jogorvoslathoz való jog sérelmére hivatkoztak, amelyet egyfelől azzal indokoltak, hogy a Pp. megjelölt rendelkezése elzárja őket a felülvizsgálati eljárás lehetőségétől. Az Alkotmánybíróság konzekvens gyakorlata szerint az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében rögzített jogorvoslathoz való jog a rendes jogorvoslatokra vonatkozik. Tárgyát tekintve a bírói, illetőleg hatósági döntésekre terjed ki, tartalma szerint pedig az érdemi határozatok tekintetében a más szervhez vagy a magasabb fórumhoz fordulás lehetőségét jelenti {összefoglalóan: 36/2013. (XII. 5.) AB határozat, Indokolás [60]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján a felülvizsgálat – mint rendkívüli jogorvoslat – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt rendelkezéssel nem hozható összefüggésbe {pl. 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [21]–[23]}. Jelen ügyben az indítványozók a hatósági határozat ellen bírói felülvizsgálattal élhettek, arra nézve viszont nincs az indítványozóknak az Alaptörvényből levezethető joguk, hogy a bírói döntést rendkívüli perorvoslat keretében támadják. Az Alkotmánybíróság e töretlen gyakorlatát tehát kifejezetten megerősítette az indítványozók által is hivatkozott 3120/2012. (VII. 26.) AB határozat.
- [19] Másfelől az indítványozók a Kúria a Pp. 340/A. § (2) bekezdésével kapcsolatos jogértelmezéséből vezették le a jogorvoslathoz való joguk sérelmét, mivel a Kúria a Pp. rendelkezése által megadott értékhatárt a közigazgatási határozatban megállapított fizetési kötelezettség szerint vette figyelembe.

- [20] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy a hatalommegosztás rendszerében a többi állami szervnek a bíróságok jogértelmezését – különösen, ha az értelmezés a Kúria határozatában jelenik meg – el kell ismernie [lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]. Kirívó jogértelmezési hibák megvalósulásának hiányában a jogszabályokat a bíróságok önállóan értelmezik, és az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki [3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]].
- [21] Az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy alkotmányjogi panasz alapján eljárva is csak az alkotmányossági szempontokat vizsgálja, tartózkodik attól, hogy a jogszabályok értelmezésre és azok alkalmazására hivatott rendes bíróságok tevékenységét törvényességi-jogalkalmazási kérdésekben felülbírálja. „Az a tény, hogy az eljáró bíróságok az indítványozó által irányadónak tartott értelmezéstől eltérően értelmezték az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntéseket érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételvét, és nem alapoz meg alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem” [3060/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [41]].
- [22] 3.4. Az indítványozó hivatkozott az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésben foglalt diszkrimináció tilalmára az igénybe vehető rendkívüli jogorvoslat biztosítása terén.
- [23] A 3206/2014. (VII. 21.) AB határozat Indokolás [27] bekezdésében „az Alkotmánybíróság emlékeztet arra, hogy az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése az alapjogok egyenlőségét és a diszkrimináció tilalmát tartalmazza. Az alkotmányos szabály szerint »Magyarország az alapvető jogokat mindenkinek bármely megkülönböztetés, nevezetesen faj, szín, nem, fogyatékoság, nyelv, vallás, politikai vagy más vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, vagyoni, születési vagy egyéb helyzet szerinti különbségtétel nélkül biztosítja.« A tételesen felsorolt tulajdonságok mellett az »egyéb helyzet szerinti különbségtétel« fordulat nyújt garanciát ahhoz, hogy az előre nem látható, de a felsorolásban szereplő tulajdonságokhoz döntő hasonlóságot mutató helyzetben élő személyeket se érhesse hátrányosan sújtó különbségtétel. Ez a fordulat ad lehetőséget az Alkotmánybíróságnak arra, hogy a társadalom aktuális változásaira időszerűen reagálva mindig maga határozhassa meg, melyek a társadalom sérülékeny csoportjai, vagyis mely csoporthoz tartozók tekinthetők kiszolgáltatottnak, kirekesztettnek, illetve folyamatos, és indokolatlan hátránnyal sújtottaknak. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése ennek megfelelően egy nyílt felsorolást tartalmaz, ám ez a nyílt felsorolás korlátlanul nem bővíthető. Nem nyújt védelmet olyan személyeknek, akiket valamely szabály ugyan éppen hátrányosan érint, de mégsem diszkriminál. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében garantált diszkriminációtilalom ugyanis csupán olyan élethelyzeteket ölelhet át, amelyekben az emberek önazonosságát, identitását meghatározó lényegi tulajdonságuk miatt előítélettel, vagy társadalmi kirekesztéssel néznek szembe. Vagyis a diszkriminációtilalom alkotmányos klauzulája elsődlegesen a társadalom személyben rejlő és tetszés szerint nem változtatható tulajdonság mentén elkülönülő csoportjainak védelmét szolgálja.”
- [24] Az Alkotmánybíróság álláspontja alapján azonban a Pp. 340/A. § (2) bekezdés c) pontja nem ilyen élethelyzetre vonatkozik és a fentiek szerint – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésével való összefüggés hiányában – az indítványozó által állított megkülönböztetés alapvető jogot sem érint.
- [25] Az Alkotmánybíróság változatlanul fenntartja az álláspontját, miszerint a felülvizsgálat mint rendkívüli jogorvoslat szabályozása során a törvényhozás meghatározhatja a felülvizsgálat alá eső jogerős döntések körét. Az a körülmény pedig, hogy nem minden végzés ellen van helye felülvizsgálatnak, összhangban van a jogintézmény rendkívüli jogorvoslati jellegével [3019/2014. (II. 11.) AB végzés, Indokolás [27]].
- [26] E jogalkotói döntés szükségszerűen tesz különbséget egyes ügycsoportok között azáltal, hogy egyes esetekben lehetővé teszi a felülvizsgálati eljárást, más esetekben kizárja azt, az okszerű különbségtétel azonban nem áll összefüggésben az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével.
- [27] Az indítványozók e körben felhívták az Alaptörvény XIII. cikk (2) bekezdését is, azonban nem annak megsértését állították, hanem mintegy a kisajátítás szabályozását érintő diszkrimináció-tilalommal kapcsolatos többletgaranciaként hivatkoztak rá. Az Alaptörvény fenti rendelkezése szerint „[t]ulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.” E rendelkezésből viszont közvetlenül nem következik az, hogy a kisajátítási eljárás során született jogerős bírói döntés tekintetében biztosítani kellene a rendkívüli jogorvoslat lehetőségét is.
- [28] 3.5. A panaszosok szerint a Pp. támadott rendelkezése az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében meghatározott tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét is megvalósította. Ennek kapcsán az indítványozók

olyan érveket adtak elő, amelyek egyfelől tartalmilag a jogorvoslathoz való jog vélt sérelméhez sorolhatók, másfelől e körben is fenntartották a diszkrimináció során leírt érveiket.

- [29] Tekintettel arra, hogy a panaszosok a tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó önálló, illetve alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem terjesztettek elő, az Alkotmánybíróság ezen indítványelemekre a jelen végzés 3.3. és 3.4. pontjában (Indokolás [18]–[27]) tett megállapításait tartja irányadóknak.
- [30] 4. Fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a jelen ügyben nem merült fel a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, illetve alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés, így az alkotmányjogi panasz az Abtv. 27. és 29. §-aiban foglaltaknak nem felelt meg. Az Alkotmánybíróság ezért az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján, az 56. § (3) bekezdésére figyelemmel, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontjára tekintettel az alkotmányjogi panaszt visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1654/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3252/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Stumpf István* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával – meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 6.M.159/2016/20. sorszámú ítélete, valamint a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és az egyes törvények módosításairól szóló 2011. évi CXCI. törvény 33/A. § (1) bekezdés a) pontja „állapotjavulás kivételével” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó jogi képviselője útján (dr. Józsa Zsolt, 4024 Debrecen, Blaháné u. 2., II/201.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a és 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Debreceni Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 2016. december 16-án meghozott 6.M.159/2016/20. sorszámú ítélete, valamint a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és az egyes törvények módosításairól szóló 2011. évi CXCI. törvény (a továbbiakban: Mmtv.) 33/A. § (1) bekezdés a) pontja „állapotjavulás kivételével” szövegrésze alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. Álláspontja szerint a támadott rendelkezés, illetve az arra alapítottan meghozott ítélet ellentétes az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó bizalomvédelem követelményével, a XIII. cikk (1) bekezdése szerinti tulajdonhoz való joggal, a XIX. cikk (1) bekezdése szerinti szociális biztonsághoz való joggal, a XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal, valamint a 28. cikk szerinti követelményekkel.
- [2] 1.1. Az indítványozó – a perbeli felperes – 2011. december 31-ig III. csoportos rokkantsági nyugdíjban részesült, amelyet 2012. január 1-jétől az Mmtv. 33. § (1) bekezdése alapján rehabilitációs ellátásként folyósítottak részére, melyet az illetékes területi kormányhivatal megszüntetett és 2015. december 1-jétől rokkantsági ellátást állapított meg részére. Döntését arra alapította, hogy az elsőfokú komplex minősítés eredményéről szóló összefoglaló vélemény szerint az indítványozó egészségi állapotának mértéke 60%, rehabilitálhatósága alapján a B2 minősítési kategóriába tartozó. A határozat ellen az indítványozó fellebbezett. A határozatot a másodfokú hatóság – figyelemmel a másodfokú komplex minősítési bizottsági véleményére – helybenhagyta. Az indítványozó keresetet terjesztett elő, amelyet azonban a bíróság az indítvány által támadott ítéletével elutasított. A bíróság – a perben beszerzett igazságügyi orvosszakértői véleményben foglaltakra is alapítottan – megállapította, hogy az indítványozó egészségi állapota az elsőfokú vizsgálat óta, azaz 2015. június 4-től kezdődően folyamatosan véleményezhetően 60%, össz-szervezeti egészségkárosodása 40%, vagyis állapotjavulás következett be. A bíróság hivatkozott a Kúria 2015. március 11-én kelt Mfv.III.10.408/2014/4. sorszámú ítéletében kifejtettekre is, miszerint az Mmtv. 33/A. § (1) bekezdés a) pontjában rögzített állapotjavulás feltétele nem a tényleges, az egészségügyi állapotban bekövetkezett javulást jelenti, hanem a hatályos (orvosszakmai) jogszabályok szerinti, százalékos mértékben bekövetkezett változást. Eltérő rendelkezések hiányában pedig nincs más lehetőség, mint a korábban és a később megállapított egészségkárosodási mérték összehasonlítása.
- [3] 1.2. Az indítványozó álláspontja szerint egészségi állapotában nem következett be állapotjavulás, ennek ellenére került sor ellátásának jelentős mértékű csökkentésére. 2002 óta gondozzák *sclerosis multiplex* miatt, de állapotát hátrányosan befolyásolja magasvérnyomásos megbetegedése és idült ischaemiás megbetegedése okozta szív- és érrendszeri megbetegedése, kevert szorongásos zavara, súlyos depresszió okozta pszichés károsodása, valamint gerincének degeneratív megbetegedése okozta mozgásszervi károsodása is. Alapdiagnózisai orvosi természete miatt állapotában javulás nem következhetett be, a bírósági eljárás során kirendelt orvosszakértő is

akként nyilatkozott, hogy a *sclerosis multiplex* megbetegedésben a tudomány jelenlegi állása szerint javulás nem várható.

- [4] Álláspontja az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadóan az Mmtv. nem tesz eleget a bizalomvédelemből fakadó követelménynek, ugyanis az általa bevezetett szabályozás – a komplex minősítésre vonatkozó részletes szabályokról szóló 7/2012. (II. 14.) NEFMI rendelet (a továbbiakban: NEFMI rendelet) – teljesen más alapon határozza meg az egészségi állapotot, mint a korábban alkalmazott SZMM utasítás, a két rendszer közötti összehasonlíthatóság teljes hiánya miatt pedig nincs átjárás.
- [5] Mivel ténylegesen nem következett be állapotjavulás, az ítélet nem felel meg az Alaptörvény 28. cikkében foglalt követelménynek, az abban foglalt jogértelmezés nemcsak a jogszabály céljával és az Alaptörvénnyel áll szemben, hanem nem felel meg a józan észnek, a közjónak és nem szolgál erkölcsös és gazdaságos célt sem. Nem tekinthető tisztességesnek továbbá egy olyan tárgyalás, amelynek végén úgy állapítja meg a bíróság az állapotjavulást, hogy valójában állapotromlás esete áll fenn, ráadásul az összehasonlítási alap megteremtésére sem fordított figyelmet az eljáró bíróság. Ekként a támadott ítélet ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal is. Az Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdése rögzíti, hogy rokkantság esetén minden magyar állampolgár törvényben meghatározott támogatásra jogosult, azonban az Mmtv. támadott rendelkezése, illetve a bíróság döntése miatt az indítványozó támogatása mintegy harmadára csökkent, járadéka, illetve szociális biztonsághoz való joga is veszélybe került. Ez utóbbi miatt nemcsak a támadott ítélet, hanem az Mmtv. támadott rendelkezése is ellentétes a XIX. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal. Végezetül az Mmtv. támadott szabálya, illetve az ítélet törvényes várományát vonja el az indítványozónak, így ellentétesek az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében foglaltakkal is.
- [6] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 50. § (1) bekezdése és az Ügyrend 5. § (1) bekezdése alapján tanácsban járt el az ügyben. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek, különösen a 26. § szerinti érintettség, a jogorvoslat kimerítése, valamint a 29–31. § szerinti követelményeknek.
- [7] Az Abtv. 26. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet, ha az ügyben folytatott bírósági eljárásban alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazása folytán az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be, és jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva. Az Abtv. 27. §-a alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [8] Nem minősülnek az Alaptörvényben biztosított jognak az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott jogállamiság és a jogbiztonság (és ekként a jogbiztonságból levezetett bizalomvédelem követelménye), illetve a 28. cikkben foglaltak sem [3059/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]]. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében megfogalmazott követelményekre hivatkozásnak csak kivételes esetekben – a visszaható hatályú jogalkotásra és a felkészülési idő hiányára alapított indítványok esetében – van helye. Úgyszintén az Alaptörvény 28. cikke sem tartalmaz az Alaptörvényben biztosított jogot, ezért e rendelkezésekre alkotmányjogi panasz nem alapítható.
- [9] 2.1. Az Abtv. 29. §-a a befogadhatóság tartalmi feltételeként határozza meg, hogy az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet tartalmazzon vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását [például: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]; illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]].
- [10] Az indítványozó juttatásának a panasz szerinti csökkenését az okozza, hogy III. csoportos rokkant személy rokkantsági nyugdíját 2012. január 1-jétől az Mmtv. 33. § (1) bekezdése alapján ugyan rehabilitációs ellátásként továbbfolyósították, ugyanakkor annak későbbi felülvizsgálata, a komplex minősítés elvégzése során már új szabályokat, a NEFMI rendelet mellékletét képező táblázatokat kellett figyelembe venni, melynek eredményeként, az indítvány támadott rendelkezése alapján állapotjavulást kellett megállapítani. (A komplex minősítés a jogalkotó szándéka szerint a fogyatékos emberek munkaerő-piaci integrációját támogató eszközök egyike.)

Az állapotjavulás megállapításával az indítványozó egyrészt eltérő típusú ellátásra vált jogosulttá, másrészt pedig az ellátás mértéke is eltért a korábbiaktól.

- [11] Az Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdése alapján, az ott felsorolt élethelyzetekre törvényben alanyi jogon járó juttatásokat kell bevezetni, illetve fenntartani – ilyen élethelyzet a rokkantság is. Az Alaptörvénynek ez a cikke Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaz abban az értelemben, hogy törvényi jogosultságoknak meghatározott élethelyzetekhez kötve alaptörvényi háttérrel ad [28/2015. (IX. 24.) AB határozat, Indokolás [34]]. Ki kell emelni ugyanakkor azt is, hogy az Alaptörvény „törvényben meghatározott” jogosultságokról beszél, vagyis törvény rögzíti ezen ellátások igénybevételének feltételrendszerét. E törvény jelen esetben az Mmtv., amely a megváltozott munkaképességű személyek számára, a rehabilitációs hatóság komplex minősítése keretében megállapított rehabilitációs javaslatról függően rehabilitációs ellátás, vagy rokkantsági ellátás megállapítását teszi lehetővé [3. § (1) bekezdés]. A rehabilitálható megváltozott munkaképességű személy rehabilitációs ellátásra, míg akinek a rehabilitációja nem javasolt – így az indítványozó is – rokkantsági ellátásra jogosult [4. §–5. § (1) bekezdés], mely ellátást meg is állapították a részére. Az Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdéséből az ellátás feltételeinek törvényben való rögzítettségén kívül további követelmények a megváltozott munkaképességű személyek támogatását illetően nem vezethetőek le, így az indítvány e vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt követelményeknek.
- [12] Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésben rögzített tulajdonhoz való jog sem jelenti azt, hogy az egyszer megállapított juttatást utóbb ne lehetne felülvizsgálni és az érintett állapotának függvényében azon változtatni. Az Alaptörvény XIII. cikke szerinti tulajdonhoz való alapjog védi a tulajdoni várományokat, melyek jogszabályokon alapulnak [23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [74]]. Ez azt jelenti, hogy a védelem a jogszabályok által meghatározott tartalommal elismert, konkrét időpontban fennálló konkrét jogosítványokra vonatkozik [25/2015. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [55]]. Az indítványozó esetében ugyanakkor rokkantsági nyugdíjának megállapításakor is tartalmazta a társadalombiztosítási nyugellátásokról szóló 1997. évi LXXXI. törvény 31. § (1) bekezdése a felülvizsgálat és ezzel együtt a rokkantsági nyugdíj csökkentésének lehetőségét, majd az Mmtv. a 33. §-ában is rendelkezett a felülvizsgálatról és az ellátás összege változásának lehetőségéről. Mindezt figyelembe véve nem állítható, hogy az indítványozó számára a jogszabályok olyan várományt biztosítottak volna, mely kizárta a számára megállapított juttatás átalakításának lehetőségét.
- [13] Az Alkotmánybíróság a 40/2012. (XII. 6.) AB határozatában vizsgálta a rokkantsági ellátások átalakításának alkotmányosságát. E döntésében nem találta Alaptörvénybe ütközőnek magát az átalakítást (Indokolás [43]–[47]). Az indítványozó által kifogásolt, az indítványban állított élethelyzet – miszerint ténylegesen nem, ugyanakkor jogilag állapotjavulás következett be egészségi állapotában – a NEFMI rendelet össz-szervezeti egészségkárosodás mértékét meghatározó szabályaira vezethetők vissza közvetlenül, nem pedig az Mmtv. kifogásolt rendelkezésére.
- [14] Az indítvánnyal támadott ítélet XXVIII. cikk (1) bekezdésbe ütközését illetően legutóbb a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatában mondta ki az Alkotmánybíróság, hogy a *contra legem* jogértelmezés, meghatározott feltételek fennállása esetén alaptörvény-ellenességhez vezethet (Indokolás [21]–[31]). Jelen esetben azonban nem merült fel az alkalmazandó jogszabályokkal ellentétes jogértelmezés, e jogszabályi rendelkezések önkényes félretétele, továbbá a fentiekben levezetetteknek megfelelően az alkalmazott rendelkezések esetleges alaptörvény-ellenessége sem, ekként a támadott ítélet nem veti fel a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét sem.
- [15] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [16] A végzés többségi indokolása – a 28/2015. (IX. 24.) AB határozatot követve – megemlíti, hogy az Alaptörvény XIX. cikk (1) bekezdése Alaptörvényben biztosított jogot tartalmaz abban az értelemben, hogy törvényi jogosultságoknak meghatározott élethelyzetekhez kötve alaptörvényi háttérrel ad.
- [17] A hivatkozott határozathoz fűzött különvéleményben foglaltakat fenntartva hangsúlyozom, hogy álláspontom szerint amennyiben valamely alaptörvényi rendelkezésnek nincs az Alaptörvény által meghatározott (akár negatív, akár pozitív) alanyi jogi tartalma, hanem konkretizálása (tartalommal kitöltése) a törvényhozó szabad mérlegelésén múlik, annyiban kétséges, hogy valóban „Alaptörvényben biztosított jogot” biztosít-e az adott rendelkezés.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/707/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3253/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Fővárosi Törvényszék 57.Pf.637.426/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenesésének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Cséffai Ágnes Júlia (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a panasz előzményeként az alábbiak szerint folytatott szerződésszegéssel okozott kár megtérítése iránti pert az egyedi ügy két alperese ellen.
- [3] Az indítványozó hozzátartozója, valamint a II. rendű alperes képviselője adásvétellel vegyes csereszerződés (a továbbiakban: szerződés) megkötésében állapodott meg a következők szerint. A felek elcserélik az indítványozó tulajdonában álló Volvo típusú, valamint a II. rendű alperes tulajdonában álló BMW típusú gépjárművet, az ezen túlmenően fennmaradó vételár-különbözetet, 1 450 000 Ft-ot az indítványozó készpénzben rendezi. Magának a szerződésnek a megkötésére akkor kerül sor, ha a Volvo klímarendszerét az indítványozó megjavíttatja. A szerződéskötés várható időpontját a felek képviselői 2015. május 12., 10:00-ban jelölték meg. A tárgyi napon a II. rendű alperes képviselője megtagadta a szerződéskötést arra hivatkozással, hogy a Volvo klímarendszere nem működik. Az indítványozó a BMW-t trélerrel kívánta elszállítani, ami emiatt meghíúsult, ugyanakkor az autómentő felszámolta a költséget – 158 000 Ft-ot – az indítványozónak. A klímarendszert másnap – május 13-án – egy Kft. ellenőrizte és munkalapot állított ki arról, hogy az rendeltetésszerűen működik. Az ellenőrzésről 14 500 Ft végösszegű számlát állított ki.
- [4] A fentiek nyomán az indítványozó szerződésszegéssel – vagyis az előszerződés szerinti adásvétel megkötésének megtagadásával – okozott kár címén 172 500 Ft – a meghíúsult szállítás és az ellenőrzés költségének összege –, valamint annak 2015. május 13-ától járó törvényes késedelmi kamatainak megfizetésére kérte egyetemlegesen kötelezni az alpereseket.
- [5] Az első fokon eljáró Budai Központi Kerületi Bíróság a II. rendű alperest a kereseti követelés, valamint annak 2015. május 16-ától számított törvényes kamatai összegében marasztalta, míg az I. rendű alperessel szemben a keresetet elutasította. Mivel az egyeztetések után egyből tisztázódott, hogy nem az I. rendű alperes a BMW tulajdonosa, és ő kizárólag mint a telephely tulajdonosa és a szerződéskötés helyszíne jelent meg, ezért vele szemben az indítványozó nem támaszthatott követelést. A II. rendű alperes marasztalását a Budai Központi Kerületi Bíróság az általa objektívnek tartott egyetlen bizonyítékra, egy Kft. által kiállított munkalapra alapította. A Volvót a meghíúsult szerződéskötés napján elszállították Békéscsabára, és azon a napon nem volt elvárható az indítványozótól, hogy nyitva tartó szervizt keressen, ezért a rendeltetésszerű joggyakorlás követelményeivel összefér az, hogy csak másnap végeztette el a vizsgálatot. A munkalap az indítványozót igazolta, aki ezért alappal tartott igényt a szerződésszegéssel okozott kár megtérítésére.
- [6] A II. rendű alperes fellebbezésére eljáró Fővárosi Törvényszék megváltoztatta az elsőfokú ítélet fellebbezéssel érintett részeit, és a keresetet a II. rendű alperessel szemben is elutasította. Ítéletének indokolásában arra mutatott rá, hogy a követelés természetéből következően az indítványozót terhelte annak bizonyítása, hogy a klímarendszert 2015. május 12. előtt megjavíttatta, erre pedig a rendelkezésre álló bizonyítékok alkalmatlanok, ideértve az indítványozó által bemutatott munkalapot, amely 2015. május 13-ai dátumú, ezért a felek megállapodása szerinti, a szerződéskötés napját megelőző javítás tényét kétséget kizáróan nem bizonyítja. A május 12-ig megtörtént javítás bizonyítottságának a hiánya miatt pedig az indítványozó nem támaszthat igényt a kereset szerinti követelés összegére. A másodfokú eljárást a Fővárosi Törvényszék a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 393. § (2) bekezdésére tekintettel tárgyalás tartása nélkül folytatta le.

- [7] 2. Az indítványozó az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdéseinek, a tisztességes bírósági eljáráshoz (tárgyaláshoz), illetve a jogorvoslathoz való jognak a sérelmére alapította alkotmányjogi panaszát. Előadta, hogy bár valóban nem kérte tárgyalás tartását, ez nem egyenértékű azzal, hogy lemondott a tárgyaláshoz való jogáról. A Fővárosi Törvényszék ugyanis nem vizsgálta meg azt, hogy az ügy körülményei, különösen a bizonyítékok újbóli értékelése szükségessé teszik-e a tárgyalás tartását. Az indítványozónak nem volt reális lehetősége annak felismerésére, hogy a másodfokú eljárásban a bizonyítékok ismételt mérlegelésére kerül sor, és a Fővárosi Törvényszék elveti az elsőfokú eljárásban „jogszerű mérlegeléssel megállapított”, számára kötelező tényállást.
- [8] Az indítványozó, továbbra is az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének keretei között, az Emberi Jogok Európai Bíróságának jogértelmező gyakorlatára támaszkodva előadta, hogy a Fővárosi Törvényszék megsértette a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jog részét képező kontradiktórius eljáráshoz való jogot. Ennek alapján lehetőségének kellett volna lennie arra, hogy tudomást szerezzen minden, a bíróság döntésének befolyásolása érdekében benyújtott bizonyítékról vagy észrevételről, továbbá arra, hogy azokra észrevételt tehessen. Ehhez képest először csak a jogerős ítéletben szembesült azzal a körülménnyel, hogy a munkalap nem elegendő a klímarendszer megjavításának igazolására, és a saját kapcsolódó érveit nem fejthette ki.
- [9] A Fővárosi Törvényszék ítélete ellentétes az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése szerinti jogorvoslathoz való joggal is, mert az indítványozó nem vitathatta az elsőfokú eljárástól eltérő kimenetelű ténymegállapítást. A tényállás felülbírálása révén a kétfokú eljárás tulajdonképpen egyfokúvá válik (mert a másodfokú bíróság önkényesen állapíthat meg az elsőfokú bíróság által megállapítottól eltérő tényállást), és végső soron az így kialakult tényállás esetlegesen sértő volta nem vitatható az indítványozó által.
- [10] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [11] Az Abtv. 29. §-a alapján az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Az Alkotmánybíróságnak ez alapján a befogadás szakaszában azt kellett megvizsgálnia, hogy az indítványozó által állított azon sérelem, miszerint a belenyugvása mellett tárgyalás nélkül lefolytatott másodfokú eljárást követően csak a jogerős ítéletben szembesült azzal, hogy a Fővárosi Törvényszék szerint az utólag kiállított munkalap nem igazolja azt, hogy a szerződéskötés kitűzött napjáig megtörtént a klímarendszer kijavítása, az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) és (7) bekezdése vonatkozásában felvet-e alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdést, illetve a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet.
- [12] Az Alkotmánybíróság a 3115/2013. (VI. 4.) AB határozatban elvi jelleggel megállapította, hogy „az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből nem következik, hogy a bíróságok az adott ügyre vonatkozó valamennyi rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárásban a fél jogait és kötelezettségeit kizárólag tárgyaláson bírálhatj[ák] el” {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [43]}. Később a bizonyítékok felülmérlegelésével összefüggésben kimondta: „az Alaptörvény XXVIII. cikkének (1) bekezdése nem rögzít semmilyen elvárást a bizonyítás rendszerét, szabályait illetően, beleértve azt is, hogy melyik jogorvoslati fórum mennyiben mérlegelheti (mérlegelheti felül) a bizonyítékokat”, illetve „[s]em a felülmérlegelés abszolút tilalma, sem az alól meghatározott körű kivételek léte a tisztességes bírósági tárgyaláshoz való jogból nem vezethető le” {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [83]; 3195/2015. (X. 14.) AB határozat, Indokolás [25]}.
- [13] Utal az Alkotmánybíróság a jelen ügygel bizonyos mértékben analóg – azonban adóüggyel összefüggésben született – 3064/2016. (IV. 11.) AB határozatra is, melynek tárgya a bizonyítékoknak a felülvizsgálati eljárás során megengedett felülmérlegelése és a nyilvános tárgyaláshoz való jog összefüggése olyan esetben, amikor a felülvizsgálati eljárást kérő nem kéri a Kúriától a tárgyalás tartását. E határozatban az Alkotmánybíróság, miután a fenti gyakorlatát általánosságban megerősítette, azt a konkrét ügyre vonatkozóan is irányadónak tartotta, és az indítványt elutasította, egyúttal kihangsúlyozta annak fontosságát, hogy a fél saját kockázatára dönt arról, hogy kéri-e vagy nem kéri a tárgyalás tartását {3064/2016. (IV. 11.) AB határozat, Indokolás [14]–[15]}.
- [14] Az Alkotmánybíróság a konkrét ügy körülményeit értékelve a következőkre mutat rá. A Pp. 387. § (1) bekezdése alapján az ún. kísértékű perekben – amilyen a jelen ügy alapját képező peres eljárás is – a Pp. I–XIV. Fejezetének szabályai a törvény hatodik Részében foglalt eltérésekkel alkalmazandók. A Pp. 393. § (3) bekezdése értelmében a másodfokú eljárásban tárgyalás tartását a fellebbező fél ellenfele – jelen esetben tehát az indítvá-

nyozó – a fellebbezés kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. A Pp. 3. § (6) bekezdése szerint a bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, jognyilatkozatot, valamint a bírósághoz benyújtott okiratot megismerhessenek és azokra – törvényben előírt időn belül – nyilatkozhassanak. A Fővárosi Törvényszék a támadott ítélet 3. oldalán a II. rendű alperes fellebbezésének tartalmát ismertetve említést tesz arról az évről, hogy az elsőfokú bíróság által elfogadott munkalap, tekintve, hogy a „perbeli eseményt” (vagyis a szerződéskötés megíusulását) követően készült, alkalmatlan annak bizonyítására, hogy a klímarendszert a szerződéskötés kitűzött időpontjáig megjavították. A fellebbezés tehát tartalmazta a munkalap bizonyító erejének vitatását.

- [15] Az indítványozónak mindebből következően lehetősége volt értesülni arról, hogy a munkalap bizonyító erejét vitatják, és belátása szerint kérhette tárgyalás tartását. Az indítvány nem tartalmaz olyan tényállítást, amely azt támasztaná alá, hogy az indítványozó nem értesült a II. rendű alperes fellebbezési kérelméről. Így pedig az Alkotmánybíróság fent ismertetett gyakorlata fényében, valamint arra tekintettel, hogy a tisztességes bírósági eljárás „egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni” {7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [24]}, nem merül fel olyan körülmény, amely azzal szemben, hogy a Fővárosi Törvényszék valamely, az elsőfokú eljárásban beszerzett bizonyítéknak a Budai Központi Kerületi Bíróságtól eltérő bizonyítóerőt tulajdonított, és ezért a Pp. 394. § (3) bekezdésében rögzített jogkörével élve döntött az ügy érdemében, olyan aggályt támasztana, amely az Abtv. 29. §-a alapján történő befogadást indokolná.
- [16] Az Alkotmánybíróság következetesen érvényre juttatja azt a gyakorlatát, mely szerint a jogorvoslathoz való jog annak lehetővé tételére kötelezi a jogalkotót, hogy a hatóságok érdemi, ügydöntő határozatai tekintetében az, akinek a határozat jogát vagy jogos érdekét sérti, valamely más szervhez, vagy ugyanazon szervezetben belüli magasabb fórumhoz fordulhasson {9/2013. (II. 6.) AB határozat, Indokolás [28]}. E gyakorlat keretében az egyfokú fellebbezési rendszer kielégíti a jogorvoslathoz való jog követelményét {22/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [85]}, és az a jelen peres eljárásban is biztosítva volt a felek részére. A Pp. fent megjelölt rendelkezéseiből az következik, hogy a jogorvoslat (fellebbezés), illetve – az elsőfokú perben való pernyertességére tekintettel – a másodfokú eljárásban való tevékeny részvétel lehetősége nyitva állt az indítványozó számára. Az indítvány nem mutat rá olyan körülményre, amelyből az következne, hogy a Fővárosi Törvényszék elzárta az indítványozót a jogorvoslat, illetve az ellenérdekű fél jogorvoslati kérelmére való reagálás lehetőségétől. Ezért az Abtv. 29. §-ában foglalt követelmények nem valósultak meg az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése vonatkozásában sem.
- [17] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek alapján arra a következtetésre jutott, hogy eddig kimunkált gyakorlata teljes körben lefedi az indítványban előadott sérelmeket a megjelölt alapvető jogok vonatkozásában, és azok nem vetnek fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvényellenességet. Ezért – az Abtv. 56. § (3) bekezdésének megfelelően – az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1055/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3254/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.VI.20.760/2016/5. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Papp-Takács Gergő (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] A panasz előzményét képező egyedi ügy egy polgári jogi jogvita volt, melynek tárgya egy szerződés érvényesége, és amelyben az indítványozó felperesként járt el. Az indítványozó 1/8 tulajdoni hányaddal rendelkezett egy Szegeden található, két elkülönített lakrészből álló perbeli ingatlanon. Ezt az 1/8 tulajdoni hányadot az indítványozó cége, (a továbbiakban: Kft.) jelzáloghitelének fedezetéül szerette volna felhasználni, ez azonban önmagában nem volt elegendő a célra, ezért az ingatlanon további 1/8 tulajdoni hányaddal rendelkező magánszemély (a továbbiakban: I. rendű alperes), illetve 2/8 tulajdoni hányaddal rendelkező másik magánszemély (a továbbiakban: II. rendű alperes) a hitelszerződésbe dologi adósként belépett. Ennek feltételeként az indítványozó 2010. december 22-én teljes bizonyító erejű magánokiratban megállapodást kötött az I. és II. rendű alperessel, amelyben egyebek között nyilatkoztak arról, hogy hosszabb távú céljuk az ingatlan rájuk eső, összesen 4/8 tulajdoni hányadot képező részének adásvétele, és ennek érdekében az indítványozó teljes körűen meghatalmazza az I. és II. rendű alperest, hogy őt az ingatlan értékesítése során képviseljék.
- [3] Az I. és II. rendű alperes talált vevőt a perbeli ingatlanra, az adásvétel ellen azonban az indítványozó több ízben tiltakozott, mert kevesellte a meghatározott vételárat, egyúttal kifejezte abbéli szándékát, hogy ő maga vásárolja meg ezen a vételáron az I. és II. rendű alperes tulajdoni hányadát. Az indítványozó mindeközben 2014. január 17-én külön-külön meghatalmazta édesanyját és édesapját, hogy őt az adásvétel során képviseljék. Ezekről a meghatalmazásokról azonban nem értesítette az I. és II. rendű alperest. Az indítványozó elővásárlási jogának gyakorlására irányuló szándékát okiratban is rögzítette, ezt azonban szintén nem adta át az I. és II. rendű alperesnek. Az indítványozó szóban is jelezte a két vevőnek, akik az egyedi ügy III. és IV. rendű alperesei, hogy nem áll szándékában értékesíteni saját ingatlanrészét, egyúttal elővásárlási jogával élve ő kívánja megvásárolni az ingatlant.
- [4] Az I. és II. rendű alperes 2014. február 17-én kötötte meg az értékegyeztetéssel és különbözet megfizetésével együtt járó adásvételi elemekkel vegyes ingatlan csereszerződést a két vevővel. A szerződés első változatát a földhivatal nem fogadta el, a második, javított változatot 2014. május 30-án nyújtotta be az azt elkészítő ügyvéd.
- [5] Az indítványozó 2014. március 27-én a szerződést elkészítő ügyvédnek bejelentette, hogy meg kívánja vásárolni az I. és II. rendű alperes tulajdoni hányadát, egyúttal közölte, hogy utóbbiak érvényes meghatalmazás hiányában, álképviselőként jártak el a nevében, a szerződés ebből kifolyólag érvénytelen.
- [6] A Szegedi Járásbírósághoz benyújtott keresetében az indítványozó annak megállapítását kérte, hogy a szerződés az ő 1/8 tulajdoni hányada vonatkozásában érvénytelen, illetve emiatt érvénytelen a szerződés egésze is, mert a vevők az érvénytelen részre tekintettel nem kötötték volna meg a szerződést. A keresetet a bíróság elutasította. Döntését mindenekelőtt arra alapította, hogy az indítványozó nem tudta hitelt érdemlően igazolni, hogy a 2014. január 17-i meghatalmazásokról tájékoztatta az I. és II. rendű alperest, amely így nem hatályosult velük szemben. Ezért a szerződéskötés időpontjában a 2010. december 22-i, az I. és II. rendű alperes részére szóló teljes körű meghatalmazás volt érvényben.

- [7] Az indítványozó fellebbezett az elsőfokú ítélet ellen. Elsősorban arra hivatkozott, hogy az eladóknak és a vevőknek egyaránt tudomása volt az ő vételi szándékáról. A képviselőnek a képviselt akarata szerint kell eljárnia, ellenkező esetben – mint ahogy a jelen ügyben is – a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 221. § (3) bekezdése szerinti érdekellentét áll fenn. A vételi szándék kinyilvánítása impliciten tartalmazza a korábbi meghatalmazás visszavonását, azt ekként kellett volna értelmeznie az alpereseknek, majd az elsőfokú bíróságnak egyaránt. Az indítványozó előadta fellebbezésében azt is, hogy a perbeli szerződés ellentétes a régi Ptk. 200. § (2) bekezdése szerinti jóerkölcssel. Az elsőfokú bíróság továbbá eljárási szabályokat sértett, amikor nem tett eleget a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 3. § (3) bekezdése szerinti tájékoztatási kötelezettségének, illetve nem indokolta meg az indítványozó bizonyítási indítványainak mellőzését. Továbbá a Pp. 51. § a) pontja értelmében a Magyar Záloghitel Faktoráló és Pénzügyi Szolgáltató Zrt. mint hitelező perben állása kötelező lett volna.
- [8] A Szegedi Törvényszék alaptalannak ítélte a fellebbezést. Álláspontja szerint a korábbi meghatalmazásnak a szerződéskötés időpontjában fennálló érvényességét helyesen állapította meg a Szegedi Járásbíróság. A jóerkölcsbe való ütközésre történt hivatkozás a fellebbezésben meg nem engedett keresetmódosítás. A bizonyítási indítványok elutasítására való hivatkozás alaptalan, mert az elsőfokú bíróság minden lényeges körülményre kiterjedően megindokolta a kereset elutasítását, a perben állása pedig nem befolyásolta volna az érdemben helyes döntést. Egyúttal a másodfokú bíróság 32 000 000 Ft-ban állapította meg a pertárgy értékét, mert a per tárgya a szerződés egészének érvényessége volt.
- [9] Az indítványozó felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához. Álláspontja szerint – a pertárgyérték módosítására tekintettel – jogsértő, hogy a járásbíróság eljárhatott az ügyben, amikor a Pp. 23. § (1) bekezdés a) pontja alapján a törvényszéknek kellett volna első fokon eljárnia. Ezen túlmenően előadta a fellebbezésben foglaltakat – jóerkölcsbe ütközés, a hitelező perben állásának hiánya, bizonyítási indítványoz elutasítása –, továbbá azt, hogy a bíróságok hiányosan állapították meg a tényállást, mert nem vettek tudomást arról, hogy az indítványozó és szülei közölték a II. rendű alperessel az új meghatalmazás tényét, továbbá az I. és II. rendű alperes tudott az indítványozó vételi szándékáról. A Kúria a jogerős döntést annak jogi indokaival egyetértve hatályában fenntartotta.
- [10] 2. Az indítványozó ezek után nyújtotta be az Alkotmánybírósághoz hiánypótlással utóbb kiegészített alkotmányjogi panaszát, melyben az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti alapvető jogainak sérelmét állítja, és lényegében azt fejtí ki, hogy a Kúria jóváhagyta a korábban eljárt bíróságok alaptörvény-ellenes eljárását.
- [11] Álláspontja szerint a Magyar Záloghitel Zrt. perbe vonása lényeges lett volna, hiszen a vevők – mint azt az indítványozóval történt megbeszélésük során közölték vele – az indítványozó mintegy 8 000 000 Ft értékű hiteltartozásának összegét átutalták a hitelintézetnek, mely azonban nem volt jogosult a tartozás kiegyenlítését szolgáló összegek elfogadására senki mástól, csak a Kft.-től. Továbbá az indítványozó tulajdonhoz való joga sérült, amikor – ráadásul akarata ellenére – ingatlanrészének értékesítéséből olyan hitelt fizettek ki, amely nem az övé, és neki tulajdonrésze sincs az azt felvevő gazdasági társaságban. A hiánypótló beadványban az indítványozó előadta, hogy a tulajdon átruházásának feltételei nem teljesültek maradéktalanul, ezért a bíróságok az Alaptörvénybe ütközően tették lehetővé tulajdonrészének elidegenítését.
- [12] Az indítványozó sérelmezte és a tisztességes eljáráshoz való jogának megsértéseként értékelte, hogy az általa beidézni kívánt tanúkat a Szegedi Járásbíróság nem hallgatta ki. Sérelmezte azt is, hogy az eljárt bíróságoknak tudomással kellett rendelkezniük arról, hogy legkésőbb a szerződés második, javított változatának a földhivatalba történő benyújtásakor minden félnek tisztában kellett lennie azzal, hogy az indítványozó nem kívánja a megadott áron értékesíteni ingatlanrészét. Hiánypótlási beadványában kifogásolta és a Pp. rendelkezéseibe ütközőként értékelte azt is, hogy a Szegedi Törvényszék az indítványozó által megjelölt 4 000 000 Ft-ról 32 000 000 Ft-ra emelte a pertárgy értékét. Hivatkozott továbbá a közte és a képviselők között fennálló érdekellentétre, arra, hogy álláspontja szerint az általa tett visszavonó nyilatkozat érvényes, továbbá arra, hogy a szerződés jogszabályba, illetve a jóerkölcsbe ütközik, ezért semmis.

- [13] 3. Az Alkotmánybíróság tanácsa az Abtv. 56. § (2) bekezdése értelmében mérlegelési jogkörében vizsgálja az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen a 26–27. § szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint a 29–31. § szerinti feltételeket. E vizsgálat elvégzése során az alábbiakat állapította meg.
- [14] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be.
- [15] Az indítványozó a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét állította panaszában, és a sérelem megvalósulását abban látta, hogy a bíróságok nem tettek kellően eleget indokolási kötelezettségüknek, illetve elmulasztották bizonyítási kötelezettségüket, mert nem adtak helyt az indítványozó bizonyítási indítványainak. Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részét képező indokolt bírói döntéshez való jog tartalmát kifejtve azt az alkotmányos követelményt támasztotta a bíróságokkal szemben, hogy azok „a döntéseik alapjául szolgáló indokokat kellő részletességgel mutassák be”, fenntartva, hogy az egyedi ügy összes körülményének függvénye, mikor kellően részletes az indokolás. Ez egyfelől nem jelenti azt, hogy a bíróságot a felek valamennyi érvelése tekintetében részletes indokolási kötelezettség terhelné, az azonban feltétlen elvárás, hogy a bíróság az ügy lényegi részeit a szükséges alapossággal vizsgálja meg, és erről a vizsgálatáról a határozatának indokolásában is adjon számot {lásd mindehhez: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [31]}. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jognak és így az arra alapított alkotmányjogi panaszok nyomán történő alkotmányossági vizsgálatnak korlátját jelenti, hogy az Alkotmánybíróság nem a felülbírálatra alkalmasság szempontjából vizsgálja a bíróságok indokolási kötelezettségének teljesítését, és tartózkodik attól, hogy jogági dogmatikához tartozó kérdések helytállóságáról, illetve törvényességéről, avagy kizárólag törvényértelmezési problémáról állást foglaljon {3003/2012. (VI. 21.) AB végzés, Indokolás [4]}. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság nem vizsgálja azt sem, hogy az indokolásban megjelölt bizonyítékok és megjelenő érvek megalapozottak-e, mint ahogy azt sem vizsgálja, hogy a jogalkalmazó helytállóan értékelte-e az eljárásban beszerzett bizonyítékokat és előadott érveket, vagy a konkrét ügyben a bírói mérlegelés eredményeként megállapított tényállás megalapozott-e. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése, és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {3237/2012. (IX. 28.) AB végzés, 3309/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [5]}.
- [16] A jelen ügyben a perdöntő jogkérdés, így „az ügy lényegi része” volt, hogy a megállapított tényállás mellett érvényes-e a 2010. december 22-én adott meghatalmazás. Az eljáró bíróságok ezt a kérdést ítéleteik indokolásában az alkalmazott, irányadó törvényhelyekre rámutatva megválaszolták, és a választ megindokolva arra a jogi álláspontra jutottak, hogy az indítványozó cselekményei nem eredményezhették a meghatalmazás megszűnését, az által előadottak pedig nem alkalmasak arra, hogy ennek ellenkezőjét bizonyítsák. Hasonlóképp magyarázatot adtak a bíróságok arra, miért nem képeznek lényeges eljárásjogi szabálysértést az indítványozó által megjelölt körülmények: bizonyítási indítványainak elutasítása, illetve a hitelező perben nem állása. Ezek olyan vitás kérdések, amelyek nem lépnek túl a rendes bíróságok hatáskörébe tartozó jogértelmezés és bizonyítás körén, ezért nem vetnek fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, sem a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére alapított panaszem nem felel meg az Abtv. 29. §-ának.
- [17] Az indítványozó hivatkozott a tulajdonhoz való jogának sérelmére is azért, mert tulajdonának (az ingatlan fölötti tulajdoni hányadának) akarata ellenére történő elidegenítését hagyta jóvá a bíróság. Az Alkotmánybíróság ezzel az indítványelemmel szemben is megerősíti a fentieket: az eljáró bíróságok számot adtak jogi álláspontjukról, a szóban forgó tulajdoni hányad elidegenítésének jogszerűsége a meghatalmazás érvényességének függvénye, amelynek megítélése a rendes bíróságok jogértelmezési és bizonyítási feladatkörébe tartozik. Az alkotmányjogi panasz nem nyújthat alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság az Alaptörvényben és az Abtv.-ben meghatározott hatáskörén túllépve felülbírálja a rendes bíróságok döntéseit {vö. 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}, az pedig, hogy a jogszerűnek ítélt meghatalmazás alapján megállapításra került a tulajdon átszállásának jogszerűsége, nem veti fel az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése vonatkozásában az Abtv. 29. §-ában foglaltakat.

[18] 4. Az Alkotmánybíróság a fentiek miatt az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/621/2017.

• • •

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3255/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.241/2016/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó civil szervezet jogi képviselője útján (dr. Éliás Sára ügyvéd, 1068 Budapest, Rippl Rónai u. 28., II./7.) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, amelyben a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.388/2014/6. sorszámú ítélete, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.241/2016/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte. A kifogásolt bírói döntések folytán ugyanis az Alaptörvény I. cikk (2), (3) és (4) bekezdéseiben, valamint a VIII. cikk (5) bekezdésébe foglalt Alaptörvényben biztosított jogai sérelmét állította.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló ügy tényállása szerint az indítványozót a bíróság 2008. augusztus 21-én vette nyilvántartásba, céljaként szakmai, gazdasági érdekképviseleti tevékenységet határozva meg. Ezt követően az indítványozó működésével összefüggésben több kérelem érkezett az ügyészséghez, figyelemmel arra, hogy az egyesület tagjai polgári jogi követeléseinek érvényesítése érdekében meghatározott vállalkozásokkal szemben fizetési felszólításokat bocsátott ki, valamint a nem fizető vállalkozások telephelyein, illetve építési beruházások helyszínein az egyesület elnevezését feltüntető láthatósági mellényt viselő személyek az indítványozó tagjainak követeléseit fejében a nem fizető vállalkozáshoz köthető ingatlanokból már beépített tárgyakat bontottak ki és szállítottak el az érintett nem fizető vállalkozások beleegyezése nélkül. A felügyeleti eljárás során megállapítást nyert, hogy az indítványozó szervezte ezeket az ún. tulajdon-visszavételi akciókat a tagjai, illetve a hozzá forduló követeléseit ki nem fizető vállalkozásokkal szemben.
- [3] Az ügyészség mindezek alapján törvényességi felügyeleti eljárást indított, melynek eredményeként 2008. december 15-én felszólalással élt, indítványozva, hogy a civil szervezet hagyjon fel a tagjai polgári jogi követeléseinek érvényesítése végett folytatott törvénysértő tevékenységével, amellyel azonban az indítványozó nem értett egyet. Ezért az ügyészség keresetet nyújtott be a Fővárosi Bírósághoz, amely 29.P.20.914/2010/5. számú, majd ezt követően a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.380/2010/6. számú ítéletében az indítványozó tulajdon-visszavételi tevékenységének törvénysértő voltát állapította meg és az indítványozó ezen tevékenysége megszüntetéséről szóló közgyűlési határozata meghozataláig terjedő időpontig e tevékenysége folytatását felfüggesztette, egyúttal az indítványozó tevékenységének ellenőrzésére felügyelő biztost rendelt ki. Ezt követően az ügyészséghez 2013. májusában az indítványozó tevékenységével összefüggésben több újabb kérelem érkezett, mert az indítványozó ezen időszakban több ízben („az ügy nem békés jellegű megoldásának kilátásba helyezésével”) saját nevében felszólította az egyik szálloda bérletét és üzemeltetőjét, hogy az ingatlanon végzett építési munkák után járó és a kötelezett által ki nem fizetett vállalkozói díjat fizesse meg a szálloda építkezésében részt vevő vállalkozó részére. Majd 2013. június 21-én az indítványozó szervezésében 20–25 személy a működő szállodából oda bemenve, a szálloda birtokosának engedélye nélkül eszközöket, berendezéseket szerelt le és szállított el (melyet az indítványozó „bűnjel-lefoglalási” akcióként nevesített). Ezeket az ingóságokat az illetékes rendőrkapitányságnak kívánta átadni lefoglalás céljából, ám azt a rendőrség megtagadta.
- [4] Ezt követően az ügyészség mint felperes a civil szervezet megszüntetése iránti keresetet nyújtott be az indítványozó mint alperes ellen a Fővárosi Törvényszékhez. Ebben a felperes hivatkozott arra, hogy az alperes működése már nem állítható helyre. Az ügyészség álláspontja szerint az Alaptörvénnyel ellentétes az alperesnek azon tevékenysége, amely során a tagjai, illetve a hozzá forduló harmadik személyekkel szemben fennálló követelések jogszerűségéről döntve a jogosnak tekintett követelések közvetlen kényszerrel történő behajtására

„tulajdon-visszavételi” akciókat szervez, valamint hivatkozott arra, hogy a civil szervezet tevékenysége nem irányulhat más jogi személy ellehetetlenítésére. Érvelése szerint az alperes jogi képviselőt látott el, annak ellenére, hogy ilyen tevékenység végzésére nem jogosult, valamint az alperes saját tagjai ügyében közvetítői tevékenységet folytatott, bár jogszabály ezt nem teszi számára lehetővé. Hangsúlyozta, hogy az alperes által 2013-ban szervezett akció jogszabályba ütközik és ellentétes a korábbi jogerős bírósági ítélettel. Az indítványozó mint alperes a kereset elutasítását kérte. Érvelése szerint az ügyészi kereset a fokozatosság követelményét nem tartja be, mivel a szervezet megszüntetése a törvény alapján csak végső lehetőség. Hivatkozott még arra, hogy a felperes által kifogásolt tevékenységen kívül aktív szerepet játszott jogszabályok előkészítésében, valamint érdekképviselői tevékenységet végez. Hangsúlyozta, hogy „tulajdon-visszavételi” akciót a jogerős bírósági ítélet után már nem hajtott végre, a 2013. júniusi akció ugyanis „bűnjel-lefoglalási” akció volt, miután az általa elszállított tárgyakat a rendőrségre vitték és kérték a rendőrséget azok lefoglalására. Vitatta a demonstrációk törvénysértő voltát, mivel állítása szerint azt a rendőrségnek előzetesen bejelentette. Hangsúlyozta továbbá, hogy az ominózus demonstrációt követően nem szervezett több akciót. Álláspontja szerint minden egyes esetben vizsgálta, hogy a követelés alapos-e, továbbá kiemelte, hogy behajtói tevékenységet nem végzett. Az elsőfokú bíróság a felperes keresetét elutasította. A 2013. júniusi, „bűnjel-lefoglalási” akcióval összefüggésben megállapította, hogy az érdemben nem különbözik az előző akciótól, amely tevékenységtől a bíróság korábban jogerős ítélettel már eltiltotta, megállapítva, hogy a cselekmény polgári jogilag nem megengedett magatartás.

- [5] Az elsőfokú ítélet összességében megállapította, hogy az alperes a felperesi keresetben felsorolt valamennyi (így a jogszabályi felhatalmazás nélküli közvetítői tevékenységet és jogi képviselői tevékenységet) jogszabályba ütköző tevékenységet megvalósította. Ugyanakkor az elsőfokú bíróság ítéletében úgy értékelte, hogy az alperes megszüntetése, mint az egyesülési jog teljes és végleges megvonása nem indokolt, a törvényes működés korábbi jogellenes tevékenységek megszűnésével helyreállítható. A felperes fellebbezése folytán a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és az alperesi civil szervezetet megszüntette. A másodfokú ítélet az elsőfokú ítélettel az alperes jogellenes magatartása jogkövetkezményeinek levonása tekintetében nem értett egyet. Indokolásában hangsúlyozta, önmagában az, hogy az alperes az azonos tartalmú cselekményének más elnevezést adott, cselekményét nem tette jogszerűvé. Az átkeresztelésből arra következtetett, hogy az alperes a korábbi jogerős bírósági határozattal tudatosan helyezkedett szembe, az átnevezéssel kívánta a tiltást megkerülni. Míg az alperes felszólító levelek küldésében megnyilvánuló jogellenes tevékenységével összefüggésben a másodfokú bíróság kiemelte, hogy az azonos célból végzett többoldalú, a korábbi jogerős ítélet ellenére folytatott tevékenység. A másodfokú bíróság a jogkövetkezmény levonása megállapításánál figyelemmel volt továbbá arra is, hogy az alperes saját közgyűlési határozatában rögzítette a törvénysértő tevékenység kizártságát, ugyanakkor a saját határozatában foglaltaknak sem tett eleget, miután törvénysértő tevékenységét – jogellenes felszólító levelek küldésével kibővívte – folytatta. A másodfokú bíróság ítélete szerint az alperes törvényes működése ténylegesen nem állítható helyre. Az alperes megszüntetésének indoklásaként kiemelte, az alperes azon ígérete, hogy a jövőben tartózkodik a további jogellenes akcióktól, nem teszi mellőzhetővé az alperes működésében jelen volt törvénysértések jogkövetkezményeinek levonását: figyelemmel különösen a korábbi perbeli ítéletre és az eredménytelen ügyészi törvényességi ellenőrzési jogkörben tett felszólításra.
- [6] Az alperes a jogerős másodfokú ítélet ellen felülvizsgálati kérelemmel élt, kérve annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú ítélet helybenhagyását. Álláspontja szerint a jogerős másodfokú ítélet egyrészt az alperes csatlakozó fellebbezését nem bírálta el, amely az indokolási kötelezettség súlyos elmulasztását jelentette; továbbá részletesen kifejtette, hogy a jogerős másodfokú ítélet a rendelkezésére álló bizonyítékokat miért mérlegelte súlyosan okszerűtlenül. A felperes a felülvizsgálati kérelem elutasítását kérte. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítéletével a másodfokú bíróság jogerős ítéletét hatályában fenntartotta. A jogerős határozatot a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálva, a felülmérlegelés tilalmára figyelemmel indokolásában hangsúlyozta, hogy az összes körülmény figyelembevételével a jogerős másodfokú ítélet álláspontját osztja. Kiemelte, hogy a civil szervezet megszüntetése az állam, bíróságok részéről – az alkotmányos egyesülési jogra figyelemmel – kifejezetten kivételes és végső eszköz lehet, ebben a körben hozta meg a másodfokú bíróság a kifejezetten mérlegelésen alapuló, megszüntető döntését, a felülvizsgálati kérelem kifejezetten ezt a mérlegelést támadta. A felülmérlegelés tilalmával összefüggésben hangsúlyozta, hogy azt a felülvizsgálat során a bírói gyakorlat következetesen alkalmazza, amely alól kivételt csak a kirívóan okszerűtlen, jogszabálysértő mérlegelés képez, melyet azonban a Kúria az adott ügyben nem észlelt. Kiemelte, hogy az alperes a keresetlevél benyújtását megelőzően kifejezetten az elbírálásnál irányadó akciót hajtott végre, melytől mind a bíróság, mind a saját közgyűlésének döntése eltiltotta, amely önmagában akkor is elegendő okot jelent

az alperes megszüntetésére, ha a per tartama alatt az alperes tartózkodott hasonló akcióktól. Megállapította továbbá, hogy az alperes csatlakozó fellebbezés elbírálatlanságára vonatkozó hivatkozása nem alapos, ugyanis azzal a jogerős másodfokú ítélet indokolásában érdemben foglalkozott, és azt tartalmilag alaptalannak minősítette, amikor megállapította, az elsőfokú bíróság által észlelt jogsértések ténylegesen megvalósultak és ezt indokolta.

- [7] 1.2. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-a alapján, kérve a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.388/2014/6. sorszámú ítélete, valamint a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.241/2016/12. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését. Az indítványozó az Alkotmánybíróság Főtitkárának hiánypótlásra történő felhívását követően kiegészített indítványában az Alaptörvény I. cikk (2) (3) és (4) bekezdései, valamint a VIII. cikk (5) bekezdése szerinti alapjogai sérelmét arra hivatkozással állította, hogy a kifogásolt bírói döntések megfosztották civil szervezeti lététől. Álláspontja szerint a bíróságok a mérlegelési jogukkal visszaéltek akkor, amikor az egyeztető tevékenységét is jogellenesnek minősítették, amely az érdekképviseleti tevékenységből fakad. Hivatkozott továbbá az Alaptörvény 28. cikkére mint a bíróságokkal szembeni elvárásra.
- [8] 2. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése értelmében az Alkotmánybíróságnak elsődlegesen az alkotmányjogi panasz befogadhatóságáról szükséges döntenie. Az Alkotmánybíróság ezért az ügyrendjében meghatározottak szerint tanácsban eljárva – mindenekelőtt – azt vizsgálta, hogy az alkotmányjogi panasz megfelel-e az Abtv.-ben előírt feltételeknek. Az Alkotmánybíróság ennek eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy az alkotmányjogi panasz – az alábbi okokra tekintettel – nem fogadható be.
- [9] 2.1. Az Alkotmánybíróság elsőként azt vizsgálta, hogy a Fővárosi Ítéltábla 4.Pf.21.388/2014/6. számú ítéletével történő, az indítványozónak mint a Fővárosi Törvényszéken 13086. sorszám alatti nyilvántartásba vett civil szervezetnek a megszüntetése hogyan érinti az alkotmányjogi panasz lefolytatását.
- [10] Az Alkotmánybíróság a 35/2014. (XII. 18.) AB határozatában (az egyházi jogállás elvesztésével összefüggésben előterjesztett alkotmányjogi panasszal összefüggésben) megállapította, hogy nem eredményezi az indítvány oka fogyottá válását az indítványozó jogi személy jogutód nélküli megszűnésének bíróság általi megállapítása, ha az alkotmányjogi panasz eljárás megindításának indoka, az Alaptörvényben biztosított jogának sérelme épp a jogi személy megszüntetésével áll összefüggésben (Indokolás [22]). Mivel jelen ügyben az indítványozó épp civil szervezatként történő megszüntetésére vonatkozó bírósági döntések ellen élt alkotmányjogi panasszal, az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a bírói döntésben foglaltak nem eredményezik az indítvány oka fogyottságát.
- [11] 2.2. Az indítványozó az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amely szerint alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [12] Az indítványozó az alkotmányjogi panasszal támadott kúriai döntést – jogi képviselője útján – 2016. december 13-án vette kézhez, míg panaszát 2017. február 10-én, azaz az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott törvényes határidőn belül terjesztette elő. A panasszal támadott ítéletek az ügy érdemében hozott döntésnek minősülnek, ellenük nincs helye fellebbezésnek, ezért az indítvány ebből a szempontból is megfelel a törvényi feltételeknek.
- [13] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztett elő az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panaszt.
- [14] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdése értelmében határozott kérelmet kell tartalmaznia. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó kérelme e feltételeknek nem felel meg. Az indítvány a bírói döntés folytán az Alaptörvény I. cikk (2), (3) és (4) bekezdései sérelmét állította, azonban ezen alaptörvényi rendelkezésekkel összefüggésben egyáltalán nem tartalmaz alkotmányjogilag releváns érvelést, nincs továbbá indokolás arra nézve sem, hogy maga a bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel. Míg az Alaptörvény VIII. cikk (5) bekezdésének sérelmével összefüggésben az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítvány ugyan szükségképpen érinti az egyesüléshez való jogot, azonban

az arra vonatkozó, indítványozó által felsorakoztatott érvek alapján az indítványozó valójában a bíróság által megállapított tényállást és az ezzel összefüggő bírósági jogértelmezést vitatja.

- [15] Az Alkotmánybíróság már számos döntésében megerősítette, hogy az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve, a bírósági döntéseket az Abtv. 27. §-a szerinti hatáskörében eljárva is – az Alaptörvény felhatalmazása alapján – az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti az azokat érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálata során. Jelen esetben a panaszosnak az indítvány tartalma szerinti, a bírói döntések törvényességi szempontú felülvizsgálatára irányuló kérelme nem felel meg az említetteknek. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság ismételten hangsúlyozza, önmagában az a tény, hogy a Kúria az indítványozó értelmezésétől eltérően értelmezte mérlegelési jogkörében az alkalmazott jogi normát, önmagában nem veti fel a támadott bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét.
- [16] Mindezek alapján az indítványozó kérelme az indítványban megjelölt alaptörvényi rendelkezések vonatkozásában nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b*) pontjában foglaltaknak. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint ugyanis az indokolás hiánya az ügy érdemi elbírálásának akadálya {lásd például: a 3058/2016. (III. 22.) AB végzés, Indokolás [11]}.
- [17] Tekintettel arra, hogy az indítvány nem felelt meg a határozottság követelményének, illetve nem vetett fel bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességet, az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés *a*) és *h*) pontjai alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Schanda Balázs s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Pokol Béla s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Stumpf István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szívós Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Varga Zs. András s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/588/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3256/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Gyulai Törvényszék 9.Mf.25.550/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó oktatási intézmény (katolikus gimnázium és szakképző iskola, általános iskola és óvoda, a továbbiakban: indítványozó) jogi képviselője (dr. Bobay Beatrix ügyvéd, 1027 Budapest Kandó Kálmán utca 1.) útján alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján, amelyben a Gyulai Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 3.M.203/2015/13. számú és a Gyulai Törvényszék 9.Mf.25.550/2016/4. számú ítéletei alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését indítványozta.
- [2] 1.1. A panasz alapjául szolgáló egyedi ügyben az indítványozó alperesként vett részt. A per felperese az indítványozó alkalmazásában állt 2012. szeptember 1. és 2014. szeptember 7. között. A per tárgya a nehéz körülmények között végzett munkáért járó pótlék megfizetése volt, amelyre indítványozót az ügyben eljáró bíróságok kötelezték. A felek közötti jogvita abból fakadt, hogy eltérően értelmezték a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló, a jogvita idején hatályos 240/2006. (XI. 30.) Korm. rendeletet (a továbbiakban: R1), illetve az erre utaló jogszabályi rendelkezést.
- [3] Az indítványozó szerint a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R2.) 16. § (8) bekezdése nem vonatkozik a felperesre, mert a nehéz körülmények között végzett munkáért járó pótlékre csak az a pedagógus jogosult, aki olyan köznevelési intézményben dolgozik, amely a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települések jegyzékéről szóló kormányrendelettel kiadott jegyzékben a társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott települések között szereplő *községben* található. Miután Battonya város, az indítványozó úgy ítélte meg, hogy esetében a pótlékfizetési kötelezettség nem áll meg.
- [4] Az ügyben eljáró bíróságok ezzel szemben azt állapították meg, hogy az R1. melléklete kifejezetten tartalmazta Battonya települést mint társadalmi-gazdasági és infrastrukturális szempontból elmaradott, illetve az országos átlagot jelentősen meghaladó munkanélküliséggel sújtott települést. A 2015. április 24. óta (az elbíráláskor és jelenleg is) hatályos, a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet 2. számú melléklet 218-as pontja változatlanul ebbe a kategóriába sorolja Battonyát. A bíróságok utaltak továbbá arra, hogy az R2.-t módosító 249/2015. (IX. 8.) Korm. rendelet 10. § (2) bekezdése 2015. szeptember 9-ei hatállyal a *község* kifejezést *település*-re módosította az R2. 16. § (8) bekezdésében. Az elsőfokú bíróság ítélete indokolásában felhívta az Alaptörvény 28. cikkét, amelyből szerinte a felperes által képviselt értelmezés következik, amellyel egyező következtetésre jutott az Emberi Erőforrások Minisztériumának szakmai álláspontja is.
- [5] 1.2. Az indítványozó hiánypótlás útján kiegészített alkotmányjogi panaszában kérelmét a következőkkel indokolta.
- [6] Véleménye szerint a támadott bírósági ítéletek sértik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogállamiság elvét, az F) cikk (2) bekezdését, amely szerint Magyarország területe fővárosra, megyékre, városokra és községekre tagozódik, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes eljáráshoz való elvet.

- [7] Az indítványozó a jogállamiság sérelmét abban látja megvalósulni, hogy a bíróság túlterjeszkedett a jogszabály tételes szövegén. Nyomatékosan felhívja a figyelmet arra a tényre, hogy Battonya nem község, hanem város. A bíróságok szerinte nem tisztességes módon jártak el, amikor önállóan értelmezték a rendelkezéseket, ahelyett, hogy már az eljárás során kérték volna a jogszabályok alkotmányossági vizsgálatát.
- [8] 1.3. Az alkotmányjogi panaszt az Alkotmánybíróságra továbbító elsőfokú bíróság tájékoztatása szerint a jogerős ítéletet az indítványozó 2016. október 25. napján vette át, az alkotmányjogi panasz 2016. december 21-én érkezett; a támadott határozat végrehajtásának felfüggesztésére nem került sor; perújítási és felülvizsgálati eljárás nincs folyamatban.
- [9] 2. Az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint elsőként az alkotmányjogi panasz befogadhatósága törvényi feltételeinek fennállását vizsgálta meg.
- [10] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát az Abtv. 27. §-ára alapozza. E szerint az alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.
- [11] Az alkotmányjogi panasszal támadott ítélet az ügy érdemében hozott döntésnek minősül, és ellene fellebbezésnek nincs helye.
- [12] Az indítványozó jogosultnak és érintettnek is tekinthető, mivel saját egyedi ügyével összefüggésben terjesztette elő alkotmányjogi panaszát.
- [13] A panaszos az Abtv. 30. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül nyújtotta be az indítványt.
- [14] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében támasztott feltételeknek a későbbiekben kifejtettek szerint csak részben felel meg. Az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörére és az indítványozó jogosultságára vonatkozó hivatkozást tartalmaz, megjelöli az Alaptörvény megsértett rendelkezéseit. Megjelöli továbbá a sérelmezett bírói döntéseket és kifejezetten kéri azok megsemmisítését, illetve részben tartalmaz indokolást is arra nézve, hogy a döntések az indítványozó szerint miért ellentétesek az Alaptörvény megjelölt rendelkezéseivel.
- [15] 3.1. Az indítványozó hivatkozik az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésére. Az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdése értelmében Magyarország független, demokratikus jogállam. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a jogállamiság (és az annak részét képező jogbiztonság) elvéből eredően olyan típusú jogok sérelmére alapítható alkotmányjogi panasz, mint a kellő felkészülési idő hiánya, illetve a visszaható hatályú jogalkotás tilalma {pl. 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [86]–[91], 3041/2014. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az indítványozó azonban nem ilyen értelemben állította, hogy a támadott jogszabályi rendelkezések ellentétesek a B) cikk (1) bekezdésével, ezért az indítványnak a B) cikk (1) bekezdésén alapuló része nem elégíti ki az Abtv. 27. §-ában írott feltételt.
- [16] 3.2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában szereplő, megsértettnek állított jogok egyike nem minősül az Alaptörvényben biztosított és védett alapjognak. Ez vonatkozik az Alaptörvény F) cikk (2) bekezdésére, amely Magyarország területi tagozódását határozza meg, így az nem tartalmaz az indítványozóra nézve jogosultságot.
- [17] 3.3. Az indítványozó állítja a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét is, formálisan az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdésére alapozottan, tartalmilag azonban a XXVIII. cikk (1) bekezdésére kiterjedően. A sérelem mibenlétét a bíróság által alkalmazott jogszabályi rendelkezés téves – az Alaptörvénnyel ellentétes – értelmezésében ragadja meg.
- [18] Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadható be. Ez a feltétel a jelen ügyben benyújtott panasz vonatkozásában nem teljesült.
- [19] Az Alkotmánybíróság ezúttal is megerősíti, hogy a tényállás megállapítása és a jogszabályok értelmezése továbbra is a bíróságok hatáskörébe tartozó feladat, melyet az Alkotmánybíróság nem vonhat magához, csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki, ellenkező esetben egyfajta „szuperbíróságként”, a meglévők melletti újabb hagyományos jogorvoslati fórumként járna el {ennek az elvnek a korai rögzítéséhez

lásd: 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]]. Az Alkotmánybíróság feladata nem a tény-, illetőleg jogkérdések felülvizsgálata, hanem az, hogy az Alaptörvényben foglalt garanciákból fakadó minimumot számon kérje a bíróságoktól.

- [20] 4. Tekintettel arra, hogy az indítvány nem vetett fel alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdést, továbbá nem mutatott rá a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességre, valamint nem felelt meg a határozottság követelményének, az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 56. § (3) bekezdésére figyelemmel – az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/104/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3257/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 39. § (2) bekezdése, valamint 55. § (1)–(3) bekezdései, (4) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése, továbbá az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló 1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat 25. § (3), (4), (6) bekezdései, és 26. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Dr. Galambos Károly Ügyvédi Iroda (1054 Budapest, Alkotmány utca 4., I/105.; eljáró ügyvéd: dr. Galambos Károly) által képviselt indítványozó (a továbbiakban: indítványozó) alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 39. § (2) bekezdése, 55. § (1)–(3) bekezdései, (4) bekezdés a) pontja és (5) bekezdése, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendje 25. § (3), (4), (6) bekezdései és 26. § (4) bekezdése ellen terjesztett elő az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti alkotmányjogi panaszt 2017. február 28-án, közvetlenül az Alkotmánybíróságnál. Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróságra 2017. március 3-án érkezett be. A panaszbeadvány a támadott rendelkezéseket az Alaptörvény I. és II. cikkeivel, XXIV. cikk (1) bekezdésével, XXV. cikkével, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdésével tartotta ellentétesnek.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panaszban foglaltakból a jelen ügy előzményeként megállapítható, hogy az indítványozó korábban közérdekű adat kiadása iránt indított pert, és az ezen eljárásban meghozott bírósági döntések – a Fővárosi Törvényszék 62.P.23.518/2014/4. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.21.668/2014/8. számú jogerős ítélete, valamint a Kúria Pfv.IV.22.026/2015/4. számú ítélete – ellen 2016. augusztus 15-én alkotmányjogi panaszt nyújtott be. Az ügyben az Alkotmánybíróság – egyesbíróként eljárva – IV/1617-4/2016. ügyszámon, az Abtv. 55. § (3) és (5) bekezdései alapján, visszautasítást tartalmazó végzést hozott; mert az indítvány hiányos volt, nem felelt meg az Abtv. 52. § (1) bekezdése szerinti határozott kérelem követelményének, az ezzel kapcsolatosan kiküldött hiánypótlási felhívásra azonban az indítványozó jogi képviselője elkésetten válaszolt, válaszában pedig a hiánypótlást nem tartotta szükségesnek.
- [4] Az indítványozó ezen visszautasító végzés miatt, 2017. január 30-án, a panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. törvény (a továbbiakban: Pkbtv.) alapján panaszt terjesztett elő az Alkotmánybíróság elnökénél. Ebben kifogásolta, és az Alaptörvény I. és II. cikkeit, valamint XXIV. cikk (1) bekezdését és XXVIII. cikk (1) bekezdését sértőnek tartotta, hogy a IV/1617-4/2016. számú végzés indokolása nem tért ki arra, hogy a hiánypótlás kötelező volt-e, vagy csak egy az indítványozónak biztosított lehetőség; továbbá arra sem, hogy az indítványozó a válaszlevelében egyáltalán nem is tartotta szükségesnek a hiánypótlást. Kritizálta azt is, hogy a végzés nem jelöli meg, pontosan milyen hiányosságban szenvedett az indítvány. Az indítványozó – amennyiben panaszja alaposnak bizonyulna – kérte a Pkbtv. 3. § (1) bekezdése alapján a jogszerű vagy a közérdeknek megfelelő állapot helyreállítását, illetve az egyébként szükséges intézkedések megtételét, a feltárt hibák okainak megszüntetését, az okozott sérelem orvoslását és indokolt esetben a felelősségre vonás kezdeményezését.
- [5] Az indítványozó ezen kérelmére – az Alkotmánybíróság elnöke megbízásából – a főtítkár 2017. február 1-jén, a IV/1617-7/2016. számú levéllel válaszolt. A levél kifejti, hogy az alkotmányjogi panasz eljárás a IV/1617-4/2016. számú végzéssel lezárult, az Abtv. 39. § (2) bekezdése értelmében pedig az Alkotmánybíróság döntése ellen nincs helye jogorvoslatnak.

- [6] 3. Az alkotmányjogi panaszban az indítványozó az Abtv. azon rendelkezéseit támadta, amelyek kizárják a jogorvoslatot az Alkotmánybíróság döntéseivel szemben, valamint amelyek az Alkotmánybíróság eljárásának a főtitkár általi előkészítését szabályozzák – ideértve különösen a hiánypótlásra felhívás szabályait, és az érdemi elbírálás mellőzésének eseteit –, továbbá amelyek az egyesbíró érdemi vizsgálat nélküli visszautasító döntés meghozására vonatkozó hatáskörét tartalmazzák. Támadja ezen kívül az alkotmányjogi panasz az Ügyrend rendelkezéseit a főtitkári előkészítő eljárás és a hiánypótlás részletszabályairól, a hiánypótlás elmulasztásának jogkövetkezményéről és az egyesbírói végzés előkészítéséről.
- [7] 3.1. Az indítványozó kifejti, hogy a támadott rendelkezések őt közvetlenül érintik, mert ő volt az Alkotmánybíróság IV/1617-4/2016. számú végzésének, valamint a főtitkár IV/1617-7/2016. számú levelének a címzettje, ezek meghozatala során pedig az Alkotmánybíróság alkalmazta rá az Abtv. és az Ügyrend hivatkozott szabályait.
- [8] 3.2. Az alkotmányjogi panasz szerint az Alaptörvény 24. cikke csak az Alkotmánybíróságról és az Alkotmánybíróság tagjairól tartalmaz rendelkezést, a főtitkárról nem. Az Alaptörvény 24. cikk (9) bekezdése szerint: „Az Alkotmánybíróság hatáskörének, szervezetének, működésének részletes szabályait sarkalatos törvény határozza meg.” Az Alaptörvény nem rendelkezik arról, hogy az Alkotmánybíróság megalkothatná a saját ügyrendjét. Nem említi a főtitkárt az Abtv. 18. alcíme sem, amely „Az Alkotmánybíróság döntéshozatali szervei”-ről rendelkezik. Ennek ellenére az Abtv. 20. alcíme, „Az eljárás előkészítése és az indítványok befogadhatóságának előzetes vizsgálata” körében az Alkotmánybíróság eljárásának előkészítését a főtitkár feladatává teszi. Az ezen alcímben szereplő szabályok – közöttük az indítványozó által támadott törvényi rendelkezések – „valóságos, tényleges döntési jogkört biztosítanak a főtitkár számára”, az alkotmányjogi panasz szerint. A főtitkári előkészítő eljárás ugyanis vezethet arra az eredményre – különösen a hiánypótlás szabályai összefüggésében –, hogy az indítvány érdemi elbírálására végül nem kerül sor. Ilyenkor a visszautasításról rendelkező egyesbírói végzés tartalmára is a főtitkár tesz javaslatot. Ezzel pedig az indítványozó szerint a főtitkár érdemi döntési hatáskört kap, amely már túllép az előkészítés és a közreműködés keretein, és nem felel meg annak a törvényi követelménynek, hogy az ügyben az Alkotmánybíróság döntsön.
- [9] Az indítványozó különösen is sérelmezi az Abtv. 55. § (3) bekezdését, amely szerint: „Ha az indítvány az e törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek nem felel meg, a főtitkár hiánypótlásra hívja fel az indítványozót, aki annak harminc napon belül köteles eleget tenni. Ha az indítványozó a hiánypótlási felhívásnak határidőben nem, vagy ismételten hiányosan tesz eleget, az indítvány érdemi vizsgálatára nem kerül sor.” Ezt alaptörvény-ellenesnek tartja, mert értelmezése szerint az Alkotmánybíróságnak kell kimondania, ha az indítvány nem felel meg a nyilvántartásba vétel feltételeinek, ezt „törvény nem mondhatja ki”. Ugyanezen okból tartja alaptörvény-ellenesnek az indítványozó az Abtv. 55. § (4) bekezdés a) pontját is. Hivatkozik arra, hogy a jogorvoslathoz való jogot sérti, ha az indítványról „végérvényesen nem az Alkotmánybíróság testülete dönt, továbbá ha a döntés nem érdemi befejező határozattal történik.” Emellett az indítványozó szerint a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog és a közhatalom-gyakorlási alapelvek [Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdés, B) cikk (1) bekezdés] is megköveteli, hogy ne a főtitkár döntsön a hiánypótlásról, és ahhoz ne sarkalatos törvény fűzzön jogkövetkezményeket, hanem az Alkotmánybíróság az egyedi ügyben meghozott határozatával „teljesítse köteleességét és gyakorolja hatáskörét”. Az Abtv. támadott szabályai – az indítványozó következtetése szerint – nem felelnek meg ezeknek az alaptörvényi rendelkezéseknek. Ez az állapot pedig sérti az indítványozónak az Alaptörvény I. cikk (1) bekezdésében rögzített, az alapvető jogok védelméhez és biztosításához való jogát, valamint a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogát.
- [10] 3.3. Az alkotmányjogi panasz elemzi, hogy az Abtv. 70. § (1) bekezdése alapján az Ügyrend csak az Alkotmánybíróság eljárására vonatkozó részletes szabályokat állapíthatja meg, de az indítványozók személyére vonatkozóan nem tartalmazhat jogokat és kötelezettségeket. Ez következik az Alaptörvény R) cikk (1) bekezdéséből, valamint T) cikk (1)–(2) bekezdéseiből is. Az indítvány mikénti elbírálására ezért csak az Alaptörvény, vagy az Abtv. állapíthat meg az indítványozóra is kiható jogkövetkezményt, az Ügyrend nem. Az indítvány szerint az Ügyrend fent hivatkozott rendelkezései ezért az Alaptörvénybe és az Abtv.-be ütköznek.
- [11] 3.4. Az Abtv. 39. § (2) bekezdése kapcsán az indítványozó rámutat, hogy az sérti a jogorvoslathoz való jogot. Meglátása szerint az Alaptörvény 24. cikk (9) bekezdésében foglalt felhatalmazás sarkalatos törvény megalkotására nem foglalja magában azt a lehetőséget, hogy az Országgyűlés az Alkotmánybíróság döntéseivel szem-

ben kizárja a jogorvoslatot. Az indítványozó álláspontja szerint ezt csak az Alaptörvény mondhatná ki; ennek hiányában a törvényhozó ilyen tartalmú rendelkezése túllépi az Alaptörvény 24. cikk (9) bekezdésének kereteit, és az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésébe ütközik.

- [12] Az indítványozó mindezek alapján kéri az Abtv. és az Ügyrend általa támadott szabályainak a megsemmisítését.
- [13] 4. Az indítványozó ezt követően arra is kitért, miért tartja alaptörvény-ellenesnek az Alkotmánybíróság IV/1617-4/2016. számú végzését, és a főtitkár IV/1617-7/2016. számú levelét.
- [14] 4.1. Az említett végzéről leírja, hogy azzal az Alkotmánybíróság megsértette az emberi méltóságát, mert egy nem indokolt hiánypótlási felhívásra tekintettel az Alkotmánybíróság figyelmen kívül hagyta az indítványát, tisztességtelen módon nem vette nyilvántartásba, helyette egy egyesbíró azt visszautasította. Ebből az eljárásból az indítvány szerint kitérnek „az indítványozó lekezelése, és emberként való semmibe vétele”. Az alkotmányjogi panasz szerint ez abban nyilvánult meg, hogy az említett egyesbíró a beadványban foglaltakkal érdeemben nem foglalkozott, a főtitkár által előkészített döntés-tervezetre „csak az Alkotmánybíróság pecsétjét üti rá”.
- [15] Az Alkotmánybíróság eljárását, amelynek eredményeként a kifogásolt végzés született, az indítványozó a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogba ütközőnek is tartja, mert – értelmezése szerint – sem az Abtv., sem az Ügyrend nem ad lehetőséget a „»pecsétnyomó« hatáskörrel felruházott egyesbíróként eljáró alkotmánybírónak”, hogy a főtitkár által előkészített visszautasító végzéstől eltérő döntést hozzon. Emellett az alkotmányjogi panasz alaptörvény-ellenesnek tartja, hogy egyesbíró egyáltalán eljárhat, és az Alkotmánybíróság nevében befejezheti az ügyet. Arról ugyanis, hogy egy indítvány az Abtv. mely rendelkezéseinek nem felel meg, és milyen okból, az Abtv.-nek kellene egy külön eljárási rendet tartalmaznia, amelynek lefolytatására csak az Alkotmánybíróság testületének lehetne hatásköre. Az Alaptörvény ugyanis az Alkotmánybíróságot tizenöt tagból álló testületként határozza meg, arról pedig nem rendelkezik, hogy az Alkotmánybíróság hatásköreit egy alkotmánybíró önállóan is gyakorolhatja.
- [16] A visszautasító végzés kapcsán – a fent írtak szerint – az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésének sérelmére is hivatkozott az indítványozó, mert azzal szemben nem élhetett jogorvoslattal (amint ezt a főtitkár levele is tartalmazta).
- [17] 4.2. A főtitkár levele kapcsán az indítványozó kifejtette, hogy amint ez a dokumentum is mutatja, az Alaptörvény XXV. cikkében biztosított petíciós jog nem tud megfelelően érvényesülni, mert az e jogával élő személynek nincs lehetősége a közhatalmi szerv érdemi válaszát, és a Pkbtv. szerinti jogkövetkezményeket kikényszeríteni. Az indítványozó szerint sérti az Alaptörvény II. cikkét, XXIV. cikk (1) bekezdését, XXV. cikkét, XXVIII. cikk (7) bekezdését és a Pkbtv.-t, hogy a főtitkár a levélben az Abtv. 39. § (2) bekezdésére hivatkozott, és egyebekben a panaszt nem vizsgálta ki, és ezen eljárással szemben jogorvoslat sem áll rendelkezésre.
- [18] 5. Az indítványozó végezetül azt is kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy hivatalból állapítsa meg a Pkbtv. és az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbtv.) rendelkezései tekintetében, hogy az Országgyűlés elmulasztotta az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog szabályozását a XXV. cikkben foglalt alapvető jog érvényesítésének esetére.
- [19] Kérte továbbá, hogy az Alkotmánybíróság hivatalból állapítsa meg azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek „az alkotmánybírói eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie.”
- [20] 6. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönteni kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [21] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.

- [22] 6.1. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja és (3) bekezdés a) pontja, valamint az Abtv. 26. § (2) bekezdése alapján terjesztette elő. Az Alaptörvény hivatkozott rendelkezései szerint: „(2) Az Alkotmánybíróság alkotmányjogi panasz alapján [...] felülvizsgálja az egyedi ügyben alkalmazott jogszabálynak az Alaptörvénnyel való összhangját. (3) Az Alkotmánybíróság a (2) bekezdés b), c) és e) pontjában foglalt hatáskörében megsemmisíti az Alaptörvénnyel ellentétes jogszabályt vagy jogszabályi rendelkezést; [...] illetve sarkalatos törvényben meghatározott jogkövetkezményt állapít meg.” Az Abtv. 26. § (2) bekezdése értelmében: „Az (1) bekezdéstől eltérően, az Alkotmánybíróság eljárása kivételesen akkor is kezdeményezhető az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés c) pontja alapján, ha a) az alaptörvény-ellenes jogszabály rendelkezésének alkalmazása vagy hatályosulása folytán közvetlenül, bírói döntés nélkül következett be a jogsérelem, és b) nincs a jogsérelem orvoslására szolgáló jogorvoslati eljárás, vagy a jogorvoslati lehetőségeit az indítványozó már kimerítette.”
- [23] Az Abtv. 26. § (2) bekezdése szerinti kivételes (direkt) alkotmányjogi panasz benyújtásának határidejéről az Abtv. 30. § (4) bekezdése úgy rendelkezik, hogy: „A döntés közlésétől, illetve az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének bekövetkezésétől, valamint a 26. § (2) bekezdésében meghatározott esetben az alaptörvény-ellenes jogszabály hatálybalépésétől számított száznolcvan nap elteltével alkotmánybírósági eljárás megindításának nincs helye.”
- [24] Az Ügyrend – figyelemmel az Abtv. 70. § (1) bekezdésére, és a jogalkotásról szóló 2010. évi CXXX. törvény 23. § (1) bekezdés c) pontjára – közjogi szervezetszabályozó eszköz. Az Abtv. 37. § (2) bekezdése értelmében: „Az Alkotmánybíróság utólagos normakontroll eljárásban, bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll eljárásban, alkotmányjogi panasz alapján, vagy nemzetközi szerződésbe ütközés vizsgálata során felülvizsgálja a közjogi szervezetszabályozó eszközöknek, valamint az Alaptörvény 25. cikk (3) bekezdésében meghatározott jogegységi határozatoknak az Alaptörvénnyel, illetve nemzetközi szerződéssel való összhangját. Az indítványozókra, az eljárásra és a jogkövetkezményekre a jogszabályok felülvizsgálatára vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.”
- [25] 6.2. Az Abtv.-nek az indítványozó által támadott rendelkezései 2012. január 1-jén léptek hatályba. Az Ügyrend 25. § (3) bekezdése és 26. § (4) bekezdése 2013. március 1-jén, 25. § (4) bekezdése 2015. július 22-én, 25. § (6) bekezdése pedig 2014. január 1-jén lépett hatályba. Megállapítható ezért, hogy az alkotmányjogi panasz a támadott rendelkezések hatálybalépését követő száznolcvan napon túl érkezett az Alkotmánybírósághoz. Az Ügyrend 30. § (2) bekezdés d) pontja szerint „[a]z Alkotmánybíróság visszautasítja az alkotmányjogi panaszt, ha az indítvány elkésett”.
- [26] 7. Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban szereplő egyéb felvetések kapcsán az alábbi megjegyzéseket teszi.
- [27] 7.1. Az indítványozó alkotmányjogi panaszát ugyan – a fent írtak szerint – az Abtv. 26. § (2) bekezdésére alapította, de az Alkotmánybíróság IV/1617-4/2016. számú végzésének, valamint a főtitkár IV/1617-7/2016. számú levelének alaptörvény-ellenességét is állította. Az Abtv. rendelkezései – különösen „Az alkotmányjogi panasz”-ról szóló 9. alcím szabályai – alapján nincs lehetőség indítványt előterjeszteni az Alkotmánybírósághoz saját végzése, valamint a főtitkár levele alkotmányossági szempontú felülvizsgálatára.
- [28] 7.2. Az indítványozó azt is kérte az Alkotmánybíróságtól, hogy hivatalból állapítsa meg a Pkbtv. és az Ajbtv. rendelkezései tekintetében, hogy az Országgyűlés elmulasztotta az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt jogorvoslathoz való jog szabályozását a XXV. cikkben foglalt alapvető jog érvényesítésének esetére; továbbá kérte, hogy az Alkotmánybíróság hivatalból állapítsa meg azokat az Alaptörvény szabályozásából eredő, az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelményeket, amelyeknek „az alkotmánybírósági eljárásban alkalmazandó jogszabály alkalmazásának meg kell felelnie.”
- [29] Az Abtv. 46. § (1) és (2) bekezdése a jogalkotó általi mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítását, továbbá az Abtv. 46. § (3) bekezdése az Alaptörvény szabályozásából eredő, és az Alaptörvény rendelkezéseit érvényre juttató alkotmányos követelmények megállapítását nem önálló eljárásokként, hanem az Alkotmánybíróság által hatáskörei gyakorlása során alkalmazható jogkövetkezményekként szabályozza. Ebből következik, hogy külön mulasztással előidézett alaptörvény-ellenesség fennállásának megállapítására, illetve alkotmányos követelmény kimondására irányuló indítvány előterjesztésére – az Abtv. hatálybalépése,

2012. január 1. óta – nincs jogszabályi lehetőség {lásd: 3017/2016. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [50]; 3009/2014. (I. 31.) AB végzés, Indokolás [2]; 3052/2015. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [13]; 3217/2015. (XI. 10.) AB végzés, Indokolás [16]}.

- [30] 8. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt, figyelemmel az Abtv. 26. § (2) bekezdésében és 30. § (4) bekezdésében foglaltakra, visszautasította, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés *d)* pontja alapján.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/664/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3258/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.205/2016/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A dr. Regász Mária ügyvéd (1137 Budapest, Szent István krt. 12. I./5.) által képviselt indítványozó alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz.
- [2] Az indítványozó a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.205/2016/4. számú ítélete ellen terjesztett elő az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt 2016. október 14-én, a Szolnoki Törvényszék útján az Alkotmánybírósághoz. Az alkotmányjogi panasz az Alkotmánybíróságra 2016. október 24-én érkezett be. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszt 2016. december 20-án kiegészítette. A panaszbeadvány a támadott bírói döntést az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésével, XXVIII. cikk (1) bekezdésével és 28. cikkével, valamint az Emberi Jogok Európai Egyezménye (a továbbiakban: EJEE) 14. Cikkével tartotta ellentétesnek.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panaszról és a mellékletként csatolt dokumentumokból megállapítható, hogy az indítványozó ellen korábban büntetőeljárás indult, melynek során 2012. június 7-én őrizetbe vették, és ugyanezen a napon a Kiskunhalasi Városi Bíróság elrendelte az előzetes letartóztatását. A Kiskunhalasi Városi Bíróság az előzetes letartóztatást 2012. július 3-án meghosszabbította az elsőfokú bíróságnak a tárgyalás előkészítése során hozott határozatáig, de legfeljebb 2012. október 7-éig. A vádirat benyújtására 2012. október 2-án került sor. 2012. október 4-én a Kiskunhalasi Városi Bíróság az előzetes letartóztatást meghosszabbította az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig. E végzés 2012. október 31-én emelkedett jogerőre. A Kiskunhalasi Járásbíróság 2013. október 1-jétől az előzetes letartóztatást megszüntette és házi őrizetet rendelt el az elsőfokú bíróság ügydöntő határozata kihirdetéséig. A Kecskeméti Törvényszék 2013. november 15-én az indítványozó házi őrizetét fenntartotta azzal, hogy a vádirat benyújtása után fenntartott előzetes letartóztatás, illetve annak megszüntetése után elrendelt házi őrizet együttes időtartama 2013. október 4-én haladta meg az egy évet, ezért a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: Be.) 138. § (3) bekezdése alapján, figyelemmel a 132. § (2) bekezdésére és (1) bekezdés *b*) pontjára, a kényszerintézkedés indokoltságát felülvizsgálta, és megállapította, hogy a házi őrizet fenntartásának okai továbbra is fennállnak. Ez a végzés 2013. november 29-én jogerőre emelkedett. 2014. február 28-án a Kiskunhalasi Járásbíróság a házi őrizetet az indítványozó mozgását nyomon követő technikai eszközzel történő ellenőrzés mellett rendelte el végrehajtani.
- [4] Figyelemmel arra, hogy a fent írtak szerint az előzetes letartóztatás és a házi őrizet együttes időtartama 2013. október 4-én meghaladta az egy évet, ennek felülvizsgálatát a Be. hivatkozott rendelkezései alapján legalább 6 havonta a bíróságnak el kell végeznie. A 6 hónapos határidő 2014. április 4-én lejárt, ennek ellenére az ügyben felülvizsgálatra nem került sor. A házi őrizetet a Kecskeméti Törvényszék csak 2014. június 20-án vizsgálta felül, és döntött annak fenntartásáról.
- [5] 2014. június 27-én a Kiskunhalasi Járásbíróság első fokon megállapította az indítványozó bűnösségét folytatólagosan elkövetett szemérem elleni erőszak büntettségében, folytatólagosan elkövetett testi sértés büntettségében, valamint személyi szabadság megsértése büntettségében, ezért halmazati büntetésként az indítványozót 7 év 6 hónap letöltendő szabadságvesztésre ítélte. Ezzel egyidejűleg elrendelte az indítványozó előzetes letartóztatását a másodfokú eljárás befejezéséig, de legfeljebb a nem jogerős ítélettel kiszabott szabadságvesztés tartamáig. A Kecskeméti Törvényszék 2014. december 4-én helybenhagyta az elsőfokú ítéletet.

- [6] 2.1. Az indítványozó személyiségi jogai megsértésének megállapítása és sérelemdíj megállapítása iránt keresetet terjesztett elő, amiért a Kecskeméti Törvényszék nem tartotta be a vele szemben alkalmazott kényszerintézkedések felülvizsgálatának törvényi határidejét, így a felülvizsgálat csak másfél hónapos késéssel történt meg. Ez alatt az időtartam alatt az indítványozónak anélkül kellett elviselnie a házi őrizetet és a nyomkövető technikai eszköz kellemetlenségeit, hogy ezek fenntartásáról vagy megszüntetéséről újabb döntés született volna.
- [7] A kereseti kérelmet a Szolnoki Törvényszék a 6.P.21.105/2014/16. számú, 2015. január 7-én kelt ítéletével elutasította. A bíróság a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (1) és (2) bekezdései alapján azt vizsgálta, hogy a Kecskeméti Törvényszék mulasztása megvalósította-e az indítványozó személyiségi jogainak a sérelmét. A bíróság értelmezése szerint „a büntető eljárási törvény csak a kényszerintézkedés hat havonta történő felülvizsgálatát írja elő, de azt nem, hogy pontosan mikor esedékes az újabb felülvizsgálat. A felperes [az indítványozó] esetében az újabb felülvizsgálat másfél hónapot »késlett«. Ez a másfél hónapos »késés« azonban a bíróság döntése szerint nem eredményezhette a felperes személyiségi jogainak megsértését, mivel nincs jogszabálysértés.” Ezt azzal is alátámasztottnak látta a bíróság, hogy a felülvizsgálat esedékes időpontját követően az indítványozó maga is kérte az elsőfokú bíróságtól a házi őrizet megszüntetését, ezt azonban a bíróság 2014. április 17-én elutasította, melyet a másodfokú bíróság 2014. május 13-án helybenhagyott. Ettől függetlenül pedig – a bíróság érvelése alapján – az indítványozónak tudomással kellett bírnia arról is, hogy az elsőfokú bíróság ügydöntő határozatának kihirdetéséig tart a házi őrizete. Az indítványozónak nem sikerült bizonyítania, hogy az ügyében hozott határozatok jogszabályt sértenének, és kárigénnyel – az indokolás szerint – még személyiségi joga megsértésének bizonyítása esetén sem élhetne, mivel a házi őrizetét elrendelő határozattal szemben nem élt jogorvoslással. A bíróság ezért, személyiségi jogsértés bizonyítottságának hiányában, sem kártérítést, sem sérelemdíjat nem állapított meg.
- [8] 2.2. Az elsőfokú ítélet ellen az indítványozó fellebbezett, a fellebbezés folytán eljáró Szeged Ítéletőrábla pedig a 2015. szeptember 25-én kelt, Pf.I.20.238/2015/3. számú ítéletével az indítványozót terhelő elsőfokú eljárási illeték összegét leszállította, egyebekben azonban az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A másodfokú ítélet indokolása szerint főszabályként minden személyiségi érdeksérelmet okozó, illetve azt veszélyeztető magatartás jogellenes, vannak azonban olyan körülmények, amelyek fennállása esetén a jogellenesség kizárt. Egyértelműen kizárja a jogellenességet pl., ha kifejezett jogszabályi engedély alapján lépik át a magánautonómia egyébként védett határait. Az ítéletőrábla ezért azt vizsgálta, hogy a büntető bíróság megtartotta-e a Be. irányadó rendelkezéseit a házi őrizet felülvizsgálata során. Az ítéletőrábla úgy látta, hogy a „törvényi szövegből [...] nem következik, hogy pontosan a 6 hónap eltelte napján lenne köteles a bíróság az esedékes felülvizsgálatot végrehajtani. Kétségtelen, hogy a kötelező, rendszeres felülvizsgálati rendet előíró jogszabálynak lehetőleg érvényt kell szerezni, így ha az elmaradt, mielőbb pótolni kell, kivéve, ha idő közben esedékessé vált az újabb időszakos felülvizsgálat.” Bár megállapítható, hogy a házi őrizet felülvizsgálata késedelmesen történt, az eljáró büntető bíróság a késedelmet pótolta, és részletesen megindokolt végzésében a házi őrizet fenntartásáról döntött. E végzésből kitűnik, hogy a házi őrizet fenntartásának okai változatlanul fennálltak, ezért az indítványozó ennek kapcsán nem hivatkozhat személyiségi jogsérelemre. Emellett – az ítéletőrábla indokolása szerint – a felperest elítélő (a házi őrizetet felülvizsgáló végzés után néhány nappal meghozott) döntés is jogszerűvé tette utólag a házi őrizet fenntartását a késedelmes időszakra. Az ítéletőrábla ezért az elsőfokú bíróság fellebbezéssel támasztott érdemi rendelkezéseit helybenhagyta.
- [9] 2.3. A jogerős ítélettel szemben az indítványozó felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a Kúriához. A Kúria 2016. június 15-én kelt, Pfv.IV.20.205/2016/4. számú ítélete – amelyet az alkotmányjogi panasz támad – a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezte, az elsőfokú bíróság ítéletét pedig részben megváltoztatta, és megállapította, hogy a Kecskeméti Törvényszék megsértette az indítványozó emberi méltóságát, személyes szabadságát és magánélethez fűződő jogát azzal, hogy másfél hónapos késedelemmel végezte el a vele szemben alkalmazott kényszerintézkedés felülvizsgálatát. Erre tekintettel kötelezte a Kecskeméti Törvényszéket, hogy fizessen meg 50 000 Ft sérelemdíjat az indítványozónak. Kimondta továbbá, hogy a peres felek maguk viselik az eljárási költségeiket, a le nem rótt 154 000 Ft eljárási illetékből pedig az indítványozó köteles külön felhívásra 77 000 Ft-ot az államnak megtéríteni, míg a fennmaradó 77 000 Ft eljárási illetéket az állam viseli.

- [10] 3. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság ítélete ellen az indítványozó alkotmányjogi panaszt nyújtott be, és kérte az ítélet alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [11] 3.1. Az alkotmányjogi panaszban az indítványozó – az előzmények ismertetése után – kifejtette, hogy ugyan a Kúria helyt adott a felülvizsgálati kérelmének, és elismerte a jogsérelem bekövetkeztét, azonban a megállapított sérelemdíj annyira csekély mértékű, hogy az sérti a tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, amelyet az EJE és az Alaptörvény is nevesít. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjog az indítványozó szerint amiatt sérült, mert a sérelemdíj alacsony összegben történt megállapítása és a reparációra való alkalmatlansága a bírósághoz fordulás jogát csorbítja, visszatartó hatást gyakorol a jogkereső közönségre. A kialakulni látszó bírói gyakorlat alapján ugyanis – az alkotmányjogi panaszban foglaltak szerint – még a jogsérelem megállapítása esetén is fennáll annak a kockázata, hogy a jogaiban megsértett személy, pernyertessége ellenére, a jelentős perköltségek miatt további anyagi hátrányt legyen kénytelen elszenvedni. Az indítványozó kiemelte, hogy a vele szemben foganatosított kényszerintézkedés késedelmes felülvizsgálata miatt a tisztességes eljáráshoz való jogának sérelme már bekövetkezett, a polgári bíróságoknak – így a felülvizsgálati eljárás keretében a Kúriának is – csak ennek a következményeit kellett volna levonnia, megfelelő mértékű sérelemdíj megállapításával. Megemlítette emellett azt is, hogy a bíróságok érdekeltek abban, hogy az ellenük lefolytatott eljárások során a kérelmeket elutasítsák (különösen a jelen ügghöz hasonló, gyakran előforduló jogsérelemek esetén), ami ugyancsak veszélyezteti az eljárás tisztességességét. Az indítványozó az Alaptörvény 28. cikke megsértésére is hivatkozott amiatt, mert a Kúria „egy igen súlyos, személyes szabadsághoz (illetve egyéb személyiségi jogokhoz kapcsolódó) jog megsértését – egyben egy büntetőjogi garanciális intézmény figyelmen kívül hagyását – nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte”. Az alkotmányjogi panasz szerint továbbá az is az Alaptörvény 28. cikke sérelmét okozta, hogy a büntetőbíróságok a Be. kógens rendelkezését figyelmen kívül hagyták, a polgári bíróságok pedig ezt nem tekintették a személyiségi jogot sértőnek, így „sorozatban” a józan észnek ellentmondó döntések születhettek.
- [12] Ezt követően az alkotmányjogi panasz áttekintette az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) gyakorlatát a fogva tartás törvényességének felülvizsgálata kapcsán, kitérve *Bouamar kontra Belgium* (9106/80), 1988. február 29., az *M. B. kontra Svájc* (28256/95), 2000. november 30., a *Sarban kontra Moldova* (3456/05), 2005. október 4. és a *Sanchez-Reisse kontra Svájc* (9862/82), 1986. október 21. ügyekre. A vizsgált ügyekből azt a konklúziót vonta le az indítványozó, hogy az EJEB lényegesen magasabb kártérítési összegeket ítélt meg a fogva tartás érdemi felülvizsgálatának sokkal rövidebb idejű késlekedése miatt is, ezért a Kúria döntése a jelen ügyben sérti az EJE 14. Cikkét és az Alaptörvény diszkriminációtilalmat megfogalmazó XV. cikk (2) bekezdését is, hiszen más európai államokhoz képest alacsonyabb összeget ítélt meg sérelemdíjként.
- [13] Mindezek alapján azt kérte az indítványozó, hogy az Alkotmánybíróság semmisítse meg a Kúria ítéletét „azzal, hogy a Kúria az új döntés meghozatala során vizsgálja a hasonló ügyekben folytatott nemzetközi gyakorlatot és olyan összeget állapítson meg sérelemdíjként, amely tényleges reparációs hatással jár.”
- [14] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése előírja, hogy az alkotmányjogi panasz érdemi elbírálása előtt dönteni kell annak befogadásáról. Az alkotmányjogi panasz befogadásáról az Alkotmánybíróság az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján – figyelemmel az Abtv. 47. § (1) bekezdésére, 50. § (1) bekezdésére, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1) és (2) bekezdéseire – tanácsban eljárva dönt. A panaszt akkor lehet befogadni, ha az megfelel a törvényben előírt formai és tartalmi követelményeknek, különösen az Abtv. 26–27. és 29–31. §-aiban foglalt feltételeknek. Ezekon kívül az Abtv. 52. § (1) bekezdése értelmében az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia. A kérelem akkor határozott, ha megfelel az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt kritériumoknak.
- [15] Jelen esetben a panasz nem felel meg ezeknek a követelményeknek, az alábbiak miatt.
- [16] 5. Az indítványozó hivatkozott arra, hogy a Kúria támadott ítélete ellentétes az EJE 14. Cikkével. Az Alkotmánybíróság az indítvány ezen hivatkozása kapcsán rámutat: az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés f) pontja alapján a jogszabályok nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára az Abtv. 32. § (2) bekezdésben meghatározott indítványozói kör kezdeményezése esetén van lehetőség. Nincs azonban hatásköre az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 27. §-ára alapított alkotmányjogi panasz alapján indult eljárásban a bírói döntés nemzetközi szerződésbe ütközésének vizsgálatára.

- [17] 6. Az indítványozó azt is állította, hogy a támadott kúriai ítélet az Alaptörvény 28. cikkébe ütközik, mert személyiségi joga megsértését nem az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte, továbbá mert – más eljárásban – a büntetőbíróság figyelmen kívül hagyta a Be. kógens rendelkezését, ezt pedig az eljárás korábbi szakaszában született polgári bírósági döntések a józan észnek ellentmondóan nem értékelték a személyiségi jogot sértőnek.
- [18] Ezen érvelés kapcsán az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy az indítványozó kifogásainak egy része nem a Kúria támadott ítéletére, hanem más bíróságok döntéseire irányul; a Kúria döntését érintő kifogások pedig – figyelemmel arra, hogy a Kúria részben alaposnak találta az indítványozó felülvizsgálati kérelmét – nincsenek megfelelően megindokolva. Rámutat továbbá az Alkotmánybíróság, hogy az Alaptörvény 28. cikke a bíróságok jogértelmezésére irányadó szabályokról rendelkezik. E cikk nem tartalmaz az Alaptörvényben az indítványozó számára biztosított jogot, így ennek vélt sérelmére alkotmányjogi panasz sem alapítható. Ebből következően az alkotmányjogi panasz ezen részében nem felel meg a befogadhatóság Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pontjában foglalt törvényi követelménynek.
- [19] 7. Az alkotmányjogi panasz – a fent említettekén kívül – az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése és XV. cikk (2) bekezdése sérelmére is hivatkozott. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét amiatt látta megvalósultnak, mert a Kúria által megítélt sérelemdíj összege a perköltségekre figyelemmel túl alacsony volt, ami visszatartó hatással lehet a jogkereső közönségre. A diszkriminációtalomba ütközés kapcsán pedig arra hivatkozott az indítványozó, hogy hasonló esetekben más európai országokban – az EJEB döntései alapján – jellemzően magasabb összegű kártérítés járna, mint Magyarországon.
- [20] Az alkotmányjogi panasz ezen elemei kapcsán az Alkotmánybíróság rámutat, hogy a Kúria támadott Pfv. IV.20.205/2016/4. számú ítélete az indítványozó felülvizsgálati kérelmét részben alaposnak találta, és neki igazat adva kimondta, hogy a Kecskeméti Törvényszék megsértette a személyiségi jogait. A Kúria ítéletének ezt az érdemi rendelkezését az indítványozó sem kifogásolta, mindössze azt támadta az alkotmányjogi panaszban, hogy a Kúria a sérelemdíj iránti igényét csak részben ítélte megalapozottnak, és a keresetben kért 500 000 Ft helyett 50 000 Ft-ot ítél meg számára.
- [21] 7.1. A sérelemdíj mértékét a bíróság, a Ptk. 2:52. § (3) bekezdése alapján, az eset körülményeire – különösen a jogsértés súlyára, ismétlődő jellegére, a felróhatóság mértékére, a jogsértésnek a sértettre és környezetére gyakorolt hatására – tekintettel, egy összegben határozza meg. Az egyedi ügyben megítélt sérelemdíj összege tehát bírói mérlegelés eredménye, melynek a konkrét eset összes körülményeihez – nem pedig a jogszabályokban rögzített eljárási költségekhez – kell igazodnia. A jelen ügyben ezt a mérlegelést a Kúria elvégezte, és ítélete indokolásában ([18] pont) ki is fejtette, hogy a sérelemdíj összegét az alábbi szempontoknak megfelelően állapította meg: „A személyes szabadság joga az egyik legfontosabb személyiségi jog. Adott körülmények között a személyes szabadság megsértése miatt nem volt mellőzhető a sérelemdíj megítélése. Ugyanakkor a felperest ért nem vagyoni sérelmet kompenzáló sérelemdíj összegének megállapításánál figyelembe vette, hogy rövid időtartamú intézkedési késedelemről volt szó, a késedelmet követően meghozott másodfokú határozat szerint a házi őrizet fenntartásának indokai változatlanul fennálltak a felperessel szemben, továbbá 2014. december 4-én a jogerős büntető ítélet megállapította a felperes bűnösségét folytatólagosan elkövetett szemérem elleni erőszak büntetében, folytatólagosan elkövetett testi sértés büntetében, valamint személyi szabadság megsértése büntetében és ezért őt halmazati büntetésül 7 év 6 hónap szabadságvesztés büntetésre ítélte, ezzel egyidejűleg elrendelve előzetes letartóztatását. Emellett a felperes a késedelemből eredő sérelemként arra hivatkozott, hogy nem tudott eljárni otthonról, nem volt lehetősége munkát vállalni, nem tudta tartani a kapcsolatot barátaival, illetve autós ügyességi versenyeken nem vehetett részt, valamint a nyomkövető viselése kényelmetlen volt.”
- [22] A sérelemdíj összegének konkrét ügyben történő megállapítására irányuló mérlegelési hatáskört az Alkotmánybíróság nem veheti át a polgári bíróságoktól, mert ez egyúttal a bíróság által megállapított tényállásnak, és az eset összes körülményének a felülbírálatát is jelentené. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikkének (1) bekezdése alapján az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. [...] A bírói döntéseknek kizárólag az alkotmányossági szempontú vizsgálata tartozik a testület hatáskörébe. [...] Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panasznak. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [28]]. [...] Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga, sem a diszkrimináció tilalma nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bíró-

sági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]}. Az alkotmányjogi panasz ezen hivatkozása kapcsán ezért az Alkotmánybíróság nem talált olyan körülményt, amelyet az Abtv. 29. §-a szerint alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésként vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességként lehetne értékelni.

- [23] 7.2. Az indítványozó azon kifogása kapcsán, mely szerint az ügyében megítélt alacsony összegű sérelemdíj visszatartó hatással lehet a jogkereső közönségre, megállapítható, hogy az nem a támadott konkrét ítéletre vonatkozik (hiszen az indítványozó fordult bíróságához, valamint rendes és rendkívüli jogorvoslati jogával is élt), hanem általánosságban és a jövőre nézve fogalmaz meg szubjektív feltételezést.
- [24] A diszkriminációtilomba ütközésre vonatkozó érvelés pedig – amellet, hogy ez is a sérelemdíj fent írtak szerinti bírói mérlegeléssel megállapítandó összegére irányul – nem fejtette ki részletesen, hogy az alkotmányjogi panaszban hivatkozott külföldi esetek és a jelen ügy körülményei miért és mennyiben tekinthetők hasonlóknak, továbbá, hogy az EJEB eljárásában részt vett, különböző országokból származó érintettek és a jelen ügy indítványozója milyen szempontok szerint tartoznának homogén csoportba.
- [25] Ezek az indítványi elemek emiatt nem felelnek meg a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjainak sem.
- [26] 8. Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (2)–(3) bekezdései, valamint az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 5. § (1)–(2) bekezdései alapján eljárva – az alkotmányjogi panaszt, figyelemmel az Abtv. 27. §-ában, 29. §-ában és az 52. § (1b) bekezdés *b)* és *e)* pontjaiban foglaltakra, visszautasította, az Alkotmánybíróság Ügyrendjének 30. § (2) bekezdés *a)*, *f)* és *h)* pontjai alapján.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
előadó alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1794/2016.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3259/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.319/2015/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.319/2015/4. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó az alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének, Q) cikk (2)–(3) bekezdéseinek, XXVIII. cikkének, valamint 28. cikkének sérelmére alapította. Az Alkotmánybíróság főtítkára az indítványozót részben az állított alapjogi sérelmekkel kapcsolatos indokolás kiegészítésére hívta fel, részben pedig tájékoztatta arról, hogy az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata alapján az Alaptörvény megjelölt rendelkezései közül néhányra [a Q) cikk (2)–(3) bekezdései, továbbá a 28. cikk] – mivel azok nem tartalmaznak az egyes indítványozókat megillető Alaptörvényben rögzített jogot – egyáltalán nem, míg a B) cikk (1) bekezdésére csak kivételesen, szűk körben alapítható alkotmányjogi panasz. Az indítványozó ezt követően, az alkotmányjogi panasz kiegészítésében már az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdését, XXIV. cikkét, valamint XXVIII. cikkét jelölte meg kérelme alapjául, indokolást is kizárólag ezen rendelkezések tekintetében terjesztett elő, ezért az Alkotmánybíróság is kizárólag ezen alaptörvényi rendelkezések tekintetében folytatta le a vizsgálatot.
- [3] 2. Az indítványozó 2001-től végrehajtási ügyintéző, később irodavezető volt a Budapesti IV. és XV. Kerületi Bíróságon, majd bírósági ügyintéző lett. 2002. február 8-án a Magyar Bírósági Végrehajtói Kamara (továbbiakban: Kamara) végrehajtó-helyettesként nyilvántartásba vette az indítványozót, aki azonban a bíróság mellett teljesített szolgálati jogviszonyát nem szüntette meg. Az igazságügyért felelős miniszter (a továbbiakban: Miniszter) az indítványozót 2006. február 1-jével a Kőszegi Városi Bíróság mellé önálló bírósági végrehajtóvá nevezte ki.
- [4] Az indítványozó önálló bírósági végrehajtói kinevezése érvénytelenségének megállapítása tárgyában a Kamara kezdeményezésére a Miniszter 2011. november 14-én hivatalból eljárást indított, amelynek végeredményeként 2013. február 20-án meghozott határozatában (továbbiakban: KIM határozat) az indítványozó kinevezésének érvénytelenségét megállapította. A határozat indokolása a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (továbbiakban: Vht.) 227. § (1) bekezdés, 229. § (3) bekezdés, 233. § (1) bekezdés g) pont, 239. § (4) bekezdés és 240/D. § (2) bekezdés rendelkezéseire hivatkozással megállapította, hogy az indítványozó igazságügyi alkalmazotti jogviszonya az önálló bírósági végrehajtó-helyettesi jogviszonyának teljes időtartama alatt (valamint az önálló bírósági végrehajtóvá történt kinevezése időpontjában is) fennállt, ami a Vht. vonatkozó szabályai alapján összeférhetetlen a végrehajtó-helyettesi tevékenységgel, így az ekként szerzett gyakorlat sem volt jogszerűen elfogadható a Vht. 233. § (1) bekezdés g) pontjában kógensen előírt kinevezési feltételként. Az indítványozó a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát kezdeményezte, a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság azonban a keresetet elutasította, az ítéletet a Kúria az indítványozó felülvizsgálati kérelmére eljárva hatályában fenntartotta.
- [5] A Kamara 2013. február 27-én a KIM fentebb ismertetett határozatára tekintettel határozatot hozott, melyben az indítványozó által korábban betöltött végrehajtói helyre az álláshely betöltéséig tartós helyettest rendelt ki. Az indítványozó a határozattal szemben fellebbezést terjesztett elő, amelyben kifejtette, hogy az abban betöltött pozíció a KIM határozat bírósági felülvizsgálatára tekintettel a határozat meghozatala időpontjában nem volt megüresedve, így az törvénysértő, ezért kérte a határozat érvénytelenségének megállapítását és megsem-

misítését. A Kamara választmányának 2013. május 11-én kelt határozata a fellebbezést elutasítva az elsőfokú határozatot helybenhagyta.

- [6] Az indítványozó a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságtól a Kamara ezen határozatának bírósági felülvizsgálatát kérte. Egyrészt továbbra is arra hivatkozott, hogy az előzményi KIM határozat bírósági felülvizsgálata még folyamatban van, ezért az álláshely nem üresedett meg, másrészt pedig arra, hogy a tartós helyettes kirendelése tárgyában nem közigazgatási eljárás zajlott, a kamara ennek ellenére rendelkezett arról a megtámadott közigazgatási határozat formájában. A Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság egyetértett a peres felek azon egybehangzó álláspontjával, hogy a tárgybani ügy nem tartozik a Vht. 254/H. § (1) bekezdésének hatálya alá, így az abban foglalt intézkedés nem a Ket. hatálya alá tartozó közigazgatási ügy, ezért a Kamara tévesen járt el, amikor a fenti intézkedést határozati formába foglalta és hatósági ügyként kezelte. Erre tekintettel a támadott határozatot a Ket. 121. § (1) bekezdés *b)* pontjában foglalt semmisségi okra hivatkozással az elsőfokú határozatra is kiterjedően hatályon kívül helyezte, új eljárást azonban nem rendelt el. Az alperes Kamara felülvizsgálati kérelmet terjesztett elő, amelyben előadta, hogy a támadott határozatába foglalt döntését valójában nem hatósági, hanem közttestületi autonómiáján alapuló jogkörében hozta, amelynek orvoslására nem pernek, hanem egyéb eljárásnak van helye; erre tekintettel az ítélet hatályon kívül helyezését és a per megszüntetését kérte. A Kúria egyetértett a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bírósággal abban, hogy a Vht. 254/H. § (1) bekezdése taxatív felsorolást tartalmaz, hogy melyek azok az ügyek, amelyekben a Ket. szabályait kell alkalmazni; ezek között a tartós helyettes kirendelése nincs feltüntetve, így az ez irányú döntés sem tekinthető hatósági határozatnak, ezért az közigazgatási perrel nem támadható. Álláspontja szerint mindebből viszont az is következik, hogy mivel a vizsgált ügy tárgya nem hatósági ügy, arra a Ket. hatálya nem terjed ki, így a Ket. 121. §-ában foglalt semmisségi szabály sem alkalmazható; annak csak a Ket. tárgyi hatálya alá eső [a Vht. 254/H. § (1) bekezdésében megjelölt] ügyben lehetne helye. Mindezekre tekintettel megállapította, hogy a Pp.-nek a keresetlevél idézés kibocsátása nélkül történő elutasítására, illetve a per megszüntetésére vonatkozó szabályai [Pp. 130. § (1) bekezdés *b)* pontja, 157. § *a)* pontja] alkalmazásának volt (lett volna) helye, erre tekintettel a felülvizsgált ítéletet hatályon kívül helyezte és a pert megszüntette.
- [7] Az indítványozó alkotmányjogi panaszát a Kúria végzésével szemben nyújtotta be, a döntés alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérve. Az indítványozó az alkotmányjogi panaszban, illetve annak kiegészítésében alapjogai sérelmét lényegében abban jelölte meg, hogy a Kúria döntése a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletében foglaltaktól eltérően – annak ellenére, hogy az ítéletnek az alapügy jogi megítélésére vonatkozó főbb megállapításaival egyetértett – nem helyezte hatályon kívül az indítványozó által támadott határozatot, hanem a pert megszüntette. Az indítványozó érvelésének lényege, hogy a Kamara az általa eredetileg támadott határozatot – bár egyik peres fél által sem vitatottan, valamint az eljáró bíróságok által is megállapítottan tévesen, de – a Ket. szabályaira való hivatkozással, az ezen törvényben foglaltaknak megfelelő jogorvoslati jogról való tájékoztatással, hatósági határozat formájában hozta meg. Erre tekintettel álláspontja szerint az általa e határozat bírósági felülvizsgálata érdekében szintén a Ket. szabályainak megfelelően megindított eljárásban a határozatot a bíróságoknak a Ket. 121. §-ában foglalt semmisségi szabályok [Ket. 121. § (1) bekezdés *b)* pont] alkalmazásával (eljáró hatóság hatáskörének hiánya okán) meg kellett volna semmisíteni. Azzal, hogy a felülvizsgálati eljárásban a Kúria a korábbi, a támadott határozatot ennek megfelelően elbíráló bírói döntést hatályon kívül helyezte és a pert megszüntette, álláspontja szerint az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdésében, XXIV. cikkében, valamint XXVIII. cikkében foglaltak sérelmét idézte elő.
- [8] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [9] 3.1. Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételei [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés *a)–f)* pont] közül az Abtv. 52. § (1b) bekezdés *e)* pontjában foglalt feltételnek az alábbiak szerint nem tesz eleget.
- [10] Az Alkotmánybíróság az iratokból megállapította, hogy a Kúria a döntését arra alapította, hogy a perbeli határozatban foglalt döntés tárgyát tekintve fogalmilag nem tartozik a Ket. hatálya alá. Mivel az önálló bírósági végrehajtói helyre történő tartós helyettes kijelölés nem szerepel a Vht. 254/H. § (1) bekezdésében (a Ket. hatálya alá tartozó ügyeket tartalmazó taxatív felsorolásában), a Kúria arra az álláspontra helyezkedett, hogy az e tárgyban született döntés sem lett volna hatósági határozat formájában meghozható, az ilyen döntéssel szemben pedig más (nem a Ket. szabályai szerinti) jogorvoslatnak lenne helye; ezért az ügy tárgyát tekintve

nem minősül hatósági ügynek. Erre tekintettel tehát már maga az eljárás alapjául szolgáló ügy nem esik a Ket. hatálya alá, így annak semmisségre vonatkozó szabályait sem lehetett (volna) alkalmazni. Mindezekre tekintettel a Kúria jogértelmezése szerint a Pp. keresetlevél idézés kibocsátása nélkül történő elutasítására vonatkozó szabályokat kellett – illetve kellett volna már a korábban eljáró bíróságnak is – alkalmazni; erre tekintettel hozta meg az indítványozó által támadott, a pert megszüntető döntést.

- [11] Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az indítványozó arra nézve nem terjesztett elő indokolást, hogy a Kúria fenti jogértelmezése (a Ket. hatálya alá nem tartozó, hatósági ügynek nem tekinthető ügyben a Ket. szabályai nem alkalmazhatóak, a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítani) miért lenne alaptörvény-ellenes. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában és annak kiegészítésében is pusztán állította, de nem támasztotta alá alkotmányjogilag értékelhető indokolással, hogy a Kúria jogértelmezéséből adódó jogkövetkezmény alkalmazása (a per megszüntetése) a tisztességes hatósági eljáráshoz való joga, a tisztességes bírósági eljáráshoz való joga (azon belül külön is nevesítetten a bírósághoz fordulás joga, a fegyverek egyenlőségének elve), továbbá a jogorvoslathoz való joga sérelmét okozta volna. Erre tekintettel az indítvány a nevezett Alaptörvényben biztosított jogok tekintetében nem tett eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt követelménynek, ezért annak befogadására és érdemi vizsgálatára nem volt lehetőség.
- [12] 3.2. Az Alkotmánybíróság megállapította továbbá, hogy az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata értelmében az indítványozó által szintén hivatkozott Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése nem tartalmaz olyan, az indítványozó számára biztosított jogot, amelyre alkotmányjogi panasz önállóan alapítható lenne. Az indítvány ezen eleme tehát az Abtv. 27. § a) pontjában foglalt (tartalmi) feltételnek nem tesz eleget, ezért – túlmenően az alkotmányjogilag értékelhető indokolás e tekintetben is megállapítható hiányán – az indítvány ezen elemében sem volt érdemben vizsgálható.
- [13] Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az nem felel meg az Abtv. 27. §-ában, valamint 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írott feltételeknek, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető,
előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/3162/2015.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3260/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet 15. § (1) bekezdés első mondata alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Pesti Központi Kerületi Bíróság (továbbiakban: indítványozó), az előtte folyamatban lévő szabálysértési eljárást a 8.Szk.28.606/2016/3. számú végzésével felfüggesztette és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (továbbiakban: Abtv.) 25. § (1) bekezdése alapján indítványozta, hogy az Alkotmánybíróság a közúti közlekedési igazgatási feladatokról, a közúti közlekedési okmányok kiadásáról és visszavonásáról szóló 326/2011. (XII. 28.) Korm. rendelet (továbbiakban: Korm. rendelet) 15. § (1) bekezdése első mondatának alaptörvény-ellenességét állapítsa meg és a támadott rendelkezést a „közvetétel” napjára visszamenőleges hatállyal semmisítse meg.
- [2] Az indítvány alapjául szolgáló ügyben a Budapesti Rendőr-főkapitányság V. kerületi Rendőrkapitányság mint szabálysértési hatóság a 01805/695-9/2016. szabs. számú, 2016. október 20. napján kelt határozatával megállapította, hogy dr. P. G., magyar állampolgár, dunaszerdahelyi (Dunajská Streda) lakos (továbbiakban: eljárás alá vont) elkövette a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (továbbiakban: Szabs. tv.) 221. §-ába ütköző és aszerint minősülő két rendbeli érvénytelen hatósági engedéllyel, vagy jelzéssel való közlekedés, a 224. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő közúti közlekedési szabályok kisebb fokú megsértése, valamint a 225. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő közúti közlekedési igazgatási szabályok megsértése szabálysértéseket, ezért őt a hatóság halmazati büntetésként 175 000 Ft pénzbírsággal sújtotta.
- [3] A határozatban megállapított tényállás szerint az eljárás alá vont 2016. augusztus 2-án 15 óra körüli időpontban a Budapest V. kerület Múzeum krt. 1. szám előtt az általa vezetett gépjárművel úgy közlekedett, hogy vezetői engedélyének orvosi érvényessége 2014. szeptember 15-én lejárt, az általa vezetett gépjármű műszaki engedélye 2015. április 12-ig volt érvényes, továbbá kötelező gépjármű-felelősségbiztosítási fedezettel nem rendelkezett.
- [4] Az eljárás alá vont a szabálysértési határozattal szemben kifogással élt és tárgyalás tartását kérte. Kifogásában, majd a 2017. február hó 1-jén megtartott bírósági tárgyaláson előadta, hogy a szabálysértési hatóság nem vette figyelembe az általa előadott tényeket, nevezetesen azt, hogy hiába ment el több alkalommal is különböző kormányablakokhoz a vezetői engedély cseréje érdekében, a hatóságok a Korm. rendelet 15. §-ára hivatkozással – annak ellenére, hogy 2015. január hónapban igazoltan orvosi vizsgálaton is részt vett –, azt közölték, hogy nem tudnak neki segíteni, mert vezetői engedély csak olyan személynek adható, akinek szokásos tartózkodási helye Magyarországon van.
- [5] Elmondása szerint Dunaszerdahelyen lakik, és orvosként ott is dolgozik, kevés időt tölt csak Magyarországon. Álláspontja szerint az általa elkövetett cselekmények mindegyike arra vezethető vissza, hogy nem rendelkezik magyarországi lakcímmel, vagy szokásos tartózkodási hellyel. Mivel a hatóságok nem találnak megfelelő megoldást erre a helyzetre, továbbá tájékoztatást sem tudtak adni arra, hogy mit kell tennie, ezért a felelősségre vonást nem tartja megalapozottnak. Véleménye szerint a Korm. rendelet hivatkozott rendelkezése jelentősen sérti a külföldön élő és ott dolgozó magyarokat, melynek okán sérül az Európai Unió Alapjogi Chartájának 45. cikk (1) bekezdésében szabályozott mozgás és tartózkodás szabadsága.

- [6] Az indítványozó megállapítása szerint a Korm. rendelet 15. §-ának (1) bekezdése első mondata valóban sérti az Európai Unió állampolgárainak szabad mozgáshoz és tartózkodáshoz fűződő jogát, nemzetközi szerződésbe és ezáltal Magyarország Alaptörvényének E cikk (1) bekezdésébe és Q) cikkének (2) bekezdésébe ütközik.
- [7] 2. Az Alkotmánybíróság főtítkárnak hiánypótlási felhívására az indítványozó kiegészítette indítványát. Ebben megerősítette azt, hogy osztja az eljárás alá vont álláspontját abban, miszerint a Korm. rendelet támadott rendelkezése sérti a külföldön dolgozó és élő magyar állampolgárok jogait. Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés (továbbiakban: EUSZ-EUMSZ) 20. cikkének (2) bekezdése ugyanis garantálja az uniós polgároknak a tagállamok területén való szabad mozgását, a 45. cikkének (1) és (2) bekezdése alapján pedig a munkavállalók szabad mozgáshoz való joga magában foglalja az állampolgárság alapján történő megkülönböztetés tilalmát is. Ugyancsak biztosítja a szabad mozgás és tartózkodás jogát az uniós polgárok számára az Európai Unió Alapjogi Chartájának 45. cikk (1) bekezdése is.
- [8] Az indítványozó szerint a Korm. rendelet hivatkozott rendelkezése nem egyértelmű, és – a hivatkozott európai uniós jogforrásokat figyelembe véve – fölösleges, mert nem teljesíthető követelményt támaszt a jogait érvényesíteni kívánó állampolgárral szemben, ezért sérti a jogbiztonságot, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdését is.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint azzal, hogy Magyarország csatlakozott az Európai Unióhoz, továbbá az Európai Unió Alapjogi Chartáját az Országgyűlés törvényben kihirdette, a hivatkozott jogforrások a magyar jogalkalmazók által közvetlenül alkalmazhatók. Azzal tehát, hogy a Korm. rendelet támadott rendelkezése szokásos magyarországi tartózkodási helyet követel meg, egyértelműen sérti az Alaptörvény E) cikkének (1) bekezdését.
- [10] Hivatkozott az indítványozó arra is, hogy a támadott rendelkezés sérti a jogszabályok mindenki számára egyaránt kötelező érvényesülését azzal, hogy egy alapvető jog gyakorlását egyes társadalmi csoportok tekintetében feltételhez köti és ez által a szokásos tartózkodási hely megléte, vagy annak hiánya szerint diszkriminál, ráadásul úgy, hogy magasabb szintű jogforrással, az EUSZ-EUMSZ-el és az Alapjogi Chartával is ellentétes. Mindezekből következően tehát, az indítvány szerint a Korm. rendelet 15. § (1) bekezdésének első mondata sérti az Alaptörvény R) cikkének (2) bekezdését és az Alaptörvénybe ütközés okán a T) cikkének (3) bekezdését is.
- [11] Végül az indítványozó szerint a Korm. rendelet sérti az észszerű határidőn belüli ügyintézéshez való jogot, az Alaptörvény XXIV. cikkének (1) bekezdését, hiszen az eljárás alá vont bizonyítható módon 2015. január hónapban kezdte meg a hatósági ügyintézését, ekkor szerzett orvosi alkalmassági véleményt, az ügyintézés azonban a Korm. rendelet miatt a mai napig nem vezetett eredményre.
- [12] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt azt vizsgálta, hogy a bírói kezdeményezés megfelel-e a törvényben előírt feltételeknek. Az Abtv. 25. §-ának (1) bekezdése szerint, ha a bírónak az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alaptörvény-ellenességét észleli, vagy alaptörvény-ellenességét az Alkotmánybíróság már megállapította – a bírósági eljárás felfüggesztése mellett – az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés b) pontja alapján az Alkotmánybíróságnál kezdeményezi a jogszabály vagy jogszabályi rendelkezés alaptörvény-ellenességének megállapítását, illetve az alaptörvény-ellenes jogszabály alkalmazásának kizárását. Az Abtv. felhívott rendelkezése alapján az Alkotmánybíróság gyakorlata következetes abban, hogy bírói kezdeményezés alapján folytatott egyedi normakontroll eljárásban csak az egyedi ügyben alkalmazandó jogszabály vizsgálatára kerülhet sor {3058/2015. (III. 31.) AB végzés, Indokolás [22]}. Az Alkotmánybíróság megállapítása szerint jelen ügyben az indítványozónak nem a vezetői engedély kiadásával kapcsolatos közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában kell döntenie, hanem a szabálysértési hatóság határozata és az ellene benyújtott kifogás alapján, a Szabs. tv. 116. § (1) bekezdése szerint az eljárás alá vont szabálysértési felelősségét kell érdemben vizsgálnia.
- [13] Jelen ügyben tehát a Korm. rendelet 15. § (1) bekezdésének első mondatát az indítványozónak nem kell alkalmaznia, az ugyanis az adott eljárásban a szabálysértési felelősségre nézve normatív tartalommal nem bír. Az Alkotmánybíróság rámutat arra, hogy az eljárás alá vont szabálysértési felelősségét az sem érintené, ha a támadott rendelkezést – függetlenül attól, hogy az tartalmilag megfelel az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 20-i 2006/126/EK Irányelve 7. cikk (3) bekezdés b) pontjában foglaltaknak – alaptörvény-ellenesség okán – akár az indítvány szerinti *ex tunc* hatállyal – az Alkotmánybíróság érdemi eljárásban megsemmisítené. A Korm. rendelet 15. § (1) bekezdésének címzettje a közlekedési igazgatási hatóság, míg az eljárás alá vont szabálysértési felelősségének mérlegelését illetően a szabálysértésekre és a közúti közlekedésre vonatkozó jogszabályi rendelkezések az irányadók.

- [14] Az Alkotmánybíróság fentiek alapján megállapította, hogy a bírói kezdeményezés nem felel meg az Abtv. 25. § (1) bekezdés szerinti törvényi feltételeknek, ezért azt, az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Balsai István s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Horváth Attila s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Juhász Imre s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Sulyok Tamás s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1037/2017.

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3261/2017. (X. 10.) AB VÉGZÉSE

bírói kezdeményezés visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa jogszabály alaptörvény-ellenességének megállapítására irányuló bírói kezdeményezés tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény 394/I. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének megállapítására és alkalmazása tilalmának kimondására irányuló bírói kezdeményezést visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. A Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság bírója az előtte 14.K.27.287/2017. szám alatt folyó közigazgatási per tárgyalását a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: Pp.) 155/B. §-a alapján felfüggesztette, és kezdeményezte az Alkotmánybíróság eljárását. Az eljáró bíró a Pp. 394/I. § (1) bekezdés a) pontja alaptörvény-ellenességének és nemzetközi szerződésbe ütköző voltának megállapítását kérte, továbbá azt, hogy az Alkotmánybíróság rendelkezzen arról, hogy a támadott rendelkezés a Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság előtt 14.K.27.287/2017. szám alatt folyamatban lévő ügyben, valamint a hasonló tényállású ügyekben nem alkalmazható.
- [2] Az indítványozó bíró előtt folyamatban lévő eljárás lényege a következő. Az alperesi önkormányzati képviselő-testület közigazgatási határozatában a jogorvoslat lehetőségéről az alábbi tájékoztatást adta: „[a] határozat ellen fellebbezésnek helye nincs, azonban jogszabálysértésre hivatkozással bírósági felülvizsgálata kérhető. A Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bírósághoz címzett keresetlevelet a döntés közlésétől számított 30 napon belül Csengőd Község Önkormányzatánál kell benyújtani. A határozat felülvizsgálata az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 43. § (3) bekezdése alapján illetékköteles, az illeték összege 30 000 forint.” A tájékoztatás tehát nem utalt arra, hogy a keresetlevelet elektronikus úton kell előterjeszteni. A felperes a képviselő-testületi határozattal szemben postai úton terjesztette elő keresetlevelét az alperesnél a törvényes határidőn belül. Az alperes szintén postai úton küldte meg a keresetlevelet nyilatkozatával együtt a Kecskeméti Közigazgatási és Munkaügyi Bíróságra. A bíróság a keresetlevelet 14.K.27.008/2017/5. számú végzésével idézés kibocsátása nélkül elutasította arra hivatkozva, hogy a per alapjául szolgáló közigazgatási eljárás 2016. november 18. után indult, a felperes jogi képviselővel járt el, ezért a felperes keresetét kizárólag elektronikus úton terjeszthette volna elő a Pp. 397/J. § b) pontja, 340/B. § (2) bekezdése és 394/I. § (1) bekezdés a) pontja alapján. A felperes elektronikus úton ismételt előterjesztette a keresetlevelét, és ugyanezen a napon az azt idézés kibocsátása nélkül elutasító bírósági végzéssel szemben fellebbezést nyújtott be. Ez utóbbiban arra hivatkozott, hogy önhibáján kívül nem tudta a keresetlevelet elektronikus úton megküldeni, mert az alperesi önkormányzat a Nemzeti Infokommunikációs Szolgáltató Zrt.-nél nem auditáltatta magát, és nem hozott létre elektronikus felületet a kapcsolattartásra vonatkozóan. Hivatkozott arra, hogy ezen alperesnél felmerülő hiányosság miatt őt joghátrány nem érheti. Az elsőfokú bíróság intézkedett az elektronikusan érkezett keresetlevél új számra történő iktatásáról, majd az így indult per tárgyalását a keresetlevél idézés kibocsátása nélkül elutasító végzés elleni fellebbezés elbírálásáig felfüggesztette. A másodfokon eljáró Kecskeméti Törvényszék az elsőfokú végzést 3.Kpkf.20.727/2017/2. számú végzésével helybenhagyta, így a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításáról szóló bírósági döntés 2017. május 2. napján jogerőre emelkedett. A másodfokú végzésre tekintettel az elsőfokú bíróságon az indítványozó bíró az eljárást 14.K.27.287/2017. szám alatt folytatta.
- [3] Az indítványozó bíró által támadott szabály szerint: ha a polgári perben a kapcsolattartás valamely fél részéről elektronikus úton történik, és az elektronikus úton kapcsolatot tartó beadványát nem elektronikus úton terjeszti elő, amennyiben e törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja. Az indítványozó szerint e rendelkezés ellentétes a tisztességes eljáráshoz való joggal [Alaptörvény XXIV. cikkének (1) bekezdése és XXVIII. cikkének (1) bekezdése, továbbá az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdetett, az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt

Egyezmény (a továbbiakban: Egyezmény) 6. cikkének 1. bekezdése], valamint az Egyezmény XIII. cikkében foglalt követelményekkel. Az indítványozó kifejtette, hogy a tisztességes eljáráshoz való jog biztosítása „Magyarország nemzetközi szerződéses kötelezettsége, amely az Alaptörvényben is megfogalmazásra került. A jogorvoslathoz való alapvető jog gyakorlásának részletes szabályait az eljárásjogok tartalmazzák, így a közigazgatási perekben is alkalmazandó polgári perrendtartás”. Utalt a 9/2017. (IV. 18.) AB határozatban rögzítettekre, és kiemelte, hogy „a keresetlevél elektronikus úton történő kötelező előterjesztésére vonatkozó hatályos szabályok nem követik a formai hibával előterjesztett keresetlevél jogi sorsát, tekintettel arra, hogy kizárják annak lehetőségét, hogy a fél a nem elektronikusan előterjesztett keresetlevél vonatkozásában ezen hiányosságot pótolva a jogorvoslati jogával ténylegesen élhessen, mert nem teszik lehetővé, hogy a formai hiba kiküszöbölése esetén az eredeti keresetlevél beadásához fűződő jogi hatályok fennmaradjanak [Pp. 132. §].” A támadott rendelkezés ezért tisztességtelen hátrányt okoz annak a felperesnek, aki elektronikus út mellőzésével terjesztette elő a keresetlevelét.

- [4] Az indítványozó bíró szerint a kifogásolt szabály azért sem felel meg a tisztességes eljárás követelményének, mert nem ad lehetőséget arra, hogy „a formai hiányosság esetén a felperes önhibára hivatkozzék, illetve azt a bíróság megvizsgálhassa”. A Pp. igazolásra vonatkozó rendelkezései valamely határidő elmulasztása esetén alkalmazhatóak, a szubjektív és objektív határidők pedig nem teszik lehetővé, hogy a keresetlevelet elektronikusan előterjesztő fél sikeres igazolási kérelmet terjesszen elő. Közigazgatási perekben a keresetindítási határidő elmulasztása jogvesztéssel jár, gyakorlatilag kizárt, hogy a felperes elutasító döntést követően szabályosan előterjeszthesse keresetlevelét, így a jogorvoslathoz és a tisztességes eljáráshoz való joga egyaránt sérül. Az a körülmény, hogy az elektronikus út elmulasztása mint formai hiba hátrányosabb megítélés alá esik, mint bármely más formai hiányosság, ellentétes a jogbiztonság követelményével is.
- [5] 2. Az Alkotmánybíróság először megvizsgálta, hogy a bírói indítvány megfelel-e az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvényben (a továbbiakban: Abtv.) foglalt követelményeknek. Ennek során észlelte, hogy az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pontja ellenére nem tartalmazza azt az alaptörvényi, illetve törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására. Emellett az indítványozó bíró megjelölte ugyan a vizsgálni kért törvényi rendelkezést [Pp. 394/I. § (1) bekezdés a) pont], amelynek alaptörvény-ellenessége megállapítását kérte, de annak megsemmisítését nem indítványozta, jogkövetkezményként csupán egyedi és általános alkalmazási tilalom kimondását igényelte. Emiatt az indítvány nem felel meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pontjának.
- [6] Az Alkotmánybíróság azért tekintett el attól, hogy felhívást bocsásson ki a fenti hiányosságok pótlása érdekében, mert úgy látta: a bíró által kezdeményezhető alkotmánybírósági eljárás – melyre kezdeményezésében a bíró a Pp. 155/B. § hivatkozásával utalt – e hiányok pótlása esetén sem volna érdemben lefolytatható az alábbi okok miatt.
- [7] A bíró akkor kezdeményezheti az Alkotmánybíróság eljárását, ha az előtte folyamatban levő egyedi ügy elbírálása során olyan jogszabályt kell alkalmaznia, amelynek alaptörvény-ellenességét vagy nemzetközi szerződésbe ütközését észleli [Abtv. 25. § (1) bekezdés, 32. § (2) bekezdés második mondata]. „Az Alkotmánybíróság több alkalommal értelmezte az Abtv. Alaptörvényben védett, a bíró számára eljárás-kezdeményezési jogkört garantáló hivatkozott anyagi jogi szabályát. Következtes gyakorlata értelmében a jogintézmény lényege – és az absztrakt utólagos normakontroll eljárásokhoz képest sajátossága –, hogy a bíró a per eldöntésekor az Alaptörvénynek megfelelő, azaz alkotmányos törvénynek alávetetten hozza meg döntését. Következésképpen »minden olyan anyagi jogi rendelkezés bírói kezdeményezés tárgya lehet, melytől a bíróság előtt fekvő egyedi ügy érdemi eldöntése függ, de olyan eljárási jogi normák is megtámadhatók, melyek ugyan nem közvetlenül az ügyet befejező bírósági döntés alapját képezik, de alkalmazásra kerülve a felek eljárási helyzetét lényegesen befolyásolják« {3193/2014. (VII. 15.) AB határozat [helyesen: végzés], Indokolás [9]}. A támadott jogszabálynak, jogszabályi rendelkezésnek közvetlenül döntésmegalapozónak kell lennie, amely jellegnek a kezdeményezés indokolásából egyértelműen ki kell derülnie. A jogintézmény lényege ugyanis éppen konkrétságában rejlik, jelesül abban, hogy a bíró által feltett kérdést konkrét jogvita és nem általánosságban a jogrendben fellelhető alkotmányos diszharmonia generálja. Hasonló megállapításra jutott a testület összefoglaló jellegű 3058/2015. (III. 31.) AB végzésében, valamint több, a tárgykörhöz kapcsolódó döntésében is {3112/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [8], 33/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [9], 3192/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [15], 3153/2013. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [10]}” {3113/2017. (V. 22.) AB végzés, Indokolás [4]}.

- [8] „Az alkalmazandó jog megállapítása a rendes bíróság – a konkrét perben eljáró bíró – hatásköre, az Alkotmánybíróság általában tartózkodik attól, hogy e mérlegelésbe beavatkozzon. A bíró feladata és hatásköre ugyanis eldönteni, hogy mely jogszabályok és konkrét jogszabályi rendelkezések alapján, illetve alkalmazásával dönt a benyújtott kereset (előterjesztett vád) tárgyában. Ugyanakkor az Alkotmánybíróságnak alkotmányos funkciójával összefüggésben az Alaptörvényből és az Abtv.-ből fakadó kötelessége, hogy a bírói kezdeményezés törvényi feltételeinek a fennállását megvizsgálja, s azok nyilvánvaló hiánya esetében a kezdeményezést visszautasítsa” {3192/2014. (VII. 15.) AB határozat, Indokolás [15]}. A 3112/2013. (VI. 4.) AB határozatban megfogalmazottak szerint pedig az Alkotmánybíróság nem vizsgálja érdemben a bírói indítványt, ha a rendelkezések konkrét ügyben történő alkalmazása fogalmilag kizárt (Indokolás [8]).
- [9] A jelen ügyben az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az indítványozó bírónak az előtte folyamatban lévő ügyben a Pp. 394/I. § (1) bekezdés a) pontját már nyilvánvalóan nem kell alkalmaznia. A bírói kezdeményezésből ugyanis egyértelműen kitűnik, hogy e rendelkezést a 3.Kpkf.20.727/2017/2. számú végzéssel jogerőre emelkedett, keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasító végzésben alkalmazták, tekintettel arra, hogy korábban a felperes nem elektronikusan, hanem postai úton terjesztette elő a keresetlevelét. Ezzel szemben az indítványozó bírónak az előtte folyamatban lévő, a bírói kezdeményezésre okot adó ügyben már a felperes elektronikus úton előterjesztett keresetleveléről kell döntenie. A Pp. 394/I. § (1) bekezdés a) pontja tehát ebben az ügyben nem lehet közvetlenül döntést megalapozó rendelkezés. Emiatt e rendelkezés megsemmisítése és alkalmazásának kizárása nem változtatna az ismételt előterjesztett keresetlevél megítélésén.
- [10] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság a bírói kezdeményezést az Abtv. 64. § d) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2017. október 3.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: III/1476/2017.

Az Alkotmánybíróság Határozatait az Alkotmánybíróság hivatalos lapja, mely elektronikusan formában, időszakosan jelenik meg. A kiadvány az Alkotmánybíróság döntéseinek gondozott, szükség esetén anonimizált változatú szövegét tartalmazza. Az Alkotmánybíróság Határozatainak egyes számai bárki számára, személyazonosítás nélkül, korlátozástól mentesen, díjmentesen hozzáférhetőek az Alkotmánybíróság honlapján: www.alkotmanybirosag.hu

A szerkesztésért felel: dr. Bitskey Botond, az Alkotmánybíróság főtítkára
layout: www.estercom.hu
Kiadja a Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Budapest VIII., Somogyi Béla u. 6., www.mhk.hu
Felelős kiadó: Köves Béla ügyvezető
HU ISSN 2062–9273